Otto Rahn

Cruciada împotriva Sfântului Graal

Lupta dintre catari, templieri și Biserica Romei

Săptămâna Financiară

Curtea Veche

OTTO RAHN

Cruciada împotriva Sfântului Graal

OTTO RAHN s-a născut în Michelstadt, Germania, în 1904. După ce şi-a obţinut diploma în filologie, în 1924, a făcut cercetări în peşterile din sudul Franţei, căutând dovezi în sprijinul teoriei sale conform căreia catarii fuseseră ultimii custozi ai Graalului. Îndemnat de Himmler să devină membru al SS-ului, ca arheolog şi istoric, Rahn a fost repede dezamăgit de direcţia spre care se îndrepta ţara sa şi şi-a dat demisia în 1939. A murit în acelaşi an, cauza oficială a morţii fiind sinuciderea.

OTTO RAHN

Cruciada împotriva Sfântului Graal

Lupta dintre catari, templieri și Biserica Romei

Traducere din limba engleză de
MARIUS CHITOȘCĂ

Curtea veche

BUCUREȘTI, 2010

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
RAHN, OTTO
Cruciada împotriva Sfântului Graal / Otto Rahn; trad.: Marius Chitoşcă. - Bucureşti: Curtea Veche Publishing, 2010
Index
ISBN 978-973-669-900-9

I. Chitoşcă, Marius (trad.)

282

271.024 Templieri

Coperta: GRIFFON AND SWANS
www.griffon.ro

OTTO RAHN
Crusade Against the Grail
The Struggle between the Cathars, the Templars, and the Church of Rome

© CURTEA VECHE PUBLISHING, 2010
pentru prezenta versiune în limba română

ISBN 978-973-669-900-9

Cuvânt înainte

Când Urban Verlag a publicat, la Freiburg, prima ediţie a *Kreuzzug gegen den Graal* (*Cruciada împotriva Graalului*), în 1933, cartea nu s-a transformat imediat într-un bestseller. Însă elocvenţa ei i-a impresionat profund pe cei care au citit-o. Unul dintre cititorii emoţionaţi a fost Albert H. Rausch, câştigătorul din 1933 al premiului Georg Büchner, care a publicat sub pseudonimul Henri Benrath. Rausch a scris o introducere pentru cartea intitulată *Kreuz und Graal* (*Crucea şi Graalul*), care a apărut în *Baseler Nachrichten* ceva mai târziu în anul respectiv.[1]

Poate că acesta a fost motivul pentru care Hans E. Günther Verlag a decis să republice volumul în 1964, la Stuttgart, sub îngrijirea lui Karl Rittersbacher, un discipol al Societăţii Teosofice a lui Rudolf Steiner. Ediţia lui Rittersbacher a coincis cu cea de-a douăzeci şi cincea aniversare a morţii lui Otto Rahn, în Munţii Tirolieni. De-a lungul anilor, unele cărţi de mare succes au menţionat *Cruciada* ca pe o sursă-cheie, deşi, în mod straniu, ea nu a fost niciodată tradusă în limba engleză.[2] Acum, la şaptezeci şi trei de ani de la publicarea ei iniţială, datorăm această primă ediţie în limba engleză editurilor Zeitenwende din Dresda şi Inner Traditions din Vermont — şi indulgenţei soţiei mele.

Autorul volumului, Otto Rahn, avea douăzeci şi opt de ani la momentul publicării. Ancorându-şi cercetarea în poezia trubadurilor, el a sperat să descifreze legenda Graalului şi să îl întreacă pe Heinrich Schliemann, veneratul arheolog din secolul al nouăsprezecelea, care a folosit *Iliada* lui Homer pentru a localiza străvechea cetate a Troiei. „Pentru a deschide porţile împărăţiei lui Lucifer, va scrie Rahn, trebuie să ai asupra ta un *Dietrich* [şperaclu]... Eu îl port la mine."

Rahn era convins că opera epică *Parsifal*, creată de Wolfram von Eschenbach în secolul al treisprezecelea, îi oferea cheia care urma să

dezlege misterele catarilor medievali și ale creștinismului lor eretic, dualist, în care era venerat ceva numit *Mani*. Potrivit lui Rahn, personajele descrise de Wolfram nu erau produsele imaginației unui trubadur străvechi; ele puteau fi limpede identificate ca fiind catarii albigenzi, iar povestea lor urma să îl conducă la comoara lor pierdută — Grâl (Graalul).

Îmbinând cu abilitate legende și povești, istorie orală, religie, artă și descrieri pline de culoare ale unora dintre cele mai frumoase zone ale Europei — regiunea sudului Franței care încă este cunoscută sub numele de „ținutul catarilor" (*le pays des Cathares*) —, Rahn descrie brutalitatea cruciadei papale împotriva Franței de Sud și reprimarea sectei albigenzilor de către Inchiziție. Vaticanul și Parisul regal și-au unit forțele pentru a distruge civilizația occitană în primul genocid al istoriei moderne, acuzându-i pe catari că venerau Mani sau Graalul și respingeau crucea. Potrivit unor estimări, această cruciadă a ucis în jur de un milion de oameni.

În calitate de traducător al lui Rahn, am încercat să fiu cât mai fidel cu putință textului său. Acolo unde este posibil, numele persoanelor apar în forma lor provensală originală. Respectând dorința lui Rahn de erudiție academică, am refăcut și reeditat notele sale de subsol, adăugând pe parcurs surse noi care fie corectează, fie întăresc afirmațiile sale. Atunci când a fost necesar, mi-am verificat traducerea din germana Evului Mediu, apelând la minunata versiune *Parzival*[3] a profesorului A.T. Hatto. Rezultatul poate fi unul neconvențional pentru medievaliștii obișnuiți, însă ar trebui amintit faptul că această întreprindere curajoasă este bazată pe o cercetare solidă la prestigioasa Bibliothèque Nationale și că edițiile timpurii includeau o bibliografie riguroasă.

Din câte știu, aceasta este totodată prima dată când au apărut în limba engleză fragmente din poemul melancolic *Die Albigenser* (1842) al lui Nikolaus Lenau. Considerat a fi cel mai de marcă poet liric al Austriei, Nikolaus Lenau, pseudonimul lui Nikolaus Niembsch Elder von Strehlenau (1802–1850), a fost un aristocrat austriac născut în Ungaria. Bazându-și versurile pe cercetări istorice, Lenau a consemnat într-o scrisoare că „subiectul mă fascinează" și „curajul meu este mare... sper ca Dumnezeu să privească această operă cu bunăvoință". Potrivit lui Anastasius Grün, biograful lui Lenau, sarcina a fost îndeplinită cu ușurință, deși mintea poetului a intrat în declin în 1844. A murit într-un spital de boli mintale.

În alte pasaje importante, Rahn amintește de gânduri profetice ale lui Goethe (1749–1832) și Novalis (1772–1801) pentru a ne ajuta să

înțelegem confruntarea morală și politică dintre catari și catolicismul roman. Această încleștare a marcat sfârșitul unei ere de experimentare spirituală individualistă și începutul unei epoci de strangulare pioasă, care este personificată în *Cruciadă* de către Bernard Gui, crudul inchizitor dominican din secolul al treisprezecelea.

Vestitele însemnări ale lui Gui referitoare la interogatorii reprezintă o sursă importantă, deși una eronată, a sărăcăcioaselor informații pe care le avem despre secta albigenzilor. La fel ca semioticianul italian Umberto Eco, care a utilizat personajul sadic al lui Gui după mulți ani în cartea sa *Numele trandafirului* (1984), Rahn plasează libertatea spirituală a catarilor în opoziție cu tehnicile pline de cruzime ale Inchiziției, ca pe un simbol bizar al „strălucirii autorității sufocante"[4]. Chiar recent, cartea lui Gui, *Le livre des sentences de l'Inquisiteur Bernard Gui* (1308–1323) — mai bine cunoscută sub titlul de *Manualul Inchizitorului* —, a fost publicată în limba franceză sub îngrijirea lui Annette Palès-Gobillard, deși, poate ca un semn al vremurilor, nu este planificată o traducere în engleză.[5]

Perioada romantică a anilor 1840, care a inclus revoluțiile de pe cuprinsul Europei, a coincis cu cea de-a 600-a aniversare a căderii fortăreței catare a Montségurului. Mulți dintre revoluționarii republicani i-au perceput pe catari ca fiind înaintemergătorii radicalilor anticlericali care au luat cu asalt Bastilia în 1789. Eliberați pe moment de cenzura catolicismului reacționar, mulți academicieni au aruncat o privire nouă asupra istoriei tragice a catarilor, iar acest interes reînviat față de Cruciada albigenziană i-a furnizat lui Rahn câteva pietre de temelie importante pentru cartea sa.

Printre aceste lucrări se remarcă cele cinci volume monumentale reunite sub titlul *L'Histoire des Albigeois* (1870–1881) de Napoléon Peyrat (1809–1881).[6] Un istoric romantic autentic, în tradiția lui Michelet, Peyrat, născut în Ariège, a devenit pastor protestant în 1831 și i-a fost apropiat poetului anticlerical Béranger. Prima sa lucrare majoră, *Les Pasteurs du désert* (1842), se referă la istoria camisarzilor (*camisards*) și cevenolilor (*cévenols*) protestanți din secolul al șaptesprezecelea. În mod curios, la fel ca Otto Rahn, Peyrat credea că descinde din ereticii catari. Această obsesie l-a determinat să cerceteze și să scrie timp de patruzeci de ani istoria catarilor (ultimul volum din *L'Histoire des Albigeois* a fost publicat postum). Deși Peyrat a popularizat cu siguranță fortăreața Montségurului ca pe simbolul rezistenței catare, opera sa, ca și volumul lui Rahn sunt riguros susținute de cercetări solide la arhivele Inchiziției care sunt încă păstrate la Carcassonne.

Ideile teologice ale lui Rahn au fost în mare măsură influențate de Ernest Renan (1823–1892). Credințele exprimate de acesta în seria sa *L'Histoire des Origines du Chrétianisme* (*Istoria originilor creștinismului*), care a inclus cea mai cunoscută lucrare a sa, *La Vie de Jésus* (1863), erau destul de apropiate de școala protestantă liberală (David Friedrich Strauss și alții). Un succes uimitor, *La Vie de Jésus* s-a vândut în aproape 5 000 de exemplare pe săptămână. Însă catolicii s-au înfuriat: între anii 1863 și 1864 a fost publicat un număr incredibil de 300 de cărți și broșuri în care erau denunțate „blasfemiile" și „greșelile". Însă cartea a fost publicată din nou și din nou; până în prezent au fost scoase de sub tipar patruzeci și cinci de ediții diferite, cea mai recentă dintre ele apărând în 2005.

O altă sursă importantă din această perioadă a fost *Beiträge zur Sektengeschichte des Mittlealters* (*Eseuri despre istoria sectelor din Evul Mediu*) (1890) a teologului bavarez Ignaz von Döllinger (1799–1890). Fiul unui medic profesor, Döllinger a fost ales în 1848 în cadrul Ansamblului Național Liberal din Frankfurt, unde a susținut separarea dintre Biserică și Stat. Opunându-se cu vehemență doctrinei infailibilității papale, el a făcut parte din primul Conciliu al Vaticanului între anii 1869 și 1870. Deși Papa l-a excomunicat pe Döllinger pe 17 aprilie 1871, el a fost numit rector al Universității din München în 1872. În prezent, el este amintit în calitate de pionier al mișcării ecumenice germane.

Otto Wilhelm Rahn s-a născut în 1904, la Michelstadt, în landul german Hessa, o zonă ce abundă în povești medievale cavalerești. Karl, tatăl lui Rahn, l-a inițiat pe fiul său în legendele lui Parzival, Lohengrin, și desigur ale lui Siegfried și ale *Nibelungilor* în plimbările lor prin pădurea Odenwald. Rahn a explicat ulterior: „Strămoșii mei erau păgâni, iar bunicii mei au fost eretici." Casa familiei lui nu era departe de Marburg, oraș situat pe râul Lahn, unde odiosul inchizitor Konrad a terorizat curtea lui Landgrave al Turingiei în secolul al treisprezecelea. Rahn se gândise de mult să scrie un roman istoric despre „maestru", care a fost responsabil (printre altele) de moartea prin bătaie a soției lui Landgrave, Elisabeta (ulterior Sfântă) a Ungariei, și de arderea pe rug a sute de catari germani înainte să fie ucis de un grup de cavaleri.

Profesorul preferat al lui Rahn, Baron von Gall, lector în teologie la Universitatea din Giessen, l-a impresionat profund prin descrierea tragediei catarilor. Rahn a scris: „A fost un subiect care m-a captivat complet." După ce a obținut diploma de bacalaureat în 1922 și s-a

înscris la studii superioare la Universitatea din Heidelberg, Giessen şi Freiburg, Rahn era pregătit să îşi înceapă călătoriile peste hotare. Când o familie franceză l-a invitat să viziteze Geneva în 1931, el s-a îndreptat către Pirinei francezi pentru a demara propriile investigaţii.

Înainte de a pleca în sudul Franţei, Rahn l-a rugat pe un prieten elveţian, Paul-Aléxis Ladame (1909–2000), să îl însoţească deoarece acesta avea o oarecare experienţă în speologie şi trasee montane. În plus, Ladame provenea dintr-o veche familie catară (numele fusese iniţial La Dama) care a evadat din Béziers, Elveţia, în timpul cruciadei. Îi datorăm multe acestuia. La multă vreme după moartea prietenului său, Ladame şi-a consemnat amintirile despre Rahn şi explorările lor din Pirinei în cadrul a numeroase lucrări interesante. În ultimul său volum, *Quand le Laurier Reverdira*, a reamintit un proverb catar: „Peste 700 de ani, când dafinul va înverzi din nou" [*al cap de set cent ans, lo laurel verdejara*] — cuvintele din urmă ale ultimului catar *Perfectus*, Guilhelm de Bélibaste, înainte ca acesta să fie ars de viu.[7]

Însoţiţi uneori de Antonin Gadal, prietenul şi mentorul lui Rahn, ei au întreprins explorări amănunţite în zona Montségur. În grotele Sabarthès, ei au rămas înmărmuriţi când au văzut uriaşa cavernă pe care localnicii o numesc „Catedrala". În ea se aflau o stalagmită de mari dimensiuni numită „Altarul" şi o alta cunoscută ca „Mormântul lui Hercule". Pădurea din jurul castelului legendar Muntsalvaesche era numită Briciljan. În apropiere de Montségur există o mică pădure numită Pădurea Priscilien. Pe măsură ce s-au acumulat dovezile, ceaţa wagneriană s-a destrămat: Wolfram îşi bazase povestea pe fapte concrete. Rahn a proclamat încrezător faptul că Montségur, castelul fortăreaţă din Pirineii francezi, a fost Templul Graalului, iar creştinismul catar, bazat pe venerarea Sfântului Duh, aşa cum e el simbolizat de Mani, a fost Biserica Sfântului Graal. Porţile împărăţiei lui Lucifer fuseseră deschise; rezultatul a fost *Cruciada împotriva Graalului.*

În curând, cartea a ajuns în atenţia conducătorilor celui de-al Treilea Reich. Potrivit lui Ladame, Rahn povestea că primise o telegramă misterioasă în timp ce se afla la Paris. Ca de obicei, era deprimat pentru că întâmpina dificultăţi în găsirea unor susţinători pentru traducerea în limba franceză a *Cruciadei.* Persoana care scrisese telegrama şi-a păstrat anonimatul, însă i-a oferit lui Rahn 1 000 de mărci din partea Reichului pentru a scrie o continuare a cărţii. Puţin mai târziu, banii au fost viraţi la Paris, astfel încât el să îşi poată încheia afacerile în Franţa şi să se întoarcă în Germania la o anumită adresă din Berlin: 7, Prinz

Albrecht-strasse. Când Rahn a revenit în țară, a fost șocat să afle că expeditorul telegramei nu fusese altul decât Heinrich Himmler! Șeful SS-ului l-a întâmpinat personal și l-a invitat pe tânărul autor să se alăture SS-ului în calitate de istoric și arheolog civil. Rahn i-a spus ulterior lui Ladame: „Ce era să fac? Să I refuz?"

Într-un efort de susținere a ideologiei național-socialiste, SS-ul organiza expediții pe tot cuprinsul globului pentru a identifica originile indo-europenilor. Dr. Ernst Schäfer a condus vestita expediție germano-himalaiană ce urmărea să demonstreze că Tibetul era leagănul rasei Arya și pentru a investiga legenda „Abominabilului Om al Zăpezii". O altă expediție a ajuns la Polul Sud și a marcat calota polară cu steguleţe purtând svastica. Un colonel mai în vârstă din armata austro-ungară, Karl Maria Wiligut, cunoscut mai bine ca „Weisthor", a devenit „stăpânul" ezoteric al runologiei pentru Himmler. La insistența lui Wiligut, Rahn a participat la o expediție germană în Islanda cu scopul de a cerceta originea creațiilor literare medievale reunite sub titlul *Edda* și locul de naștere al lui Stalde Snorri Sturluson — în ciuda faptului că acesta începea să se înstrăineze de elita nazistă.

Datorită poziției sale ca arheolog al lui Himmler specializat în legenda Graalului, Rahn a devenit un fel de celebritate nazistă, susținând prezentări academice și vorbind la radio despre expedițiile sale. Însă treptat, aproape imperceptibil, el a început să se miște în cercuri care erau în mod deschis opuse regimului. Acest lucru a ajuns în atenția lui Adolf Hitler cel puțin o dată, când Rahn a invitat câțiva oponenți ai regimului, precum compozitorul postromantic Hans Pfiztner, la inaugurarea din 1938 a *Haus der deutsche Kunst* în München. Prietenia lui Rahn cu Adolf Frisé trebuie să fi ajuns de asemenea la cunoștința lui Himmler; Frisé, al cărui nume real era Adolf Altengartner, publicase celebrul roman al lui Robert Musil, *Omul fără însușiri*. Autorul trăia în exil în Elveția, opunându-se cu vehemență naziștilor și unificării politice *Anschluss* a lui Hitler, care îi încorporase Austria natală în Reichul nazist.

Cea de-a doua carte a lui Rahn, *Luzifers Hofgesind, eine Reise zu den guten Geistern Europas* (*Curtea lui Lucifer, o călătorie către spiritele bune ale Europei*), a apărut la Leipzig în 1937; ea rămâne controversată până în prezent. Itinerariul călătoriei sale europene a inclus Bingen, Paris, Toulouse, Marsilia, Milano, Roma, Verona, Brixen, Geneva, Worms, Michelstadt, Burg Wildenberg, în apropiere de Amorbach, Giessen Marburg Goslar, Köln, Berlin, Warnemünde, Edinburgh, Reykjavik și Reykholt. În carte, Rahn nu îl identifică pe

Lucifer cu Diavolul; pentru el, Lucifer fusese acel Abellio al Pirineilor sau zeul grec Apollo — ambii purtători ai luminii.

Cu toate acestea, cartea conține cel puțin un pasaj care este în mod explicit antisemit, ceea ce l-a determinat pe Paul Ladame să ajungă la concluzia că naziștii modificaseră versiunea finală a manuscrisului. După mulți ani, a fost citată următoarea lui declarație: „Otto Rahn nu ar fi scris niciodată așa ceva." Aparent, Rahn a dictat o mare parte din carte secretarei sale, care îi monitoriza activitățile pentru Himmler.

Din ce în ce mai mult, Rahn tânjea după o renaștere de aur a valorilor tradiționale bazate pe unitatea Franței și a Germaniei sub credințele neocatare, și se opunea politicii ofensive și dăunătoare ce ducea Europa către război. El era convins că intoleranța din Vechiul Testament era în mod esențial responsabilă pentru ciclurile constante de violență etnică și de genocid de pe parcursul istoriei. De fapt, există o simetrie ciudată între războiul lui Hitler, care a generat Holocaustul, și cruciada papală împotriva catarilor, care a distrus civilizația occitană. După ce, din câte se pare, s-a certat cu Himmler (fapt care a dus, drept pedeapsă, la retrogradarea sa temporară pe post de paznic de lagăr), fiind acuzat de homosexualitate și posibilă origine iudaică, el a demisionat la începutul anului 1939. A scris: „Există atât de multă tristețe în țara mea. E imposibil pentru un om tolerant și liberal ca mine să trăiască în națiunea care a devenit țara mea natală."

Copleșit, prizonier al unei culturi răuvoitoare, Otto Wilhelm Rahn a murit în zăpada de la Wilderkaiser pe 13 martie 1939, aproape de aniversarea căderii Montségurului. Aparent o sinucidere, el și-a încheiat viața în stilul ritualului catar *endura*. Când a aflat de moartea lui Rahn, Antonin Gadal a scris că „suferința lui Otto a luat sfârșit". Rahn a fost înmormântat în 1940 la Darmstadt. După cum a spus Karl Rittersbacher, „trecerea sufletului său, într-o eternă căutare a spiritualității noi și dorite pe care nu a putut-o găsi pe Pământ, îmi amintește de imaginea unui înger binevoitor al morții care i-a adus *consolamentum* (mângâierea)".

După cum explică în prologul său la *Cruciadă*, Otto Rahn nu a dorit să acuze pe nimeni. Din mai multe motive, el a urmărit să cartografieze o cale nouă către viitor — și să ajungă să-și accepte destinul uman. Abordând unele probleme cum e cea a firii noastre muritoare, atât de esențială pentru condiția umană, *Cruciada* conține un mesaj puternic pentru societatea noastră lacomă și narcisistă. „De ceva vreme, locuiesc în Munții Taborului. Adesea, profund mișcat, am rătăcit prin sălile de cristal și criptele de marmură din peșterile ereticilor, dând la o

parte oasele «Celor Puri» și ale cavalerilor care au căzut în «lupta pentru spirit», iar ecoul pașilor mei a răsunat pe podeaua udă a încăperilor goale. După care mă opresc ascultând pe jumătate așteptând un trubadur să cânte un sonet în onoarea supremei *Minne*, acea dragoste sublimă care a transformat oamenii în zei."

Poate nu ar trebui să mire pe nimeni, însă lumea medievală a lui Rahn se asemăna cu cea a vremii sale și cu cea în care trăim acum, în privința ipocriziei morale. Cu un remarcabil simț al dramei, el arată cum valorile autentice ale catarilor au fost cu totul lipsite de relevanță pentru un papă despotic și pentru acoliții săi însetați de putere. El pune constant în opoziție depravarea autorității papale și instrumentul de represiune al Sfântului Dominic — Inchiziția — cu puritatea simbolica a Sfântului Graal. Și cu toate acestea, pe cuprinsul întregii cărți, pentru misterul Mani al catarilor sau Grâl nu este oferită nici măcar o singură descriere clară. Ce este acest Grâl?[8]

În *Parzival*, Wolfram povestește cum un astronom cabalist pe nume Flegetanis i-a descris Grâlul ca pe o „piatră venită din stele" unui alt *Minnesinger*, pe nume Kyot, care i-a relatat la rândul său povestea lui Wolfram. Deseori, am lăsat în mod deliberat scrierea „Graalului" în echivalentul său german de Ev Mediu pentru a accentua faptul că avem de-a face cu legenda unui „graal", nu cu cea a Sfântului Graal, potirul în care Iosif din Arimateea a strâns sângele lui Iisus atunci când acesta a murit pe cruce. Ca mulți alții, Rahn era convins că întemeietorii Bisericii nu au făcut altceva decât să încreștineze un simbol păgân. În *Cruciadă*, Rahn face din Graal un simbol al supraviețuirii sufletului uman. În acest mod, el este în măsură să transmită puterea uimitoare și totuși nedefinită pe care acesta o exercita asupra catarilor. Robert Graves a scris că „simbolismul și alegoria sunt mai «adevărate» decât realismul în sensul că permit mai multe posibilități sau interpretări. Iar posibilitățile multiple — implicând o libertate mai mare și o dependență mai scăzută de context — duc la un adevăr superior. În același sens, s-a afirmat: «Cu cât sunt mai numeroase mijloacele poetice ce ar putea fi concentrate într-un nume sacru, cu atât mai mare este puterea acestuia»". Din această perspectivă, Grâlul este poate cel mai puternic simbol dintre toate dintr-un motiv simplu: nimeni nu l-a văzut vreodată.

În cele din urmă, într-o epocă în care suntem cu toții interesați să învingem calamitatea extremismului, sper ca publicarea cărții lui Rahn să ofere o contribuție importantă. Apariția în limba engleză a *Cruciadei*

împotriva Graalului nu ar fi fost posibilă fără ajutorul multor persoane care m-au încurajat să mă ocup de acest proiect.

În Franța, am să le mulțumesc pentru ajutorul lor filosofului, autorului și editorului Alain de Benoist, precum și autorului și medievalistului André Douzet, care este forța conducătoare din spatele Société Pérrillos. Ca întotdeauna, trebuie să le mulțumesc celor mai de marcă experți ai lumii în arta și înțelepciunea suprarealistului catalan Salvador Dali, anume lui Robert și Nicolas Descharnes, care se străduiesc mereu să mă îndrepte în direcția potrivită.

În lumea editorială anglo-saxonă, au existat puține voci de încurajare, ceea ce face ca următoarele mulțumiri să fie și mai elocvente: Barnaby Rogerson de la Eland Publishing în Londra, Gilles Tremlett, de la biroul din Madrid al publicației *The Guardian*, și Michael Moynihan, cel care publică și editează volumele de la Dominion Books, merită o recunoștință aparte. În cele din urmă, mulțumiri speciale sunt rezervate lui Sven Henkler de la editura Zeitenwende din Dresda, lui John Graham, de la Inner Traditions, lui Ronald Hilton, Profesor Emerit la Universitatea Stanford, și lui Anne Dillon, editoarea mea de la Inner Traditions, pentru dedicarea ei plină de răbdare. Iar mai important decât toate, fără înțelegerea și răbdarea soției mele Eva Maria, proiectul meu de a vedea această carte publicată nu ar fi fost niciodată încununat de succes.

CHRISTOPHER JONES

Christopher este istoric, traducător, editor și producător de documentare. Un academician care a contribuit la *Encyclopedia of Europe* editată de Scribner, de asemenea, membru al forumului de discuții istorice WAIS condus de Ronald Hilton în cadrul Universității Stanford, editorul republicării volumului lui William Bligh, *Revolta de pe Bounty*, din seria *Adventure Classics* a editurii White Star, precum și editorul și traducătorul lucrării *Dali: The Hard and the Soft* de Robert Descharnes și al memoriilor lui Descharnes, *Dali: The Infernal Heritage*.

Pe durata traducerii *Cruciadei împotriva Graalului*, Jones a mers pe urmele lui Otto Rahn în Pirinei, explorând peșterile catarilor, exact la fel cum procedase Rahn. Jones a tradus și cea de-a doua carte a lui Rahn, *Lucifer's Court: A Journey in Search of Europe's Good Spirits* (*Curtea lui Lucifer: O călătorie în căutarea spiritelor bune ale Europei*).

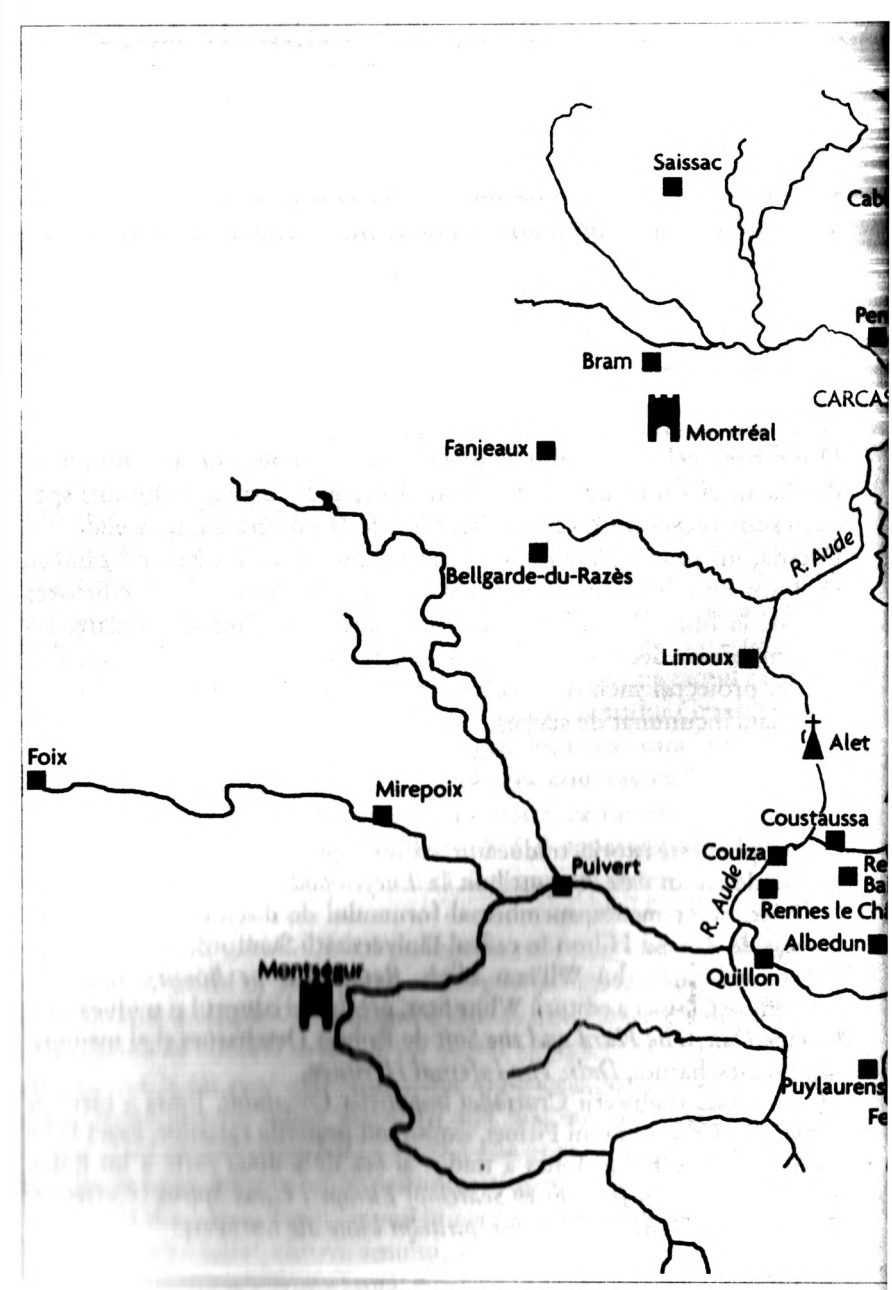

Cele mai importante orașe catare, localități și fortărețe din sudul Franței care se pare că au legătură cu Sfântul Graal.

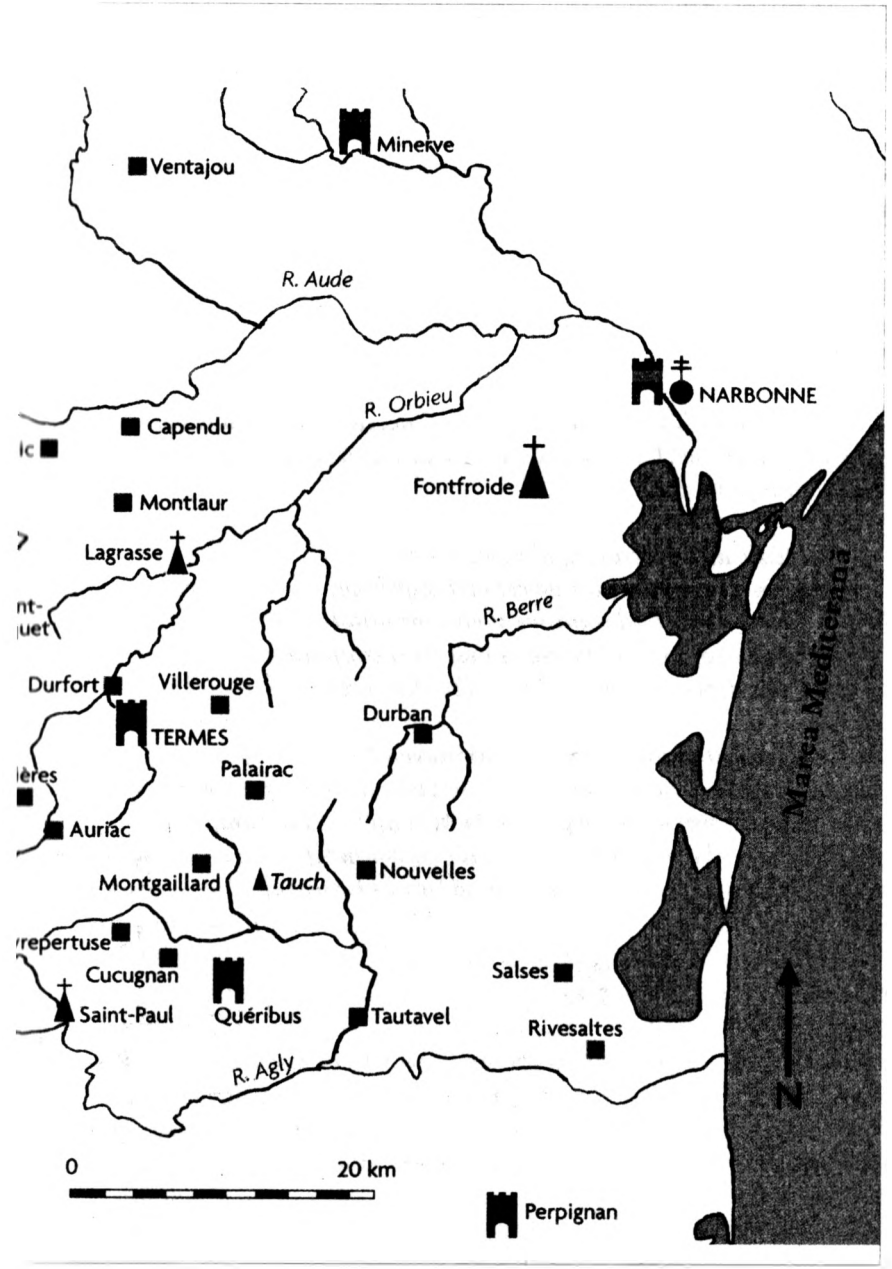
Minerve
Ventajou
R. Aude
NARBONNE
R. Orbieu
Capendu
Fontfroide
Montlaur
Lagrasse
R. Berre
Durfort
Villerouge
TERMES
Durban
Palairac
Auriac
Montgaillard
Tauch
Nouvelles
Cucugnan
Salses
Saint-Paul
Quéribus
Tautavel
Rivesaltes
R. Agly
Mare Mediterrani
N
0
20 km
Perpignan

În Sabarthès, pe lângă numeroasele semne, desene și nume care pot fi găsite în peșterile „Catedralei", se află următoarea poezie, scrisă de un grup anonim în anul 1850:

Dédié aux prêtres! Qu'est-ce dieu?
Loin de rien décider de cet être suprême,
Gardons en l'adorant un silence profond
Le mystère est immense et l'esprit si confond,
Pour dire ce qu'il est, il faut être lui (même).

[Dedicat preoților! Ce e Dumnezeu?
Departe de a decide ceva în privința acestei ființe supreme,
Să păstrăm o tăcere profundă în timp ce îl adorăm,
Misterul e imens și spiritul atât de tulburat,
Pentru a spune ce e, trebuie să fim El (însuși).]

Dacă maestrul Chrétien de Troyes a greşit cu această poveste,
Kyot, care ne-a trimis versiunea autentică, are motive întemeiate să se supere.
Varianta autentică însoţită de sfârşitul poveştii romantice ne-a fost trimisă nouă
În pământurile germane din Provence.
Eu, Wolfram von Eschenbach, nu am intenţia să spun despre ea mai multe
Decât a afirmat maestrul acolo.[1]

Prolog

Wolfram von Eschenbach ne informează că „vestitul maestru" Kyot a adus adevărata legendă a Graalului din Provence pe pământ german şi că maestrul celălalt, Chrétien de Troyes (autor al scrierii *Perceval le gaullois ou le conte du Graal*), a modificat-o. Cu toate că nu există niciun poem epic despre Graal semnat de „Kyot", ştim cu siguranţă că spre sfârşitul secolului al doisprezecelea un poet din Provence pe nume Guyot a făcut turul celor mai renumite curţi nobiliare din nordul şi sudul Franţei, şi că printre poemele sale exista o „Biblie" în care îşi ironiza contemporanii. Pare posibil să atribuim o versiune a lui *Parsifal*, care nu ajuns niciodată la noi, acestui Guyot. Prima parte din poemul *Parzival* al lui Wolfram este puternic influenţată de lucrarea neterminată *Perceval le gaullois* a lui Chrétien şi este o imitaţie evidentă a acesteia. Însă începând cu cea de-a noua carte, Wolfram oferă o formulare cu totul nouă poveştii Sfântului Graal. Dacă aceasta ar fi fost inspirată de Guyot, influenţa lui ar fi afectat doar ultima şi cea mai importantă parte, care se referă la Graal.

De ce nu a ajuns niciodată la noi versiunea originală a lui Guyot?[2]

Au fost avansate multe teorii, însă din punctul meu de vedere adevăratul motiv nu a fost niciodată discutat. Nu am recunoscut vreodată pe deplin că acele cruciade dintre 1209 şi 1229 împotriva regiunilor Provence şi Languedoc, şi mai presus de toate Inchiziţia din sudul

Franţei au distrus o mare parte a literaturii provensale. Cenzura aplicată de membrii „Cruciadei împotriva albigenzilor" şi ai Inchiziţiei a fost foarte eficientă. Fiecare carte suspectată de erezie a fost subiectul unei „judecăţi prin foc", fiind arsă în public. Doar acele cărţi care nu au fost considerate eretice au scăpat şi au fost apreciate. Prin utilizarea unor astfel de metode, e uşor să înţelegem de ce au rămas atât de puţine lucrări preţioase.

Walter Map, un cleric de la curtea regelui Henric al II-lea şi posibil autor al *Grand Saint Graal* (scris în jurul anului 1189), relatează că în Britania nu existau eretici, în schimb erau mulţi în Anjou, iar numărul lor era impresionant în Burgundia şi Aquitania (şi prin urmare în Provence şi Languedoc).[3] Caesarius von Heisterbach explică faptul că „erezia albigenzilor" s-a răspândit cu o asemenea viteză încât avea adepţi în aproape o mie de oraşe, iar dacă nu ar fi fost distrusă prin sânge şi foc, ea ar fi ajuns să domine Europa.[4] Un istoric aparţinând ordinului Minoriţilor o menţionează, alături de evrei, păgâni, musulmani şi împăraţi germani, ca pe unul dintre cei mai mari duşmani ai Romei.

Conform doctrinei lor, albigenzii (care nu aveau decât numele în comun cu Albi, un oraş din sudul Franţei) au aparţinut de două secte eretice diferite. Cei mai cunoscuţi erau valdenzii (sectă întemeiată de un comerciant din Lyon pe nume Peter Waldo), care s-au răspândit în Europa de Vest într-un timp incredibil de scurt. Cei din al doilea grup erau catarii (cuvânt provenit din grecescul *katharos* = pur, şi origine a cuvântului german *ketzer* sau eretic). Ei ar putea fi consideraţi lesne nişte Mahatma Ghandi ai Vestului în Evul Mediu. Aplecaţi asupra gherghefurilor lor, ei meditau la faptul că „spiritul lumii ţese costumul viu al divinităţii în scârţâitorul război de ţesut al timpului". Acest lucru explică de ce erau denumiţi „ţesători".

Considerând că această carte nu pretinde să descrie istoriile tuturor acestor secte, mă voi referi la valdenzi doar atunci când ei îşi vor face apariţia în cadrul investigaţiilor mele. Munca mea este centrată pe studiul catarilor şi al misterelor lor.

Până în prezent, ştim foarte puţine despre catari pentru că aproape toate operele lor literare au fost distruse. Nu ne vom pierde vremea încercând să evaluăm mărturiile făcute de unii catari în camerele de tortură ale Inchiziţiei. În afară de câteva lucrări tehnice cu un caracter istoric şi teologic (dintre care doar câteva se apropie de

realitate), practic nimic nu a fost scris despre ei. Mai mult, din motive care au devenit evidente pe durata muncii mele, puritatea și curajul nemaiauzit al declarațiilor lor de credință au fost trecute sub tăcere.

Maurice Magre, profetul afabil al înțelepciunii hinduse, căruia îi adresez mulțumirile mele sincere pentru recomandările referitoare la regiunea sa natală din sudul Franței, a dedicat un capitol în cartea sa *Magiciens et illuminés* misterului albigenzilor: „Le maître inconnu des Albigeois [Maestrul necunoscut al albigenzilor]."[5] Ipoteza sa conform căreia catarii erau budiști vestici are mulți adepți și este apărată de unii istorici foarte respectabili, cum ar fi Jean Guiraud în a sa *Cartullaire de Notre Dame de Prouille* (1907). Ulterior, ne vom ocupa de acest aspect mai pe larg. Totuși, oricât de fascinantă pare la prima vedere, teoria lui Magre potrivit căreia un înțelept tibetan a adus doctrina hindusă a metempsihozei și Nirvanei în regiunile de sud ale Franței nu rezistă nici măcar la cea mai binevoitoare investigație.

Când am decis să petrec o perioadă mare de timp într-una dintre cele mai frumoase (și în același timp mai sălbatice și mai neospitaliere) regiuni ale Pirineilor, nu am făcut acest lucru, așa cum au afirmat unele ziare franceze, pentru a dovedi teoriile prietenului meu Maurice Magre.[6] Am vrut mai degrabă să plasez *in situ* un subiect care mi-a captat imaginația.

În Biblioteca Națională a Franței, în vreme ce examinam și evaluam rezultatele investigației mele din Pirinei, mi-a căzut în mâini un volumaș intitulat *Le secret des troubadours* (*Secretul trubadurilor*) de Joséphin Péladan.[7] Autorul bănuia că trubadurii catari și templieri, legenda Montsalvatului și ruinele castelului Mont Ségur (ultima redută catară care a fost învinsă pe durata cruciadei împotriva albigenzilor) erau interconectate în secret.

Am fost destul de norocos să descopăr în cavernele Pirineilor ultimele urme ale anumitor perioade distincte, neștiute până atunci, în istoria tragică a ereticilor. Coroborate cu legendele locale, ele m-au determinat să ajung la concluzia că, fără nicio îndoială, între Montsalvat (*mons salvatus*) și Mont Ségur (*mons securus*) a existat o relație mai mult decât etimologică.

Catarismul a fost o erezie și doar teologia este cea care ne oferă cheia pentru descifrarea misticismului și secretelor sale. Doar un istoric al civilizațiilor este capabil să descrie cu demnitate nașterea și

declinul civilizației occitane. Doar un expert în subiecte literare poate să înțeleagă poemele epice ale regelui Arthur, lui Parsifal, Galahad și Titurel. Peșterile — care au constituit documentele mele cele mai importante, fiind totodată foarte dificil de cercetat și periculoase — necesită competența unui speolog și a unui expert în preistorie. Și doar un artist este cel care poate furniza o formulă de gen „Sesam, deschide-te!" ce permite accesul în cercul mistic și mitic al Graalului.

Trebuie să fac un apel la indulgența cititorului în cazul în care îmi lipsesc unele dintre aceste calificări. Dorința mea nu a fost alta decât cea de a-i îndruma pe oamenii timpului meu către o lume până acum necunoscută pe care am descoperit-o cu o funie, o lanternă de miner și mult efort, și să relatez în același timp contemporanilor mei povestea martiriului ereticilor templieri.

Aș vrea să îmi închei prologul prin cuvintele lui Franz Kampers, cuvinte care împreună cu lanterna mea m-au ajutat în unele clipe să luminez labirinturile întunecate din peșterile Graalului. „Cuvântul « Grâl » a fost obscur dintru început. Lipsa de claritate a însuși numelui și originilor sale indică cu precizie cât de sacru a fost momentul din istorie în care a existat o Majestate, cunoscută și înțeleasă, care era numită Grâl."[8]

OTTO RAHN, 1933

Parsifal a spus:
„Dacă faptele vitejești, cu scut și lance,
Pot să îi aducă faimă lumească cuiva,
Și totodată Raiul sufletului său,
Atunci viața cavalerească este singura mea dorință.“
... Tu ești Parsifal!
Numele tău înseamnă: Străpunge-inima!
WOLFRAM VON ESCHENBACH[1]

PARTEA ÎNTÂI

PARSIFAL

ÎN PROVENCE ŞI LANGUEDOC, unde soarele străluceşte de obicei mereu, iar cerul e întotdeauna albastru, ochii obişnuiţi cu lumina nordului se simt orbiţi de luminozitatea constantă a peisajului plin de culoare. Un cer albastru, o mare chiar mai albastră, o linie de coastă stâncoasă şi roşiatică, mimoze de un galben-auriu, pini negri, tufe verzi de dafin şi munţi de pe ale căror creste zăpada nu se topeşte niciodată.

Când se lasă noaptea, stele sclipesc pline de viaţă şi par atât de aproape încât le-ai putea culege cu mâna. Iar luna din sud nu e ca luna din nord; e sora ei geamănă, dar una mai frumoasă şi mai seducătoare.

Soarele şi luna din sud inspiră dragoste şi cântece. Când răsare soarele, înfloresc cântecele; pentru că nu mai sunt ţinute prizoniere de tăcerea ceţii de iarnă, ele se trezesc din nou şi se înalţă către cer în căutarea ciocârliilor. Iar când luna răsare peste mare, se aud sonete în vânt luându-se la întrecere cu trilurile privighetorilor — pentru a face curte femeilor graţioase.

Între gheţarii Alpilor şi Pirineii scăldaţi în soare, de la viile de pe valea Loarei şi până la grădinile terasate edenice ale Coastei de Azur şi ale Coastei Vermeille, o civilizaţie strălucitoare s-a dezvoltat la începutul mileniului nostru, rafinată şi plină de spirit, unde poezia şi *Minne* (dragostea ideală, dragostea sublimă) reprezentau legea. Se spune că aceste legi, *les leys d'amors* [legile iubirii Minne], au fost oferite primului trubadur de un şoim care s-a aşezat pe creanga unui stejar auriu.[2]

Legile iubirii conţineau treizeci şi una de precepte. Ciudăţenia lor a constat în aceea că ele au stabilit ca principiu de bază faptul că

Minne ar trebui să excludă dragostea carnală şi căsătoria. Ea semnifica uniunea dintre suflete şi inimi — căsătoria este unirea a două trupuri fizice. Odată cu ea, Minne şi poezia mor. Dragostea prin ea însăşi este singura pasiune care dispare odată cu plăcerea senzuală. Cel care păstrează acea Minne autentică în inima sa nu doreşte trupul persoanei iubite, ci doar inima acesteia. Minne cea reală este dragostea pură, lipsită de întrupare. Minne nu e pur şi simplu dragoste; Eros nu înseamnă sex.

Guilhelm Montanhagol, un trubadur din Toulouse, a scris: „Cei care iubesc ar trebui să aibă o inimă pură şi să nu se gândească la nimic altceva decât la Minne, pentru că Minne nu e păcat, ci virtute care transformă răul în bine şi amplifică binele deja existent: *E d'amor mou castitatz* [Minne aduce castitatea]."[3] În realitate, trubadurii sunt cei care au stabilit legile iubirii. În aşa-numitele „curţi ale iubirii", doamnele îi judecau pe acei cavaleri şi trubaduri care încălcau legile Minnei.

Trubadurii numeau *Minnedienst* sau „devoţiunea faţă de dragoste" (un omagiu adus graţiei şi frumuseţii) *domnei* (de la domina = doamnă). *Domnei* genera în *domnejaire* [slujitor al Minnei] bucuria *dragostei*: dorinţă, energie şi impetuozitate care îl determina pe poet să creeze Minne. Poetul care compunea cele mai frumoase *Minnelieder* (sonete de dragoste) era câştigătorul. Odată ce cântăreţul aducea omagiu doamnei sale, ea îl primea ca pe un vasal care plătea tribut. Din acel moment, ea putea să îl alunge ca pe un iobag. În genunchi, trubadurul jura fidelitate veşnică doamnei sale ca şi cum aceasta ar fi fost un stăpân feudal. Ca semn al iubirii ei, ea îi oferea poetului-paladin un inel de aur şi, în timp ce el se ridica, un sărut pe frunte. Acesta era întotdeauna primul sărut şi, de multe ori, singurul. *E d'amor mou castitatz...*

Existau preoţi provensali care binecuvântau aceste uniuni mistice prin invocarea Fecioarei Maria.

În nordul Franţei, în mai mare măsură în Italia, şi mai mult ca oriunde în Germania, un cavaler nu ştia altă femeie decât armura, turnirul şi câmpul de luptă. În aceste ţări, cavalerismul era de neconceput fără noblеţe. Doar un nobil care putea pleca la război pe cal şi călăreţii săi înarmaţi erau consideraţi cavaleri adevăraţi.

Prin contrast, în Occitania cavalerismul îşi avea sălaşul în munţi şi păduri. Orice orăşean sau ţăran putea să devină cavaler [*chavalièr*]

dacă era curajos şi loial sau ştia să compună poezii. Atributele cavalerismului occitan — accesibil oricui — erau sabia, cuvântul şi harpa. Un ţăran care stăpânea cuvântul vorbit era ridicat la categoria de nobil, iar artizanul-poet era consacrat drept cavaler.

Trubadurul Arnaut de Mareuil provenea dintr-o familie modestă. A fost mai întâi scrib, iar apoi a ajuns poet la curtea vicontelui din Carcassonne şi Béziers. Odată el a scris:

> Un bărbat născut în condiţii nobile ar trebui să fie un războinic excelent şi o gazdă generoasă; el ar acorda mare importanţă armurii zdravene, eleganţei alese şi curtoaziei. Cu cât sunt mai multe virtuţile pe care un nobil le are, cu atât el va fi un cavaler mai bun. Însă şi orăşenii pot aspira la virtuţile cavalereşti. Deşi e posibil să nu fie nobili prin naştere, ei pot totuşi să devină astfel, prin purtarea lor. Indiferent de grad, există o virtute pe care toţi nobilii şi orăşenii ar trebui să o aibă: *loialitatea.*

Cel sărac poate să compenseze lipsa de mijloace economice printr-un limbaj plin de curtoazie şi galanterie. Însă cel care nu ştie să facă şi să spună nimic nu merită nicio consideraţie şi nu este demn de versurile mele.

Fie că se naşte într-o familie de vază sau din părinţi modeşti, oricine poate năzui să devină cavaler cu condiţia să fie curajos şi loial sau poet şi servitor al Minnei. Laşii şi cei care vorbeau murdar nu erau demni de noblețea cavalerească. Buiestraşul era pentru ei o povară.

Trubadurul Amanieu des Escas a scris următorul sfat:

> Stai departe de oamenii nechibzuiţi şi evită conversaţiile răutăcioase. Dacă vrei să călătoreşti prin lume, fii mărinimos, deschis, cutezător şi mereu gata de a răspunde întrebărilor curtenitoare. Dacă nu ai destui bani pentru veşminte splendide, cel puţin asigură-te că toate sunt foarte curate, mai presus de orice cizme, curea şi pumnal. Acestea sunt cele care plac ochiului şi dau o demnă înfăţişare. Cel care doreşte să obţină ceva în devoţiunea faţă de doamne ar trebui să se priceapă la toate astfel încât doamna lui să nu descopere niciun defect în el. În acelaşi mod, încearcă să faci pe plac cunoştinţelor doamnei tale, astfel încât ea să nu audă decât vorbe bune despre tine. Acestea au o mare influenţă asupra inimii. Dacă doamna ta te primeşte, nu o pune într-o situaţie stânjenitoare

prin a-i mărturisi că ţi-a furat inima. Dacă ea a consimţit dorinţelor tale, nu spune nimănui despre asta. E mai bine să te plângi tuturor că nu ai obţinut niciun rezultat, deoarece doamnele nu pot să îi suporte pe indiscreţii nechibzuiţi. Acum ştii cum să îţi deschizi calea în viaţă şi cum să fii pe placul doamnelor.[4]

Trubadurii duceau o viaţă fericită, dar aspră. Atunci când erau distraşi de un chip frumos de la patroanele lor şi când se distrau noaptea fără să mai ajungă la castelul unde urmau să ia cina, acest lucru era observat. Vremea din sud este foarte plăcută; fructele pot fi găsite în orice copac, iar apa din izvoare are un gust la fel de bun ca vinul dulce din Roussillon.

Legile iubirii cereau ca un trubadur să fie la fel de neprihănit precum o rugăciune, însă în venele bărbaţilor din sud curgea un sânge fierbinte, iar înainte de a deveni bătrâni, trubadurii erau de asemenea tineri, iar doamnele în vârstă nu mai aveau nevoie de admiratori sau nu îi mai găseau.

Poezia era vocea melodioasă a cavaleriei; limbajul său graţios, provensal, e un străbun îndepărtat al limbilor neolatine, întreţesut precum un covor viu colorat cu nuanţe iberice, greceşti, celte, gotice şi arabe.[5]

Trubadurii din Franţa, Italia, Catalonia, Aragon şi Portugalia se îndreptau cu toţii către Montpellier, Toulouse, Carcassonne şi Foix pentru a învăţa noile rime şi pentru a concura cu regi şi prinţi ai poeziei precum Richard Inimă de Leu, Alfons de Aragon şi Raymond din Toulouse.

Cine nu a auzit de temerarul Bertran de Born, un dârz trubadur pe care Dante l-a decapitat în Iad, sau de eternul îndrăgostit Arnaut Daniel, care „cântă cu lacrimi în ochi şi meditează la nepăsarea din trecut" în Purgatoriu în timp ce îl imploră pe marele florentin să îl păstreze mereu în gândurile sale? Şi toţi ceilalţi, dintre care unii împrăştiaţi, alţii talentaţi, cum ar fi Bertran de Ventadorn, Gaucelm Faidit, Peire Vidal, Marcabru, Peire Cardenal, Raimon de Miravalh şi melancolicul Arnaut de Mareuil, discipol ales al lui Arnaut Daniel şi nefericitul admirator al contesei de Carcassonne.[6]

Michel de La Tour, un martor ocular care era mai bine informat decât oricine altcineva cu privire la aceşti „meşteri ai rimelor", a

descris felul în care trubadurii occitani au trăit, iubit, râs şi plâns. Voi face o traducere liberă a câtorva dintre descrierile sale:

Născut în regiunea Carcassonne, Raimon de Miravalh a fost un cavaler de origine modestă; datorită poeziei şi dicţiei sale excelente, el a dominat arta Minnei, iar devoţiunea lui faţă de doamne era vestită.[7] Era foarte respectat şi apreciat de contele de Toulouse, care i-a dăruit cai, veşminte şi arme. A fost vasal al contelui, după cum şi al regelui Pedro de Aragon, al vicontelui de Béziers, al domnitorului Bertran de Sassac şi al tuturor marilor baroni din regiunea respectivă; nu exista nicio doamnă distinsă care să nu îi râvnească dragostea sau cel puţin prietenia profundă. El ştia mai bine decât oricare altcineva cum să le aprecieze şi să le onoreze. Toate beneficiau de onoarea prieteniei sale. Una dintre ele l-a atras în mod deosebit. Dragostea ei i-a inspirat multe sonete frumoase; însă toată lumea ştia că el nu fusese *ben* niciunei femei, *ben* la care avea dreptul după legile Minnei. Toate îl înşelau.

O povară îndoită mă chinuie;
Dragoste trupească sau dragoste sublimă,
În care-ar trebui să mă încred?
Ar trebui să cânt sau să nu cânt doamnelor
Câtă vreme trăiesc?
Am motive multe, şi grele,
Să nu mai cânt vreodată.
Însă continui, pentru că pofta mea de dragoste şi tinereţea
Mă învaţă, mă incită, mă farmecă.

Inteligent, agreabil, chipeş şi foarte cultivat, Peire de Auvergne [sau Peire d'Alvernha], fiul unui orăşean, provenea din eparhia Clermont. Poet şi cântăreţ excelent, a fost primul trubadur cunoscut al ţării. Cele mai bune rime se găsesc în poezia sa:

Când ziua e scurtă şi noaptea e lungă
Iar cerul e mohorât, cenuşiu
Atunci vine ceasul când muza m-alungă
În suspine ce-nfloresc în pustiu.

Slăvit şi lăudat de toate femeile, de baroni şi stăpâni distinşi, Peire a fost considerat cel mai mare trubadur până în ziua în care Giraut de Bornelh a apărut pe scenă. Peire a afirmat el însuşi:

Vocea lui Peire de Auvergne răsună
Precum orăcăitul broaştelor din lac.
El se laudă cu melodiile sale.
Având aproape prea mult talent
E dificil de înţeles,
Am descoperit fericit acest mic sonet
La lumina torţelor lui Poivert.

Moştenitorul din Auvergne, pe ale cărui pământuri Peire a venit pe această lume, i-a spus lui Michel de La Tour că trubadurul a trăit până la o vârstă înaintată şi că, la sfârşitul zilelor sale, el s-a căit.

Guilhem de Cabestanh se trăgea din Roussillon, o regiune aflată la graniţa cu Catalonia şi care include ţinuturile din jurul localităţii Narbonne. Purta o barbă distinsă şi era foarte abil în mânuirea armelor, în comportamentul cavaleresc şi în a face pe plac doamnelor. În ţinutul său natal, existase o doamnă pe nume Donna Seremonda, care era tânără, fericită, nobilă şi destul de frumoasă. Fusese soţia lui Raymond del Castell Roselló, un domnitor puternic, răutăcios, violent, bogat şi mândru. Guilhem de Cabestanh era îndrăgostit nebuneşte de ea, iar acest zvon a ajuns în cele din urmă la urechile lui Raymond. Bărbat mânios şi gelos, el a poruncit ca soţia sa să fie urmărită zi şi noapte. Într-o zi, când l-a întâlnit pe Guilhem de Cabestanh singur, l-a ucis, i-a scos inima din piept şi i-a tăiat capul. După aceea a ordonat slujitorilor să frigă inima, să o pregătească cu sos de piper şi să îi fie servită soţiei sale. După masă, el a întrebat-o: „Vrei să ştii ce ai mâncat?" Ea a răspuns: „Nu, dar a fost delicios." După care el i-a spus că tocmai mâncase inima lui Guilhem, iar ca dovadă i-a arătat capul trubadurului. Când l-a văzut, aceasta a leşinat. După ce şi-a recăpătat cunoştinţa, ea a spus: „Carnea pe care ai pregătit-o pentru mine a fost atât de gustoasă, domnul meu, încât nu voi mai mânca nimic niciodată." După care a fugit pe balcon, de unde s-a aruncat şi a murit.

Vestea morţilor triste a lui Guilhem de Cabestanh şi a Donnei Seremonda, precum şi faptul că Raymond del Castell Roselló îi

dăduse soţiei inima să o mănânce s-au răspândit precum incendiul prin Catalonia şi Roussillon. Doliul şi suferinţa au cuprins ţinuturile. Au fost înaintate plângeri regelui Aragonului, stăpânul lui Raymond. Regele s-a grăbit să ajungă la Perpignan, unde l-a chemat la el pe Raymond, l-a arestat pe loc, i-a confiscat toate bunurile şi l-a aruncat în cea mai întunecată temniţă. Trupurile neînsufleţite ale lui Guilhem şi al doamnei sale au fost aduse la Perpignan şi îngropate sub uşa principală a bisericii. Povestea tristului lor sfârşit se poate citi şi astăzi pe piatra de mormânt. Tuturor cavalerilor şi doamnelor lor din ţinutul Roussillon li s-a poruncit să meargă în pelerinaj o dată pe an în acest loc pentru a comemora înmormântarea.

Când te-am văzut atât de demnă, sublimă şi frumoasă
Şi am auzit că glumeşti cu graţie şi farmec
Am crezut că mi-am găsit liniştea.
Însă de atunci nu mi-am găsit-o,
Te iubesc, Doamna mea, ar trebui să mi se întâmple ceva rău
Dacă mi-aş exprima afecţiunea faţă de alte doamne
Doamna mea! Când va sosi clipa pentru mine?
Când îmi vei spune că sunt prietenul tău?[8]

Raimon Jordan, viconte de Saint-Antoine în parohia Cahors, a iubit o doamnă nobilă care era căsătorită cu domnitorul din Pena, o regiune din Alpi. Frumoasă şi împlinită, ea se bucura de mare stimă şi distincţie. El era cultivat, generos, galant, priceput la arme, elegant, agreabil şi un bun poet. Dragostea lor a fost imensă. Dar s-a întâmplat ca vicontele să sufere răni atât de grave într-o bătălie sângeroasă, încât duşmanii săi l-au lăsat să moară. Durerea vicontesei a fost atât de mare, încât s-a hotărât să intre în ordinul eretic. Dumnezeu a vrut ca vicontele să îşi recapete sănătatea. Nimeni nu a îndrăznit să îi spună că vicontesa a devenit eretică. Odată vindecat, vicontele s-a întors la Saint-Antoine, unde a aflat că doamna sa, îndurerată de moartea lui, s-a dedicat religiei. Vestea a însemnat că glumele, zâmbetele şi fericirea dispăruseră din viaţa lui, înlocuite fiind de gemete, tânguiri şi nenorocire. A renunţat la calul său şi a trăit un an de zile în izolare. Toate sufletele miloase din regiune au fost extrem de întristate de această situaţie, atât de mult încât Alix de Montfort, o doamnă tânără, prietenoasă şi frumoasă, i-a spus să fie fericit deoarece îi oferea persoana

şi dragostea ei pentru a înlocui pierderea suferită. Acesta a fost mesajul afabil pe care ea i l-a trimis: „Te rog şi te implor să vii să mă vezi."

Când vicontele a primit această onoare, o dulceaţă nemăsurată a început să îi inunde inima. A început să se simtă mai fericit, a revenit printre oameni, s-a îmbrăcat mai adecvat şi şi-a luat după el cortegiul. S-a împodobit cum se cuvine, a urcat pe cal şi a mers să o vadă pe Alix, care l-a primit cu plăcere pentru onoarea pe care acesta i-a făcut-o. El s-a simţit de asemenea mulţumit şi fericit pentru onoarea pe care ea i-a acordat-o. Fermecată de generozitatea şi virtuţile lui, ea nu a regretat faptul că i-a promis dragostea sa. El a ştiut cum să o cucerească şi i-a spus că o va păstra veşnic în inima lui. Ea l-a acceptat pe post de cavaler, i-a primit omagiul, l-a îmbrăţişat şi l-a sărutat şi i-a oferit un inel de pe unul dintre degetele ei în semn de angajament, garanţie şi siguranţă. Vicontele Raimon, satisfăcut şi radiind de fericire, a plecat de la doamna lui, întorcându-se la sonetele şi la căile fericite ale vieţii sale, compunând în cele din urmă vestitul cântec: „Înaintea ta, rugându-te cu stăruinţă, înaintea ta, cea pe care o iubesc..."[9]

Între nenumăratele dinastii din lanţul munţilor Pirinei, două s-au ridicat deasupra celorlalte.

Casa de Aragon a domnit pe partea spaniolă; originile se pierd în negura istoriei basce timpurii. Printre strămoşii ei s-a numărat Lupo, liderul basc care se pare că l-a apărat pe Roland la Roncevalles.

Alfons (1104–1134) a eliberat Saragossa de sub dominaţia maurilor în 1118 şi a stabilit acolo capitala Aragonului. Fratele său Ramiro al II-lea a avut o soră pe nume Petronila, care s-a căsătorit cu Raimón Berenguer, contele Barcelonei, în 1137. Fiul lor cel mai în vârstă, Alfons al II-lea (1162–1196), care a fost numit „Castul", a adus Catalonia şi Aragon împreună sub sceptrul său. Puterea lui s-a extins asupra Aragonului, Cataloniei, Valenciei şi Insulelor Baleare, peste o parte din Provence, la sud de Durance, peste ţinuturile Urgell şi Cerdagne, ambele având graniţă cu Andorra, şi peste Roussillon, în regiunea dintre Marea Mediterană şi ţinutul Toulouse.

Alfons Castul a fost un patron proeminent al *gai savoir* (nobila artă a poeziei) şi unul dintre trubadurii care au compus în limba provensală. Poetul Guyot de Provins, care se născuse în nordul Franţei, vorbeşte despre acest *rois d'Aragon* (rege al Aragonului) ca despre

protectorul său mărinimos şi îi admiră talentul poetic şi virtuţile cavalereşti. Alfons Castul a concurat cu un alt trubadur, Arnaut de Mareuil, pentru favorurile doamnei Adélaide de Burlath, fiică a lui Raymond al V-lea, conte de Toulouse, şi soţie a lui Roger-Tailhefer, viconte de Carcassonne.

Puternicii conţi din Toulouse au dominat în nordul Pirineilor. Hursio, un prinţ gotic, a fost strămoşul acestora. Când Alaric al II-lea, rege al vizigoţilor, şi-a pierdut reşedinţa din Toulouse în favoarea regelui francez Clovis în anul 507, Hursio a fost obligat să rămână pe postul de marchiz al oraşului. Treptat, descendenţii lui Hursio au devenit stăpâni peste întreaga regiune dintre Alpi, ţinuturile Durance, Dordogne şi Pirinei, până în Gasconia.

Raymond de Saint-Gilles, cel de-al paisprezecelea descendent al lui Hursio, a plecat către Ţara Sfântă în Prima Cruciadă (1096–1099) în fruntea unei imense armate de pelerini occitani. Deşi a eşuat în încercarea de a smulge coroana Ierusalimului de la Geoffrey de Bouillon, el a pus bazele ţinutului Tripoli în Liban. Oraşele siriene Tripoli, Arado, Porfyre, Sidon şi Tir au fost redenumite Toulouse, Carcassonne, Albi, Lavaur şi Foix ale Asiei Minor. Tripoli, oraşul lor capitală, era situat într-o pădure de palmieri, portocali şi arbuşti de rodii, iar vântul cânta în ramurile cedrilor de Liban, peste zăpezile din Sannin şi în templele din Baalbek. Contelui de Toulouse nu îi mai era dor de ţinuturile natale; el ofta după paradisul lui oriental.[10]

Melisenda de Tripoli era strănepoata lui Raymond; frumuseţea sa aleasă şi calităţile ei fabuloase au exercitat o asemenea atracţie asupra lui Jaufre Rudel, încât nefericitul trubadur, după cum cântă Petrarca în al său *Trionfo d'Amore*, „a tras la vâslele bărcii căutându-şi moartea".

Fiii lui Raymond de Saint-Gilles au împărţit între ei moştenirea de la tată. Bertran, care fusese născut în Toulouse, a preluat ţinutul Tripoli. Alfons, născut în Tripoli, a plecat în Toulouse, unde a preluat titlurile de conte de Toulouse, marchiz de Provence şi duce de Narbonne. Puternicii conţi şi viconţi din Carcassonne, Béziers, Montpellier şi Foix l-au recunoscut ca stăpân feudal suprem.

Alfons avea patruzeci şi cinci de ani când Bernard, abatele de Clairvaux, a predicat cea de-a Doua Cruciadă (1147–1148). El a luat crucea în mână în Vezelay împreună cu Ludovic al VII-lea al Franţei, şi a murit — otrăvit — la scurtă vreme de la debarcarea în Cezareea. Baldwin al III-lea, regele Ierusalimului, a fost acuzat de urzirea

asasinatului său. Se pare că motivul crimei ar fi fost teama că Alfons ar fi putut să îi ia lui Baldwin coroana.

Prinţesa India de Toulouse, care şi-a însoţit tatăl în Ţara Sfântă, l-a înmormântat pe Alfons alături de părinţii săi, Raymond de Saint-Gilles şi Elvira de Castilia, pe muntele Pelerinului în Liban. Pe durata cruciadei, India a fost luată prizonieră de necredincioşi şi dusă în haremul sultanului Nur ad-Din în Alep. Înrobita India a devenit în cele din urmă soţia sultanului şi a domnit peste imperiul selgiucid după moartea lui.

Raymond, fiul lui Alfons, avea doar zece ani când tatăl său a plecat către Palestina. După moartea lui Alfons, regii Franţei, Angliei şi Aragonului şi cei mai puternici dintre vecini i-au contestat moştenirea. Ludovic al VII-lea al Franţei, în calitate de descendent al lui Clovis şi al lui Carol cel Mare, credea că poate pretinde domnia asupra regiunii Toulouse. Henric al II-lea al Angliei, ca soţ al Eleonorei de Poitiers (care era înrudită cu conţii de Toulouse), credea că soţia sa are drept asupra ţinutului. În ceea ce îl privea, regele Aragonului a insistat asupra faptului că era succesorul legendarului conducător basc Lupo. Raymond a urmat singura cale accesibilă: s-a aliat cu unul dintre regi împotriva celorlalţi doi, „a adus omagiu regelui Franţei şi s-a însurat cu sora regelui, Constance, văduvă în urma morţii contelui de Boulogne".

Rezultatul căsătoriei a fost un eşec jalnic. Constance era o femeie rece, arţăgoasă şi, colac peste pupăză, mai bătrână decât soţul ei. Totodată, se pare că ea nu prea lua în serios fidelitatea conjugală, defect care îi putea fi reproşat şi lui Raymond. El nu s-a comportat mai onorabil, iar călugărul istoriograf Pierre de Vaux-Cernay a susţinut chiar că acesta era homosexual.[11] Oricare ar fi fost orientările lui sexuale, castelul Narbonnais, palatul în care îşi aveau reşedinţa conţii din Toulouse, era plin de ranchiuna dintre cei doi soţi.

Raymond a închis-o pe Constance într-un turn înainte să declare război împotriva regelui Aragonului, cu care îşi disputa suveranitatea asupra regiunii Provence. Ea a reuşit să fugă la Paris, la fratele său, care în mod vădit nu a fost convins de faptul că ea avea dreptate, de vreme ce a refuzat să rupă legătura cu cumnatul său.

Casa de Anjou a domnit în Anglia din anul 1154. Numele de Plantagenet provine de la ramura de drobiţă (*planta geneta*) care împodobea mânecile veşmintelor familiei. Henric al II-lea, fiul lui

Geoffrey de Anjou şi al prinţesei de origine engleză Mathilde, a domnit în Anglia, Anjou, Tourraine, iar din 1106, în Normandia. În plus, căsătoria sa cu Eleonore de Poitiers (1152) i-a adus Aquitania, Poitou, Auvergne, Périgord şi Limousin, regiuni care însumează un sfert din teritoriul Franţei.

Henric al II-lea, numit şi Curtmantle (pentru că a introdus în Anglia moda pelerinelor scurte), a iniţiat o campanie împotriva curţii de Toulouse în 1159; însă Ludovic al Franţei a invadat teritoriile pe care le câştigase prin căsătoria cu Eleonore, anume Aquitania, Poitou, Limousin, Auvergne şi Périgord, ceea ce l-a forţat să îşi întrerupă campania.

Pacea Casei de Anjou-Plantagenet a fost de asemenea tulburată de probleme conjugale. Eleonore avea toate motivele din lume să fie geloasă pe soţul ei. O doamnă distinsă, cu un nume chiar mai distins (Rosamonde), îi furase acestuia inima. Eleonore a decis să îşi otrăvească rivala şi să îl incite pe prinţul Henric, moştenitorul tronului, să se răzvrătească împotriva tatălui său. Henric a întemniţat-o, o măsură care i-a folosit lui Raymond ca pretext pentru a opune rezistenţă invaziei engleze.

În 1173, prinţul Henric s-a revoltat, pornind un război împotriva lui Henric al II-lea. Regele Franţei şi Raymond de Toulouse l-au sprijinit pe prinţul Henric cu toţi vasalii şi trubadurii lor. Trubadurul Bertran de Born a compus „chemarea la arme" a campaniei.

Bertran de Born era nimeni altul decât vicontele de Hautefort, aflat în apropiere de Périgueux.

Există un manuscris de epocă împreună cu imaginea miniaturală a acestui poet războinic. El apare strălucitor în armura sa, călare pe un armăsar negru, într-o uniformă de un roşu-aprins, pe o şa verde, galopând către un cavaler inamic.

Fericeşte-mă, timp al Paştelui,
Care aduci frunze şi flori,
Şi îmi place să aud cum
Păsări îşi fac cântul
Auzit în păduri.

Dar îmi mai place să văd ridicându-se pe câmpuri
Corturi mici şi mari,

Iar ele mă umplu de fericire
Când mă uit, gata de luptă,
La cavalerii înarmați.

Vă spun că mâncarea, băutura și somnul
Nu îmi plac la fel de mult cum îmi place
S-aud strigăte: „La luptă! La atac!
Ajutor! Ajutor! Ajutor!"

Ascultați-mă baroni: jefuiți
Castele, moșii și orașe
Înainte ca alții să vină cu război asupra voastră.

Iar tu, Papiol, alege:
Da sau nu! „Trezește-te! Nu dormi!
Clipa alegerii a sosit:
Da sau nu! Unu, doi și trei..."

DINTR-UN CATREN AL LUI BERTRAN DE BORN[12]

Bertran l-a numit pe prințul englez Richard Inimă de Leu „Papiol".[13] Porecla nu dispune de o traducere; ea poate însemna atât „tătic", cât și „cap de plută".

„Papiol" a spus „Da".

Într-un alt catren, Bertran îi înșiră pe acei prinți care au participat la campania împotriva Angliei: conții de Toulouse, Béarn, Barcelona (în consecință, regele de Aragon), Périgord și Limoges, și toți viconții, baronii și consulii de la Rhône și până la ocean.

Dacă regele de Aragon nu ar fi dezertat, mărșăluind către Toulouse, aliații ar fi luat partea regelui Angliei. În ultima clipă, Raymond a reușit să îl respingă pe prințul Henric și a făcut presiuni în sensul unei alianțe cu regele englez. Indignat, Bertran de Born a compus un catren despre trădarea rușinoasă a cauzei occitane de către regele Aragonului. În versuri, Bertran a scris că regele Aragonului nu ar putea fi niciodată un descendent al lui Lupo, eroul Pirineilor; trubadurul l-a declarat vasalul unui iobag din rândurile prostimii: „Aragon, Catalonia și Urgell sunt rușinate de regele lor laș, care se preamărește în cântecele proprii și pune banii deasupra onoarei personale."

După care Richard Inimă de Leu a spus „Nu!" şi s-a împăcat cu tatăl său. La scurtă vreme, în Limousin, fratele său, prinţul Henric, pe care Bertran de Born l-a numit în cântecele sale *„lo rei jovin"*, a murit în mod neaşteptat în castelul din Martel. Bertran a fost şocat de moartea subită a eroului său preferat. El a deplâns moartea tânărului prinţ într-un *planh*.[14]

Lui Bertran i-ar fi plăcut să vadă că războiul continuă, însă din nefericire pentru el, baronii aquitani s-au unit în jurul lui Henric al Angliei, stăpânul lor feudal, şi au plecat împreună la Hautefort, castelul lui Bertran. Henric jurase să se răzbune. Când Alfons de Aragon, cel mai neîmpăcat duşman al lui Bertran, s-a alăturat asediului lui Henric, situaţia a devenit critică, însă poetul nu şi-a pierdut curajul. Pentru a-l ironiza pe Alfons şi pentru a le da de înţeles asediatorilor că din fericire castelul său era bine aprovizionat, el i-a trimis un bou pentru a domoli mânia regelui englez.

Castelul de la Hautefort a căzut pradă asediului. Bertran a fost făcut prizonier şi adus în faţa regelui Henric.

— Bertran, te-ai lăudat că nu ai nevoie decât de jumătate din talentul tău. Mă tem că nici cele două jumătăţi împreună nu sunt suficiente pentru a te salva.

— Da, Sire, a răspuns calm Bertran. Chiar aşa am spus şi am rostit adevărul.

— Însă, Bertran, ai avut vreodată talent?

— Da, Sire, însă l-am pierdut odată cu moartea fiului tău, Henric.

După care Bertran de Born şi-a cântat elegia dedicată morţii lui Henric, tânărul prinţ. Bătrânul rege a lăcrimat cu amărăciune şi a spus:

— Bertran, fiul meu te-a iubit mai mult decât pe oricine altcineva pe lume. Pentru dragostea fiului meu, îţi cruţ viaţa. Îţi las pământurile şi castelul. Vreau să acopăr suferinţele pe care le-ai îndurat cu aceste cinci sute de mărci de argint. Bertran, Bertran... am simţit adierea geniului tău![15]

Bertran a căzut la picioarele regelui, însă s-a sculat mai triumfător ca oricând.

La scurtă vreme, regele Henric a murit şi a fost urmat la tron de Richard Inimă de Leu. Bertran, încă nesatisfăcut de regalul „da şi nu" pe care i l-a adresat lui Richard în catrenul său, l-a încurajat pe Geoffrey, fratele lui Richard, să se ridice împotriva acestuia. Geoffrey

a fost învins şi a căutat refugiu la curtea regelui Franţei, unde a murit, sub copitele cailor, în timpul unui turnir cavaleresc.

După trei ani, a fost predicată a Treia Cruciadă.[16] Sultanul Saladin cucerise Ierusalimul şi înlocuise crucea din Biserica Sfântului Mormânt cu steaua şi semiluna. El le-a oferit creştinilor din Ierusalim posibilitatea de a alege: să rămână între zidurile Oraşului Sfânt fără să fie deranjaţi sau să se retragă către oraşele de coastă din Tir, Tripoli sau Acra.

E foarte posibil ca prinţesa India de Toulouse să fi avut o contribuţie la oferta generoasă a lui Saladin. După moartea lui Nur ad-Din, Saladin se căsătorise cu ea pentru a deveni stăpân peste imperiul selgiucid. Oricare a fost cauza, ceea ce rămâne e faptul că Saladin nu a stropit cu sânge Pământul Sfânt, aşa cum făcuseră cruciaţii cu optzeci şi şase de ani mai devreme pe durata Primei Cruciade când, după cum a scris Torquato Tasso, ei „au umplut oraşul şi templul cu cadavre".

Victoria lui Saladin a stârnit furie şi panică în lumea vestică. Roma a predicat o altă cruciadă. Slujbele clericilor erau însoţite de harpele trubadurilor. Cei mai renumiţi poeţi, precum Bertran de Born, Peire Vidal, Guiraut de Bornelh şi Peire Cardenal, au făcut apel la credincioşi cerându-le să participe la războiul sfânt. Ceea ce i-a motivat cu adevărat pe trubaduri nu a fost nostalgia după locurile Palestinei, ci mai degrabă dorinţa de a vizita tărâmuri străine şi de a-şi cânta aventurile în balade şi catrene în faţa doamnelor, dezolate că au fost lăsate acasă. Câte lacrimi trebuie să fi curs atunci când poeţii şi cavalerii au părăsit pământurile natale purtând crucea pe armură şi scuturi!

Ieri am găsit aşezată pe un covor de iarbă şi flori albe, lângă fântâna unei livezi în ai cărei pomi roditori păsările ciripeau, o doamnă nobilă, fiica stăpânului castelului. Am crezut că a venit să se tolănească în soarele primăverii, în frunzişul verde, şi să asculte cântecele păsărilor, însă nu era aşa.

Cu gemete adânci, ea s-a plâns spunând: „Iisuse, pentru tine sufăr astfel de durere! De ce vrei să treacă marea şi să meargă să te slujească cel mai cutezător bărbat al acestei lumi? Prietenul meu, cu graţia lui atât de binevoitoare şi curajul său, a plecat. Iar eu stau aici singură cu dorinţa mea, lacrimile şi suferinţa mea."

Auzind o astfel de tânguire, m-am apropiat de pârâul cu apă de cristal şi i-am spus: „Dulce doamnă, lacrimile îţi umbresc frumuseţea. Nu trebuie să disperi. Dumnezeu, care îngăduie copacilor să înflorească, poate de asemenea să îţi dea înapoi fericirea."

„Domnule, a răspuns ea, cred că într-o zi dintr-o altă viaţă Dumnezeu se va milostivi de mine şi de alţi păcătoşi. Însă de ce să ia bucuria de la mine în această viaţă? Pe cel care a fost fericirea mea şi care acum e atât de departe."

TRUBADURUL MARCABRU

A fost extraordinar de dificil pentru poetul Peirol să se despartă de Donna Sail de Claustra, care a gemut şi l-a dojenit:

Când dragostea mea a văzut că inima-mi nu se mai gândeşte la ea, aceasta a început să dea glas mustrărilor sale. Vei auzi cuvinte precum: „Prietene Peirol, nu e drept din partea-ţi să mă laşi în aşteptare. Dacă gândurile tale nu mai sunt îndreptate doar către mine, şi dacă nu mai cânţi, la ce îmi mai foloseşti?"

— Dragostea mea, te-am slujit de atâta vreme, iar acum nu mai ai înţelegere pentru mine. Ştii prea bine cât de mult mă desconsideri.

— Însă Peirol, ai uitat-o deja pe frumoasa şi nobila doamnă care te-a primit cu atâta milă şi Minne? Nimeni nu ar fi bănuit o inimă atât de frivolă în cântecele şi versurile tale. Păreai atât de fericit şi de îndrăgostit!

— Dragostea mea, te-am iubit din prima zi şi continui să te iubesc. Dar a sosit ceasul pentru bărbatul care — de n-ar fi existat Saladin — ar fi fost norocos să stea cu doamna lui, să se despartă de ea, deşi cu lacrimi în ochi.

— Peirol, participarea ta la cruciadă abia dacă va folosi la eliberarea oraşului lui David de turcii şi arabii care-l ocupă. Ascultă povaţa mea înţeleaptă: iubeşte, fă versuri şi lasă cruciada să îşi urmeze cursul. Uită-te la regii care, în loc să meargă acolo, se luptă între ei; consideră exemplul baronilor care se feresc să poarte crucea sub deşartele motive ale neînţelegerilor.

— Dragostea mea, te-am slujit mereu cu loialitate. Însă astăzi, sunt obligat să refuz a mă supune ţie. Cruciada a fost amânată prea mult, şi ar fi trebuit deja să vină în ajutorul piosului marchiz de Montferrat.[17]

Acest „marchiz de Montferrat" era Conrad, prinţul Tirului, care, înconjurat de forţele lui Saladin, a cerut ajutor de la Vest. Bertran de Born i-a răspuns în următorii termeni: „Stăpâne Conrad, caută protecţia divină! Dacă nu ar fi fost şovăielile conţilor, prinţilor şi regilor, care m-au forţat să rămân pe loc, eu aş fi deja acolo cu tine, şi încă de ceva vreme. În plus, după ce mi-am văzut din nou fermecătoarea doamnă blondă, nu am nicio dorinţă să plec la luptă."

La începutul cruciadei, Bertran de Born a fost unul dintre cei mai entuziaşti susţinători ai acesteia, însă el a rămas pe moşiile sale, preferând să iubească doamne frumoase, să compună versuri şi să proclame: „Dumnezeu vrea ca Filip al Franţei şi Richard al Angliei să cadă în mâinile lui Saladin!"

Cea mai mare fericire a sa ar fi fost dacă regele Aragonului ar fi luat şi el crucea în mână şi cei trei nu s-ar mai fi întors niciodată.

Frederic Barbă Roşie, împreună cu forţele sale armate, a fost primul care şi-a părăsit Germania natală. Pe drum, el a trebuit să înfrângă rezistenţa neîncrezătorului împărat grec Isaac Angelos. Doar ocuparea Adrianopolului i-a permis să îşi continue marşul şi să navigheze către Asia Mică. După un an, regele Filip al Franţei s-a îmbarcat de la Marsilia, iar Richard Inimă de Leu de la Geneva. Ei au căzut de acord ca flotele lor să se unească în Messina, unde urmau să aştepte până în primăvară.

În acea vreme, un sihastru vestit, pe nume Joachim de Flora, care deţinea darul profeţiei, trăia în Sicilia.[18] Urmând modelul monastic de la Muntele Athos, din Liban şi Sinai, el a organizat mănăstiri în munţii Calabriei, de-a lungul istmurilor Messinei şi pe Insulele Lipari de lângă Sicilia. Printre contemporanii săi, el era cunoscut drept cel mai bun autor de comentarii la Apocalipsa Sfântului Ioan. Richard Inimă de Leu a mers să îl viziteze pe ilustrul călugăr şi l-a rugat stăruitor să îi explice capitolul al doisprezecelea al Apocalipsei.

— Femeia îmbrăcată precum soarele, cu o lună sub picioarele ei şi o coroană de doisprezece stele pe capul ei e Biserica, a spus eremitul. Şarpele mare şi roşu cu şapte capete şi şapte diademe este diavolul.

Cele şapte capete reprezintă cei şapte persecutori mari ai Evangheliei: Irod, Nero, Constantin (care a golit trezoreria Bisericii Romei), Mahomed, Melsemut, Saladin şi Anticrist. Primii cinci sunt morţi. Saladin trăieşte şi îşi foloseşte puterea. Anticristul va veni în curând. Saladin e încă triumfător, însă va pierde Ierusalimul şi Ţara Sfântă.

— Când se va întâmpla asta? a întrebat Richard Inimă de Leu.

— La şapte ani după cucerirea Ierusalimului.

— Deci am venit prea devreme?

— Venirea ta a fost necesară, rege Richard. Dumnezeu îţi va dărui victoria asupra duşmanilor tăi şi îţi va umple numele de glorie. În privinţa lui Anticrist, acesta se află printre noi, iar în curând va sta pe tronul lui Petru.

Richard Inimă de Leu nu a eliberat niciodată Ierusalimul. Saladin a triumfat o perioadă îndelungată. Şi la fel s-a întâmplat şi cu Anticristul: cine poate spune că Anticristul lui Joachim nu a fost Papa Inocenţiu al III-lea?

Filip şi Richard au părăsit Sicilia în timpul primăverii. Pe insula Cipru, Richard l-a căsătorit pe trubadurul său preferat, Peire Vidal de Toulouse, cu o prizonieră grecoaică de origine nobilă. Mulţumită biografiei lui Michel de La Tour, ştim cât de mult a fost influenţată viaţa lui Peire de către graţia regală.

Cruciada a fost un dezastru. Frederic Barbă Roşie s-a înecat în Saleph, acelaşi râu în care Alexandru cel Mare era să moară. Deşi Filip şi Richard Inimă de Leu au reuşit să ocupe oraşul Acra în iulie 1191, după un asediu care a durat aproape doi ani, neînţelegerile cu privire la împărţirea prăzii de război, invidia faţă de popularitatea lui Richard şi o presupusă boală l-au determinat pe regele Franţei să se întoarcă în Europa după căderea oraşului. Pentru cruciaţii care au rămas, plecarea lui Filip a echivalat cu o dezertare, iar satirele trubadurilor l-au acompaniat pe durata călătoriei sale pe mare.

După un an, Richard a aflat că Filip încerca să cucerească Normandia şi Anjou şi că fratele său intenţiona să îi smulgă coroana Angliei. Fără să mai piardă vremea, el a început să negocieze cu Saladin pentru a putea reveni cât mai curând posibil în ţara sa. A stabilit cu sultanul că sora sa Joan se va căsători cu emirul Malek-Adel, fratele lui Saladin, şi că împreună urmau să domnească asupra Ierusalimului şi Ţării Sfinte. Prelaţii romani au împiedicat acest plan, care ar fi pus capăt vărsării de

sânge în Palestina. Cei doi conducători nu au reuşit decât să semneze un pact de încetare a ostilităţilor pe durata a trei ani, trei luni şi trei zile. Cu ocazia acestei împrejurări favorabile, Saladin şi Richard au organizat festivităţi grandioase. Ambii monarhi şi trupele lor s-au întrecut în cadrul unor competiţii nesângeroase cu lancea şi harpa.

Saladin şi-a adus de asemenea cu el poeţii de curte, pentru că de la Bosfor şi până la Golful Persic, poeţii arabi compuneau „la fel de multe versuri pe câte fire de nisip sunt în deşert, şi la fel de multe *ghasel* [poeme] pe câte gazele există". Trubadurii au cântat despre felul în care Rudel şi Melisende au murit din dragoste; iar poeţii au istorisit povestea nu mai puţin tristă a Hindei şi a lui Abdallah. Să o ascultăm:

> Abdallah, fiul unei familii ilustre şi bogate, s-a căsătorit cu Hinda, floarea tribului ei. Pentru că uniunea lor a fost lipsită de copii, Abdallah, într-un moment de nepăsare, a izgonit-o pe sărmana Hinda, care a fugit către cortul tatălui ei. La scurtă vreme, ea s-a măritat cu un bărbat din tribul Amirides. Abdallah cânta la harpa sa despre iubirea lui nefericită şi despre pierderea sa. Şi-a părăsit tribul şi a plecat în căutarea Hindei. A găsit-o plângând lângă o fântână. Iar fericirea revederii le-a înmuiat inimile...

Odată cu terminarea festivităţilor, Richard Inimă de Leu a părăsit Ţara Sfântă. Nu mai e necesar să povestim cum ducele austriac Leopold al VI-lea, pe care l-a ofensat grav într-o zi în Acra, l-a întemniţat în castelul Dürrnstein, sau cum mai târziu împăratul Heinrich al VI-lea l-a închis în Trifels, şi despre modul în care Richard şi-a redobândit libertatea.

De ceva vreme, Richard Inimă de Leu era personajul îndrăgit al lumii mediteraneene, al Aquitaniei şi al Angliei. În Orient, poeţii îl celebrau pe „Melek-rik". În Occitania şi Aquitania, trubadurii cântau cu entuziasm despre faptele sale de vitejie; ei descriau cum *joglar* [menestrelul] Blondel l-a eliberat şi îl preamăreau ca pe primul cavaler al Mesei Rotunde, un alt rege Arthur.[19]

Când Richard s-a întors în Anglia în 1194, el s-a confruntat cu faptul că fratele său mai mic John se aliase cu Filip pentru a-l detrona. John a fugit la Paris, iar Richard a reuşit să îşi recucerească provinciile

Normandia şi Anjou, ocupate de Filip. Abia atunci, după o absenţă de aproape patru ani, a putut el să se îndrepte către Toulouse.

„Bertran de Born a fost foarte fericit", a relatat un cronicar.

Când Bertran a aflat că regele Filip se întorsese grabnic şi în taină din Ţara Sfântă, el a ghicit cu uşurinţă planurile pe care şi le făcuse regele francez în legătură cu posesiunile lui Richard din Aquitania. Trubadurul nu s-a îndoit nicio clipă că scopul real al monarhului francez era să îşi extindă frontierele până la Pirinei. Bertran, care fusese până atunci adversarul lui Richard, s-a declarat în mod deschis în favoarea sa. El a reuşit să îi convingă pe Pedro al Aragonului, care fusese recent încoronat rege, şi pe contele de Toulouse să uite de certurile lor profane şi l-a îndemnat pe regele încoronat din Toulouse să îi ceară lui Richard mâna surorii sale Joan, ca simbol al reconcilierii dintre familiile Plantagenet şi Toulouse. În acest mod, diferendele dintre Aquitania şi Languedoc erau depăşite, iar Aquitania şi-a recăpătat imaginea de care beneficiase în secolul al zecelea, când cei doi conţi au domnit frăţeşte, unul alături de celălalt, din Occitania şi până la Rhône.

Din Toulouse, Bertran a mers să o viziteze pe cea mai importantă femeie din Occitania, Adélaide de Burlats. Văduvă, ea era fiica lui Raymond al V-lea de Toulouse şi a soţiei sale, Constance a Franţei. Ea trăia în Carcassonne, care era de departe cel mai elegant oraş din Languedoc şi din care a guvernat teritoriile casei lui Trencavel pe durata copilăriei fiului ei Raimon-Roger. De la Carcassonne, Bertran a călătorit la reşedinţa de vară a conţilor de Toulouse de la Beaucaire, situată pe Rhône. Acolo, toţi prinţii şi domnitorii din Provence, Languedoc, Aquitania şi Pirinei (de la Perpignan până la Bayonne) şi din Aragon, precum şi consulii tuturor oraşelor libere din Midi şi toţi trubadurii şi menestrelii din Occitania veniseră să fie martori la reconcilierea celor trei monarhi şi să participe la căsătoria lui Raymond de Toulouse cu Joan Plantagenet. Un cronicar al vremii, egumenul de Vigeois, descrie pentru noi felul în care au decurs festivităţile de la Beaucaire:

> Zece mii de cavaleri au sosit în Beaucaire. Prin mijlocirea seneşalului de Agoût, contele Raymond a împărţit o mie de galbeni cavalerilor cărora le lipseau mijloacele de trai. Doisprezece perechi de

boi au arat locul în care urma să se desfăşoare turneele, iar contele a sădit trei mii de monezi de argint şi de aur în şanţuri mici astfel încât oamenii să aibă şi ei parte de fericire după turnee. Un baron care găzduia patru sute de cavaleri în castelul său a fript ţapi şi boi la proţap. O contesă din Casa de Provence a pus o coroană făcută din patruzeci de mii de monezi de argint şi aur pe capul menestrelului Iveta, care a fost proclamat rege al trubadurilor.[20]

Pentru a simboliza sfârşitul războiului fratricid dintre Aquitania, Languedoc şi Aragon, un cavaler şi-a ars cei treizeci de cai de război într-un foc gigantic.

După două decenii, Occitania urma să vadă alte incendii iscate în împrejurări diferite, ele fiind ordonate de Papa Inocenţiu al III-lea....

După festivităţile de la Beaucaire, contele de Toulouse a declarat război Franţei, însă moartea lui Richard Inimă de Leu a pus repede capăt conflictului.

S-a spus la vremea respectivă că izbucnirea ostilităţilor în statele occitane, căsătoria lui Raymond cu Joan şi declaraţia de război pe care Toulouse a adresat-o Parisului au fost toate rezultatul demersurilor lui Bertran de Born.

Între timp, Saladin murise. Cu ultima suflare, el a dat ordin ca giulgiul care urma să îi acopere trupul, ţesut cu purpură şi aur, să fie purtat pe străzile Ierusalimului în timp ce un crainic proclama: „Asta e tot ceea ce suveranul lumii, Iussuf Mansur Saladin, a luat cu sine."

Cei şaptesprezece fii ai lui şi ai fratelui său, emirul Malek-Adel, au împărţit între ei imensul imperiu musulman. Papa Inocenţiu al III-lea, care fusese încoronat pe 22 februarie 1198, credea că sosise momentul pentru a lansa o nouă cruciadă în Palestina. El i-a încredinţat lui Fulk de Neuille-sur-Marne campania de recrutare pentru războiul său sfânt. Primul monarh pe care Fulk l-a vizitat a fost Richard Inimă de Leu.

Însă Richard învăţase să spună nu. El cunoştea bine Grecia şi Orientul, iar Saladin devenise prietenul său. După cum am văzut, el dorise să îşi mărite sora cu Malek-Adel, în scopul de a întemeia un regat creştino-musulman al Ierusalimului. Împreună cu regele Franţei, el purtase crucea în favoarea Romei. Însă acum devenise un adversar al Romei şi un duşman ireconciliabil. Nu mai voia să audă de „cruciade". Fulk a devenit iritat:

— Sire, în numele lui Dumnezeu cel Atotputernic, te implor să îţi măriţi cele trei fete corupte dacă vrei să scapi de pedeapsa veşnică!

— Minţi! Nu am nicio fiică! a strigat regele.

— Ai trei. Numele lor e Aroganţa, Lăcomia şi Pofta Trupească.

— Foarte bine, voi da „Aroganţa" templierilor, „Lăcomia" călugărilor cistercieni şi „Pofta Trupească" prelaţilor Bisericii Catolice.[21]

Reprezentantul Romei l-a excomunicat pe regele Angliei.

De ceva vreme, Bertran îşi domolise mânia pe care o simţise faţă de Richard cu privire la răspunsul „da şi nu" al regelui în loc de „da sau nu". O prietenie intimă îi unea pe suveranul Angliei şi al Aquitaniei şi pe poetul provensal al „Guerra me plai".

Bertran era, fără îndoială, cel mai important trubadur al Occitaniei. Cântecele şi sunetele harpei lui evocau fabulele povestite de poeţii Antichităţii. Într-o zi, Richard Inimă de Leu se afla împreună cu trupele sale pe dunele de nisip de la Poitou, nu departe de Sables-d'Olonne. Foametea îi omorâse atât oamenii, cât şi animalele: nu mai erau nici pâine pentru soldaţi, nici iarbă pentru cai. Bertran a luat harpa şi a cântat o romanţă despre prinţesa Laina Plantagenet, sora lui Richard, ulterior ducesă a Saxoniei. Se spune că baronii şi soldaţii au uitat de foame, de sete şi de furtuna care a venit dinspre mare şi le-a biciuit feţele cu grindină.

În 1199, Richard a luat cu asalt castelul Châlus-Charbrol care aparţinea vasalului său, vicontele Américc de Limoges. Între zidurile de la Châlus era ţinută o comoară pe care Richard şi-a adjudecat-o în calitate de stăpân feudal.

El a vrut să îmbine utilul cu plăcutul. Américc de Limoges se aliase cu Franţa. Regele Angliei a sperat să pună mâna pe comoară şi să pedepsească totodată un vasal neloial. Însă, în timp ce le arăta soldaţilor locul pe care urmau să urce zidurile castelului, o săgeată slobozită de un arcaş i-a străpuns umărul, în apropierea inimii. Rănit mortal, Richard a căzut în braţele lui Bertran de Born.

Asediatorii furioşi au ocupat castelul, au tăiat beregatele străjerilor, iar abilul arcaş, care nu era nimeni altul decât stăpânul castelului, a fost linşat.[22] Comoara găsită a fost cheltuită pe înmormântarea regelui.

Toţi vasalii şi trubadurii săi, inclusiv Bertran, Regele Poeţilor, l-au însoţit pe Poetul-Rege la Fontevrault, unde este amplasat mausoleul Plantageneţilor, în care etern neliniştitul rege şi-a găsit odihna

veşnică. Poate nu ar trebui să ne surprindă faptul că Richard Inimă de Leu a fost coborât în mormânt fără rugăciuni, apă sfinţită sau binecuvântările Bisericii. Regele Angliei, Irlandei, regiunilor Anjou, Arles şi insulei Ciprului a rămas exclus din comunitatea Bisericii Catolice.

Toate harpele, de la nord la sud, au jelit pierderea acestui Alexandru, a acestui Carol cel Mare, a acestui rege Arthur. Toţi trubadurii şi-au intonat elegiile despre moartea lui Richard — toţi în afară de unul.

Cele mai multe lacrimi au curs din ochii poetului Gaucelm Faidit, care l-a însoţit pe monarh în Ţara Sfântă. Citim în elegia sa:

Urmaşi îndepărtaţi în timp,
Cum aţi putea înţelege?
Durerea mea amară, suferinţa mea adâncă
Pe care nu o voi uita niciodată!
Să ştiţi măcar
Că Richard Inimă de Leu,
Regele Angliei,
E deja mort!
Atât de crudă a fost mâna Domnului!
Richard e deja mort![23]

Bertran de Born nu a recitat nicio elegie. Capacitatea sa de a iubi era la fel de mare ca aceea de a urî. Durerea cauzată de pierderea prietenului a fost prea puternică. De această dată, cântecele sale nu s-au mai auzit. Într-o după-amiază a bătut la uşa mănăstirii din Grammont, o uşă care s-a închis pentru totdeauna în urma lui. Bertran mai apare o singură dată, în Iad, unde îl plasează florentinul Dante Alighieri: „Bertran este condamnat să îşi poarte capul separat de trunchi, pentru că a despărţit ceea ce era unit." Decapitat, trubadurul castelului Hautefort îşi poartă propriul cap în faţa lui pentru a lumina căile Iadului.

Potrivit unei legende occitane care este încă foarte vie printre oamenii de rând, Bertran, mâhnit de blestemul care bântuie peste patria lui natală, rămâne încremenit într-un bloc de gheaţă din regiunea muntoasă Maldetta.

Povestea lui Richard Inimă de Leu şi a lui Bertran de Born ne-a obligat să neglijăm un alt erou, nu mai puţin important, al acelor ţinuturi: Raymond al V-lea, contele de Toulouse. Acesta nu doar că a fost

cel mai puternic suveran din lumea occitană şi unul dintre cei mai influenţi şefi de stat din lumea vestică, însă capitala sa Toulouse a fost totodată metropola civilizaţiei şi a culturii occitane.

Posesiunile puternicului descendent al lui Hursio au fost mai extinse decât cele ale coroanei franceze; în calitate de cel mai important vasal al regelui Franţei, contele de Toulouse s-a bucurat de un statut semiindependent. În afară de ţinutul Toulouse, acestuia îi aparţinea şi ducatul Narbonne, o demnitate care îl transforma în primul nobil al Franţei. El era stăpân feudal peste paisprezece conţi, iar trubadurii îl comparau cu un împărat:

Car il val tan qu'en soa valor
Auri' assatz ad un emperador[24]
[Pentru că preţuieşte ne-ncetat
La fel de mult ca un împărat]

Ei l-au numit „bunul conte Raymond", pentru că, la fel ca ei, era un trubadur, mereu atent la grijile şi nevoile lor.

Un fapt singular: Raymond de Toulouse nu a dorit niciodată să meargă în Ţara Sfântă, nici măcar să viziteze Tripoli, care aparţinea de Toulouse. A fost singurul dintre marii domnitori creştini din secolul al doisprezecelea care nu a participat la cruciadele de peste hotare. A întrevăzut el faptul că, la scurtă vreme după moartea lui în 1194, Occitania va deveni scena celei mai oribile cruciade dintre toate câte au existat? Raymond nu era interesat să vadă Sfântul Mormânt sau Golgota. Bănuia el că Occitania, sub conducerea urmaşului său, Raymond al VI-lea, îşi va trăi propria Golgotă şi va avea parte de propriul ei Sfânt Mormânt? Raymond al V-lea a creat avantaje considerabile pentru civilizaţia occitană, practicând *le gai savoir*, spiritul cavaleresc şi o politică ireproşabilă. Însă nu a acordat importanţă unui lucru: a rămas străin de catarismul occitan. Acesta propunea o „Doctrină pură" pe care restul lumii creştine o numea erezie. Şi totuşi „Evanghelia Sfântului Duh Mângâietor" avea nevoie de sprijinul său. După cum vom vedea în continuare, în toate aceste privinţe cumnatul şi nepotul său, care aparţineau de Casa de Trencavel de Carcassonne, urmau să apere mistica Mesei Rotunde, a cărei legătură unificatoare era „dorinţa ei pentru Rai".

Pe un achmardi verde*
Ea purta desăvârșirea dorinței izvorâte din inimă
Către rădăcinile și florile sale:
Un lucru numit Grâlul.[25]

În catrenul către prietenii săi poeți, trubadurul Raimon de Miravalh indică protectorii „artei nobile" care vor oferi o primire bună, recunoaștere și daruri:

> Mai întâi, îndreptați-vă către orașul Carcassonne, pe ai cărui baroni nu îi voi înșira, pentru că aș avea nevoie de patruzeci de catrene să fac asta. Acceptați-le darurile și plecați. Încă nu știu în ce direcție ar trebui să galopați, dar salutați-l din partea mea pe seniorul Raimon Drut, care în mod sigur vă va înlesni plecarea pe cai în caz că ați sosit pe jos.
>
> Apoi mergeți de-l căutați pe Peire Roger de Mirepoix. Dacă nu îl găsiți, promit să vă dublez recompensa.
>
> Mergeți la baronul Bertran de Saissac: cântați-i catrene — sau mai bine — *canzones*. Dacă stăpânul Bertran nu are dispoziție să ofere daruri, nu va refuza totuși să vă dea o gloabă bătrână.
>
> După care dați pinteni cailor către stăpânul Américc de Montréal, care vă va îndepărta grijile cu un cal bun, o livrea și o pelerină.

În timpuri foarte îndepărtate, stejarii — arborii sacri ai druizilor — creșteau pe un deal stâncos din inima orașului Carcassonne; etimologia numelui Carcassonne se referă la acest aspect: *ker* = piatră, *casser* = stejar.[26] Alaric, regele vizigoților, avea o centură atât de impunătoare de turnuri și ziduri construită în jurul orașului, încât regele Clovis și Carol cel Mare au asediat-o în zadar. Împăratul intra doar când orașul dorea să își deschidă porțile.

În partea estică a orașului, unde culmea dealului devine mai lină deasupra râului Aude, se înalță castelul maiestuos al viconților de Carcassone și Béziers, numiți Trencavel (cei care taie bine).

---

* Conform lui Lee Perry (*What the Holy Grail is. How the Holy Grail was rediscovered*, 2004), „achmardi" este un cuvânt ce desemnează o bucată prețioasă de mătase verde pe care au fost cusute linii și cercuri cu fir de aur. Imaginea simbolizează pământul verde fertilizat de razele soarelui (*n. tr.*).

De la Carcassonne, cei din familia Trencavel au dominat bogatele orașe Albi, Castres și Béziers. Toate pământurile mărginite de râul Tarn, de Mediterana și Pirineii vestici erau ale lor. Erau înrudiți cu toți prinții nobili ai lumii vestice: Capețienii Franței, Plantageneții Angliei și din Anjou, casa Hohenstauffen din Suabia, casa Aragon din Catalonia și descendenții lui Hursio din Toulouse.

Influențat de unchiul său, regele Alfons de Aragon, și de regele Angliei, vicontele Raimon de Trencavel a participat la războiul împotriva tânărului conte Raymond al V-lea de Toulouse, ceea ce i-a determinat pe supușii lui să se revolte împotriva războiului civil care le era impus. Pe durata ostilităților, un orășean din Béziers s-a bătut cu un cavaler. Baronii i-au cerut lui Raimon de Trencavel să le predea orășeanul, care a suferit o pedeapsă degradantă, ale cărei detalii nu le cunoaștem.

După terminarea războiului, orășenii din Béziers i-au cerut vicontelui compensații pentru tratamentul la care fusese supus un seamăn de-al lor. El le-a răspuns că se va supune medierii conflictului de către baroni și persoanele de vază. Pe 15 octombrie 1167, Trencavel, însoțit de episcop, a apărut în Biserica Magdalenei din Béziers, unde orășenii, înarmați cu bâte și purtând veste din zale pe sub veșminte, îl așteptau.

Orășeanul care fusese în centrul altercației a înaintat către viconte cu o expresie sumbră.

— Stăpâne, a spus el, eu sunt nefericitul care nu poate să îndure dizgrația ta. Promiți să le oferi orășenilor din Béziers satisfacție pentru afrontul care mi s-a adus?

— Sunt gata, a răspuns prințul, să mă supun mijlocirii de către baroni și persoanele de vază.

— Asta nu e de-ajuns. Infamia nu poate fi spălată decât cu sângele tău!

În timp ce rosteau aceste cuvinte, conspiratorii și-au scos pumnalele. Vicontele, fiul său, baronii și episcopul au fost asasinați în fața altarului.

După patruzeci de ani, Biserica Magdalenei și altarul ei principal vor fi scena unui alt masacru, chiar mai oribil. Casa Domnului urma să explodeze ca un vulcan, îngropând sub ea trupurile carbonizate ale tuturor cetățenilor din Béziers.

Consulii au fost desemnați stăpâni ai orașului. Timp de doi ani ei au refuzat să audă sau să vorbească despre episcop sau viconte.

Au avut o atitudine batjocoritoare față de furia nobililor și excomunicarea Vaticanului. Atât de arogantă și de neînduplecată a fost independența orașelor-republică occitane! Această independență trufașă amintește de feudalismul gotic, de consulii romani și de patriarhii iberici, din care e posibil să fi descins occitanii.

În anul 1050, Toulouse, Barcelona, Saragossa, Narbonne, Béziers, Carcassonne, Montpellier, Nîmes, Avignon, Arles, Marsilia și Nisa erau practic republici independente. Toate dispuneau de *capitulum* (consilii ale cetățenilor) alese de cetățeni, sub conducerea fictivă a unui conte sau viconte, aflându-se de fapt sub oblăduirea consulilor, a căror misiune era să vegheze asupra destinului orașului. Aragonezii, de pildă, aveau o formă de alegeri pentru încoronarea regelui care a devenit celebră: „Noi, cei care valorăm la fel de mult ca tine și putem face mai multe decât tine, te alegem rege, cu legământul de a menține aceste *fueros* [legi] între noi. Dacă nu va fi așa, nu te alegem!"

În schimb, în Narbonne arhiepiscopul, vicontele și cetățenii guvernau împreună. În Marsilia, fiecare dintre aceste trei puteri avea propriile limite în interiorul orașului. În Nisa, Arles și Avignon, orășenii erau singurii care guvernau. Acești cetățeni bogați și mândri își aveau propriile *palazzi* (palate), cu turnuri, și apărau drepturile orașului cu sabia și lancea. Dacă doreau, puteau deveni cavaleri înarmați și concura cu baronii în cadrul turneelor. Fără să își piardă în vreo măsură demnitatea, acești orășeni înnobilați se dedicau tranzacțiilor comerciale de peste hotare, la fel ca în orașele-stat grecești.

Agricultura, cea mai bună sursă de subzistență pentru orice comunitate și stat, era înfloritoare. Pământul producea din abundență cereale, în special mei, , după cum și grâu adus din Asia în timpul cruciadelor. Uleiul de măsline și vinul curgeau în torente. Tratatele comerciale uneau orașele occitane de coastă cu Geneva, Pisa, Florența, Napoli și Sicilia. În portul Marsiliei, corăbii italiene, grecești levantine, normande și ale maurilor ancorau, schimbau mărfuri și navigau înapoi spre casă.

Intermediarii dintre Occitania și orașele comerciale ale Mediteranei erau agenții de schimb. În Occitania, evreii puteau trăi și lucra fără să fie deranjați, bucurându-se de aceleași drepturi ca și restul cetățenilor de a ocupa posturi publice și de a preda în universități. Nobilimea occitană îi proteja și îi încuraja; dinastia Trencavel de

Carcassonne i-a angajat pe Nathan, Samuel şi Moise Caravita ca miniştri ai economiei şi finanţelor. Unii dintre profesorii evrei care predau la universităţile occitane erau vestiţi atât în Vest, cât şi în Orient. Studenţii veneau de departe să îl asculte pe Rabbi Abraham la Vauvert, lângă Nîmes. În Narbonne, unde preda Rabbi Calonimo, acesta era cunoscut ca „fiul marelui ierarh şi Rabbi Teodor, din casa lui David". Dinastia ierarhilor rabinici era numită „familia regilor israeliţi din Narbonne", de vreme ce ei se considerau a fi o ramură a casei lui David. Stăpânii Narbonnei şi-au plasat imensele proprietăţi sub protecţie specială.

Raimon Trencavel căzuse mort în faţa altarului din Biserica Magdalenei în Béziers, victimă a dorinţei fierbinţi de independenţă ce domina oraşele libere ale regiunii Provence. Prinţul încoronat al oraşului Carcassonne, Roger Taillefer [Talhafèr], care încă nu împlinise douăzeci de ani, a dorit să răzbune moartea tatălui. Pentru asta, avea nevoie de ajutorul rudei sale, regele Alfons de Aragon. Împreună cu baronii şi nobilii săi catalani, el a mărşăluit către Béziers, care s-a predat după un asediu de două zile. Roger Taillefer i-a iertat pe asasinii tatălui său.

Într-o zi, un baron nemulţumit l-a provocat:

„Ai vândut sângele tatălui tău, stăpâne?"

Aceste cuvinte i-au străpuns inima. Într-o noapte, în vreme ce populaţia din Béziers dormea liniştită, trupele aragoneze, acţionând la ordinele tânărului Trencavel, au ucis toţi bărbaţii importanţi din oraş. Doar femeile şi evreii au fost cruţaţi.

În dimineaţa următoare, vicontele şi episcopul lui, pe nume Bernard, le-au forţat pe toate fiicele şi văduvele orăşenilor omorâţi să se mărite cu ucigaşii lor aragonezi şi le-au cerut de asemenea un tribut anual de trei livre de piper.

Fără intenţia de a atenua responsabilitatea tânărului Trencavel în aceste evenimente — el a guvernat din acel moment într-un mod indulgent, tolerant şi cavaleresc —, trebuie să spunem că cei cu adevărat responsabili pentru măcel au fost episcopul Bernard şi regele Aragonului. Nobilii au aprins focul răzbunării sângeroase în fiul vicontelui pentru câştigul lor personal. Episcopul nu a ştiut cum să îl controleze pe tânărul impetuos, iar Alfons al II-lea a dorit să îşi asigure o bază de susţinere între comitatul său de Rousillon şi posesiunile sale

din Provence, fără să piardă din vedere faptul că Béziers reprezenta un avanpost în raport cu Toulouse şi Carcassonne.

În curând Roger Taillefer a înţeles. Pentru a dezamorsa pericolul pe care el însuşi l-a provocat, a stabilit o alianţă cu contele de Toulouse şi a cerut mâna fiicei contelui, Adélaide.

Curtea din Carcassone era centrul poeziei şi curtoaziei cavalereşti, iar în cuvintele lui Arnaut de Mareuil, „cea mai castă curte, plină de graţie, pentru că sceptrul se afla în mâinile lui Adélaide".

Trubadurii i-au oferit lui Raimon Roger, prinţul încoronat de la Foix şi vărul lui Roger Taillefer de Carcassonne, porecla „Raimon Drut", care înseamnă „Raimon iubitul".

Castelul contelui de Foix era situat în valea sălbatică a râului Ariège, ce coboară de pe culmile înzăpezite ale munţilor Andorrei, mărgineşte importantul lanţ muntos Montcalm şi Vârful Sfântului Bartolomeu şi curge către Garonne.

Conform legendei, un sanctuar închinat lui Abellio, zeul soare al ibericilor, era situat pe stânca pe care e construit castelul de la Foix.[27]

Potrivit unei alte tradiţii, Foix a fost o colonie bască din Phocea, un oraş din Asia Mică. În timpul războaielor galice, Foix era *pal* (locul de întâlnire) pentru *sotiates*, care, în anul 76 î.H., l-au preferat pe Sertorius lui Pompei şi care douăzeci de ani mai târziu au fost învinşi de Publius Crassus, trimisul lui Cezar, în vecinătatea lui *vicus Sotiatum* (acum oraşul Vicdessos). De atunci, Foix nu a fost altceva decât unul dintre numeroasele *castella* romane ce a păzit trecătorile Pirineilor, asigurând traversarea în siguranţă a munţilor.

Sub dominaţia vizigotă (414–507), episcopii catolici, nemulţumiţi de conducerea regilor gotici din cauza legăturilor lor cu arianismul, au reuşit să obţină ajutorul regelui francez Clovis. Volusian, un rege care era suspectat (nu fără temei) de a fi deschis porţile din Tours francilor, a fost luat prizonier de vizigoţi şi executat la Foix. După bătălia de la Vouglé, Clovis a adunat rămăşiţele pământeşti ale lui Volusian şi a cerut clerului francez să îl proclame martir şi sfânt. Clovis a pus bazele unei mănăstiri lângă mormântul lui Volusian, iar în jurul lui, pe ruinele unei colonii romane, a construit un mic oraş pe care ulterior Carol cel Mare l-a fortificat şi l-a convertit într-o bază importantă de sprijin împotriva aquitanilor de la nord şi a maurilor de la sud.

În castelul stâncos de la Foix, barzii, oaspeţii lui Arcantua, şeful acelor *sotiates*, cântau *cantares de gesta* celtice şi iberice, acompaniaţi de lire în stil elen. În secolul al doisprezecelea, oricând aveau probleme băneşti şi amoroase, trubadurii erau primiţi aici cu mare ospitalitate.

Roger Bernard I, conte de Foix (decedat în 1188), şi soţia sa, Cecilia de Carcassonne, au avut patru copii: un fiu, Raimon Roger (Raimon Drut al trubadurilor), şi trei fiice. Cunoaştem numele a doar două dintre ele, Cecilia şi Esclarmonde.

Raimon Roger a preluat moştenirea tatălui său, care a murit la scurtă vreme de la începutul cruciadei după ce i-a însoţit pe Filip al Franţei şi pe Richard Inimă de Leu în Ţara Sfântă. Domeniile sale includeau câmpia fertilă care se întindea de la graniţele cu Toulouse prin defileurile Hers, Lasset, râul Ariège cu ale sale cascade asurzitoare şi păşunile Pirineilor, accesibile doar acelor ciobani care cunoşteau munţii şi îşi mânau turmele sprintene într-acolo.

Aproape toţi vasalii curţii de la Foix erau „Fii ai Lunii" (sau „Fii ai Belissenei", după cum îşi spuneau ei înşişi).[28] Ei pretindeau că descind din zeiţa lunii, Belissena, varianta celtico-iberică a Astartei. Pe scuturile lor se aflau un peşte, luna şi un turn — emblemele zeiţei lunii, zeului soare şi ale puterii cavalerilor.

Peire Roger a fost de asemenea un Fiu al Belissenei. Castelul său era amplasat în Mirepoix (*Mira piscem* = contemplă peştele). Din acest Turn (după cum era numit castelul său) el urmărea peştii înotând în apa cristalină a râului Hers, care îşi are izvorul pe maiestuosul Pisc al Sfântului Bartolomeu; el putea totodată urmări răsăritul de lună nouă deasupra pădurii Belissenei către est. Înainte de era creştină, oraşul său era numit *Beli cartha* (oraşul lunii). Se credea că fusese întemeiat de fenicieni, care căutaseră aur şi argint în vecinătăţile Pirineilor.

Aproape că nu exista castel în Pirinei care să nu aparţină unui Fiu al Belissenei. Deasupra tuturor se aflau baronii din Verdun, ale căror bogăţii din interiorul munţilor aproape că le egalau pământurile de la suprafaţă din zonă şi întreceau cu siguranţă în frumuseţe multe alte ţinuturi. Minunatele grote de calcar de la Ornolac şi Verdun se întindeau kilometru după kilometru în măruntaiele regiunii muntoase Ariège.

Această parte a văii Ariège este denumită *Sabarthès* (după Biserica din Sabart, unde Maica Domnului a prevestit victoria lui Carol cel Mare asupra sarazinilor). Sabarthès este apărat de două oraşe care au aparţinut conţilor de Foix: Tarascon, care a slujit ani de zile ca avanpost maur împotriva lui Carol cel Mare, şi Ax, unde comercianţii fenicieni, colonizatorii greci şi invadatorii romani s-au vindecat în apele sale termale.

În calitate de vasali ai casei de Foix, baronii din Lordat, Arnave şi Rabat împărţeau Sabarthès cu stăpânii Verdunului. Castelele de la Lordat, Calamès şi Miramont se înălţau maiestuoase pe stânci precum nişte adevărate cuiburi de vulturi, la o altitudine mai mare de o mie de metri.

În Olmès (Valea Ulmilor) pe partea nordică din regiunea Sfântului Bartolomeu, Peyrotta şi Perelha trăiau în fortăreţele lor. Cele mai fortificate dintre acestea erau Montségur, Perelha şi Rocafissada. Raimon de Perelha era, alături de conţii de Foix, stăpânul Montségurului. Montségur înseamnă „Munte sigur".

Din acest bastion, trubaduri, doamne şi cavaleri aflaţi în afara legii urmau să privească cu groază cum cruciada avea să arunce sute de mii de fraţi ai lor, care nu au putut fugi în refugii montane mai sigure, în focul execuţiei sau în carcere subterane.

> *Niciodată nu a existat un loc mai bun de apărat*
> *Decât Munsalvaesche.*
>
> WOLFRAM VON ESCHENBACH[29]

Fiii Belissenei nu trăiau doar în Foix; ei puteau fi găsiţi în calitate de vasali şi părinţi ai conţilor de Toulouse şi viconţilor de Carcassonne din întregul Languedoc: în Castres, Termès, Fanjeaux, Montréal, Saissac şi Hautpoul.

Castelele domnitorilor de Saissac, Cab-Aret şi Hautpoul erau localizate în pădurile aproape impenetrabile ale „Lanţului Muntelui Negru", de pe vârful căruia erau vizibile cele cincizeci de turnuri ale oraşului Carcassonne.

Ermengarde de Saissac („frumoasa albigenză", cum era numită de către trubaduri), Brunisenda de Cab-Aret şi Stéphanie „Lupoaica" erau printre cele mai celebrate femei din Languedoc. Trei baroni şi doi trubaduri le-au cântat şi le-au făcut curte acestor femei, cele mai

frumoase dintre toate. Nobilii care stăpâneau cel mai bine atât harpa, cât şi lancea erau Raimon Drut, regele încoronat al curţii de la Foix, Peire Roger de Mirepoix şi Américc de Montréal. Trubadurii erau Peire Vidal — viitorul „Împărat al Constantinopolului" — şi Raimon de Miravalh.

Peire Vidal, care „a cerut dragostea tuturor femeilor nobile", nu a rezistat tentaţiei de a încerca acelaşi lucru cu „Lupoaica". El s-a îndrăgostit nebuneşte de „Dulcineea" sa, însă fără rezultat. „Lupoaica" nu a acordat nicio atenţie cuvintelor frumoase şi cântecelor de dragoste ale acestui *trobère*. Nici caii săi magnifici, armura bogată, tronul imperial şi patul său de campanie nu au făcut vreo impresie asupra femeii. În cele din urmă, Peire a încercat să obţină atenţia „Lupoaicei" în alt mod. Şi-a pus un cap de lup şi costumul de război, după care a început să defileze prin faţa castelului ei. Nici această strategie nu a avut sorţi de izbândă.

Dragostea e ingenioasă. Deoarece capul de lup nu a reuşit să facă impresia dorită, trubadurul s-a îmbrăcat într-o piele autentică de lup şi a terorizat ciobanii şi turmele „Lupoaicei" în fiecare noapte. Unul dintre câinii ciobanilor l-a prins din urmă pe ipoteticul „Isengrim" şi şi-a înfipt colţii în el. Ciobanii, destul de uimiţi să audă un lup strigând după ajutor, l-au scos cu greu din labele câinelui. L-au luat cu ei, însângerat şi rănit, la castelul „Lupoaicei". Asta era exact ceea ce îşi dorise Peire, pentru că în acest mod putea fi îngrijit şi tratat în Cab-Aret. Michel de La Tour, biograful său, nu a minţit atunci când a afirmat că toate doamnele îl înşelau. „Lupoaica" l-a înşelat cu Raimon Drut, prinţul încoronat al curţii de la Foix.

Américc, care „a compensat nevoile trubadurilor cu un cal bun, o livrea şi o pelerină", a fost stăpânul Montréalului, un orăşel situat la jumătatea distanţei dintre Carcassonne şi Foix, şi de asemenea un Fiu al Lunii. Sora sa, Geralda, a fost celebra amantă din castelul Lavaur. Niciun trubadur sau cerşetor nu a plecat vreodată de la castelul ei fără să fie un oaspete bine tratat şi fără să primească câteva monezi pentru călătoria sa. Un cronicar a consemnat că „Geralda a fost cea mai nobilă şi mai generoasă doamnă din întreaga Occitanie". Cu toate acestea, pe durata cruciadei împotriva pământului ei natal, ea a avut un sfârşit îngrozitor. Acuzată de erezie, ea a fost aruncată într-o fântână şi acoperită cu pietre.

Iarba din curtea castelului Lavor
A crescut singură, nestingherită, și înaltă
În curând s-a întins și și-a aruncat umbra peste
Oase împrăștiate și neîngropate.
Păsări de hoit, care le-au scos la iveală,
Zboară-n înalt, în cercuri tăcute
Zidurile vechi, arse și-nnegrite
Sunt plânse de cerul întunecat,
La fântână, încă stă teiul
Odinioară martor al unor vremuri mai frumoase,
Clătinat de vânt, își lasă
Frunzele să plutească tăcut
Spre fântână, măceșii se înghesuie cu nerăbdare,
Spre fântână, chiar și ciulinii cei mai aspri
Atârnă peste gura de marmură
Ca și cum ar privi în jos,
Un cântăreț stă la fântâna adâncă
Să-și plângă ultimul cântec,
Acolo unde sunt îngropate toate bucuriile,
Giralda se odihnește, acoperită de pietre.

LENAU, *ALBIGENZII*

Guyot de Provins a fost un *trobère* din nordul Franței care a hoinărit prin Europa, vizitând cei mai importanți conți ai Franței, Germaniei, Aquitaniei și Occitaniei.[30] Îl putem plasa în Mainz în Duminica Rusaliilor din 1184, bucurându-se de un festival pentru cavaleri organizat de Frederic Barbă Roșie. La începutul secolului al treisprezecelea, deja foarte înaintat în vârstă, el și-a compus Biblia, o satiră despre diferitele domenii feudale ale vremii sale. În ea, Guyot și-a numit protectorii:

Împăratul Frederic Barbă Roșie, *l'empereres Ferris.*
Ludovic al VII-lea, regele Franței, *li rois Loeis de France.*
Henric al II-lea, regele Angliei, *li riches rois Henris.*
Richard Inimă de Leu, *li rois Richarz.*
Henric, „tânărul rege" al Angliei, *li jones rois.*
Alfons al II-lea de Aragon, *li rois d'Arragon.*
Raymond al V-lea, conte de Toulouse, *li cuens Remons de Toulouse.*

Guyot s-a alăturat procesiunii trubadurilor către Toulouse. Din acest centru al lumii poeziei pline de curtoazie, existau două drumuri pe care se ajungea la reşedinţa lui Alfons de Aragon, un mecena al său: unul prin întoarcere la Foix, casa lui Raimon Drut, şi pe cursul râului Ariège, după care era trecută valea Sabarthès pentru a ajunge la graniţa cu Aragonul prin trecătoarea de la Puymorens; celălalt drum, care era mai uşor, trecând prin Carcassonne şi Perpignan în Roussillon, pe lângă linia de coastă până în Barcelona, iar de acolo către Saragossa. E posibil să fi folosit un drum la plecare, iar pe celălalt la întoarcere. Fie că erau în Carcassonne sau la Foix, trubadurii se simţeau ca la ei acasă. În Foix, e posibil să îi fi întâlnit pe Raimon Drut şi pe sora acestuia, Esclarmonde, şi să îi fi cântat acesteia frumuseţea.

Adélaide, mătuşa lui Esclarmonde, fiica lui Raymond al V-lea de Toulouse şi a reginei Constance a Franţei, domnea în Carcassonne. După moartea soţului ei, Roger Taillefer, în 1193, toate posesiunile familiei Trencavel au revenit sub sceptrul ei îngăduitor.

Acum Kyot Iaschantiure era numele
Celui pe care arta l-a îndemnat
Să spună ceea ce va încânta pe mulţi.
Kyot e acel provensal vestit
Care a văzut această Poveste a lui Parsifal
Scrisă în acea limbă necioplită.
Şi ceea ce a repovestit în franceză
Eu nu mă voi lenevi
Să redau în germană.

WOLFRAM VON ESCHENBACH

Wolfram îl citează pe Kyot, un provensal, ca fiind persoana care a inspirat personajul său Parsifal şi pretinde că acel Chrétien de Troyes (autorul lui *Perceval le gallois*, scrisă în jurul anului 1180) „a făcut nedreptate acestei poveşti".[31]

„Coincizând cu înseşi cuvintele lui Wolfram, se presupune că Guyot a reformulat şi completat *Perceval*-ul lui Chrétien de Troyes, care a fost singurul lui model." S-a dovedit totodată că Wolfram, după cum a recunoscut el însuşi, a folosit un poem al provensalului Kyot, o deducţie care „este confirmată definitiv de faptul că doar

Wolfram cunoştea extraordinarul poem în întregime, şi prin urmare, doar el era capabil să îl modifice."

Nu cunoaştem cu exactitate zilele de naştere şi moarte ale lui Wolfram. Pentru că al său *Parzival* datează din primul deceniu al secolului al treisprezecelea, putem deduce că s-a născut în ultima treime a secolului al doisprezecelea. În privinţa morţii sale, Püterich von Reichertshausen (1400–1469), autorul poemului cavaleresc intitulat *Scrisoarea de onoare*, mărturiseşte că nu a putut descifra ziua morţii pe piatra lui de mormânt, „în Biserica Doamnei Noastre, în micul oraş Eschenbach".

Wolfram era sărac şi cutreiera „din curte în curte" în calitate de cavaler şi cântăreţ călător. Nu ştia să citească şi să scrie.

Citirea mi-e necunoscută
(Nu ştiu o singură literă)
Nici ce e scris în cărţi,
În această privinţă, sunt neştiutor.[32]

Din acest motiv, cineva a trebuit să îi citească *Parsifal*-ul lui Guyot de Provins dacă urma să reuşească într-adevăr să compună propria versiune a poemului. Wolfram a învăţat să vorbească franceza pe durata relaţiilor sale cu poeţii vestici ai Minnei. Pare să fi fost mândru de acest lucru, pentru că nu a pierdut nicio ocazie să-şi etaleze cunoştinţele de limba franceză în *Parzival*, deşi neînţelegerile şi greşelile sale sunt frecvente — mai presus de orice, când a venit vorba să traducă nume de locuri şi persoane (care pot fi verificate în versiunea franceză originală a poemelor epocale al Graalului şi al lui Parsifal). Nu ar trebui să ne surprindă astfel de greşeli nici în transcrierea verbală, dacă admitem că Wolfram a avut nevoie de o traducere orală a unui subiect atât de bogat în descrieri.

Formularea frazelor sale manifestă o asemenea fidelitate şi exprimă evenimente istorice cu atâta claritate, încât prezenţa unui intermediar poate fi exclusă. Este dificil de găsit o altă explicaţie în afara faptului că celebrul Kyot şi Wolfram s-au întâlnit. Cantorul german a preluat subiectul autorului.

E posibil ca Wolfram şi Guyot să se fi întâlnit cu ocazia festivităţilor organizate de Frederic Barbă Roşie pentru cavalerii din Mainz sau în castelul Wartburg la curtea lui Landgrave Hermann de

Turingia. Din câte ştim, Wartburg era curtea germană cea mai frecventată de poeţii Minnei, iar Wolfram s-a aflat acolo în preajma anului 1203.

Relaţiile strânse dintre cântăreţii Minnei (cantori ai iubirii idilice) din Germania, Franţa şi Occitania sunt surprinzătoare. De pildă, sub pseudonimul de Sembelis, Bertran de Born i-a cântat prinţesei Laina de Plantagenet, sora lui Richard Inimă de Leu. El a rămas în contact cu *domina* lui chiar şi după ce aceasta a devenit ducesă de Saxonia, dacă e să considerăm ca dovezi suficiente poemele provensale pe care i le-a trimis şi care de atunci s-au găsit în Germania. Unii au ajuns chiar la concluzia că Frederic Barbă Roşie, suveran al regatului Arles din 1178, a compus poeme în limba provensală pe bancurile de nisip ale râului Verdun. Oricare ar fi situaţia, legături multiple uneau cu siguranţă poezia cavalerească şi de dragoste din nord şi din sud, iar cele două regiuni s-au influenţat una pe cealaltă.

Nu vom şti niciodată dacă „legenda adevărată" a ajuns la Wolfram prin intermediul lui Guyot însuşi sau al altor persoane care au citit un manuscris al lui *Parsifal*, fapt care ne permite să îi iertăm lui Wolfram confuzia dintre „Provins" şi „Provenza".[33]

Alături de poemele de dragoste deja menţionate, au apărut „poeme conjuncturale". Exista obiceiul ca un patron să încredinţeze unui trubadur sarcina de a compune poezii care îi preamăreau gloria sau exprimau în formă poetică mulţumirile pentru ospitalitatea şi protecţia sa. Din acest motiv, nu e ciudat faptul că Guyot de Provins i-a cântat în *Parsifal* (versuri care nu au supravieţuit) pe mecena al său, Raymond de Toulouse, pe fiica acestuia, Adélaide de Carcassonne, pe nepoata acesteia, Esclarmonde de Foix, şi pe regele Aragonului, vărul lui Roger Taillefer (soţul lui Adélaide).

Şi aşa au stat lucrurile!

Regele Alfons al II-lea al Aragonului şi al Cataloniei, mai bine cunoscut sub denumirea de Alfons Castul, este acel Castis al lui Wolfram care fusese promis lui Herzeloyde.[34]

Pentru Wolfram, Herzeloyde a fost mama lui Parsifal; pentru Guyot de Provins [sursa lui Wolfram], Herzeloyde este vicontesa Adélaide de Carcassonne, *domina* lui Alfons Castul.

Fiul lui Adélaide este Trencavel, un nume pe care Wolfram l-a tradus ca „străpunge-inima", numele lui Parsifal. Raimon Roger Trencavel a servit drept model lui Wolfram şi lui Guyot pentru Parsifal.

După cum vom vedea, această deducție nu implică violență.

„Curtea dragostei" întreținută de vicontesa de Carcassonne era vestită în întreaga Occitanie. De la Barcelona și până la Florența și Paris nu exista o doamnă mai celebrată decât ea. Curtea ei era centrul poeziei, eroismului și curtoaziei cavalerești, iar în același timp, după cum a spus trubadurul Arnaut de Mareuil, „cea mai castă și plină de grație, pentru că sceptrul se afla în mâinile lui Adélaide."

Acest *trobère* era un cleric sărac din regiunea Périgueux. Într-o zi, și-a pus în cui straiele monahale, iar apoi a început să umble din castel în castel cântând melodiile pe care le învățase între zidurile mănăstirii. A ajuns la curtea din Carcassonne, a văzut-o pe Adélaide și i-a furat inima. Însă înalta poziție a prințului coroanei din Toulouse, țința regilor Franței (pentru a distruge Occitania), l-a speriat pe umilul harpist.

„Onoarea de a aspira la dragostea lui Adélaide este rezervată doar regilor. Însă nu îi face dragostea egali pe toți oamenii? Cel care acceptă este demn. Înaintea lui Dumnezeu nu există clase sociale. El nu recunoaște decât simțăminte care vin din inimă. Ah, frumoasă și pură Doamnă, întrupare fidelă a divinității, de ce nu te comporți întocmai ei [divinității]?" Arnaut avea dreptate să fie îngrijorat pentru iubirea sa Minne. Regele Alfons a propus ceva mult mai prozaic decât omagiul și pretențiile de dragoste sublimă față de Adélaide. De vreme ce era, alături de contele de Toulouse, stăpânul feudal al vicecomitatului Carcassonne și Béziers, el i-a propus căsătoria verișoarei sale — văduva lui Roger Taillefer din 1193 — pentru că dorea să își asigure pentru el, dacă nu posesiunea exclusivă a domeniilor ei, cel puțin supremația feudală.

Alfons nu a crezut niciodată că Minne ar trebui să excludă căsătoria; de fapt, el considera că una nu are de a face cu cealaltă. În acest mod, el a ucis farmecul Minnei, care cerea castitatea ca pe o condiție absolută. El aparținea lumii cavalerilor profani, căutând o coroană și un pat nupțial, dar procedând astfel și-a pierdut statutul de cavaler conform legilor iubirii (*leys d'amors*) pe care șoimul le-a adus din cer.

Arnaut de Mareuil a devenit la rândul lui nedemn de regatul iubirii. Într-o zi, Adélaide l-a sărutat, însă el a trădat grația pe care a primit-o prin a o dezvălui în două poeme. De fapt, aceasta a reprezentat o încălcare gravă a riguroaselor legi care guvernau lumea occitană a Minnei. Mai mult, aceste sărutări au trezit în el dorințe care nu aveau nimic de-a face cu dragostea sublimă.

Îmi place că vântul
Îmi mângâie faţa în aprilie,
Înainte de începutul lui mai,
Când trilul privighetorilor
Se aude în noapte.
Fiecare pasăre îi cântă fericită
Trilurile, aşa cum îi plac lui,
Sub crinii plini de broboane de rouă
Împreună cu mica lui femeie...

ARNAUT DE MAREUIL

Alungat de vicontesa Adélaide, sărmanul trubadur a trebuit să caute refugiu la curtea lui Guillaume al VIII-lea de Montpellier (pe care Guyot de Provins îl numeşte protectorul său Guillaume).

„Ei mă pot despărţi de ea, însă nimeni şi nimic nu poate să rupă ceea ce mă leagă de iubita mea. Inima mea e plină de tandreţe şi încredere. Aparţin doar ei şi lui Dumnezeu. Câmpuri înverzite acolo unde trăieşte ea! Când ne vom revedea? Cum de nu mă vizitează nimeni de acolo? Ciobanul care mi-ar aduce veşti despre tine ar fi pentru mine un nobil baron. Dacă te-aş găsi în deşert, acesta ar deveni rai pentru mine."

Arnaut de Mareuil a cântat-o doar pe Adélaide. A murit de nostalgie. Dorul din dragoste constituia afecţiunea mortală a trubadurilor; singurul leac era Minne.

În vremea în care Adélaide a locuit în castelul ei din Poivert, care era înconjurat de splendide păduri ale Pirineilor, mulţi prinţi şi trubaduri au trecut prin zonă. Cele mai delicate probleme de dragoste erau supuse judecăţii ei. Când Richard Inimă de Leu, Alfons de Aragon sau Raimon Drut de Foix aveau pe conştiinţă „păcate" împotriva dragostei, Adélaide era cea care trebuia să împartă dreptatea. Nu era cu putinţă să îi fie influenţat verdictul — şi toţi trebuiau să se supună acestuia —, nu în van era ea considerată cea mai nobilă, mai castă şi mai graţioasă doamnă din întreaga Occitanie.

În timp ce s-au aflat în Poivert, trubaduri precum Peire d'Alvernha au onorat vinul de Roussillon şi „au intonat cântece făcliei fericite" sau au umplut pădurile şi câmpurile cu sunetele satirelor, glumelor şi cântecelor. Ea rămânea singură în reşedinţa ei şi se ruga. Era o doamnă pioasă, însă Dumnezeul la care se ruga ea nu era Dumnezeul

nostru. Hristosul ei nu murise pe cruce. Pentru ea, Dumnezeul amenințător al Israelului era Lucifer!

Adélaide era o eretică!

Acesta nu era singurul motiv pentru care respinsese propunerile amoroase ale trubadurilor și ale prinților. A fi o eretică și a înțelege trubadurii nu erau lucruri care se excludeau reciproc. Dimpotrivă, cei mai mulți dintre trubaduri erau eretici; toți catarii erau trubaduri și aproape toate doamnele din Occitania, odată ce timpul își lăsa urmele pe chipurile lor, deveneau eretice. Acesta nu era singurul motiv care o ținea pe vicontesa de Carcassonne departe de activitățile lumești ale curții ei din Poivert.

Întreaga ei viață, Adélaide a trecut prin prea multe tragedii amare. Soțul ei, Trencavel, a rămas cu o datorie uriașă în urma represaliilor sângeroase împotriva orășenilor săi din Béziers pentru care acum trebuia să dea socoteală în fața lui Dumnezeu. Cei din familia Trencavel erau oameni întreprinzători, cu un comportament cavaleresc, însă impulsivi. Ei îi era teamă de posibilele bravuri ale singurului ei fiu, Raimon Roger. Împreună cu ereticul Bertran de Saissac, care fusese desemnat de către soțul ei, Roger Taillefer, să îi fie tutore tânărului Trencavel, ea a supravegheat educația fiului, care nu fusese niciodată destinat să devină un cavaler obișnuit, ci un cavaler al Minnei supreme. El trebuia să fie demn de „Masa Rotundă" în Montségur, acel castel inaccesibil din Pirinei construit în stâncă, unde Doctrina Pură a Sfântului Duh Mângâietor era păstrată.

Pe cuvântul meu, tu ești Parsifal!
Numele tău înseamnă „Străpunge-inima",
O mare dragoste a tras adâncă brazdă
Prin inima mamei tale...
Tatăl tău i-a lăsat drept moștenire suferința.

WOLFRAM VON ESCHENBACH[35]

Parsifal trebuia să demonstreze că e demn să se numere printre cavalerii Graalului!

Pe un achmardi verde
Ea purta desăvârşirea dorinţei izvorâte din inimă
Către rădăcinile şi florile sale:
Un lucru numit Grâlul
Paradisiac, întrecând orice perfecţiune lumească!
WOLFRAM VON ESCHENBACH[1]

PARTEA A DOUA

GRAALUL

Imperiul iubirii e deschis,
Firul poveştii începe să se depene.

NOVALIS

AMOR-EROSUL INVIZIBIL şi-a întins braţul protector asupra lumii Minnei occitane. El nu mai era băiatul înaripat al Antichităţii; acum apărea sub înfăţişarea unui bărbat adult. Trubadurul Peire Vidal credea că l-a întâlnit în carne şi oase în timp ce se îndrepta într-o zi de la Castlenaudary către Muret şi curtea lui Raymond al V-lea de Toulouse:

Era primăvară, când tufişurile încep să prindă culoare, florile îşi deschid petalele pe câmpuri şi păsările îşi înalţă trilurile în văzduh. Un cavaler elegant şi puternic s-a apropiat în şaua calului. Pletele blonde îi cădeau pe chipul bronzat, iar ochii săi limpezi au sclipit. Zâmbetul i-a dezvăluit dinţii albi ca perlele. Cizma de pe un picior îi era împodobită cu safire şi smaralde; celălalt picior era gol.

Pelerina cavalerului era acoperită cu violete şi trandafiri, iar pe cap purta o coroniţă de gălbenele. Jumătate din calul său era la fel de negru ca noaptea, iar cealaltă albă, precum fildeşul. Partea din faţă a calului era de jasp, iar scările şeii de agată. Pe hamuri luceau două diamante, la fel de frumoase şi de preţioase ca ale regelui persan Darius. Pe căpăstru, o piatră strălucea la fel de splendidă ca soarele...

Alături de cavaler călărea o doamnă de o mie de ori mai frumoasă decât el. Pielea ei era albă ca zăpada. Obrajii ei roz erau precum bobocii de trandafiri. Părul îi strălucea precum aurul.

În spatele doamnei călăreau un servitor și o însoțitoare a doamnei. Servitorul purta un arc de fildeș și trei săgeți la cingătoare. În privința însoțitoarei nu am văzut decât că avea un păr lung ce se revărsa peste șaua calului. Cavalerul și doamna au cântat un cântec nou care a fost repetat de păsări.

— Vrem să ne oprim la o fântână într-un câmp înconjurat de păduri, a spus doamna, pentru că nu suport castelele.

— Doamna mea, i-am răspuns, există un loc adorabil sub un dafin, iar dintre pietrele de acolo tâșnește un izvor.

— Peire Vidal, a spus cavalerul, ar trebui să știi că eu sunt *Amor*, iar doamna mea se numește *Grație*. Însoțitoarea ei și servitorul meu sunt *Modestia* și *Loialitatea*.[2]

Wolfram prefațează *Parsifal* cu un lung prolog despre Loialitate și Infidelitate. Se îndoiește că Dumnezeu ar pune vreodată în pericol salvarea sufletului; doar spiritul cavaleresc, acel „premiu al bărbatului cutezător", ar putea oferi această salvare mult râvnită. Cu toate acestea, oricine este lipsit de loialitate va fi pedepsit cu Iadul.

Dacă șovăiala își găsește sălaș în inimă
Sufletul se va căi de ea.
Rușinea și onoarea se bat cap în cap,
Unde curajul unui bărbat ferm
E pestriț ca o coțofană
Însă un astfel de bărbat încă se poate bucura
Pentru că Raiul și Iadul îl au în egală măsură.
Prietenul infidelității e întru totul negru și capătă o nuanță întunecată,
În vreme ce bărbatul cu temperament loial rămâne alb.

Voi stabili aceste semne ca o provocare pentru femei:
Cu Dumnezeu ca martor rog femeile bune să fie cumpătate
Lăcata ce păzește bunele căi e modestia —
Nu am noroc mai mare pe care să îl urez acestora.
Dacă ar trebui să descriu aici în întregime
[Pentru] bărbat și femeie, după cum aș putea,
V-ar părea [un discurs] lung și plicticos.

Wolfram nu avea nevoie să explice rolurile bărbatului şi ale femeii cântăreţilor de Minne ai vremii sale. Acum ştim că evoluţia lumii Minnei în Germania a urmat-o îndeaproape pe cea din Occitania. Conform dogmei mozaice a Genezei, Yahweh a creat mai întâi un Adam androgin, care a fost atât tatăl, cât şi mama Evei; această doctrină nu a fost niciodată bine primită în Occitania. Potrivit mitului occitan, Adam şi Eva erau doi îngeri căzuţi, condamnaţi să rătăcească din stea în stea alături de Lucifer înainte de exilul lor pământesc. Eva se bucură de aceleaşi drepturi ca şi Adam în cer, ca şi pe pământ. Ea nu e „femeia" lui Adam, ci este mai degrabă *domina* acestuia, pentru că, întocmai strămoşilor lor iberici şi celţi, occitanii au văzut în feminitate ceva profetic şi divin. Eva evreiască este inferioară bărbatului: ea trebuie să poarte mai întâi numele tatălui ei, apoi pe cel al soţului şi nu poate avea vreodată un nume propriu. Cele mai străvechi familii din Languedoc, în special în Pirinei, unde tradiţia celto-iberică a dobândit gradul ei cel mai înalt de puritate, purtau întotdeauna numele strămoşilor ei feminini. I-am pomenit pe Fiii Belissenei *de Imperia, de Oliveiria*. Instrumentele acestor doamne nu erau fusul şi leagănul; ele preferau stiloul şi sceptrul.

Trubadurii erau poeţi, şi toţi poeţii suferă de o nostalgie nesatisfăcută. Cei care nu puteau găsi satisfacţie în Minne cunoşteau drumul care îi ducea la Masa Rotundă a nostalgiei, unde „Mângâietorul" — pe care Hristos l-a anunţat prima dată prin Sfântul Ioan Evanghelistul — putea fi găsit.

Trubadurii erau poeţi într-o ţară în care soarele era mai strălucitor decât al nostru, stelele erau mai aproape de pământ şi era mai uşor să te rogi.

Aceşti poeţi rătăcitori nu mai erau versificatori smintiţi, ci deveneau „Cei Puri" sau catari, care, după cum vom vedea puţin mai încolo, au adus legile iubirii (*leys d'amors*) în lumea spiritului. În locul favorurilor doamnelor, ei şi-au căutat libertatea în Dumnezeu. În locul Minnei, l-au preferat pe Mângâietor.

A se ruga şi a compune versuri erau unul şi acelaşi lucru. Şi la fel era în Occitania, unde locuitorii apreciau foarte mult darul poeziei şi al profeţiei, calităţi identificate azi cu intuiţia şi inspiraţia. Rugătorii catarilor — trubadurii rătăcitori — nu erau altceva decât strofe ale imnului adresat divinităţii luminoase pe care ei o primeau zi de zi în

simfonia de tonuri şi culori a pământului lor natal. Erau cu adevărat poeţi.

Şi, ca toţi poeţii, ei s-au simţit străini pe pământ; au aspirat la o Viaţă de Apoi mai bună, unde bărbatul, potrivit mitologiei lor, fusese la vremea sa un înger şi unde putea fi găsită adevărata lui casă: „Casa Cântecelor" sau Regatul Luminii al lui Ahura Mazda, cum era el numit în timpuri străvechi de către babilonieni.[4] Catarii erau atât de convinşi de existenţa unei Lumi de Apoi mai bune încât au renunţat în manieră radicală la această viaţă, considerând-o doar o perioadă de pregătire pentru adevărata viaţă despre care ştiau că există dincolo de stele.

Vârfurile munţilor care se ridică spre cer şi defileurile care se pierd în noaptea eternă a pământului i-au încântat dintotdeauna pe poeţi şi pe preoţi. Pe crestele montane, poezia şi rugăciunea înfloresc instinctiv. Lumea se simte mai apropiată de Dumnezeu acolo. În toate miturile greceşti, divinizarea omului este obţinută în munţi: Hercule a devenit olimpian pe Muntele Oeta; Schimbarea la Faţă a lui Hristos s-a petrecut pe Muntele Tabor. Trubadurii ştiau toate acestea cât se poate de bine, pentru că, pe vremea lor, podul ce unea Orientul de Vest peste Mediterana încă nu căzuse: primul său arc se întindea din munţii gigantici ai Asiei şi până în paradisul sacru al grecilor, iar al doilea arc, de la greci şi până la Pirinei, unde Heliadele (fiicele lui Helios, Soarele) au aşezat Grădina Hesperidelor: tărâmul luminat al sufletelor.

Omenirea a venit din Orient, la fel precum marile noastre mituri au venit din Orient, dintre care ultimul a fost cel al „Veştilor Bune" (al Evangheliilor). Soarele răsare de la est.

Când cerul dispare după nori, dorinţa de a-l urma e trezită în mai mulţi indivizi — însă cum? Omul trebuie să fie un zeu căzut care simte o dorinţă imensă de a se întoarce în cer. Poate că nostalgia unui poet nu e altceva decât tânjirea după un paradis pierdut, unde omul este imaginea divinităţii, nu caricatura acesteia.

Când soarele apune în Provence şi Languedoc, el se arcuieşte în norii cirus aurii de peste Pirineii semeţi şi nobili, care se înalţă în azurul cerului. Când noaptea cade peste câmpiile provensale, ele continuă să fie multă vreme binecuvântate, transformate de razele soarelui ce apune. Vârful Sfântului Bartolomeu, unul dintre cele mai frumoase piscuri din Pirinei, este numit „Muntele Transfigurării" sau „Taborul" de către oamenii din Provence. Taborul Pirineilor este localizat între Valea

Ulmilor, cunoscută ca *Olmès*, și Sabarthès — Valea Sabartului — unde Maica Domnului i-a promis lui Carol cel Mare victoria asupra sarazinilor. O cărare singuratică și stâncoasă duce de la idilica Vale Olmès către stâncile și peșterile din Sabarthès: calea catarilor, calea Celor Puri.[5]

În inima singurătății tăcute a Taborului se ridică o stâncă a cărei asperitate sfidează orice descriere; vârful ei e învăluit uneori de nori aurii luminați de soare, iar zidurile ei se întrerup brusc în dreptul fortificațiilor unui castel numit Montségur. Într-o zi, în timp ce mă cățăram pe Calea catarilor către vârful Taborului, am întâlnit un cioban bătrân care mi-a spus următoarea legendă:

> Când zidurile Montségurului erau încă în picioare, catarii păstrau între ele Graalul. Montségur era în pericol; armatele lui Lucifer erau la poalele zidurilor sale. Voiau să ia Graalul să îl pună la loc în diadema Prințului lor, de unde se rupsese și căzuse pe Pământ în timpul căderii îngerilor. Într-un moment de cumpănă, un porumbel a venit din cer și a despicat Taborul în două. Esclarmonde, păstrătoarea Graalului, a aruncat prețioasa relicvă în munte, unde a fost ascunsă. Astfel, ei au salvat Graalul. Când diavolii au intrat în castel, era prea târziu. Furioși, ei i-au ars pe toți Cei Puri, nu departe de castelul stâncos, pe *camp des cremats*.

Un grup l-a lăsat pe Pământ, iar apoi s-au înălțat dincolo de stele,
Întrucât puritatea lor i-a făcut să se întoarcă.

WOLFRAM VON ESCHENBACH[6]

Calea Celor Puri începe din Olmès, mărginește Montségurul și trece peste vârful Taborului. În cele din urmă, ea ajunge în peșterile de la Sabarthès, ultima casă a catarilor. Acolo, atât de departe de lume, ei meditau asupra Minnei într-o stare asemănătoare transei.

Da, dacă adevăratul Amor își strigă chemarea,
O dragoste ca cea de azi
Suprema Minne o cere.

WOLFRAM VON ESCHENBACH

Catarii şi-au părăsit viaţa de sihaştrii pe care o duceau în măruntaiele pământului doar pentru a aduce „ultima consolare" celor muribunzi sau pentru a recita mituri străvechi doamnelor nobile şi cavalerilor galanţi adunaţi în marile săli ale castelelor. Cu straiele lor lungi şi negre şi pelerinele lor rotunde în stil persan, arătau asemenea unor brahmani sau discipoli ai lui Zarathustra. După ce au terminat, ei au scos Evanghelia după Sfântul Ioan dintr-un tub de piele pe care îl purtau la piept, după care au citit cu voce tare:

La început era Cuvântul, şi Cuvântul era la

Dumnezeu, şi Dumnezeu era Cuvântul. Dumnezeu e duh, iar cei care
Îl venerează trebuie să îl venereze în Duh. Se poate să mor pentru că
Dacă eu nu mor, Mângâietorul nu va veni la voi. Însă atunci când
Mângâietorul pe care vi-l trimit vine la voi...

Dicus vos benesiga! Dumnezeu vă va binecuvânta!

Cei Puri reveneau în peşterile lor, în „Catedrală", în *Gleysos* (biserici), în „Peştera Ermitului" şi în „Peştera lui Fontanet".[7]

Bestia făcută pentru Fontane La Salvässche,
Aceasta era reşedinţa austerului Trevrizent...
De la Trevrizent, Parsifal urmează să afle veşti privitoare la Graal,
Care fusese ascuns

Gazda sa l-a condus pe Parsifal într-o grotă...

WOLFRAM VON ESCHEENBACH

Peşterile de la Sabarthès sunt atât de numeroase, încât ar putea găzdui un întreg oraş.[8] Aproape de aceste peşteri încăpătoare, care sfredelesc munţii pe distanţe de kilometri întregi, există nenumărate grote. În pereţii acestor grote, firidele arată clar locul în care a fost montată mobila şi felul în care trăiau adevăraţii sihaştri. Însă din cauza incendiilor şi a trecerii secolelor, numai pereţii arşi de calcar au

supravieţuit, corodaţi de timp, împreună cu rămăşiţe de lemn afumat sau ars, desene şi inscripţii.

Un copac al cuvântului sau al vieţii poate fi găsit, după cum se spune, în mijlocul Raiului, iar elenii ştiau deja asta. Oamenii Hesperidelor îi păzeau merele de aur.

O corabie cu un soare pe pânze.

Un peşte, simbol al strălucirii divine.

Un porumbel, emblema lui Dumnezeu Duhul Sfânt.

Monograme ale lui Hristos, cu litere greceşti sau latine.

Cuvântul „Ghetsimani", grădina în care Hristos a fost predat autorităţilor.

Iniţialele „GTS", artistic îmbinate, probabil o abreviere a cuvântului „Ghetsimani".

Fragmente dintr-o frază, din care se mai pot citi doar cuvintele „Sant Glesya".

Două dintre aceste grote şi-au păstrat numele: Grota lui Iisus Hristos şi Grota Mortului. Înainte de intrarea în prima grotă, urme ale unei mici grădini şi ale unei mici terase rămân în locul unde ermitul care a trăit acolo trebuie să fi meditat:

Vai, lume rea, de ce eşti tu aşa?
Ne dai mai multă durere şi mai amară suferinţă
Decât vreodată bucurie!

WOLFRAM VON ESCHENBACH

Catarii nu simţeau că Pământul ar fi locul lor natal. Ei îl comparau cu o închisoare pe care un arhitect, căruia i-a lipsit experienţa, a construit-o din materiale de calitate slabă. Credeau că adevărata lor casă nu putea fi decât undeva dincolo de stele. „Acolo sus" fusese construit de Duh, de *Amor*: nici ură, nici războaie, doar viaţă; nici boală, nici moarte, doar Dumnezeu. La început a fost Duhul. În el era Cuvântul, iar ei erau Dumnezeu.

La fel cum în noi înşine două lumi se pot afla în război — spiritul, care este dezvoltat, şi carnea, care e subţire —, există două principii de acţiune în univers: Da-ul şi Nu-ul, Binele şi Răul. Binele e Dumnezeu; Răul e Lucifer — spiritul etern negativ.

Cuvântul a creat o lume care se întinde dincolo de arcul norilor aurii, mai departe de stele. Lumea noastră este opera lui Lucifer. Cuvântul e creativ; Lucifer e doar un plagiator, un modelator lipsit de talent.

Noi, oamenii — îngerii căzuți —, trebuie să ne adaptăm la aceste două principii care au determinat ceea ce suntem. Omul spiritual, sufletul, este opera Cuvântului divin. Omul material, trupul, este creația lui Lucifer. Sufletul nostru este divin, etern. Trupul nostru nu e divin, e perisabil. Sufletul, creat de Dumnezeu, e Duh. Alungat pe Pământ pentru că s-a răzvrătit împotriva Duhului, el trebuie să rămână în trup până când recunoaște deșertăciunea vieții lumești și dorește să se întoarcă în Duh. O persoană ar trebui să înceapă să se re-divinizeze acum, pe Pământ, pentru a se reîntoarce. În acest caz, sufletele, în timp ce rătăcesc din stea în stea, trebuie să se dematerializeze până când porțile adevăratei lor case li se deschid.

Stelele poate că întronează sufletul exaltat
Așa cum aici domnește viciul, acolo virtutea e stăpână.

VON HALLER

În lucrarea sa *Istoria naturală universală și teoria cerului* (1755), Immanuel Kant a scris:

> Cine e atât de îndrăzneț încât să răspundă la întrebarea dacă păcatul își exercită domnia și în alte sfere ale structurii cosmice sau doar virtutea singură și-a stabilit controlul acolo? Oare o anumită poziție de mijloc între înțelepciune și iraționalitate nu aparține ea nefericitei capacități de a păcătui? Cine știe dacă locuitorii acelor corpuri celeste îndepărtate nu sunt prea rafinați sau prea înțelepți pentru a-și îngădui să cadă în nebunia inerentă păcatului; în vreme ce alții, care trăiesc pe planetele inferioare, aderă prea ferm la lucrurile materiale și sunt înzestrați cu o capacitate spirituală mult prea restrânsă pentru a-și asuma responsabilitatea față de acțiunile lor înainte de a apărea în fața scaunului judecății?

Catarii considerau că Pământul e Iadul. A fi nevoiți să trăiască în mijlocul păcatului era o pedeapsă mai atroce decât a le fi trupul sfâșiat cu clești, înțepat și chinuit de diavolii cu coarne și cozi într-un lac înghețat sau într-un cuptor fierbinte. „Pământul e Iadul", spuneau ei...

Pentru ei moartea nu era decât schimbarea unor haine murdare, asemănătoare întrucâtva cu fluturii care își părăsesc crisalida pentru a zbura primăvara în razele soarelui. Grecii numeau sufletul *Psyche*, care literal înseamnă „fluture".

Ce se întâmplă cu sufletele care „nu s-au străduit îndeajuns", care și-au găsit casa pe tărâmul material? În această situație, ca Tată, Dumnezeu nu poate rămâne surd la cererile copiilor săi. Sufletele lor pot sta aici jos, emigrând din trup în trup câtă vreme doresc, până în ziua în care și ele vor tânji după stele.[10]

Cea mai mare peșteră din Sabarthès se află la Lombrives. În timpuri foarte îndepărtate, într-o perioadă în care noaptea abia dacă fusese luminată de știința istoriei, exista un templu al lui Ilhomber, zeul soare al ibericilor. Ciobanii și păstorii simpli din Ornolac, un oraș din apropiere, o numesc „Catedrala".

Ornolac e în valea laterală, unde Calea catarilor își șerpuiește drumul până la vârful Taborului. O minunată bisericuță în stil romanic domină orașul. În piața din față, o sculptură a Maicii Domnului, lucrată de mâini de țăran, ține în brațe pruncul Iisus și într-o mână un spic de grâu — semn că haina ei protectoare se întinde peste câmpuri și vii.

Cărarea abruptă duce dincolo de menhire [pietre monolitice preistorice] — una dintre ele s-a prăbușit — după care ajungi la giganticul vestibul al Catedralei din Lombrives. Aceasta este intrarea către un regat subteran uimitor, unde istoria și basmul și-au găsit împreună refugiu în fața unei lumi care a devenit plictisitoare și obișnuită. Cărarea duce în adâncurile muntelui printre stalactite de cretă albă, asemenea iasomiei, și pereți de marmură întunecată, maronie, împodobiți cu roci strălucitoare de cristal.

O cavernă de 107 metri înălțime a devenit o catedrală autentică pentru eretici. Pământul — o altă creație a lui Lucifer — le-a oferit catarilor casa lor cea mai prețioasă, unde puteau medita la frumusețea creată de marele artist de dincolo de stele. Pentru ca acestea să nu fie uitate, o mână eretică a desenat soarele și discul de argint al lunii — singurele revelații ale lui Dumnezeu care e dragoste și lumină — pe peretele de marmură al peșterii. Pe măsură ce apa cade pe podea picătură cu picătură dintr-un tavan arcuit ce se pierde în noaptea eternă, ea nu își schimbă niciodată ritmul. Stalactitele sale încă formează

bănci de biserică pentru toţi cei care doresc să contemple pentru o clipă acest tărâm de vis.

Când se produce o furtună în valea Ariège, întregul munte rezonează cu larma apelor asurzitoare care lărgesc pasajul prin fisurile de calcar din stâncă. Când Lucifer, zeul furtunilor şi al morţii, loveşte lumea care se cutremură, din ciocanul său ies scântei şi întregul munte se clatină din temelii.

O scară de piatră duce din catedrala ereticilor într-o altă parte a peşterii din Lombrives. După un urcuş de câteva ore, piciorul se opreşte încremenit în faţa unui abis de câteva sute de metri adâncime.

Acolo, poate fi găsită o piatră gigantică, pe care, picătură cu picătură, apa a sculptat o stalagmită minunată în forma unui ciocan, pe care ţăranii din Ornolac o numesc Mormântul lui Hercule.

LÂNA DE AUR[1]

Heracles sau Hercule
Şi grecul Alexandru
Ar putea vorbi din înţelepciunea pietrelor preţioase...

WOLFRAM VON ESCHENBACH

SILIUS ITALICUS, UN POET ŞI ISTORIC ROMAN din primul secol de după Hristos, ne-a transmis o legendă în hexametri frumoşi conform căreia giganticul bloc de piatră din peştera de la Lombrives, împodobit cu o stalagmită în formă de ciocan, e de fapt piatra de mormânt a lui Hercule.

După ce a furat vacile lui Gerion, Hercule a fost primit de Bebryx, rege al bebricilor, în „conacul sălbatic". Acolo, el a sedus-o pe fiica regelui, Pirene, după care a abandonat-o. Ea s-a temut de mânia tatălui ei şi, dorind să aibă din nou dragostea lui Hercule, a fugit de acasă. În timp ce umbla pe cărările lumii, bestii feroce au năvălit asupra ei. Lipsită de apărare, Pirene l-a chemat pe Hercule în ajutor, însă când acesta a ajuns era prea târziu; ea era deja moartă. Când a văzut-o, el a început să plângă. Gemetele sale au făcut munţii să tremure şi în toate pietrele şi peşterile s-a auzit ecoul numelui lui Pirene, pe care el l-a repetat printre suspine. După care a îngropat-o. Numele lui Pirene nu va pieri niciodată pentru că munţii îi vor purta mereu numele — Pirineii.

Tronul regelui Bebryx şi Mormântul lui Pirene sunt numele unor grupuri de stalagmite din inima peşterii de la Lombrives, pe malurile unui lac plin de mistere. Apa cade neîncetat pe mormântul lui Pirene, ca şi cum muntele ar plânge moartea nefericitei prinţese. De tavan şi de pereţi atârnă pietrificate veşmintele pe care ea le prefera.

Autori latini (printre ei, Plinius) credeau că primii locuitori ai Spaniei au fost perşii care au migrat dinspre Caucaz. Istoricul grec Dio Cassius a scris că bebricii au fost primii locuitori din estul Pirineilor. Conform istoricului bizantin Zonaras, grămăticul grec Stephanus din Bizanţ făcea distincţia între două popoare de bebrici: unul care trăia pe coasta Mării Negre şi un altul care era localizat în Pirinei nu departe de „Marea Bebrică", un nume primitiv pentru Golful lui Leon.

Dasqueius, un comentator al lui Silius Italicus, afirmă că numele de „Bebryx" e doar un adjectiv şi că regele bebricilor se numea Amykos, un prinţ care provoca şi ucidea într-un meci de box pe orice străin destul de nefericit pentru a ajunge în regatul său, până în ziua în care Pollux Argonautul l-a omorât. Festus Avienus, un istoric roman, susţine această afirmaţie.

Să sintetizăm aceste surse şi să le analizăm. În secolul al treilea î.H., s-a produs migrarea unor popoare din Caucaz spre Vest: fenicienii, perşii, medeanii, getulii (de fapt, berberi din nordul Africii), armenii, caldeenii şi ibericii. Grupul din urmă şi-a găsit casă pe Peninsula Iberică. Bebricii făceau parte din acest popor şi trăiau în zona din Pirinei care, sub dominaţia romană, aparţinea de *Gallia Narbonensis* în regiunea piscurilor Sfântului Bartolomeu şi Montcalm. Mulţumită lui Strabon, un geograf grec, ştim că în Spania erau la fel de multe mine de aur ca în Asia. Minele de aur ale bebricilor i-au atras pe fenicieni (1200 î.H.) şi pe phoceeni (600 î.H.). La începutul celui de-al treilea secol înainte de Hristos, fenicienii, în aşa-numita migraţie semitică, şi-au întemeiat un nou stat în Siria. Nu ştim dacă încă din Tir, cel mai important oraş al lor, erau deja în contact cu locuitorii coastelor spaniole şi franceze, sau dacă ajuseseră acolo împreună cu ibericii în căutare de pământ. Cel mai probabil scenariu e că începuseră să întreţină relaţii comerciale maritime din Asia Mică pe coastele de vest ale Mediteranei, iar de acolo s-au întors pe mare în Siria cu toate bogăţiile subsolului din Pirinei.

Prin Herodot, ştim că un templu fusese dedicat lui „Melkart" (regele oraşului Tir) şi că acesta era de asemenea venerat ca un Hercule fenician, zeul protector al navigaţiei şi al coloniilor de la capătul lumii în Vest. Vechiul Testament îl numeşte pe zeul Tirului, „Baal" (lord).

Inițial, fiecare zeu despre care se credea că locuiește într-un loc specific unde își exercita puterea și, prin urmare, avea o importanță locală în comparație cu alți zei era numit Baal. În acest sens, exista un Baal-Lebanon, un Baal-Chermon etc. Puțin câte puțin, Baal-Melkart al Tirului a devenit „Dumnezeu-Domnul" al Feniciei și al Canaanului, „Cel Atotputernic", generatorul masculin, personificat în discul solar. Complementara sa („soția", așa cum era ea numită în mitologie) era Astarte, principiul feminin, receptivă, iluminată și personificată de lună.

O inscripție scoasă la lumină în Malta îi conferă lui Hercule titlul de protoghid.[2] Este bine știut faptul că mitologia și cultul strămoșilor au același punct de pornire. În consecință, am putea presupune că se poate ca un prinț să fi servit ca model pentru Melkart. E posibil ca acest Melkart-Hercule să își fi condus poporul din Caucaz în Tir sau din Tir în Vest? Nu o putem dovedi, iar acest aspect nu interesează pe nimeni cu adevărat. Singurul lucru care contează este faptul că ibericii aveau un Melkart-Hercule care era protoghidul lor și că ei primeau ordine de la coloniștii Tirului.

În timpuri îndepărtate, peștera din Lombrives, unde este localizat legendarul mormânt al lui Hercule, era conscrată lui Ilhomber, un Hercule iberic.[3] Acest zeu local al ibericilor, mai precis al bebricilor, care era totodată numit Bel (Baal) sub influența coloniștilor greci, a fost convertit în A-bel-lio (Apollo).

Phoceea a fost o colonie grecească pe coasta ionică a Asiei Mici. Locuitorii ei, cunoscuți ca phoceeni, făceau comerț maritim cu ibericii, alți greci continentali și cetățeni ai Argosului. Din câte se pare, în jurul anului 600 î.H., ei au reușit să îi depășească numeric pe coloniștii fenicieni și au preluat exploatarea minelor de metal din Pirinei în folosul propriu. Când Phoceea a căzut sub presiunea tiranului persan Harpagon în 546 î.H., ei și-au abandonat țara natală din Asia Mică și au fugit în corăbii către coloniile lor vestice, în special în Massilia (Marsilia), Portus Veneris (Port Vendres în francezul Roussillon), Kerberos (Cerbère, la granița spaniolă) și Monaco din prezent, unde au construit un templu lui Heraclius Monoikos.

Povestea argonauților este cel mai vechi poem epic al grecilor. Ea nu doar că este cea mai veche dintre legendele mitologiei grecești, ci e totodată un amalgam de texte despre o colonizare greacă primitivă și venerare a strămoșilor elenici — Homer a presupus că toată lumea

credea în aceste lucruri ca în niște realități concrete — și ne oferă în același timp interesante concepte geografice ale grecilor antici.

Cincisprezece marinari echipați cu cincizeci de vâsle s-au îmbarcat pentru a traversa marea din Argos pe corabia numită Argo în căutarea Lânii de Aur. Cei mai cunoscuți dintre ei erau Hercule, Orfeu, Castor, Pollux și Iason. După multe încurcături și aventuri (cum ar fi lupta cu Amykos, regele bebricilor), au ajuns la Colchis unde, cu ajutorul vrăjitoarei Medeea, au furat Lâna de Aur pe care au găsit-o atârnând de o creangă a stejarului sacru.

Aceasta demonstrează că erau autori greci antici care știau de existența bebricilor în Asia Mică și în Pirinei și care i-au asociat pe aceștia cu legenda argonauților. Ce sens ar fi putut avea obținerea Lânii de Aur?

Să facem un salt peste secole până în Evul Mediu, după distrugerea civilizațiilor mediteraneene inițiale, când centrul de gravitație intelectuală s-a mutat către nord.

Ce căutau acei nenumărați alchimiști atunci când amestecau ingrediente misterioase în retortele lor și încercau prin incantații mistice să obțină „marea lucrare"?

Piatra Filosofală sau ceea ce alții numeau Lâna de Aur!

Ce era acel „Graal" pe care Parsifal îl căuta în poemul lui Wolfram? O piatră![4] Acea *Lapsis exillis* (*Lapsis ex coelis*) — „Dorința de Paradis"!

Pentru unii, plăcerea paradisiacă constă în posesiunea a tot ceea ce este frumos și prețios pe lume. Pentru alții, Paradisul poate fi găsit mai aproape de stele.

Unii alchimiști care au căutat Piatra Filosofală au încercat să transforme metale de calitate mai slabă în aur. În schimb, alchimiștii cu adevărat maeștri și-au transferat formulele secrete pe tărâmul spiritului. Pentru ei, metalele inferioare nu erau altceva decât pasiuni umane care trebuiau să fie reevaluate. În loc de aur, ei se așteptau să îl găsească pe Dumnezeu. În legenda Argonauților în Nonnos, navigatorii văd o „cupă" plutind pe „Muntele Lumii cu arborele luminilor".

Argonauții au găsit Lâna de Aur și au fost chemați către stele ca niște semizei împreună cu premiul lor. Hercule s-a pregătit să devină zeu, între „Liră" și „Coroană". Castor și Pollux l-au așteptat pe „Vizitiul" care să îi ducă până la altitudinile superioare ale cerului. Iar corabia Argo, care a purtat prețioasa relicvă dincolo de mare, a fost

transportată ca un talisman către radianta Cale Lactee a emisferei boreale a cerului, unde alături de „Cruce", de „Altar" şi de „Triunghi" a demonstrat fără putinţă de tăgadă natura luminoasă a Dumnezeului etern. Triunghiul simboliza trinitatea sfântă; crucea, sacrificiul divin al dragostei; iar altarul, masa Cinei de Taină unde, în noaptea primei Joi Sfinte, a stat potirul renaşterii.

Adevărat, adevărat zic ţie: De nu se va naşte cineva de sus, nu va putea să vadă împărăţia lui Dumnezeu.

IOAN 3:3

Fără îndoială, au existat alchimişti care au căutat aurul, pe „Marele Rege"; alţii l-au căutat pe Dumnezeu. Au existat astrologi care au dorit să găsească în stele ştiinţa de mâine, iar trei dintre ei au fost conduşi de o stea în Betleem unde, într-o peşteră, Cuvântul lui Dumnezeu a devenit om. Se spune de asemenea că un astrolog păgân a citit misterul Graalului în stele.

Flegetanis, păgânul, a văzut
Cu ochii lui în stele lucruri
De care se ferea să vorbească,
Mistere ascunse dezvăluite cu teamă:

El a spus că exista un lucru numit Gral.
Al cărui nume l-a citit limpede-n stele.

WOLFRAM VON ESCHENBACH[5]

Arcada celestă se roteşte de la est la vest. Luna şi stelele se mişcă noaptea, înlocuind soarele, steaua lui Helios: Apollo.

Apollo era zeul luminii solare pure care elibera Pământul primăvara din ghearele iernii; datorită acestui lucru, el era de asemenea cunoscut ca *soter* (salvator, mântuitor) care îl purifica pe păcătosul mort şi îl conducea către izbăvire la intrarea în luminosul tărâm al sufletelor. Acest zeu aducea cu sine ajutor şi binecuvântare. Într-o corabie trasă de lebede, el ajungea în pământul hiperboreenilor. Norii cântau precum căderea ploii. Picurarea stropilor de apă era cântecul

naturii. Din acest motiv, Apollo era maestrul muzelor, iar atributele sale erau lira și dafinul, ale cărui ramuri alcătuiau coroana poeților.

Când razele soarelui de primăvară încălzesc Pământul, umiditatea sub forma vaporilor se ridică spre cer. Acești vapori și ceturile erau mereu văzute ca fiind oracole, deoarece înălțarea și căderea lor prevesteau vremea. Din acest motiv, Apollo era de asemenea un zeu cu darul profeției. A fi poet și a fi profet e unul și același lucru.

Alkaios din Mitilene, un contemporan al poetei Safo, a spus despre Apollo:

> Când Apollo a venit pe lume, Zeus i-a dat un disc de aur, o liră și un car tras de lebede, după care l-a trimis la Castalia, fântâna din Delphi, să predice elenilor dreptatea. Apollo nu a ascultat și și-a îndreptat lebedele către pământul hiperboreenilor. Când locuitorii din Delphi au aflat ce se întâmplase, au compus un imn de mulțumire, au așezat coruri de copii în jurul altarului și l-au rugat pe zeu să îi onoreze cu o vizită.
>
> Hiperboreenii au fost poporul ales al lui Apollo. Pioși, cu obiceiuri pure, ei trăiau o viață fericită. Locuiau în pădurile țării lor, unde soarele și rodnicia domneau, iar temperaturile erau plăcute. Se hrăneau doar cu fructe. Nu ucideau niciodată vreun animal, nu cunoșteau războiul, nici certurile. Când au obosit de viață, și-au căutat sfârșitul în valurile nesfârșite ale mării. Apollo a fost zeul lor suprem. „Strălucitorul" a venit la ei într-un potir „asemănător unei stele a cărei splendoare a atins cerul". Apollo i-a iubit pe hiperboreeni din prima zi în care valurile mării au dus pe coastele lor primitoare acel cufăr în care îl pusese mama sa, Leto. Din acel moment, an după an, el venea la ei, „purtat din val în val în acea lectică concavă pe care Hefaistos o lucrase din aur prețios; o lectică ce îl transporta, adormit, pe suprafața apelor..."[6]

Aflată într-o lăcașă mistică, unde au fost descoperite obiecte pentru cultul lui Apollo acum două sute de ani în apropierea Palestinei în munții Sabinei, o gravură descrie scena luptei argonauților cu Amykos, regele bebricilor.[7] Din nou, ni se povestește despre argonauți, Apollo, Lâna de Aur, bebricul Amykos și cupa lui sacră.

CUPA LUI GWION

Înțeleptul Pitagora,
Care era astronom și fără tăgadă
Atât de știutor încât niciun bărbat de la Adam încoace
Nu îi putea egala înțelegerea,
Putea vorbi din marea cunoaștere a pietrelor prețioase.

WOLFRAM VON ESCHENBACH

LOCUITORII CROTONEI, un oraș întemeiat de grecii din zona Acaya pe coasta sud-estică a Italiei, unde Pitagora a trăit și a predat, afirmă că acest bărbat înțelept era Apollo în persoană și că el a sosit de pe tărâmul hiperboreenilor să aducă o învățătură nouă a mântuirii neamului omenesc.[1] Se spune că a murit ca un martir. Era fiul unui artizan pe nume Mnesarchus și al fecioarei Pythais. Cu toate acestea, pentru unii el era fiul lui Apollo.

Pitagora le-a spus semenilor săi că sufletul este nemuritor, fiind însă alungat să trăiască în corp, și că, în consecință, este obligat să transmigreze din corp în corp, chiar și în cele ale animalelor, înainte de a putea atinge re-divinizarea definitivă. Cicero credea că aflase dintr-o sursă de încredere că Pitagora adoptase doctrina nemuririi sufletului și a transmigrației sale de la druizi, filosofii lui Gaul.

Druidismul a fost mai mult o doctrină filosofică decât o religie, și cuprindea elemente de teologie, astronomie, științe naturale, medicină și drept. Ceea ce Cezar a denumit „disciplina" druizilor nu era altceva decât o sinteză dogmatică a acestor ramuri de cunoaștere, o sinteză ce a prezentat afinități surprinzătoare cu filosofia pitagoreică și cu filosofiile teogonice hinduse și babiloniene.

Druizii învățau că Dispater, zeul morții, a creat pământul și tot ceea ce există pe el.[2] Sufletul era divin în natura sa, prin urmare nemuritor, însă forțat să transmigreze din trup în trup până în momentul în care,

purificat de materie, el putea intra în lumea cealaltă, cea a spiritului. Zeul lor suprem era Belenus sau Belis, după cum îl numeşte istoricul grec Herodianos. Acest zeu Belenus nu era nimeni altul decât Apollo-Belio, Zeul Luminii.

Dispater era numele latinizat al lui Pluto, prinţul Infernului, suveranul sufletelor palide ale morţilor şi păstrătorul tuturor comorilor subterane.

Druizii considerau că bogăţiile acestei lumi sunt lipsite de importanţă. La ordinele lor, aurul din Tolosa şi comoara templului din Delphi au fost aruncate într-un lac din Pirinei.

Calea Celor Puri duce de la Montségur la Tabor, iar de acolo la peşterile de la Ornolac. Între Montségur şi vârful Taborului există un lac de munte cu ape întunecate, îngrădit de creste stâncoase. Locuitorii oraşului Montségur, ale căror case, precum fagurii de miere, sunt aliniate la poalele muntelui ce domină defileul Lasset, numesc acest lac *Lac des Truites* (Lacul Păstrăvilor) sau *Estang Mal* (Iazul Păcatelor).

— Nu arunca pietre în lac, mi-au spus prietenii ţărani, pentru că e leagănul tunetului! Dacă arunci o piatră, ea va provoca o furtună, iar un fulger te va distruge. Răul îşi are casa în lac. Acesta e motivul pentru care nu există peşti în el...

— Atunci de ce îl numiţi Lacul Păstrăvilor? i-am întrebat.

Ei mi-au răspuns:

> De fapt, ar trebui numit *Lac des Druides* [Lacul Druizilor], pentru că druizii au fost cei care au aruncat în el aur, argint şi pietre preţioase. S-a întâmplat cu mult înainte de a se naşte Domnul şi Mântuitorul nostru. Oamenii mureau pe capete dintr-o boală ciudată. O persoană care era perfect sănătoasă dimineaţa putea să moară până după-amiaza.
>
> Niciodată de atunci munţii noştri nu au mai fost devastaţi de o astfel de boală. Druizii atoateştiutori au sfătuit oamenii aflaţi în această situaţie disperată să îşi arunce tot aurul şi argintul în lac ca tribut puterilor din lumea subterană, puteri care domneau asupra bolilor şi morţii. În căruţe cu roţi de piatră, ei şi-au dus la lac toate bogăţiile şi le-au aruncat în apele adânci. Apoi, druizii au trasat un cerc magic în jurul *estang*-ului. Toţi peştii au murit, iar apele verzi ale lacului s-au înnegrit. Din acel moment, oamenii s-au vindecat de boala lor groaznică. Tot aurul şi argintul vor aparţine persoanei care va fi capabilă să rupă cercul magic. Dar în clipa în care cineva

ar atinge aurul și argintul, acesta ar muri de aceeași boală care în alte vremuri a ucis atât de mulți oameni înainte ca aurul să fie aruncat în lac.

Ptolemeu din Alexandria face o referire la bebrici, care erau volci tectosagi.[3] Să revenim la istorie.

La începutul celui de-al șaselea secol î.Hr., sub domnia lui Tarquino Prisco, partea Galiei dintre râul Garonne, Mediterana, Alpi, și ocean era numită „ținutul celtic" de către Aristotel, Herodot și Hiparchus. Acesta era locuit de un amestec de celți imigranți și iberici nativi. Unul dintre aceste triburi celto-iberice era al volcilor tectosagi; teritoriul lor își avea capitala la Tolosa (Toulouse din prezent), iar orașul său maritim principal era Narbo (Narbonne). La aproximativ 163 de ani de la întemeierea Romei, eveniment produs în jurul anului 590 î.H., câțiva dintre membrii tribului volcilor tectosagi au emigrat către *Hercynia Silva* [Pădurea Herciniană], care era lată de nouă zile și lungă de șaizeci de zile de mers. Se întindea de la dealurile aflate la poalele Alpilor și până la munții Sudeți și Carpați, iar de la Marea Neagră și Odenwald și până la Spessart și Rhône. Această ramură a volcilor s-a stabilit în câmpiile Dunării. Timp de secole, ei au rămas barbari.

În schimb, frații lor de sub soarele fertilului ținut celtic se familiarizaseră cu un mod de viață civilizat. Ei se transformaseră treptat în semigreci. Acest lucru se datora în parte comerțului cu coloniile grecești care se stabiliseră de-a lungul coastei. Marsilienii i-au învățat pe volci cum să cultive cereale, să fortifice orașele, să planteze viță-de-vie și măslini; pe ansamblu, i-au adus în contact cu civilizația greacă. Influența a fost atât de puternică, încât greaca a devenit limba oficială în provinciile celto-iberice și a rămas astfel până în secolul al treilea d.H. Volcii au adoptat modele elene și intonau imnuri de mulțumire zeului lor, Abellio.

Corăbiile grecești duceau în vest știrea despre imensele bogății ale templului din Delphi. Fiind semibarbari, volcii s-au hotărât să fure aurul lui Apollo pentru a-l oferi lui Abellio.

În anul 278 î.H., la ordinele comandantului lor militar Brennus, în jur de 200 000 de războinici mergând la pas sau călare au părăsit ținutul celtic pentru a invada Grecia. Acest lucru a produs panică. Grecii i-au lăsat pe barbari să înainteze până la râul Spechio, însă aceștia au

continuat drumul până au ocupat Termopile, poarta către patria lor natală.

Războinicii volci au încercat să construiască un pod peste râu, însă au fost nevoiți să renunțe. Cu toate acestea, într-o noapte, 10 000 de soldați aleși de Brennus au trecut râul înot pe scuturi. Grecii, care primiseră ordinul de a apăra râul Spechio, s-au retras către Termopile. Termopile, învăluit de aureola patriotismului grec, a fost martora a două invazii majore: prima, când Leonidas și cei 300 de spartani și-au pierdut viețile respingându-i pe perși în anul 480 î.H. A doua oară a fost acum, după două sute de ani, când au atacat barbarii.

De câteva ori, Brennus a încercat să pătrundă prin trecătoare, însă nimic nu a putut străpunge apărarea grecească.

Războinicii volci au descoperit o cărare ce ducea de la Heracleea până la ruinele cetății Trachina, trecând peste muntele Oeta; însă rezistența eroică a detașamentului grecesc i-a împins înapoi pe invadatori.

Această răsturnare de situație nu a slăbit încrederea lui Brennus. El a ordonat celor 40 000 infanteriști și 800 de soldați de cavalerie să distrugă Etolia, sperând ca etolienii, care apărau Termopile, să se întoarcă repede pentru a-și apăra pământul natal. Brennus nu s-a înșelat. Tactica a funcționat. Confruntați cu știrea groaznică a prădării orașului lor de către barbarii volci, etolienii și-au abandonat pozițiile.

În acest fel, Brennus a obținut accesul prin Termopile. Grecii au fugit către portul Lamia, unde au urcat la bordul corăbiilor ateniene. Fără să ezite nicio clipă, Brennus și-a condus armata împotriva muntelui Parnassus.

În momentul în care războinicii volci au luat cu asalt Delphi, s-a dezlănțuit o furtună puternică. După cum au scris Pausanias și Justino, pământul a început să se cutremure. Blocuri gigantice de stâncă au început să cadă de pe vârfurile munților, zdrobindu-i pe numeroșii asediatori. Parnassus a început să se clatine din nou; temperatura a scăzut, iar grindina și zăpada au acoperit atacatorii.

Locuitorii din Delphi și-au recâștigat încrederea. Un oracol a anunțat că zeul Apollo nu îi va lăsa la ananghie și că furtuna fusese o confirmare a acestui lucru. Încurajați, ei au lansat un contraatac temerar. Din acest punct, povestirile istorice diferă. Conform unor istorici, locuitorii din Delphi au obținut o victorie răsunătoare asupra atacatorilor lor, forțându-i să se retragă. Totuși, înainte să se retragă,

volcii şi-au ucis toţi răniţii şi muribunzii. Brennus, grav rănit, nu a dorit să constituie o excepţie şi s-a sinucis.

Potrivit altor povestiri, celţii au reuşit să cucerească Delphi, i-au furat comorile şi le-au transportat înapoi la Tolosa, unde au căzut toţi pradă unei boli contagioase. Druizii lor au decis, judecând după zborul păsărilor, că doar aruncarea aurului şi argintului furat într-un lac sacru putea să vindece populaţia.

După o sută de ani, Toulouse, încă oraşul-capitală al volcilor tectosagi, devenise centrul comercial al Europei Vestice — un aspect care a atras invidia şi apetitul Romei mai mult ca oricând înainte. Când consulul Cepio a reuşit să ia oraşul prin surprindere, el a permis trupelor sale să îl prade. Pe durata acestui jaf, o mare parte din tezaurul de la Delphi a fost furat. Cu toate acestea, există o mulţime de motive pentru a putea susţine că Cepio nu a ajuns în sanctuarul naţional al celto-ibericilor, care până târziu în Evul Mediu a fost situat în zona Vârfului Sfântului Bartolomeu. Volcii tectosagi aveau obiceiul de a consacra tot aurul pe care îl extrăgeau din mine zeului lor Abellio. În această perioadă, a existat un templu vestit al lui Abellio-Apollo în Tolosa. Dat fiind că oraşul a fost asediat de trupele romane, e posibil ca doar aurul templului să fi căzut în mâinile jefuitorilor. În orice caz, e de netăgăduit faptul că Cepio a ordonat transportul a 150 000 de talanţi la Marsilia, un aliat al Romei. Pe drum, convoiul a fost luat cu asalt, iar aurul nu a ajuns niciodată la Marsilia. Autorităţile romane l-au acuzat pe Cepio şi pe presupuşii săi complici de furtul banilor. Aceştia trebuie să fi suferit morţi groznice, iar Cepio a fost urmărit de ghinion până la sfârşitul zilelor lui. Acest ghinion a devenit un proverb în Roma: *Habet aurum tolosanum* [Are aurul din Tolosa], ceea ce înseamnă o persoană cu ghinion, pentru care nimic nu se întâmplă aşa cum ar trebui.

Celţii nu îi percepeau pe iberici ca pe un popor sălbatic, necivilizat. Aceştia erau înrudiţi cu perşii şi medeenii, ambele popoare fiind extrem de evoluate, iar pe durata celor şapte mii de ani de viaţă sedentară îşi civilizaseră în întregime noul lor ţinut. Celţii, intrând pe teritoriul lor pentru prima oară, au găsit rămăşiţele unei civilizaţii extrem de vechi.

Conform unor experţi, picturile preistorice ce pot fi văzute pe pereţii peşterilor de la Sabarthès — mai ales cele de la Niaux — au aproape 20 000 de ani. Desenele rupestre ce înfăţişează grupuri de

vânători rătăcitori de mamuți și căprioare sunt dovezile unei loialități față de natură ce presupune o inteligență foarte dezvoltată și o capacitate de observație foarte fină. În plus, nu ar trebui să pierdem din vedere faptul că atunci când vorbim despre religia (druidismul) și filosofia celților, ne găsim în fața unor concepte religioase subtil interconectate, poate similare celor ale primilor nativi. Acest lucru e cu siguranță adevărat în cazul teogoniei celto-iberice, pentru că zeul Belis, latinizat ca Belenus-Apollo, e zeul iberic Ilhomber-Abellio. Teogonia celtică e doar în aparență dualistă; cea celto-iberică era cu siguranță. Ele au devenit politeiste sub dominația romană. Nu există îndoială că acestea au reușit timp de secole să se mențină în forma lor originară în văile inaccesibile, sălbatice ale Pirineilor și pe vârfurile munților. După cum am observat deja, druizii celto-iberici l-au văzut în Dispater-Pluto pe Zeus Chtonius greco-latin: zeul morții, al furtunilor și focului, precum și creatorul lumii pământești. El domnește în adâncurile pământului având în mâini ciocanul tunetului și călătorește prin cer în carul său tras de berbeci, semănând dezolare și moarte. Pare asemănător lui Wotan și Thor, însă, în ciuda numelui său greco-latin și a afinității sale cu zeitățile nordice mai sus menționate, el nu e altceva decât versiunea celto-iberică a lui Ahriman (Devastatorul) al iranienilor, medeenilor și parților.

Potrivit doctrinei mazdeiste iraniene, au existat două principii conflictuale de la începutul timpului: unul e viața-fertilitatea, iar celălalt e moartea-distrugerea.[4]

Primul e simbolizat de soare. Revărsarea luminii spirituale, a adevărului și generozității era venerată în persoana lui Ahura Mazda (Ormuzd), zeul omniscient. Al doilea, simbolizat de întunericul nopții, conține teroare, răutate și minciuni, și își găsește încarnarea în Ahriman, Devastatorul.

Ahura Mazda a creat cerul și pământul. Creația sa a supraviețuit, însă a rămas incompletă din cauza intervenției lui Ahriman. Omenirea are o obligație morală să lupte în favoarea „binelui" și împotriva „răului". În natură, ea trebuie să distrugă toate plantele și animalele periculoase — mai ales șarpele, „dușmanul lui Dumnezeu" — și să promoveze creșterea și dezvoltarea creaturilor utile.

Când sufletele morților se îndreaptă către podul lui Tchinvat, oamenii buni îl traversează și ajung în Garodemana, unde Ahura Mazda

îşi are tronul în Casa Cântecelor. Păcătoşii trec pe lângă el şi rămân în această lume, Drudjodemana (Casa Minciunilor), până în ziua în care mântuitorul Saosyat va arăta întregii omeniri calea către Ahura Mazda.

Lupta dintre Dumnezeu şi adversarul său va dura 12 000 de ani, însă în cele din urmă Ahriman va fi învins mulţumită intervenţiei Mântuitorului Saosyat. Acest lucru se va întâmpla în Ziua Judecăţii de Apoi. Ahriman va cădea în genunchi în faţa lui Ahura Mazda pentru a intona un imn etern de laudă adus adevăratului zeu suprem.

Mântuitorul Saosyat s-a născut dintr-o fecioară şi va învia din morţi. Va separa oamenii buni de cei răi şi îi va judeca. Pitagoreicii îl numesc de asemenea Rhadamanthys, judecătorul morţilor.

Desigur, Judecata de Apoi nu va însemna o condamnare eternă pentru toţi păcătoşii. Convertiţi de generozitatea şi dreptatea lui Ahura Mazda, ei îl vor recunoaşte şi îl vor adora ca pe singurul lor zeu. Prin urmare, va fi doar lumină, dragoste şi cântece cereşti.

Frumuseţea de netăgăduit a teogoniei mazdeiste a fost de fapt desfigurată de o acumulare de legi pedante şi excentrice. Din acest motiv Voltaire a spus despre *Zendavesta* („Scriptura Sacră" a mazdeismului) că nu a putut citi „două pagini din acest amestec atribuit oribilului Zarathustra, fără compasiune pentru natura umană". În orice caz, lui Voltaire îi plăcea să exagereze.

Nu cu multă vreme în urmă, un cap de piatră al lui Buddha, probabil de origine iberică, a fost descoperit într-o cameră mortuară din sudul Franţei.[5] Datând din primul mileniu î.H., după toate probabilităţile a aparţinut unui Abellio iberic sau celto-iberic, care era în mod invariabil reprezentat cu picioarele încrucişate în stilul lui Buddha.

Ar trebui să menţionăm în trecere că svastica apare ca un simbol religios pe toate statuile şi altarele lui Abellio care au fost găsite în Pirinei. (Svastica e totodată de multă vreme un simbol budist.) Chiar şi în prezent, bolţile de piatră de la casele ţărăneşti ale bascilor poartă svastica pentru a alunga spiritele rele din case şi din familii.

Faptul că zeul celt Dispater-Ahriman, de origine iberico-iraniană există de asemenea în sanscrită sub numele de *Dyaus pitar*, în greacă sub numele de *Zeus pater* şi în latină ca *Jupiter* e un indiciu al bogăţiei şi intensităţii relaţiilor dintre lumea mediteraneeană ariană şi lumea orientală a civilizaţiei hinduse, vecina sa. Toate castele preoţeşti ale arienilor primitivi au învăţat dualismul celto-iberic şi iranian în perioada formării misterelor ezoterice.

Trebuie să avem în vedere acest aspect atunci când vorbim despre maniheismul dualist și catarism, în varianta sa vestică. Au fost catarii druizi convertiți la creștinism de către misionari maniheiști?

Druizii meditau la probleme teologice, filosofice, juridice și pedagogice. Superiorul fiecărei caste locale era numit „tatăl bun". În Pirinei, la fel ca în Irlanda, druidismul a reușit să supraviețuiască pentru multă vreme în fața avansării impetuoase a creștinătății. Nu e atât de ușor să penetrezi regiuni izolate unde localnicii, sub influența propriilor preoți, rămâneau fideli tradițiilor lor.

Vates erau astrologi, prezicători și vraci. Pentru vremea lor, ei au deținut cunoștințe profunde de astrologie. Au fost spuse multe povești minunate despre metodele lor de a vindeca boli.

Barzii erau poeți și cantori. Ei mai erau numiți *privairds* (în provensală *trobère*, trubadur sau inventator). În cadrul ceremoniilor religioase și al festivităților de palat, ei acompaniau cântecele despre zei și eroi cu *chrotta*, un tip de harpă. Au găsit inspirație din abundență pentru poemele lor mitologice epocale în teoriile druidice ale salvării.

Astfel, druizii nu erau doar păstrătorii misterelor dualiste — mistere pe care noi le putem doar ghici, pentru că acestea erau transmise pe cale orală de la maestru la ucenic. La fel ca oligarhia prinților și nobililor, ei constituiau o ierarhie închisă ce îi includeau atât pe *vates*, cât și pe *barzi*.[6]

Cuvântul „druid" are trei sensuri: primul e de „gânditor văzător" sau *tro-hid*. Cel de-al doilea e de „înțelept" sau magician. Cel de-al treilea, care e cel mai bine cunoscut și probabil cel mai corect, vine din grecescul *drys* sau din galicul *drou*, și înseamnă „stejar".

Din Septentrion (regiunea nordului) și până la Indus, stejarul era arborele sacru, legat de toate miturile și cultele apropiate de natură. Un stejar era obiectul unei venerări speciale în Dodona, în nordul Greciei. Voia lui Dumnezeu a fost interpretată în foșnetul frunzelor sale și în susurul apei din fântâna care izvora de la rădăcinile sale.

Când argonauții au plecat în căutarea Lânii de Aur, pe care o vor găsi atârnând de ramurile unui stejar, ei au pus o bucată de lemn din arborele sacru al Dodonei pe prora navei lor.

Se fac referiri atât de frecvente la stejarul druidic și la moșmon, ale cărui fructe erau adunate de druizi pe durata ceremoniilor, încât vom examina din nou acești arbori pe parcursul cărții.

CUM A VENIT PE LUME BARDUL TALIESIN

ÎNTR-O ZI, în timp ce piticul Gwion păzea cupa sacră ce conţinea preţioasa „Apă a Regenerării", trei picături au căzut pe mâna lui, trosnind precum lemnele pe foc. Atunci când le-a dus la buze, vălul care acoperise misterele viitorului şi ale lumii a fost ridicat. Apoi, zeiţa ce păzea apa a încercat să îl ucidă. Însă mulţumită virtuţilor magice ale apei, piticul a fost în măsură să se transforme într-un iepure, un peşte şi, în cele din urmă, într-o pasăre. Pentru a-l urmări, zeiţa a luat forma unui câine de vânătoare, a unui castor şi a unei vrăbii. La final, Gwion s-a transformat într-un bob de grâu şi s-a ascuns într-o mare movilă de cereale. După care zeiţa s-a transformat într-o găină neagră, l-a descoperit cu ochii ei pătrunzători şi l-a înghiţit. Odată ajuns în trupul ei, el a lăsat-o grea, iar după nouă luni ea a dat naştere bardului Taliesin.[1]

LEGENDA BARDULUI CERVORIX

AŞEZAT PE O STÂNCĂ SOLITARĂ pe malul râului Saone, într-o pădure dedicată zeiţei Belenus, bardul Cervorix îşi învăţa discipolii. Acompaniat de o liră de fildeş cu corzi de aur, un dar de la druizii unei insule de pe Sena, el cânta despre minunăţiile universului şi despre cursul ritmic şi etern al stelelor.[1] Dintr-odată, cerul s-a întunecat şi s-au apropiat nori negri. Păsările nopţii au început să zboare deasupra capului bardului. S-a dezlănţuit o mare furtună, un uragan a smuls copacii, iar lupii au urlat în munţi. Apoi Cervorix şi-a ridicat vocea şi a declamat cu glas tunător:

„Omul e o creatură materială. Învelişul său corporal îi împiedică sufletul să plece şi îi reprimă dorinţa autentică de a părăsi Pământul către o lume mai fericită. Ce e viaţa? Nimic! Fii celţi, trăiţi în pace, gândiţi-vă la eternitate şi spuneţi tuturor celor pe care îi întâlniţi că l-aţi cunoscut pe bardul Cervorix."

După ce a vorbit şi-a rupt lira şi s-a aruncat în valuri. De atunci, stânca i-a purtat numele.

În ziua următoare, druizii au adunat lemne de foc şi i-au aşezat pe ele trupul, acoperindu-l cu flori şi ierburi aromatice. Către miezul nopţii, când cele şapte stele ale Carului Mare au oglindit cele şapte găuri ale altarului în apă, druizii au aprins focul funerar. Doi druizi, o femeie, o fecioară şi un bard au înconjurat focul. Un druid a aruncat în el o cupă de ambră, altul o liră de fildeş; femeia şi-a aruncat vălul, fecioara o şuviţă din părul ei blond, iar bardul mantia sa, albă precum irişii.

Cenuşa lui a fost adunată şi pusă într-o urnă de cristal, pe care druizii au gravat această inscripţie:

„Om muritor! Nu uita de unde vii şi unde mergi. Priveşte acest praf. El a fost ceea ce eşti; tu vei fi ceea ce e el."

O dată pe an, Apollo mergea în pământul hiperboreenilor şi, precum a spus Hölderlin, era mai aproape de „oamenii care îl iubeau".

El trecea marea tras de lebede într-un potir pe care Hefaistos îl confecţioase din aur preţios şi adormea sub arborele lumii. Ramurile sale se întind peste univers, iar în frunzişul său soarele, luna şi stelele freamătă asemenea unor roade de aur. Se credea că Grădina Hesperidelor era ţinutul hiperboreenilor, o casă a celor favorizaţi de soartă din care Dumnezeu, mereu în potirul său sacru, simbol al renaşterii eterne, pleacă spre Orient pentru a-şi începe ziua.

Se spunea că Pitagora a fost Apollo în carne şi oase şi că el venise din pământul hiperboreenilor pentru a predica o doctrină nouă a salvării omenirii. După cum am văzut, au mai existat alţi autori în Antichitate care au pretins că pitagoreicii nu erau alţii decât druizii greci. E posibil ca hiperboreenii să fi fost celto-iberici?

Putem răspunde afirmativ la această întrebare. Pentru a găsi Grădina Hesperidelor, trebuie să privim către pământul hiperboreenilor. Anticii numeau Peninsula Iberică Hesperia; Apollo era zeul suprem al druizilor şi al hiperboreenilor. Ambele popoare trăiau în păduri într-un ţinut scăldat de soare şi cu temperaturi plăcute. Hiperboreenii se hrăneau exclusiv cu fructe şi nu sacrificau niciodată animale. Druizii credeau că sufletele oamenilor erau închise în trupuri de animale, iar din acest motiv ei refuzau să mănânce carne. Mai ştim totodată că refuzau să folosească arme şi că, prin urmare, ei nu au participat niciodată la războaie sau conflicte de orice fel. Hiperboreenii au căutat să se elibereze de viaţa lumească prin a se arunca în valurile mării. Referitor la barzi, ştim deja cum a murit Cervorix.

„Cei puri" şi doctrina lor

Astaroth şi Belcimon
Beleth şi Radamant
Şi alţii pe care i-aş putea numi —
Această frăţie strălucitoare şi paradisiacă
A căpătat o nuanţă diavolească din cauza pizmei şi invidiei lor.

Wolfram von Eschenbach[1]

Iisus din Nazaret nu a intenţionat niciodată să întemeieze o nouă religie; el nu a dorit decât să împlinească aspiraţiile mesianice ale poporului lui Israel. Ceea ce a sperat Iisus însuşi şi ce s-a aşteptat să se întâmple într-o perioadă scurtă de timp a fost intervenţia lui Dumnezeu în istorie şi întemeierea unui „Nou Israel" pe ruinele celui vechi.

Pe aceşti doisprezece i-a trimis Iisus, poruncindu-le lor şi zicând: În calea păgânilor să nu mergeţi, şi în vreo cetate de samarineni să nu intraţi. Ci mai degrabă mergeţi către oile cele pierdute ale casei lui Israel. Nu sunt trimis decât către oile cele pierdute ale casei lui Israel.

Matei 5:5, 6; 15:24

Iisus nu a fost întemeitorul religiei creştine, care nu are nimic în comun cu speranţele pentru care el a fost martirizat. Biserica s-a născut doar după moartea şi înmormântarea lui. Până la crucificare, Iisus şi discipolii săi au coincis cu aspiraţiile mesianice ale evreilor, iar condamnarea şi executarea de către aceştia a lui Mesia nu au fost altceva decât erori.[2] Religia creştină s-a născut numai după Hristos şi şi-a bazat existenţa ca religie universală pe conceptualizarea lui ca Mântuitor al omenirii — o idee pe care el nu a îmbrăţişat-o niciodată în

timpul călătoriilor în diferite regiuni din teritoriul Palestinei, când a predicat. Religia creştină a creat în ea însăşi o modalitate ce permitea credincioşilor să participe la mântuire. Aşa cum a fost concepută iniţial Evanghelia, ea ar fi trebuit să colapseze prin ea însăşi, iar sfârşitul degradant al bărbatului de pe cruce ar fi trebuit să marcheze sfârşitul doctrinei sale. Însă pentru că Iisus a anunţat că o perioadă scurtă va trece între moartea şi reîntoarcerea sa, discipolii săi, seduşi de ideea că Împărăţia lui Dumnezeu va veni pe Pământ, au predicat învierea lui. Pentru a converti mai mulţi credincioşi, ei au anunţat repede că el şedea deja la dreapta lui Dumnezeu. Ca întotdeauna, credinţa fierbinte găseşte urechi ascultătoare la oamenii influenţabili. Mai mult, doctrina lui Iisus era o erezie iudaică ai cărei credincioşi mergeau zilnic la Templu şi frângeau pâine în izolarea oferită de propriile case.

Paul, apostolul profetului care a pretins că este Regele de drept al lui Israel şi care era deja suveran în Împărăţia Cerească, a anunţat venirea Împărăţiei lui Dumnezeu. El a fost primul care a vorbit despre Iisus ca despre un judecător imparţial al străinilor şi al evreilor, care vor fi răsplătiţi sau pedepsiţi conform faptelor lor:

„Sunteţi cu toţii copii ai lui Dumnezeu prin credinţa voastră în Iisus Hristos. [Galateni 3:26]... Nu mai există iudeu sau grec... [Galateni 3:28] Este el doar Dumnezeul evreilor? Nu, e de asemenea şi al altor popoare?" [Romani 3:29]

Acest concept implică negarea iudaimsului şi se află într-un dezacord limpede cu Evanghelia. Speranţele iudaice pentru un Mesia Pământesc s-au pierdut. Hristosul evreu murise. Cei care credeau în adevăratul Hristos — Hristosul spiritului, a cărui împărăţie nu e din această lume — aparţineau de alt tărâm. Pavel face o distincţie clară între această lume şi cealaltă, între trup şi spirit, între primul om, Adam, şi celălalt om, Domnul Cerurilor. Ambii bărbaţi au coexistat încă de la începutul timpului. Păcatul a venit în această lume prin primul Adam, iar odată cu păcatul a venit moartea. Legea evreiască nu putea schimba vreodată această stare de lucruri. Doar moartea unui alt om, Mântuitorul, putea aduce omenirii mântuire şi libertate.

Când Luca scrie, în Faptele Apostolilor: „În prima zi a săptămânii, când ne-am adunat cu toţii pentru a frânge pâinea", ziua din săptămână care este dedicată Domnului nu mai este sâmbăta, ci ziua următoare, prima zi a săptămânii.[3] Urmând exemplul religiilor solare ale Orientului, „ziua soarelui" a devenit „ziua Domnului", iar Mesia

evreiesc a fost transformat într-o divinitate solară. În „ziua soarelui", o zi păgână, ei au găsit mormântul gol. După răsăritul soarelui, Iisus Hristos a înviat din morți ca o divinitate solară: „Și dis-de-dimineață în prima zi a săptămânii, pe când răsărea soarele, au venit la mormânt." (Marcu 16:2)

În Apocalipsa Sfântului Ioan, cu ce seamănă calul alb călărit de cineva numit „credincios și adevărat"? „Ochii Lui erau ca para focului; capul îl avea încununat cu multe cununi împărătești, și purta un nume scris, pe care nimeni nu-l știe, decât numai El însuși. Numele Lui este « Cuvântul lui Dumnezeu ». Din gura Lui ieșea o sabie ascuțită, ca să lovească Neamurile cu ea." Viziunea descrisă de Ioan pe insula Patmos corespunde în detaliu zeului Mithra [anticul zeu persan al luminii]. Pe veșmintele sale stă scris: „Împărat al Împăraților și Domn al Domnilor."

Hristos, zeul solar ce coboară în această lume ca să fie crucificat pentru și de către umanitate, a venit — potrivit lui Pavel — atât din evrei, cât și din străini, atât indo-europeni, cât și din semiți.

> Primele instituții religioase ale indo-europenilor erau bazate pe adorarea naturii. Însă era un naturalism profund și moral, o îmbrățișare plină de iubire a naturii, poezie delicioasă plină de sentimentul infinitului, al începutului. Însumat, era tot ceea ce un geniu celtic sau germanic, un Shakespeare sau un Goethe, ar exprima mult mai târziu. Nu era religie, nici moralitate meditată; era, mai presus de oricare alt lucru, ceva serios, precum condiția esențială a moralității și a religiei. Cu toate acestea, credința umanității nu putea să vină de acolo; deoarece cultele ei antice au întâmpinat dificultăți considerabile în abandonarea politeismului și nu dețineau un simbol clar... Gloria creării unei religii a Umanității a revenit rasei semitice.[4]

Nu e oare onoarea de „a suferi persecuții în vederea unui dreptăți viitoare" de asemenea obligatorie pentru această religie a umanității, creată de rasa semitică și prezentată ca dogmă?

Ar trebui să lăsăm un văl gros peste primele patru secole ale erei noastre, când creștinii și-au trimis colegii de credință către martiriu într-o măsură mai mare decât păgânii. Deși primele persecuții creștine ale ereticilor nu au putut ține pasul cu opresiunea păgână a creștinilor, existau circumstanțe agravante: aceste cruzimi erau comise în numele

unui om care a spus că Împărăția Tatălui are multe încăperi, că nu ai voie să ucizi și că ar trebui să-ți iubești aproapele ca pe tine însuți.

Până în anul 400 d.H., câmpiile din Provence erau deja creștinate. Mănăstiri și biserici au fost construite pe ruinele templelor păgâne, folosindu-se practic de pietrele și coloanele lor. Relicvele martirilor acestei noi doctrine erau depozitate în respectivele biserici. Transformându-se în sfinți, martirii au devenit mai acceptabili pentru păgâni, care erau obișnuiți cu numeroșii zei și semizei. Doar druizii din Pirinei au continuat să aducă sacrificii lui Abellio, „Zeu al Luminii", care nu avea nimic în comun cu persecuțiile și cruzimile altora. Această divinitate nu crease nici lumea, nici oamenii care locuiau în ea. Creștinătatea, așa cum era ea predicată de cristologii iudeo-romani, nu a putut să îi asimileze pe aceşti spiritualiști. Pentru că Biserica nu i-a putut converti pe aceşti păgâni ascetici, i-a repudiat, devenind din ce în ce mai materialistă și mai opulentă înainte de a-i extermina.

Pentru druizi, un Hristos care venea din casa adulterinului și ucigașului rege David apărea ca o contradicție. Hristosul care a murit pe cruce nu putea fi niciodată o divinitate a luminii. Un zeu nu poate muri, au spus ei, nici nu ar permite ca alții care gândesc diferit să fie uciși în numele său. Persecutați și blestemați, druizii și-au petrecut nopțile pe cele mai inaccesibile vârfuri de munte și în cel mai adânc întuneric al peșterilor lor, „aducând laude Tatălui Universal, potrivit obiceiului lor sfânt și străvechi".

Un bărbat din popor:
Ai atrage moartea grabnic?
Nu știi crudele amenințări
Ale cuceritorilor cărora ne supunem?
Plasele lor sunt puse peste tot
Cu păcătoasă sălbăticie
Ah! Pe înaltul zid
Soție și copii măcelăresc;
Și cu toții ne-ndreptăm
Către o anume cădere.

Un druid:
Până acum e cu dreptate

Ca noaptea
Laude să cântăm Tatălui nostru;
Dar când vine ziua,
Lui poate că îi vom aduce
O inimă neprihănită.
E-adevărat că acum
Şi adesea, ne-a înfrânt
Duşmanul în luptă
Precum e focul ridicat din fum,
La fel va arde-a noastră credinţă!
Iar dacă ei ne frâng calea aurită,
Cine va putea să frângă Lumina eternă?

GOETHE, *PRIMA NOAPTE A VALPURGIEI*

Iar creştinii au venit în Pirinei. Ei au fost persecutaţi de fraţii lor, care i-au declarat eretici în sinoadele de la Saragosa (380 d.H.) şi Bordeaux (384 d.H.). Împreună cu şase dintre cei mai vestiţi convertiţi ai săi, Priscillianus, învăţătorul lor, a fost torturat şi executat în Trevesin în anul 385 de către împăratul roman Magnus Maximus, el însuşi convertit la creştinism, şi de către episcopul Itacius.[5] Priscilienii — după cum erau numiţi în secret membrii acestei secte gnostico-maniheiste — au fost bine primiţi de druizi, care le-au oferit o patrie nouă în pădurea Sarralunga, între Sabarthès şi Olmès, în regiunea muntoasă a vârfului Sfântului Bartolomeu. Priscilienii au fost cei care au reuşit în cele din urmă să îi convertească pe druizi la creştinism.

Din druizi şi *vates* [prezicători] au apărut catarii. Din barzi, trubadurii.

Pentru a înţelege cât de cât doctrina filosofică şi religioasă a catarilor occitani, ar trebui să le consultăm literatura, care a fost odinioară foarte bogată; ea a fost distrusă în întregime de către Inchiziţie, care a văzut în ea o „sursă de contaminare cu o erezie oribilă". Nu a supravieţuit până în zilele noastre nici măcar o singură carte catară. Au rămas doar notele inchizitorilor: însemnări pe care le putem completa examinând doctrine similare precum gnoza, maniheismul şi priscilianismul.[6, 7]

Catarii occitani credeau că Dumnezeu este spirit. Pentru eternitate, dragostea [Amor] este absolută, perfectă în ea însăşi, imuabilă, eternă şi dreaptă. Nimic rău sau trecător nu poate exista în ea sau veni

din ea. Prin urmare, faptele sale nu pot fi decât perfecte, imuabile, eterne, juste şi bune, la fel de pure în final ca şi sursa din care provin.

Dacă privim de la distanţă această lume, imperfecţiunea, lipsa de permanenţă şi caracterul ei schimbător sunt aspecte evidente. Materia din care e creată e perisabilă şi e cauza nenumăratelor rele şi suferinţe. Această materie a vieţii conţine în ea însăşi principiul morţii, o moarte de care nimeni nu poate scăpa.

Din această opoziţie între materia imperfectă şi perfecţiunea lui Dumnezeu, între o lume plină de suferinţă şi un Dumnezeu care e însăşi dragostea, între creaturile care se nasc doar pentru a muri şi un Dumnezeu care e viaţă eternă, catarii au ajuns la concluzia că există o incompatibilitate între ceea ce e perfect şi ceea ce nu e. Oare nu stabilesc fundamentele filosofiei moderne principiul cauzei şi al efectului? Dacă o cauză e imuabilă, la fel îi sunt şi efectele. În consecinţă, o fiinţă cu o natură contradictorie nu ar fi putut crea lumea terestră şi creaturile sale.

În cazul în care creaţia e fapta unui Dumnezeu bun, de ce nu a făcut-o perfectă ca pe el însuşi? Iar dacă a dorit să o facă perfectă şi nu a putut, atunci e evident că el nu e nici atotputernic, nici perfect. Dacă ar fi putut să o facă perfectă şi nu a vrut, el ar fi în conflict cu perfecţiunea iubirii. Prin urmare, pentru catari, Dumnezeu nu a creat lumea terestră.[8]

Dacă un Dumnezeu poate avea o fire şubredă,
El construind lumea cu fierbinte sârguinţă
Doar pentru a o distruge în curând, prin cutremure febrile,
Are lumea un alt destin decât cel de a îngheţa sau de a arde?

Nu a fost oare un fiu al zeilor,
În mâinile căruia această lume a căzut,
Ca o jucărie multicoloră,
Care pe cât e de distractivă, pe atât de uşor se strică
Fără altă putere decât îngăimarea dorinţelor sale?

LENAU, *ALBIGENZII*

Dacă atât de multe dintre lucrurile care s-au întâmplat în această lume nu au nimic de a face cu providenţa divină şi cu dorinţa lui Dumnezeu, atunci cum putem crede noi că Dumnezeu e mulţumit să

vadă atâta dezordine şi confuzie? Şi cum poate fi explicat faptul că toate creaturile al căror singur scop e să tulbure şi să tortureze omenirea vin de la un creator care întruchipează bunătatea faţă de om? Cum pot fi atribuite acestui Dumnezeu focurile şi inundaţiile care distrug recoltele şi cauzează moartea atâtor persoane sau dărâmă colibele săracilor? Un Dumnezeu care e folosit de către duşmanii noştri pentru a justifica distrugerea noastră, a celor care nu dorim decât să căutăm adevărul? Acestea erau gândurile catarilor albigenzi.

Şi cum ar putea un Dumnezeu perfect să dăruiască omului un trup al cărui destin ultim e moartea, după ce a fost torturat de tot felul de rele?

Catarii au văzut în creaţie mult prea multă intenţie pentru a nega o anumită origine inteligentă a acesteia. Din principiul analog al cauzei şi efectului, ei au dedus că efectele rele provin din surse rele şi că lumea noastră, care nu ar fi putut fi niciodată creată de un Dumnezeu bun, trebuie să fi avut drept creator al ei un principiu rău. Acest sistem dualist, pe care l-am regăsit deja în mazdeism, druidism şi filosofia pitagoreică, are la bază opoziţia fundamentală dintre Bine şi Rău.

Analizând Noul Testament, catarii credeau că puteau refuza opiniile învăţătorilor Bisericii, pentru care „Răul" era fără nicio îndoială antiteza „Binelui", însă de fapt nimic altceva decât absenţa sau negarea lui Dumnezeu, fără să aibă la temelie vreun principiu special.

Când diavolul l-a ispitit pe Hristos — „Îţi voi da toate aceste lucruri dacă te pleci în faţa mea şi mă adori" —, cum ar fi putut face el o astfel de ofertă, dacă lucrurile nu i-ar fi aparţinut deja?[9] Şi cum ar fi putut să îi aparţină, dacă nu era creatorul lor? Când Hristos a vorbit de plantele pe care nu le-a sădit Tatăl său din ceruri, această afirmaţie e o dovadă că ele au fost sădite de altcineva. Când Ioan Evanghelistul vorbeşte de „copiii lui Dumnezeu care nu sunt născuţi din carne şi sânge", de unde provin copiii din carne şi sânge?[10] Nu sunt aceşti copii ai altui creator — diavolul — care, potrivit lui Hristos, este „Tatăl lor?"

Voi sunteţi din tatăl vostru diavolul şi vreţi să faceţi poftele tatălui vostru. El, de la început, a fost un ucigător de oameni şi nu a stat întru adevăr, pentru că nu este adevăr întru el. Când grăieşte minciuna, grăieşte dintru ale sale, căci este mincinos şi tatăl minciunii... Cel care este de la Dumnezeu ascultă cuvintele

lui Dumnezeu; de aceea voi nu ascultați pentru că nu sunteți de la Dumnezeu.

IOAN, 8:44, 47

Pentru catari, toate pasajele din *Noul Testament* care îl menționează pe Diavol, sau lupta dintre carne și Duh, sau pe bătrânul care ar trebui izgonit, sau lumea scufundată în păcat și întuneric, au fost suficiente pentru a demonstra antiteza dintre Dumnezeu, a cărui împărăție nu e din această lume, și adevăratul prinț al acestei lumi, Lucifer.

Împărăția lui Dumnezeu e lumea invizibilă, absolut bună și perfectă, lumea luminii și a eonilor: orașul etern.

Dumnezeu e „Creatorul" tuturor lucrurilor, pentru că „a crea" înseamnă a produce ceva ce nu exista anterior. El a creat totodată materia, care anterior era nonexistentă. A creat-o din nimic, doar pe baza unui principiu. Lucifer, el însuși o creatură a lui Dumnezeu, a fost cel care a dat „formă" materiei; acesta a fost principiul său.

Care e cauza acestei lumi? Poți da un răspuns la această întrebare?

Spiritele sunt de la Dumnezeu; trupurile țin de cel Rău.

Catarii credeau că Lucifer, pe care ei îl numeau Luzbel, a creat tot ceea ce e vizibil, material și perisabil. Toate lucrurile terestre nu numai că îi aparțin, dar el le guvernează totodată și încearcă să le mențină sub dominația lui.

Însă Vechiul Testament ne spune că Iehova este creatorul cerurilor și al pământului și practic a tot ceea ce există pe el. Acest lucru e adevărat, spuneau catarii: El a „creat" ființele umane, bărbat și femeie.

În Noul Testament, poți citi: „Nu există bărbat sau femeie, ci toți sunteți una întru Iisus Hristos" și că „Deoarece lui Dumnezeu i-a plăcut ca toată plinătatea lui să sălășluiască în el (Iisus) și prin el să se împace cu toate lucrurile, fie că sunt lucruri de pe pământ sau din ceruri." În schimb, Iehova a spus: „Voi pune dușmănie între tine și femeie." Ce înseamnă acest lucru? Iehova blestemă, iar Dumnezeu binecuvântează. Toți „copiii lui Dumnezeu" în Vechiul Testament păcătuiseră, iar în Noul Testament „cei născuți din Dumnezeu nu păcătuiesc". Nu se contrazic între ele aceste afirmații?[11]

Catarii se refereau în mod specific la pasajele din Vechiul Testament care vorbesc despre răzbunarea și mânia lui Iehova. Ei erau convinși că Iehova — care trimisese potopul, distrusese Sodoma și Gomora, și care a repetat în nenumărate rânduri că dorea să își

distrugă duşmanii şi să treacă păcatele taţilor asupra fiilor până la a treia şi a patra generaţie — nu era nici Dumnezeu, nici dragostea eternă, absolută.

Iehova i-a interzis lui Adam să mănânce din pomul cunoaşterii. El fie ştia, fie nu că oamenii vor mânca din fructul interzis. Dacă ştia, el nu a făcut altceva decât să îl trimită pe Adam în ispită, să facă din el un păcătos şi să îi provoace distrugerea.

Mai presus de toate, albigenzii invocau cel de-al şaptelea capitol al Epistolei către Romani, unde Pavel numeşte legea mozaică o „lege a morţii şi a păcatului". Lot comisese incest cu fiicele sale, Avraam minţise şi făptuise adulter cu slujitoarea lui, iar restul personajelor menţionate în Vechiul Testament nu au fost mai onorabile, afirmau catarii. Pentru ei, legea lui Iehova predicată evreilor prin intermediul lui Moise a fost de inspiraţie satanică, iar dacă ea conţinea unele lucruri bune, precum cea de-a şaptea poruncă, acestea au fost enunţate cu scopul de a câştiga unele suflete inimoase de partea Răului.

O divinitate care se relevă pe sine sub forma unui rug arzând faţă de un om — Moise — nu poate fi „Dumnezeu", pentru că Dumnezeu e duh şi nu se relevă pe sine muritorilor în manieră fizică. Iehova nu e Dumnezeu. El e Antihristul; e Lucifer.

Când Lucifer a coborât în Iad
Cu cei care l-au urmat, un om i-a luat locul.

WOLFRAM VON ESCHENBACH[12]

Catarii au explicat căderea lui Lucifer, originea Pământului şi naşterea omului prin următoarea formulă mitologică:

Şapte ceruri. Cel mai pur şi mai strălucitor era Împărăţia lui Dumnezeu şi a duhurilor cereşti. Fiecare dintre aceste ceruri cuprindea îngeri speciali şi superiori, ale căror imnuri de laudă se ridicau neîncetat la tronul lui Dumnezeu din al şaptelea cer. Sub regiunile cereşti existau alte elemente, nemişcate şi lipsite de formă, dar separate unele de altele. Sub ceruri, aerul, cu nori; mai jos, oceanul cu valurile sale ce se rostogolesc veşnic; încă mai jos, Pământul, iar în interiorul Pământului, focul. Aer, apă, pământ şi foc: cele patru elemente, fiecare stăpânite de un înger.

Cel care comanda armatele cereşti era Lucifer, căruia Dumnezeu îi încredinţase conducerea cerurilor. Zburând la înălţime, el vizita toate

regiunile lumii cereşti infinite, de la cel mai adânc abis şi până la tronul eternităţii invizibile. Poziţia sa privilegiată i-a stârnit gânduri rebele; el a vrut să fie precum stăpânul şi creatorul său. Mai întâi, i-a sedus pe primii patru îngeri, ai elementelor, iar apoi un regiment al armatei cereşti. După care Dumnezeu l-a izgonit din Împărăţia Cerurilor. Lumina, care până atunci fusese blândă şi pură, a fost luată de la el şi înlocuită cu o alta, roşiatică, similară fierului incandescent. Îngerilor seduşi de Lucifer li s-au luat veşmintele şi coroanele şi au fost alungaţi din ceruri. Lucifer a fugit împreună cu ei către limitele boltei cereşti. Chinuit de remuşcare, el i-a spus lui Dumnezeu: „Ai răbdare cu mine, îţi voi da totul înapoi."

Iar Dumnezeu, fiindu-i milă de fiul preferat, i-a oferit şapte zile — care însemnau şapte secole — să facă tot ceea ce credea el de cuviinţă. Apoi Lucifer s-a mutat în bolta cerească şi a ordonat îngerilor care îl urmaseră să dea formă Pământului. Şi-a luat coroana, care fusese frântă în timpul izgonirii sale din Împărăţia Cerească, şi cu jumătate din ea a format soarele, iar cu cealaltă luna. După care a prefăcut pietrele preţioase în stele. Din lutul primitiv, el a conceput primele creaturi terestre, animale şi plante.[13]

Îngerii supremi din al treilea şi al doilea cer au vrut să împartă puterea cu Lucifer şi l-au rugat pe Dumnezeu să le îngăduie să coboare pe Pământ, promiţând că se vor întoarce imediat. Dumnezeu le-a citit gândurile, însă nu le-a refuzat dorinţa. A dorit să îi pedepsească pentru minciuna lor, însă i-a sfătuit să nu adoarmă pe durata călătoriei lor, pentru că dacă adormeau urmau să uite drumul înapoi către Rai. Dacă adormeau, el nu avea să îi cheme înapoi înainte să treacă 7 000 de ani. Cei doi îngeri şi-au început călătoria. Însă Lucifer a trimis peste ei un somn adânc şi i-a închis în trupuri care fuseseră clădite din lutul iniţial. Când îngerii s-au trezit, ei erau fiinţe umane: Adam şi Eva.

Pentru a-i face să uite Raiul, Lucifer a creat paradisul pământesc. Dar s-a hotărât să îi înşele cu o nouă strategie: a vrut ca ambii să păcătuiască pentru a face din ei sclavii lui pe vecie. Când i-a aşezat în paradis, le-a interzis — pentru a le încuraja curiozitatea naturală — să mănânce din pomul cunoaşterii. S-a transformat într-un şarpe şi a sedus-o pe Eva, care l-a rândul ei l-a îndemnat pe Adam să comită păcatul originar.

Lucifer ştia foarte bine că Dumnezeu i-a interzis şi el primei perechi să mănânce din fructul oprit. Pentru că Dumnezeu nu ar dori niciodată să vadă înmulţirea naturii lui Lucifer, acesta din urmă a acţionat ca şi cum interdicţia de a nu mânca din fruct ar fi venit de la el însuşi, pentru a triumfa astfel cu mai multă certitudine.

Pentru catari, mărul din pomul cunoaşterii era simbolul păcatului originar: uniunea sexuală a bărbatului cu femeia. Prin păcatul carnal, Adam şi Eva au fost neascultători. Totuşi păcatul cărnii a fost şi a continuat să fie cea mai gravă încălcare pentru că era comis cu aprobarea lor deplină şi reprezenta un act de revoltă conştientă a sufletului împotriva lui Dumnezeu.

Umanitatea trebuia să se reproducă pentru că Lucifer avea nevoie de suflete proaspete. În noile trupuri produse de Adam şi Eva, el a închis toţi îngerii care au abandonat regiunile cereşti odată cu el.

Şi apoi, odată cu moartea lui Abel, crima şi-a făcut apariţia în lume!

După o vreme, lui Dumnezeu i s-a făcut milă de îngerii căzuţi care fuseseră izgoniţi din Rai şi transformaţi în oameni. Astfel încât a decis să li se dezvăluie şi şi-a trimis pe Pământ cea mai desăvârşită creatură, pe îngerul lui suprem, Hristos, care urma să ia o formă exterioară umană. Hristos a venit în lume pentru a arăta cum îngerii căzuţi puteau să se întoarcă în Rai, în Împărăţia luminii eterne.[14]

Eu Lumină am venit în lume, ca tot cel ce crede în Mine să nu rămână în întuneric. Cât aveţi Lumina, credeţi în Lumină, ca să fiţi fii ai Luminii.

IOAN, 12:46, 36

Hristos nu a devenit om, o creatură a lui Lucifer; el doar a părut a fi unul. Doar a dat impresia că a mănâncat, a băut, a predicat, a suferit şi a murit, arătând oamenilor un fel de umbră a trupului său real. Acesta e motivul pentru care a putut să meargă pe apă şi să se schimbe la faţă pe Muntele Tabor, unde a revelat discipolilor săi adevărata substanţă a corpului său. De la căderea lui Lucifer, Iisus Hristos a fost cel mai mare dintre toţi îngerii, iar din acest motiv el e numit „Fiul lui Dumnezeu". Când Iisus a spus că el nu era din această lume, ci mai degrabă de sus, de deasupra ei, catarii au aplicat acest pasaj al Noului Testament nu doar la natura spirituală a Mântuitorului, ci şi la trupul său. Cu trupul lui eteric, Hristos Eonul a intrat în corpul Mariei,

precum „Cuvântul lui Dumnezeu", prin urechea ei. A lăsat-o la fel de neprihănită ca înainte de a intra în ea, fără să ia vreo parte din materia ei. De aceea, el nu a numit-o niciodată „mamă", și acesta e motivul pentru care el i-a spus: „Femeie, ce am eu a face cu tine?"[15]

Catarii nu au recunoscut realitatea minunilor lui Iisus. Cum putea el să vindece boala fizică de vreme ce considera trupul ca fiind un obstacol către mântuirea sufletului? Când i-a vindecat pe cei orbi, el a vindecat oameni care erau orbiți de păcat, permințându-le să vadă realitatea. Pâinea pe care a împărțit-o celor cinci mii de oameni a fost Cuvântul său, pâinea sufletului care dădea viața adevărată. Furtuna pe care a domolit-o a fost furtuna pasiunilor dezlănțuite de Lucifer. În această privință, e posibil să aplicăm cuvintele lui Hristos. Cuvântul scris ucide, însă duhul insuflă viață.

Deoarece trupul lui Hristos nu era de natură pământeană, crucificarea sa a fost doar o aparență; aceasta era singura modalitate posibilă prin care el se putea ridica la ceruri. O ascensiune cerească cu un trup de carne și sânge le părea absurdă catarilor; un Eon nu poate muri.

Voi judecați după carne, eu nu judec niciun om.

IOAN 13:15

Pentru ereticii occitani, chinurile lui Hristos nu reprezintă altceva decât mitul grandios al „sacrificiului iubirii" care sfințește.

Hristosul total nu a apărut pe Pământ,
Imaginea sa umană divină trebuie încă completată,
Odată ce mântuirea Lumii va fi consumată, izbăvirea, când
Dumnezeu și omul se unesc într-o formă, trăind în Duh
La fel și imaginea lui Iisus, reflectată în toate chipurile, se va
tulbura și va pieri în curgerea intensă a timpului, când în-
treaga mărturie a lui Iisus va dispărea, Dumnezeu-Omul
va fi nucleul, inima luminoasă a tuturor lumilor.

LENAU, „PEȘTERA" DIN *ALBIGENZII*

Catarismul occitan a aspirat să fie în același timp o filosofie, o religie, un crez metafizic și un cult. Ca filosofie, era rezultatul speculației cu privire la relația dintre Dumnezeu și Lume, dintre bine și rău. Din

acest sistem filosofic, trubadurii au creat o adevărată mitologie. Conform dualismului albigenzian, confruntarea dintre bine și rău nu va fi eternă. Va exista o Zi de Apoi în care victoria lui Dumnezeu asupra lui Lucifer va fi desăvârșită ca victoria finală a spiritului asupra materiei. După care Luzbel, asemenea fiului rătăcitor care s-a căit, se va întoarce la creatorul și Domnul său. Toate sufletele umanității se vor transforma înapoi în îngeri, iar situația va fi restabilită exact așa cum era înainte de căderea îngerilor. Soarta bună va fi la fel de eternă ca Împărăția lui Dumnezeu. De vreme ce toate sufletele îl vor reîntâlni pe Dumnezeu, pedeapsa veșnică nu există, pentru că ea ar fi în contradicție cu dragostea absolută a lui Dumnezeu.[16]

După cum vedem, dualismul catar era relaționat cu misterele metafizice și religioase ale pitagorismului, orfismului și mazdeismului. În ciuda tuturor lucrurilor, ereticii occitani nu au încetat niciodată să insiste că erau creștini. Și erau, pentru că urmau porunca supremă a lui Hristos:

Aceasta vă poruncesc: să vă iubiți unul pe altul. Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții.

Ioan 15:17, 13:35

Prăpastia ce a separat catarismul de creștinătatea de la Wittenberg și Geneva a fost considerabilă; deși nu în mod expres dualist, el nu era nici monoteist. După cum am văzut deja, catarii au respins Vechiul Testament, iar în privința lui Iisus Hristos, au afirmat că el nu era evreul Iisus din Nazaret, ci eroul unei mitologii transformat printr-o aură divină.

Moralitatea catară, pe cât era de pură și de riguroasă, nu era aceeași cu moralitatea creștină. Creștinii nu impuneau mortificarea a tot ceea ce e trupesc, disprețuirea creației terestre sau dizolvarea tuturor legăturilor pământești. Cu imaginație și dorință, catarii au vrut să atingă perfecțiunea generală pe pământ, iar de frica de a se pierde în materialismul Bisericii Catolice, ei au spiritualizat totul: religia, cultul și viața.

Chiar mai surprinzător e faptul că această doctrină, în același timp cea mai tolerantă și cea mai intolerantă din întregul spectru creștin, urma să se extindă cu o vigoare fără precendent în istorie. Fără vreo îndoială, motivul fundamental pentru acest lucru era viața pioasă și

pură a catarilor, aflată într-un contrast ţipător cu tipul de viaţă dus de clericii drept-credincioşi. Cauza care a stat la baza extinderii catarismului în sudul Franţei poate fi identificată în caracterul indigen, local al catarismului occitan: băştinaşii occitani se simţeau mai aproape de miturile şi alegoriile Celor Puri decât de slujbele preoţilor drept-credincioşi, care erau de obicei inculte şi lipsite de demnitate.[17]

Nu ar trebui să uităm nici faptul că dualismul catar a oferit o contrapondere benefică la frica de diavol atât de răspândită în Biserica Catolică medievală. Influenţa opresivă a demonilor în comportamentul intelectual al Evului Mediu creştin este binecunoscută. În catolicism, Anticristul era rivalul lui Dumnezeu, cu Iadul său, armatele şi puterea lui satanică asupra duhurilor. Comparativ cu teama catolică de diavol, o obsesie deprimantă ce a durat un întreg mileniu, ideea catară de a-l implica pe Luzbel a fost cumva mai conciliantă. Pentru ei, Lucifer era un înger rebel, lipsit de spiritualitate şi amăgitor, întruparea lumii aşa cum a fost şi continuă ea să fie. Potrivit ereticilor, atunci când umanitatea va cauta calea spiritualităţii, ea va zdrobi puterea prinţului acestei lumi. El nu va avea nicio altă alegere decât să se supună Duhului cu remuşcare şi căinţă.

Dacă dezbrăcăm doctrina catară de toate podoabele ei mitologice, rămânem cu vestita bază cvadruplă a lui Kant:

În primul rând: Coexistenţa omului în principiul binelui şi al răului.
În al doilea rând: Conflictul şi lupta între principiul binelui şi cel al răului pentru supremaţie în fiinţa umană.
În al treilea rând: Victoria binelui asupra răului, începutul Împărăţiei lui Dumnezeu.
În al patrulea rând: Diferenţierea între adevăr şi falsitate sub îndrumarea principiului binelui.

După cum putem vedea, poezia şi filosofia în Occitania au constituit o realitate indisolubilă.

Biserica Occitană a lui Amor (a Minnei) era alcătuită din Perfecti [„Cei Perfecţi"] şi cei credincioşi sau „cei imperfecţi".[18] Cei din urmă nu erau constrânşi de regulile severe cărora se supuneau Perfecti în condiţia lor de Cei Puri. Ei puteau să facă orice considerau de cuviinţă: să se căsătorească, să se dedice afacerilor, să compună cântece închinate Minnei, să meargă la război — într-un cuvânt, să îşi ducă vieţile

ca oricare altcineva în Occitania acelor vremuri. Numele de „catar" era rezervat celor care după o perioadă riguros prescrisă de pregătire şi printr-un act sacramental (*consolamentum* sau consolarea, ce va fi descris puţin mai încolo), erau iniţiaţi în misterele ezoterice ale Bisericii lui Amor.

Catarii, la fel ca druizii, trăiau în păduri şi peşteri unde se dedicau aproape exclusiv funcţiilor cultului lor. O masă acoperită cu o manta albă servea drept altar. Pe ea se afla un Nou Testament în provensala [veche] deschis la primul capitol al Apocalipsei Sfântului Ioan: „La început era Cuvântul, şi Cuvântul era la Dumnezeu şi Dumnezeu era Cuvântul."

Ceremoniile religioase erau la fel de simple. Ele începeau prin comentariile unui Perfect la un pasaj din Noul Testament. Urma binecuvântarea. Credincioşii care participau la ceremonia religioasă îşi împreunau mâinile, îngenuncheau şi repetau de trei ori către Cei Perfecţi:

„Binecuvântaţi-ne."

A treia oară ei adăugau:

„Rugaţi-vă lui Dumnezeu pentru noi păcătoşii, ca să ne facă să fim buni creştini şi să ne îndrume către un sfârşit bun."

De fiecare dată, Cei Perfecţi îşi ridicau mâinile şi ofereau binecuvântarea, răspunzând:

„Dieus vos benesiga. Să vă binecuvânteze Dumnezeu! Să facă Dumnezeu buni creştini din voi şi să vă îndrume către un sfârşit bun."[19]

În Germania, unde existau de asemenea catari, credincioşii cereau binecuvântare în rime:

„Pentru nimic în lume nu voi dori să mor, înainte ca tu să mă încredinţezi acelui sfârşit fericit."

Cei Perfecţi răspundeau:

„Iar tu vei deveni un om bun."

După binecuvântare, toţi cei prezenţi recitau Rugăciunea Domnească — singura rugăciune permisă de Biserica lui Amor. Totuşi în loc să spună: „Şi dă-ne nouă pâinea noastră cea de toate zilele", ei spuneau: „Şi dă-ne nouă zilnic pâinea supralumească." Dintr-un anume motiv, catarilor li se părea nedemn să ceară pâine lumească. Deşi dorinţa lor de a primi pâine supralumească corespunde latinii vulgare, care în Matei 6:2 spune *Panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie*, Roma i-a incriminat pentru falsificarea pasajului.

Când era prezent un Perfect, înaintea oricărei mese avea loc o *particion* [împărțire] a pâinii [*pan*]. La masă, credincioșii recitau Rugăciunea Domnească înainte de a cere catarului binecuvântare. În cele din urmă, această persoană (sau persoana cea mai în vârstă care era de față în cazul în care erau mai multe) lua pâinea, o binecuvânta și o împărțea cu aceste cuvinte:

„Fie ca grația Domnului să fie cu voi cu toți."

Cu aceste „ospețe" ce aminteau de primele zile ale creștinismului, ei doreau să simbolizeze nu bucuria sacramentului creștin, ci mai degrabă comuniunea spirituală dintre Cei Perfecți și credincioșii Bisericii lui Amor. În timpul persecuțiilor, când catarii au fost obligați să se ascundă și nu și-au mai putut vizita congregațiile cu regularitate, ei au folosit curieri pentru a duce pâinea binecuvântată în orașe și sate.

Catarismul a respins cuminecătura (transsubstanțiere) Bisericii Catolice. El nu credea că pâinea putea să treacă printr-o mutație supranaturală pe durata sacramentului sau că se putea converti pe sine în Trupul lui Hristos, care era eteric și iluzoriu. Deși Biserica Catolică încă nu declarase transsubstanțierea ca dogmă, ea a denunțat și a blestemat acest concept catar eretic. La vremea respectivă, aceiași învățători ai Bisericii [care îi denunțau pe catari] nu au înțeles această idee foarte clar. Catarii recunoșteau cuvântul Domnului: „Cel ce mănâncă carnea mea și bea sângele meu va avea viață veșnică", însă ei au adăugat: „Duhul se reîmprospătează, carnea nu folosește la nimic, iar cuvintele sale sunt duh și viață." Pâinea raiului care aduce viață eternă nu e pâinea Celor Perfecți, ci Cuvântul lui Dumnezeu. Trupul lui Hristos nu e în mâinile preoților sau pe altar. El e comunitatea celor ce cultivă dragostea Minne supremă: Biserica lui Amor.[20]

De asemenea era lui Hristos, acoperită de vălul lui Dumnezeu,
Trece și Noua Alianță îmbătrânește
Atunci noi îl vom concepe pe Dumnezeu ca pe Duhul,
Atunci Alianța eternă va fi sărbătorită
„Duhul e Dumnezeu!" Răsună cu putere,
O fericire tunătoare în noaptea primăverii.

LENAU, *ALBIGENZII*

În capitolele paisprezece și cincisprezece ale Evangheliei Sfântului Ioan, Iisus le promite discipolilor că îl va ruga pe Tatăl său să le

trimită un alt Mângâietor (în greacă, *parakletos*; în provensală, *consort* = consolator; în germana lui Luther, *Tröster* = consolator): Duhul adevărului, pe care lumea nu îl poate primi pentru că nici nu îl vede, nici nu îl cunoaşte.[21]

Alături de Nadal (Crăciunul), Pascos (Paştele) şi Pentecosta (Rusaliile), principala sărbătoare catară era Manisola, festivalul lui Paraclet (Mani al hinduşilor, „Ideea" platonică, latinescul *mens*).

Unul dintre simbolurile Duhului care e totodată Dumnezeu — un simbol preluat de catari din budism — era Mani, o piatră preţioasă care luminează lumea prin scânteierile sale şi face să dispară orice dorinţă lumească. Mani este emblema legii budiste care risipeşte noaptea greşelii. În Nepal şi Tibet, ea este considerată simbolul iubirii frăţeşti, al Dhyanibodhissattva Avalokitesvara sau Padmapani.[22]

Însă Dumnezeu exista în principiul etern, de nepătruns, cel care are o mie de nume şi totuşi e cel care este: Dumnezeu!

În principiu Cuvântul era la Dumnezeu. Tatăl său e Dumnezeu, Mama sa şi Duhul care e în Dumnezeu. Dumnezeu este Cuvântul.

De asemenea, în principiu exista Duhul. El este Amor cu care vorbea Dumnezeu: Cuvântul care a creat Lumină şi Viaţă. Duhul este Amor. Duhul este Dumnezeu. Amor este mai luminos decât soarele şi mai strălucitor decât cea mai scumpă piatră preţioasă.

Nu deţinem cunoştinţe reale despre misterioasa sărbătoare catară Manisola. Călăii Inchiziţiei nu au putut să obţină de la catari informaţii despre Amor consolatorul, despre dragostea supremă Minne. Secretul a fost îngropat odată cu ultimii eretici în peşterile de la Ornolac! Rapoartele inchizitorilor vorbesc doar despre *Consolamentum Spiritus Sancti* [mângâierea Sfântului Duh], cea mai solemnă dintre ceremoniile sacramentale ale catarismului ezoteric. Singurii „credincioşi" care au vorbit despre participarea la această ceremonie au fost cei care au mărturisit în camera de tortură.

Catarii respingeau botezul cu apă şi îl înlocuiau cu un botez al Duhului, acel *consolamentum*. Pentru că, după părerea lor, apa e doar materie, ea nu putea sfinţi, nici oferi mântuirea. Ei refuzau să creadă că Dumnezeu ar elibera suflete din robia Satanei prin propria creaţie a acestuia. Ei spuneau: Fie o persoană care e botezată manifestă căinţă pentru păcatele sale, fie nu. Dacă ea manifestă căinţă, la ce mai e bun botezul, dacă el nu e justificat de mărturia credinţei şi penitenţă? Dacă omul nu se căieşte, botezul nu înseamnă nimic, pentru că omul

fie nu l-a dorit, fie nu l-a meritat. Mai mult, Ioan Botezătorul a spus că el boteza cu apă, însă Hristos va boteza cu Duhul Sfânt.

Consolamentum era scopul la care aspirau și la atingerea căruia se străduiau să ajungă toți credincioșii Bisericii lui Amor. Ritualul le asigura un sfârșit bun și mântuirea sufletelor. Catarii considerau că dacă un credincios a murit fără să primească *consolamentum*, sufletul său avea să transmigreze în alt trup. Dacă a comis mai multe păcate sau păcate grave, sufletul avea să migreze chiar într-un animal; doar când o persoană se căia în altă viață pentru păcatele sale și devenea demnă de *consolamentum*, ea putea începe să se deplaseze, din stea în stea, mai aproape de tronul lui Dumnezeu.[23]

Acesta e motivul pentru care *consolamentum* era sărbătorit cu atâta solemnitate: o solemnitate ce contrasta enorm cu simplitatea cultului catar.

Odată ce neofitul trecea prin lunga și dificila perioadă de pregătire, acesta era dus în locul unde urma să-i fie împărtășit *consolamentum*. Destul de adesea, acest loc se afla în Pirinei sau în Montagne Noir.[24] Drumul era luminat cu numeroase torțe de-a lungul pereților. În mijlocul încăperii se înălța „altarul", iar pe el era așezat Noul Testament. Înainte de începutul ceremoniei, Cei Perfecți și credinciosul se spălau pe mâini pentru ca nicio impuritate să nu profaneze sfințenia locului. Toți participanții formau un cerc într-o tăcere absolută. Neofitul stătea în mijlocul cercului, la mică distanță de altar. Apoi Perfectus, care oficia, îi reamintea credinciosului (*credent*) că urma să fie consolat de către doctrinele catare, ceea ce însemna că el urma să își asume responsabilități speciale și să se expună pericolului în cazul unor persecuții.

Dacă neofitul era căsătorit, soția lui era întrebată dacă era pregătită să rupă legăturile căsniciei pentru a-l oferi pe soțul ei lui Dumnezeu și Evangheliei. Dacă o femeie era cea care urma să primească *consolamentum*, întrebările erau adresate soțului acesteia.

Preotul îl întreba pe credincios:

— Frate, dorești să ne îmbrățișezi credința?

— Da, Părinte.

După care neofitul îngenunchea, atingând pământul cu mâinile și spunând:

— Binecuvântează-mă.

Aceste cuvinte erau repetate de trei ori; de fiecare dată neofitul se apropia mai mult de preot, adăugând după cea de-a treia oară:

— Părinte, roagă-l pe Dumnezeu să mă îndrume pe mine, păcătosul, către un sfârşit bun.

— Să te binecuvinteze Dumnezeu, să facă din tine un bun creştin şi să te ducă la un sfârşit bun.

Urma legământul solemn al noului membru.

— Promit, continua el, în timp ce era încă în genunchi, să mă dedic lui Dumnezeu şi Evangheliei, să nu mint niciodată, să nu fac niciodată jurăminte, să nu am niciodată contact cu o femeie, să nu ucid niciodată vreun animal, să nu mănânc carne niciodată şi să mă hrănesc doar cu fructe. Mai mult, promit să nu călătoresc, să nu trăiesc şi să nu mănânc niciodată fără unul dintre fraţii mei, iar în cazul în care aş cădea în mâinile duşmanilor sau aş fi despărţit de fraţii mei, să mă abţin de la orice hrană vreme de trei zile. În plus, promit să nu îmi trădez niciodată Credinţa, indiferent ce moarte mă aşteaptă.

După care cerea binecuvântarea de trei ori în vreme ce toţi cei prezenţi cădeau în genunchi. Apoi preotul venea la el şi îl lăsa să sărute *Biblia,* care era ulterior pusă pe capul său. După care intrau toţi Cei Perfecţi (*Perfecti*). Unii îşi puneau mâna dreaptă pe capul lui, alţii pe spatele său şi toţi cei prezenţi spuneau: „Să ne rugăm Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh."

Preotul care oficia îl ruga pe Dumnezeu să îl învrednicească pe neofit prin a lăsa Sfântul Duh şi Mângâietorul să coboare peste noul frate. Adunarea rostea Rugăciunea Domnească, iar preotul citea primele şaptesprezece versete ale Evangheliei după Sfântul Ioan. După care îl îmbrăcau pe fratele consolat cu o eşarfă vanisată pe care o numeau simbolic „veşmântul".[25]

La final, Cei Perfecţi îi ofereau noului Pur sărutul păcii. Persoana învecinată primea sărutul, iar ea la rândul ei îl trecea mai departe vecinului, gestul fiind repetat din vecin în vecin până la sfârşit. Dacă unui credincios îi era acordat *consolamentum,* preotul îi atingea spatele cu Biblia şi îşi întindea braţul. În acest mod, catarii treceau sărutul simbolic persoanei celei mai apropiate.

Când ceremomia se termina, neofitul se retrăgea în linişte, pentru a posti doar cu pâine şi apă timp de patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi, deşi înainte de ceremonie credinciosul se supunea unor

perioade de post nu mai puţin riguroase. Postirea de dinainte şi imediat după *consolamentum* era numită *endura*.[26]

Atunci când consolarea era oferită credincioşilor muribunzi, doi catari însoţiţi de câţiva credincioşi intrau în camera mortuară. Cel mai în vârstă îl întreba pe cel bolnav dacă dorea să se consacre lui Dumnezeu şi Evangheliei. După care începea ceremonia propriu-zisă, diferenţa constând în aşezarea unui prosop alb pe pieptul muribundului în timp ce un catar stătea la capul său şi celălalt la picioare.

Adesea, după primirea consolării (*consolamentum*) şi pe durata postului *endura,* catarii îşi luau viaţa în mod voluntar. La fel ca în cazul în druizilor, doctrina lor permitea sinuciderea, însă cerea ca aceasta să nu fie pusă în practică din teamă, suferinţă sau plictiseală, ci într-o stare de detaşare perfectă faţă de materie.

Endura era permisă numai în momentul unei viziuni mistice de frumuseţe şi generozitate divină. O sinucidere ce punea capăt vieţii din teamă, suferinţă sau doar plictiseală continua, potrivit catarilor, să resimtă teama, suferinţa şi plictiseala. Deoarece catarii profeţeau că adevărata viaţă începe după moarte, sinuciderea era permisă doar atunci când cineva dorea să „trăiască".

De la post la sinucidere nu e decât un mic pas. Postul cere curaj, însă actul definitiv şi suprem al morţii cere eroism. Trecerea dintr-o stare în alta nu e deloc pe atât de plină de cruzime pe cât ar putea părea.

Să contemplăm masca „Necunoscutei de pe Sena"[27] („Inconnue de la Seine"). Unde apare teama de moarte, groaza de purgatoriu sau iad, de judecata în faţa tribunalului divin? Ea nu a fost o foarte bună creştină, pentru că dogma creştină interzice sinuciderea. Nu pare să fie chinuită nici de durere, pentru că faţa ei nu are o astfel de înfăţişare. A fost o persoană tânără atrasă mai mult de Viaţa de Apoi decât de realitatea prezentă şi care a avut eroismul de a-şi ucide trupul pentru a continua să fie doar un suflet. Trupul ei a murit în apele murdare ale Senei, dar zâmbetul ei sfânt trăieşte încă.

În fond, moartea lui Faust a fost şi ea o sinucidere. Dacă nu şi-ar fi încălcat pactul cu Mefistofel spunându-i: „Stai, eşti atât de frumoasă!", nimic nu l-ar fi oprit să îşi continue viaţa pe Pământ. Acest fapt implică o lecţie importantă: sinuciderea nu e permisă decât în momentul fericirii supreme — cu cât e mai mare, cu atât e mai nepământeană. Numai când o persoană a abandonat tristeţea şi minciunile

(stăpânii acestei lumi) pentru pacea sufletului, ea poate afirma: „Nu am trăit în van."

Ce înseamnă să „nu trăiești în van", conform vechii doctrine eretice? Mai întâi: Să îți iubești aproapele ca pe tine însuți, ceea ce înseamnă să nu îți lași vecinul să sufere atunci când stă în puterea ta să îi aduci consolare și ajutor. În al doilea rând: Să nu îți rănești aproapele și, mai presus de toate, să nu îl ucizi. În al treilea rând: Să te spiritualizezi, ceea ce înseamnă să divinizezi viața în așa fel încât la momentul morții trupul să abandoneze această lume fără regrete. Altfel, sufletul nu își va găsi deloc liniștea. Dacă nu ai trăit în van ca persoană, dacă ai făcut doar bine și te-ai perfecționat pe tine însuți, acesta e momentul în care, potrivit catarilor, poți face pasul definitiv al atingerii statutului de *Perfectus*.

Doi catari practicau *endura* împreună. După ce împărtășeau ani de eforturi continue și de spiritualizare intensivă în cadrul celei mai sublime prietenii, doar împreună Frații se puteau decide să participe amândoi la noua viață, adevărata viață a frumuseților intuitive din Viața de Apoi, și cunoașterea legilor devine care mișcă lumi.

Catarii mai aveau un motiv pentru a se sinucide în perechi. Era dureros să fii nevoit să îți părăsești fratele. La momentul morții, sufletul nu ar trebui să treacă prin nicio durere, pentru că dacă suferă, durerea va continua în Viața de Apoi. Dacă îți iubești aproapele ca pe tine însuți, nu îl poți expune durerii cauzate de separare. Durerea provocată altora trebuie ispășită în Viața de Apoi, prin procesul lent al divinizării, din stea în stea (după cum spune Dante, pas cu pas pe muntele purificării).[28] Chiar și apropiindu-te de Divinitate, separarea este percepută ca fiind dureroasă.

Catarii acceptau cinci clase de sinucidere: otrăvire, moarte prin înfometare, tăierea venelor, aruncarea într-o prăpastie sau, după o baie fierbinte iarna, așezarea pe blocuri reci de stâncă pentru a se îmbolnăvi de pneumonie, ceea ce ducea invariabil la deces. Nu există niciun doctor capabil să vindece o persoană care vrea să moară.

Pentru că moartea pe rug era mereu o posibilitate pentru un catar, el considera această lume un iad existențial. După ce primea *consolamentum*, el se putea „lăsa să moară", după cum se spunea pe atunci, pentru a scăpa de acest iad al focurilor aprinse, întrucât era deja mort pentru această lume.

Dacă Dumnezeu e mai bun şi mai inteligent decât fiinţele umane, nu ar trebui să fi rezervat el pentru eretici toate lucrurile la care ei au aspirat şi după care au tânjit în Viaţa de Apoi? Pentru asta, ei au fost capabili să reziste la cele mai crude negări de sine şi să manifeste cea mai extraordinară putere de voinţă când a fost vorba de acte de eroism — după cum vom vedea.

Cei care primeau *consolamentum* erau cunoscuţi din acel moment drept Cei Perfecţi [Perfecti]; numele de catar le corespundea doar lor. Ei mai erau totodată numiţi *„bonshommes"* sau oameni buni, „Ţesători" sau „Consolatori". Viaţa lor în solitudine era riguroasă şi monotonă; ea era întreruptă doar de momentele în care mergeau să predice în sate sau oraşe, să îi asiste pe credincioşii lor sau să le împărtăşească consolare (*consolamentum*) celor care o cereau şi erau vrednici de ea. Respingeau toate bunurile materiale şi nu îşi aparţineau persoanei proprii; în schimb, vieţile lor aparţineau Bisericii lui Amor. Administrau bunurile primite de Biserica lor şi le puneau în serviciul dragostei faţă de aproape. Viaţa catarilor era una de privaţiuni şi de respingere a bunurilor lumeşti. Ei nu doar că întrerupeau orice legături cu familia şi prietenii, ci erau obligaţi să treacă printr-un post de patruzeci de zile de trei ori pe an şi să se hrănească doar cu pâine şi apă de trei ori pe săptămână.

„Trăim, au spus la un moment dat, o viaţă grea şi pribeagă. Fugim din oraş în oraş, suntem precum oile între lupi, suferim persecuţii la fel ca apostolii şi martirii, însă în ciuda tuturor acestora, tot ceea ce dorim e să ducem o viaţă pioasă, severă şi abstinentă, să ne rugăm şi să muncim. Dar toate acestea nu mai reprezintă o grijă, pentru că nu mai aparţinem acestei lumi."

...cel ce îşi urăşte sufletul în lumea aceasta îl va păstra pentru viaţa veşnică.

IOAN, 12:25

Li se interzicea să omoare fie şi o furnică. Doctrina catară a transmigraţiei sufletelor îi oprea.[29] Acesta e motivul pentru care nu li se permitea niciodată să participe la războaie. Când era persecuţiilor s-a dezlănţuit în Occitania, ei au rătăcit pe câmpurile de luptă în umbrele nopţii, îngrijind răniţii şi administrând *consolamentum* celor muribunzi. Erau medici buni şi aveau o reputaţie de astrologi infailibili.

În cele din urmă, inchizitorii au crezut că aceşti catari puteau să direcţioneze vânturile, să potolească valurile şi să domolească furtunile.

Se îmbrăcau în tunici lungi şi negre, ca simbol al amărăciunii pe care o simţeau în suflet pentru faptul că se găseau în iadul acestei lumi, îşi acopereau capul cu un fel de bonetă persană, asemănătoare beretei bascilor moderni, şi purtau la gât o frânghie de care era legată Apocalipsa Sfântului Ioan. Spre deosebire de călugării catolici, al căror păr era tuns şi care purtau barbă, ei se bărbiereau şi îşi lăsau părul lung până la umeri.

PEŞTERILE DIN TREVRIZENT SITUATE ÎN APROPIERE DE FÂNTÂNA NUMITĂ LA SALVAESCHE

ÎN PAGINILE PRECEDENTE, am arătat de ce catarii şi-au construit chiliile şi templele în peşterile de la Sabarthès şi am explicat de ce subiectul legendei lui Hercule, Pirene şi Bebryx s-a dezvoltat în jurul celor patru stalagmite din catedrala eretică de la Lombrives. Mai târziu vom afla, conform unor balade spaniole, că în „peştera fermecată a lui Hercule" este ascuns un şperaclu de os care dezleagă misterul Graalului. Însă înainte de aceasta, vom pătrunde într-o peşteră nu mai puţin misterioasă, cea de la Sabarthès, pentru a putea ajunge în cele din urmă la Montségur — Wolfram von Eschenbach ne arată drumul.

Înainte de a se îndrepta către castelul Graalului, Muntsalvaesche, Parsifal îi face o vizită unui sihastru pios pe nume Trevrizent, în peştera *Fontane la Salvaesche*.

Trevrizent era un eretic pentru că el nu mânca niciodată „hrană însângerată, carne sau peşte". În secolele al doisprezecelea şi al treisprezecelea, orice creştin care se abţinea de la consumul cărnii era bănuit imediat de erezie catară.[1] Destul de frecvent, delegaţii Pontifului, care fuseseră însărcinaţi cu exterminarea ereziei şi a ereticilor, îi puneau pe toţi să aleagă între a consuma carne sau a fi aruncaţi în foc.

... Prin obiceiul lui el nu mânca o astfel de hrană
Ca peştele, carnea sau orice aliment cu sânge.
Atât de sfântă era viaţa pe care o ducea.
Dumnezeu îl inspirase pe acest om
Să se pregătească pentru locuinţa cerească

A îndurat multe posturi grele.
Tăgăduința sinelui era brațul său împotriva Diavolului.

WOLFRAM VON ESCHENBACH[1]

Oare dorința lui Trevrizent de a înfrânge prin post puterea Diavolului care sălășluiește în carne și credința sa că viața e o perioadă de pregătire pentru reîntoarcerea sufletului în raiul din care a venit nu făceau din el un catar?

Când o persoană „îndură postul", e normal ca ea să fie vlăguită și palidă, dezvoltând aspectul exterior al unui ascet. Din secolul al patrulea și până la sfârșitul secolului al doisprezecelea, Biserica Catolică a considerat că aspectul palid era un simbol al ereziei. Chiar și catolicii drept-credincioși care apăreau palizi din cauza postului și slăbirii erau adesea acuzați de erezie și mulți catolici au fost uciși din cauza credinței greșite că acei creștini cu un chip slăbit erau eretici.

Trevrizent ereticul locuia într-o chilie în apropierea fântânii La Salvaesche. El l-a condus pe Parsifal într-o a doua peșteră în care se afla un „altar" descoperit. O peșteră din fața catedralei din Lombrives este numită Peștera Sihastrului, și nu foarte departe, o a doua e numită Peștera din Fontanet. În încăperea ei cea mai adâncă se află o stalagmită albă ca zăpada: Altarul.

Acum treizeci de ani, patru tineri au intrat în acea peșteră și au dispărut pentru totdeauna. Oasele lor trebuie să fi găsit un loc de veci într-una din camerele funerare feniciene sau phoceene încă nedescoperite. Sau au găsit cei patru calea ce duce către vârfurile Tabor și Montsègur? A fost unul dintre acești tineri cel care a scris pe un perete de la intrarea în peșteră: *De ce eu nu am...?*

În peșterile de la Sabarthès, o întrebare se ivește în minte, fără a primi însă un răspuns. Când, ca prin farmec, lanterna mea a scos la iveală Altarul din întunericul Peșterii din Fontanet, m-am întrebat: Ce fel de relicvariu a fost plasat pe altarul din chilia lui Trevrizent în fața căruia Parsifal a fost inițiat în secretele Graalului?

Un altar de piatră stătea acolo fără acoperământul său;
Pe el un relicvariu putea fi zărit

WOLFRAM VON ESCHENBACH

A făcut această raclă parte din „Comoara lui Solomon", care a fost adusă de regele vizigot Alaric de la Roma la Carcassonne în anul 410 d.H.? Conform lui Procopius, ea era plină cu obiecte ce aparţinuseră lui Solomon, regele evreilor. Luată de la Ierusalim de către romani, marea parte a acestei comori a fost mutată la Ravenna de Teodoric, iar mai târziu de acolo la Bizanţ de nimeni altul decât Belisario, vestitul general al împăratului grec Iustinian. Cu toate acestea, o parte a rămas în Carcassonne. Conform multor descrieri arabe, „Tablele Evreilor" erau parte a acestei comori. Oare marele rege al evreilor, al cărui mormânt este situat, potrivit legendei, între munţii Altai şi lanţul muntos hindus Kush, ştia de Graal?[3]

A existat un păgân pe nume Flegetanis
Ce era extrem de vestit pentru înţelepciunea sa.
Acest acelaşi savant descindea din Solomon,
Născut din neamul israeliţilor cu origini în vremurile îndepărtate.
El a scris despre minunile Graalului.

WOLFRAM VON ESCHENBACH

În bătălia de şapte zile de la Jerez de la Frontera (anul 711 d.H.), arabii i-au înfrânt pe vizigoţi, iar comoara lui Solomon a căzut în mâinile necredincioşilor în Toledo. Cu toate acestea, „Tablele lui Solomon" nu erau acolo.

Vestitul maestru Kyot a găsit versiunea principală a poveştii sale
într-un manuscris păgân
Ce zăcea nebăgat în seamă într-un colţ al oraşului Toledo.

WOLFRAM VON ESCHENBACH

Trevrizent a păstrat relicvariul în peştera lui, după cum şi „legenda Graalului". Cele două erau inseparabile. Au fost comoara relicvariului şi „sursa originală a legendei" aduse în această peşteră pentru a fi protejate de infideli?

Potrivit baladelor spaniole, tablele lui Solomon, cunoscute de asemenea ca „racla" sau relicvariul, erau ţinute în „grota fermecată a lui Hercule". S-a spus că regele gotic Rodrigo a pătruns în peşteră şi a găsit racla într-un colţ întunecat cu trei potire în ea.

Înainte de a-l duce pe tânărul Parsifal la racla din peșteră pentru a-l inița în misterul Graalului, Trevrizent l-a îmbrăcat într-o manta.

Gazda sa l-a dus pe Parsifal într-o grotă
Bine protejată de vânt...
Exista o manta întinsă acolo
Sihastrul i-a dat-o s-o îmbrace
După care l-a dus în altă grotă.

WOLFRAM VON ESCHENBACH

Mantaua sau tunica, peștele, podul și barca sunt toate elemente ce apar în compilațiile poetice despre relicvele sfinte, nu doar în poemul epic al lui Wolfram von Eschenbach. În toate miturile și poemele epice despre Graal e ușor să găsești imagini similare. Să examinăm modul în care cel mai mare poet german al *Minnei* relatează vizita lui Parsifal la castelul Muntsalvaesche, unde era păstrat Graalul.

Seara, el a ajuns la un lac.
Câțiva cavaleri ce stăpâneau lacul ancoraseră acolo.
Unul dintre cei pe care i-a văzut în barcă purta haine de o asemenea calitate
Încât de ar fi fost domnitorul întregului Pământ, ele nu ar fi putut fi mai bune.

Parsifal a pornit și a grăbit pasul
Pe cărarea din dreapta, până la șanțul cu apă.
Acolo a găsit podul mobil ridicat.

„Pescarul m-a îndrumat, a spus Parsifal,
Să urmez cărarea în sus spre castel."
Văzând că undițarul a fost cel care a spus asta [lui Parsifal i s-a urat]
„Bine ai sosit, Domnule!"

„Doamna mea, Prințesa Repanse de Schoye o purta, [haina]
A spus discretul Maestru al Garderobei.
Îți este împrumutată de pe trupul ei."

WOLFRAM VON ESCHENBACH[4]

Invariabil, o vastă întindere de apă şi un munte fermecat apar în toate aceste legende şi mituri. În *Vedenia lui Grigorie cel Mare*, un peisaj rural magnific duce la un pod, care e deschis doar binelui; el aminteşte de Garodemana [paradis] şi de podul lui Tchinvat din mitologia babiloniană. Toţi cei care doresc să ajungă la muntele magic trebuie să treacă apele într-o canoe, care mai presus de toate în mitologia antică e un potir [o cupă], să călătorească pe spinarea unui peşte sau să treacă un pod. Odată ajunşi acolo, ei găsesc un câmp minunat:

> Câmpul lui Asphodelos, al grecilor.
>
> Valea Avalonului unde, potrivit poemului lui Robert de Borron, Iosif din Arimateea, primul păstrător al Graalului, e îngropat.
>
> Pe ramurile stejarilor dintr-o pădure sacră atârnă Lâna de Aur.
>
> Fântâna tinereţii se găseşte în Grădina Hesperidelor.
>
> Pădurea fermecată a lui Oberon înconjoară şi protejează castelul din Monmur.
>
> Pădurea lui Briciljan separă tempul Muntsalvaesche al Graalului de restul lumii.

Argonauţii pleacă în corabia lor, Argo, către teritoriul Lânii de Aur. Apollo e transportat peste mări într-o cupă către ţinutul hiperboreenilor, şi în final în Grădina Hesperidelor, unde se află merele de aur. Potrivit grecilor, sufletele morţilor sunt duse către tărâmul luminii într-o barcă. Acesta e motivul pentru care se găsesc atât de multe bărci desenate pe pereţii mormintelor greceşti. Acelaşi obicei este repetat în catacombele creştine. De multe ori un peşte, mai precis un delfin, înlocuieşte barca. În acest mod, Homer vorbeşte despre pescarul Orfeus care a prins peştele sacru.[5]

Primii creştini au folosit peştele ca pe un simbol al Mântuitorului, Iisus Hristos, care însoţea oamenii la cer. Catarii au utilizat simbolul unei canoe ca o modalitate de transport către viaţa cerească: corabia morţilor a cărei lumânare e soarele, simbolul Mântuitorului iluminat. Pentru ei, ca şi pentru primii creştini, peştele era emblema lui „Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul" [*Jesous Christos Theou hyios sôter*, expresie de la ale cărei iniţiale vine ICHTHYS — peşte].

În poemul epic al Graalului, regele Amfortas al Graalului este descris ca „rege al pescarilor". Chrétien de Troyes îl numeşte *„Rois*

Pescière". Numele îşi are probabil originea în cuvintele lui Hristos, „Voi face din oameni pescari."

În poemul străvechi *Huon de Bordeaux*, la care vom reveni, tunica Mallabron (un „călugăr puternic" şi, conform altei versiuni, un pescar) este transformat într-un delfin, care îi ia pe Huon şi Esclarmonde în lumea minunată a lui Oberon.

Ar trebui să amintim că după primirea consolării (*consolamentum*) în Biserica Occitană a Iubirii, un catar se îmbrăca într-o tunică şi o mantie nouă — veşminte noi simbolice în locul hainelor vechi, ce reprezentau intrigile lui Lucifer şi întemniţarea sufletului.

Chilia lui Trevrizent era *salvasche* (aspră) şi în acelaşi timp *salvat* (salvată, sigură). Catarii, ca fraţi spirituali ai ascetului, se considerau şi ei în siguranţă în peşterile aspre de la Sabarthès. Când inchizitorii au devenit stăpânii catedralei de la Lombrives şi ai peşterii sihastrului, catarii încă reuşeau să ţină piept asediatorilor în acele *spulgas* ale lor până târziu în secolul al paisprezecelea. (O *spulga* din latinescul *spelunca* = peşteră, este o peşteră fortificată.)

Peşterile *spulgas* de la Sabarthès — există două — erau adevărate fortăreţe subterane. Din nefericire, doar câteva din galeriile şi camerele lor au fost explorate. De-a lungul sutelor de ani, pereţii lor s-au transformat în diguri abrupte din cauza scurgerii neîntrerupte a apei calcaroase. Ei continuă să păzească secretele care dorm încă în spatele lor.

Până acum, ştiinţa a uitat în mare parte de peşterile fortificate *spulgas* de la Sabarthès.[6] Şi totuşi, odată ce treci de micile izvoare de la Ornolac Ussat les Bains de pe lângă autostrada Toulouse–Barcelona în apropiere de trecătoarea Puymorens, nu poţi rata, la jumătatea drumului din dreapta, în sus, pe un dig scobit cu târnăcoape, intrarea impresionantă într-un număr de peşteri înconjurate de ziduri încoronate cu parapeţi. Acolo e locul în care a fost găsită cea mai bine conservată *spulga*: peştera fortificată de la Bouan. În ea găseşti toate particularităţile unui castel medieval: turnul principal, rezervoare de apă, scări, cazemate, turnuri de veghere. *Spulga* de la Bouan este diferită de alte castele prin faptul că este compusă în mod exclusiv din galerii subterane.

Pe bancul opus al râului Ariège, între sihăstrie şi Fontanet, se află *spulga* de la Ornolac (situată nu departe de băile pe jumătate demolate de la Ussat, care sunt pline de şerpi). După un drum dificil, desfundat, ajungi la un desiş de smochini şi rugi de mure, după care se află poarta

demolată a unui castel. Cărarea se întinde pe lângă ziduri stâncoase înnegrite de foc până la ruinele acestei *spulga* unde o stâncă atârnă ca o streaşină de zăpadă. Nu se mai poate determina precis pe unde se intra în măruntaiele adânci ale muntelui în vremurile trecute, pentru că ea a fost îngropată atunci când castelul eretic a pierit în flăcări. Grandoarea proporţiilor sale mai poate fi încă văzută în găurile bârnelor de susţinere scobite în pereţii stâncoşi, care trebuiau să susţină patru etaje.

Peşterile *spulgas* de la Bouan şi Ornolac sunt santinele tăcute ale unor vremuri extraordinar de violente. Mai întâi, ele au servit drept refugiu pentru celto-ibericii care au fost exterminaţi de legiunile romane după căderea capitalei lor, Vicus Sotiatum. Mai târziu, romanii le-au convertit în fortăreţe de nepătruns. Când maurii victorioşi s-au extins în nord după 700 de ani, ei au stat aici până când armatele lui Carol cel Mare i-au învins pe câmpia Lombard, între Tarascon şi Ornolac, în anul 719 d.H. După trei sute de ani, catarii şi-au găsit în ele ultima lor casă.

Lupo de Foix s-a convertit la erezie în *spulga* din Ornolac, după cum este consemnat într-un document al Inchiziţiei din Carcassonne, *Lupus haereticavit in spulga Ornolaco*. Lupo a fost fiul lui Raimon Drut, contele de Foix. La fel ca toţi fiii nobilimii languedociene, el a fost iniţiat în credinţa eretică de către patriarhul Bisericii Iubirii, Guilhabert de Castres. Guilhabert provenea din Casa Castres a regiunii Albi. Un fiu al Belissenei, el a fost vecinul şi vasalul lui Trencavel de Carcassonne. Deşi documentele din acea eră nu afirmă nimic în această privinţă, e probabil ca Guilhabert să-l fi primit de asemenea pe Raimon-Roger, tânărul Trencavel, în calitate de credincios în *spulga* din Ornolac. Când inchizitorii au început să-şi pună laolaltă tristele lor registre, Trencavel era de multă vreme mort — otrăvit.

O altă *haereticatio* a patriarhului Guilhabert a provocat mare senzaţie în lumea creştină. În anul 1204, el i-a administrat *consolamentum* lui Esclarmonde de Foix.

Esclarmonde era sora contelui Raimon Drut şi mătuşa tânărului Raimon-Roger de Carcassonne. Din turnul castelului tatălui ei în Foix, ea a putut contempla crestele înzăpezite ale Taborului, defileurile de la Sabarthès şi păşunile de la Olmès. Pe vremea când era încă o copilă, părinţii ei eretici o consacraseră Duhului Sfânt. Numele de Esclarmonde e simbolul vieţii ei: sensul său adevărat poate fi tradus

aproximativ ca „lumina Pământului" şi de asemenea ca „lumină pură" — un nume care s-a născut şi a murit odată cu mişcarea catară. Ea era lumina lumii occitane, splendoarea pură care a iluminat Biserica lui Amor în întunericul Evului Mediu.

După o şedere prelungită la curtea vicontesei Adèlaide, unde a prezidat asupra Minnei din Poivert, Esclarmonde s-a căsătorit cu vicontele Jordan de Lille y Gimoez. Jordan descindea dintr-o veche familie a nobilimii iberice; dinspre mama sa, el era înrudit cu vestita Casă de Comminges, care împreună cu Foix şi Carcassonne a dominat Pirineii.

Cunoaştem foarte puţine lucruri despre viaţa lui Esclarmonde după declararea ei ca eretică. Poate că într-o zi cineva va descoperi un indiciu în vreo peşteră a Pirineilor ce va dezvălui adevărata poveste a acestei femei care, de pe o creastă de munte, a provocat cele mai mari puteri ale Europei medievale: Vaticanul şi Luvrul.

Lumea drept-credincioasă a secolului al treisprezecelea a numit-o „Papesa Ereticilor". Lumea occitană a numit-o Esclarmunda.

Esclarmunda, numele tău înseamnă
că oferi într-adevăr lumină lumii
şi că eşti cu adevărat pură nefăcând nimic lipsit de loialitate
şi îţi meriţi prin urmare pe deplin un astfel de nume.

GUILHEM DE MONTANHAGOL[7]

Chipul lui Esclarmonde aparţine în acelaşi timp istoriei, poeziei şi legendei. Poezia a transformat-o în regina zânelor castelului Monmur, o legendă care mi-a fost spusă de un păstor bătrân când urcam înspre Tabor din Montségur de-a lungul cărării catarilor. Esclarmonde va deveni cunoscută ca „Titania" şi „Repanse de Schoye" — păstrătoarea Graalului.

Esclarmonde de Foix din istoria reală a fost doamna Taborului şi a Montségurului.

Montségur a fost Muntsalvaesche şi Monmur!

MONMUR, CASTELUL FERMECAT AL LUI OBERON

ÎN VECHIUL POEM FRANCEZ al lui Oberon, „Huon de Bordeaux", ce prezintă asemănări puternice nu doar cu opera epică a lui Wolfram, ci totodată şi cu legendele germane ale lui Ornit şi Wolfdietrich, Esclarmonde e soţia regelui Huon de Bordeaux. Susţinut de Oberon, Regele Zânelor, în lupta sa cu fratele rebel, Huon promite că după trei ani îl va vizita pe Oberon la castelul său din Monmur. După trecerea celor trei ani, Huon şi Esclarmonde se îmbarcă pe o galeră, rugându-se lui Dumnezeu să îi aducă întregi şi nevătămaţi la Monmur. După o odisee de câteva luni prin *pays des commans* şi prin *terre de foy*, ei ajung la *bocaige Auberon*, pădurea fermecată a lui Oberon.

Acolo, ei găsesc „castelul călugărilor ciudaţi" unde un banchet îi aşteaptă într-o sală somptuoasă — dar, spre surpriza lor, nu e nimeni care să îi servească.

În dimineaţa următoare, când Huon şi Esclarmonde merg la biserică pentru liturghie, ei descoperă că nu există nici altar, nici crucifix în biserică. Apoi, ca prin magie, o sută de călugări apar brusc din podea. Lui Esclarmonde începe să îi fie teamă. Huon îşi aminteşte însă că Oberon îi recomandase să aducă un şal. Cu acesta, el prinde un călugăr corpolent, nespus de urât, şi împreună cu Esclarmonde îl convinge să le explice ce anume se întâmplă în castel. Acesta le spune să îşi continue călătoria, pentru că toţi călugării ciudaţi sunt de fapt fantome. Când Dumnezeu l-a izgonit pe Luzbel, el i-a alungat pe călugări în acest loc, unde aşteaptă izbăvirea în Ziua Judecăţii.

„Speranţa e crezul acestei frăţii..."

După care călugărul îi duce pe Huon şi Esclarmonde la Monmur pe o mantie magică.

Potrivit unei alte versiuni a baladei, pescarul Mallabron, care se transformă într-un delfin, îi duce peste o mare întindere de apă până la castelul lui Oberon.

Deşi Oberon îşi aştepta moartea în Monmur, el refuza să moară până când Huon urma să fie ales ca Rege al Elfilor. Oberon îi întâmpină călduros pe Huon şi Esclarmonde, şi este organizată o petrecere la care tuturor oaspeţilor le este servit vin dintr-o cupă minunată.

După banchet, Oberon cere să îi fie aduse coroana şi suliţa, simbolurile suveranităţii sale asupra imperiului zânelor. Huon şi Esclarmonde sunt apoi încoronaţi solemn ca suverani.

În dimineaţa următoare, Huon, într-o demonstraţie de putere, convoacă toate zânele şi toţi baronii regatului. În faţa întregii lumi a zânelor strânsă într-o adunare magică, Oberon declară:

Nu mai suport să rămân pe Pământ;
Vreau să merg în cer cât mai repede cu putinţă...

CÂNTECUL LUI HUON

Oberon îşi ia rămas-bun de la lumea zânelor şi moare. Trupul îmbălsămat îi este aşezat în sicriu, care e suspendat în aer în timp ce un cor de elfi dansează sub el. Rămăşiţele pământeşti ale lui Oberon sunt în cele din urmă îngropate într-o peşteră imensă.

Dintre toate asemănările între „Cântecul lui Esclarmonde" din Ciclul lui Huon şi poemele Graalului (mai presus de toate, versiunea lui Guyot şi cea a lui Wolfram), noi vom evidenţia doar cele mai importante şi mai evidente legături: coroana şi suliţa corespund Graalului şi lancei însângerate. Cupa magică joacă rolul Graalului care împarte hrană. *Bocaige Auberon* arată ca pădurea lui Briciljan. Încă mai şocantă este asemănarea dintre călugării ciudaţi care îşi aşteaptă eliberarea şi îngerii lui Parsifal:

Când Lucifer şi Trinitatea au început războiul dintre ei,
Cei care nu au ales o tabără, îngeri vrednici şi nobili au fost nevoiţi să coboare pe Pământ...
Nu ştiu dacă Dumnezeu i-a iertat sau i-a blestemat în cele din urmă.

WOLFRAM VON ESCHENBACH

Extrem de surprinzătoare sunt analogiile dintre Anfortas, pescarul de pe malurile lacului Brumbane, și pescarul Mallabron de pe malul unei vaste întinderi de apă în spatele căreia este localizat Regatul Zânelor stăpânit de Oberon. Ambii consideră că sosirea succesorului lor va fi un moment al izbăvirii.

Potrivit „Cântecului lui Esclarmonde", castelul fermecat de la Monmur se găsește în vecinătatea *pays de commans* și *terre de foy*. Nu a fost căsătoria dintre Esclarmonde și Jordan de Lille asocierea directă dintre *Pays de Comminges* și *Terre de Foix*, leagănul credinței catare (*foy* în franceza veche)?

MUNTSALVAESCHE ŞI MONTSÉGUR

Cu excepţia unui castel solitar, bogat în toate splendorile pământeşti,
Dacă cineva-şi pune-n minte să îl caute, el nu-l va găsi.
Totuşi poţi să îi vezi pe mulţi încercând.
Presupun că nu ţi-e cunoscut, sire,
Numele meu e Muntsalvaesche.

WOLFRAM VON ESCHENBACH[1]

CAVALERII TEMPLIERI ŞI-AU PĂSTRAT relicva preţioasă, Graalul, în Muntsalvaesche. Simbolul acestor Cavaleri ai Templului era lancea, un semn de pregătire pentru luptă.

Atât de bună e instruirea şi de puternică apărarea
Cavalerilor din această regiune
Încât nici măcar cu vicleşuguri şi înşelăciuni
Nu poate fi străpunsă această zonă a muntelui?

WOLFRAM VON ESCHENBACH

Cronicarul olandez Veldenaer a scris în secolul al cincisprezecelea că tânărul Cavaler Lebădă a venit din Graal (*dat greal*), fostul nume al paradisului pământesc. Însă, potrivit lui, acesta nu a fost Paradisul Sfânt, ci mai degrabă un loc al păcatului. În aceeaşi epocă, cronica saxonă a lui Halberstädt a spus despre Lohengrin: „Cronicarii consideră că acest bărbat tânăr, Cavalerul Lebădă, a venit din muntele unde Venus este prezentă în Graal."

A fost Muntele Graalului un Munte al lui Venus? Nu contrazicea acest aspect noţiunea de castitate din interiorul cercului Graalului?

În serviciul său se află cavaleri și scutieri ce îl apără împotriva imoralității
O frăție nobilă trăiește acolo, care prin forța armelor a respins oameni din toate ținuturile. Un singur bărbat a ajuns acolo fără să fie mai întâi ales.
El nu ajunsese la anii maturității.

WOLFRAM VON ESCHENBACH

Pentru a înțelege mai bine această contradicție, ar trebui să analizăm încă o dată poemul lui Peire Vidal, în care trubadurul pretinde că l-a întâlnit pe Dumnezeu-Amor în persoană. Lângă Amor călărește o doamnă. Venus? Nu, Grația! Legile iubirii (*leys d'amors*) interziceau dragostea simplă, carnală.

Trubadurii găseau alinare în grația doamnelor lor, iar catarii aspirau la o Mani mângâietoare — *ajutorul*. Principiul feminin cu scop. Însă cronicarii pe care i-am citat au avut dreptate când au văzut în Muntele Graalului un munte al lui Venus, păcătos și eretic.

În vremuri îndepărtate, Montségur era un sanctuar dedicat zeiței Belissena, Astarte-Artemis-Diana a celto-ibericilor. Astarte era *Paredra de Baal* în teogonia feniciană; Artemis, sora lui Apollo în mitologia greacă; și Belissena, soția lui Abellio, în universul divinităților celto-iberice.

În sanctuarul gemenilor divini Castor și Pollux din Delphi și Didyma, ca și din toate locurile importante în care era adorat Apollo, existau temple dedicate lui Artemis. Preoții și preotesele ei trebuiau să își asume legământul castității. Un mic grup de nimfe o însoțeau pe zeița inaccesibilă în partidele ei de vânătoare prin păduri. Simbolul ei era semiluna.

În ceea ce îi privește, druizii aveau propriile sanctuare dedicate Belissenei în locuri în care era adorat Abellio. Nu departe de localitatea Mirepoix din prezent — ai cărei stăpâni, fii ai Belissenei, au purtat turnul, peștele și semiluna pe blazon — se află pădurea sacră a Belenei. Belesta în prezent, la doar câteva ore de cărarea către Montségur, era consacrată Belissenei. Un sanctuar dedicat Belissenei a fost descoperit aproape de un altul dedicat lui Abellio în Lavelanet, la picioarele promontoriului Montségurului, unde Raymon de Perelha, un Fiu al Belissenei, a comandat fortăreața.

De multe ori în mitologia greacă, Artemis este identificată cu Daphne (dafin), prima sibilă legendară din Delphi. Sibilele își scriau oracolele pe frunze de dafin, dafinul fiind arborele sacru al poeților și profeților. Peire Vidal știa foarte bine de ce o invitase pe Doamna Grație să se odihnească sub dafin.

Porumbelul era o pasăre dedicată lui Artemis. În Dodona, preotesele lui Artemis își spuneau „porumbițe". Cel mai sacru stejar al Greciei putea fi găsit acolo, iar lemnul său a folosit la chila corabiei Argo înainte ca argonauții să o viziteze pe profetesa și prezicătoarea Medeea, care i-a ajutat în căutarea Lânii de Aur.

Porumbelul era emblema utilizată de catari — la fel ca în Evanghelii — pentru a-l desemna pe Dumnezeu-Duhul. Un catar a sculptat un porumbel într-un perete stâncos al uneia dintre peșterile de la Sabarthès. În ruinele de la Montségur, pot fi găsiți porumbei mici modelați din lut. Un porumbel era reprezentat pe scutul cavalerilor Graalului. Un porumbel a lăsat în ceață Graalul în Vinerea Bună, ziua supremei Minne. O legendă pe care am auzit-o de pe buzele unui cioban în Pirinei spunea cum un porumbel a despicat în două Muntele Tabor și cum Esclarmonde s-a transformat în emblema lui Dumnezeu-Duhul. Concordanța imaginilor care sunt atât de evidente aici nu se pretează la interpretări variate.

Creația lui Lucifer aduce cu sine moartea; o moarte împotriva căreia nu se poate lupta decât prin refuzul de a propaga specia umană. Când nu vor mai exista oameni, nu va mai exista moarte.

Acesta e motivul pentru care catarii au respins dragostea carnală și au înlocuit-o cu iubirea celestă Minne; cu alte cuvinte, ei au recunoscut doar dragostea originară, acel Amor divin. Dante a numit-o pe Beatrice, Regina Iubirilor sale, „Iubita Primei Iubiri". Dragostea originară nu are nicio legătură cu dragostea pământească prin care ființele umane procrează.

Când viața unui om se termină în așa fel încât Dumnezeu nu îi este furat din suflet
Din cauza păcatelor trupului iar omul totodată reușește să păstreze respectul apropiaților săi, această stăruință anevoioasă e folositoare.

WOLFRAM VON ESCHENBACH

Legile castității domneau în Muntsalvaesche, Monmur și Montségur. În „Cântecul lui Esclarmonde", Oberon spune: „Huon, abține-te să te atingi de o fecioară. Rămâi fidel frumoasei Esclarmonde care te așteaptă și îi respinge pe toți pretendenții." În poemul *Parzival* al lui Wolfram, cavalerii sunt de o puritate imaculată, iar Anfortas, regele Graalului, nu poate nici să trăiască, nici să moară.

Însă orice domn al Graalului care caută altă dragoste decât cea care îi este permisă de Scriere (Scriptură) va plăti inevitabil cu durere și suferință plină de oftaturi.

WOLFRAM VON ESCHENBACH[2]

Pentru că „Nu există nimic mai pur pe lume decât o fată inocentă", cei care păzeau Graalul în Muntsalvaesche erau virgini. Regina lor era Repanse de Schoye.

Nu e ușor să ajungi la Muntsalvaesche, Monmur și Montségur. Pădurea lui Oberon și pădurile lui Brizljan și Serralunga ce înconjoară și protejează Montségurul, unde priscilienii au căutat refugiu din calea agenților romani, erau dese și întunecate.

Într-o țară îndepărtată, departe de pașii tăi,
Există un castel pe nume Montsalvat...

RICHARD WAGNER

REPANSE DE SCHOYE

Cea pentru care a suferit cu lacrimi însuşi Graalul purta numele de
Repanse de Schoye.
Graalul era de aşa natură că aceea care
trebuia să îl îngrijească trebuia să fie de o castitate perfectă
şi să renunţe la toate lucrurile false.

WOLFRAM VON ESCHENBACH[1]

Voi repeta legenda pe care mi-a povestit-o păstorul din Pirinei:

Când zidurile Montségurului erau încă în picioare, catarii ţineau între ele Graalul. Montségur era în pericol; armatele lui Lucifer erau la poalele zidurilor sale. Ele au vrut să ia Graalul să îl introducă din nou în diadema Prinţului lor, de unde se rupsese şi căzuse pe Pământ în timpul căderii îngerilor. În cel mai tensionat moment, un porumbel a venit din cer şi a despicat Taborul în două. Esclarmonde, păstrătoarea Graalului, a aruncat preţioasa relicvă în munte, unde a fost ascunsă. Astfel, ei au salvat Graalul. Când diavolii au intrat în castel, era prea târziu. Furioşi, ei i-au ars pe toţi Cei Puri, nu departe de castelul stâncos pe *camps des crémats*, câmpia de foc...

Povestea continuă:

Toţi Cei Puri au pierit în flăcări, cu excepţia Esclarmondei. Odată ce s-a asigurat că Graalul era la loc sigur, ea s-a căţărat pe vârful Taborului, s-a preschimbat într-un porumbel alb şi a zburat către

munţii Asiei. Esclarmonde nu a murit. Ea continuă să trăiască în paradisul pământesc.

...Ethnise, unde Tigrul curge din Paradis.

WOLFRAM VON ESCHENBACH

Păstorul meu din Tabor relata o pildă de înţelepciune fără vârstă. Oare elfii nu se jucau în lumina lunii în jurul izvoarelor cu apă cristalină din Pirinei? Oare nu vorbesc stejarii de pe Tabor păstorilor, care sunt atât de departe de lumea lui Dumnezeu, prin fremătul frunzelor? Povestirea garantat autentică pe care mi-a spus-o ţăranul de nouăzeci de ani din Ornolac arată că nepoţii druizilor şi barzilor, ai catarilor şi trubadurilor, sunt misticii şi poeţii de astăzi. El a afirmat că Tabor a văzut un şarpe care şi-a muşcat coada şi s-a scuturat în timp ce a format un cerc în apropierea prăpastiei din Sabarthès, către vârful înzăpezit al muntelui Montcalm.

În prezent, ţăranii din Pirinei încă idealizează lumea din jurul lor şi o consideră fermecată. Catarii şi trubadurii sunt morţi de multă vreme, însă dorul omului după Paradis şi Dumnezeu poate fi stins vreodată? De trei ori a fost blestemat Taborul şi de trei ori a ars în flăcări. După şase sute de ani un zilier din oraşul Ornolac pretinde că a văzut simbolul eternităţii: un şarpe care îşi muşcă coada.

Esclarmonde nu a murit, mi-a spus un păstor pe Calea Catarilor. Ea continuă să trăiască...

Conform lui Wolfram, regina Graalului, Repanse de Schoye, a fost o mătuşă a lui Parsifal. Esclarmonde s-a căsătorit cu vicontele Jordan de Lille y Gimoez, care era într-un fel fratele vitreg al lui Trencavel, dat fiind faptul că dinastiile de Carcassonne şi Comminges au fost unite în secolul al zecelea sub sceptrul lui Asnar, un prinţ cantabrian. Din acest motiv, blazoanele Caselor de Carcassonne şi Comminges erau identice.

La moartea lui Jordan (în jurul anului 1204), Esclarmonde a renunţat la moştenirea ei, a împărţit-o între cei şase fii care împliniseră vârsta maturităţii şi s-a întors în ţinutul ei natal. După ce a primit *consolamentum* din mâinile Fiului Belissenei, Guilhabert de Castres, ea şi-a stabilit reşedinţa în Castellar de Pamier, un loc pe care fratele Raimon-Roger (Raimon Drut al trubadurilor) i l-a dat pentru văduvia ei. De acolo ea putea domni peste posesiunile sale din Tabor. Ea a

fost doamna feudală a castelului Montségur, iar Ramon de Perelha, un alt fiu al Belissenei, a fost vasalul ei.

Fortăreaţa din Mont Ségur a fost construită
Cu singurul scop de a apăra alte fortăreţe...

GUILLERMO DE TUDELA

Romanii numeau Montségurul *Castrum montis securi*, cel mai sigur şi mai inaccesibil bastion al lor din Pirinei.

Montségur a fost de asemenea cea mai importantă fortăreaţă din Occitania; impenetrabilă şi plasată la înălţime, ea domina câmpiile din Provence. Era un loc faţă de care Cei Puri aveau o afecţiune specială: primul pas către stele. Doar vârfurile înzăpezite ale Taborului şi cerul înstelat depăşeau acel munte, de aproape o mie de metri înălţime.

Din Lavelanet, un orăşel aflat la aproximativ două ore de Montségur către câmpii, calea Celor Puri înaintează prin defileul Lectouire către vârful munţilor. E un loc al cascadelor asurzitoare, al pereţilor abrupţi de stâncă, coniferelor despicate de vânturi şi fermelor de pe versanţii muntelui, cu nume ce amintesc de ocupaţia saracenă: poarta Taborului.

Când am urcat pe stânca Montségurului pentru prima dată, norii s-au încolăcit în jurul cărărilor stâncoase ale muntelui, iar o furtună a mugit printre pini şi ulmi. Când în cele din urmă am ajuns la stâncă (*abbès*) de la care o cărare vertiginoasă duce către ruinele fortăreţei eretice, norii s-au rupt brusc şi înaintea mea s-a înălţat, aurie în lumina soarelui, o piramidă gigantică, sură şi golaşă. Nu mai văzusem niciodată înainte ceva atât de sălbatic şi de inaccesibil. O mare de nori plutea la periferie precum fumul de tămâie.

Împreună cu Lavelanet (*inuxta castrum montis securi*), Montségur apără accesul către Tabor şi peşterile de la Ornolac, care erau protejate pe celălalt flanc al Taborului de către castelul de Foix, oraşul fortificat Tarascon şi fortificaţiile Fiilor Belissenei: Miramont, Calmés şi Arnave. Fiii păzeau accesul către Tabor în Mirepoix, Montréal, Carcassonne, Rocafissada, Belasta, Quéribus şi alte oraşe şi castele cu nume asemănătoare.

În Montségur, doar cei mai nobili cavaleri ai Occitaniei protejau Biserica lui Amor. Munţii, unde mituri şi fabule au fost ţesute împreună de-a lungul a mii de ani; peşterile, unde memoria strămoşilor şi a

civilizaţiilor ancestrale trăiau în labirinturile lor magice; pădurile şi izvoarele ce au inspirat cântece şi rugăciuni — toate erau sacre pentru occitani! Taborul era Marele lor Sanctuar.

Chiar şi în prezent, poţi găsi la fiecare pas vestigii inconfundabile ale acelei mari civilizaţii. Peşterile de la Sabarthès conţin schelete fosilizate, oase de mamut şi unelte din Epoca de Piatră dezvăluind prezenţa omului preistoric, alături de nenumărate cioburi de ceramică greacă, piese de sticlărie feniciană şi ornamente celto-iberice de bronz. Pe pereţii stâncoşi albi, strălucesc picturi preistorice şi rune misterioase care aşteaptă să fie descifrate. În vârfurile munţilor, cătina şi rugii de mure ascund ruine impresionante de temple şi oraşe.

În secolele al doisprezecelea şi al treisprezecelea, druizii şi barzii nu mai erau custozii Parnassusului din Occitania; această sarcină căzuse pe umerii catarilor şi ai trubadurilor. În secolul al patrulea, priscilienii au rebotezat regiunea cu numele de Tabor şi au dedicat-o Sfântului Bartolomeu, apostolul Indiei şi Persiei. Muntele sacru al lui Abellio a fost convertit în Taborul Trinităţii solemne. Vârfurile Sfântului Bartolomeu, Soularac şi stânca Montségurului simbolizau Trinitatea sfântă: Agnostos [necunoscutul], Demiurgul şi Duhul Sfânt.

Catarii au rătăcit în jurul lacurilor druizilor povestindu-le convertiţilor istorii despre monezile de aur pe care strămoşii lor spirituali, la fel ca ei înşişi neinteresaţi de bani, le aruncaseră în adâncurile apelor. În umbra unor menhire sau aşezaţi pe un cromlech, ei vorbeau despre Graal:

O piatră a cărei esenţă e cea mai pură:
Această piatră este numită „Graalul".

WOLFRAM VON ESCHENBACH

Poate că Cei Puri le-au spus discipolilor atenţi o legendă care este astăzi binecunoscută în Provence şi Languedoc; ea povesteşte cum Lazăr, Marta, Maria Magdalena şi Sfântul Dionisie Areopagitul (un discipol al Apostolului Pavel) au dus Graalul la Marsilia, unde Maria Magdalena l-a păstrat într-o peşteră de lângă Tarascon până la moartea ei.

Dragostea supremă Minne a transformat bărbaţii în poeţi şi poeţii în fii ai lui Dumnezeu, fii ai muzelor al căror suveran a fost Apollo, fratele lui Artemis. Oare nu sunt zeii şi Raiul inventii ce vin din

dorința de existență a paradisului, o dorință specifică fiecărei ființe umane?

Trubaduri, cavaleri și doamne care urcau pe Montségur pentru a aștepta „sărutul lui Dumnezeu", după cum Talmudul numește coasa morții, au trăit într-o mănăstire imensă ale cărei ușă au fost protejate de castele puternice, ale cărei ziduri au fost pereții stâncoși ai Taborului, al cărei acoperiș a fost cerul albastru, ale cărei chilii au fost peșterile și a cărei „Colegiata" a fost catedrala de la Lombrives.

Biserica lui Amor era complementară imperiului Minnei occitane, ale cărei *leys d'amors*, după cum am mai spus, fuseseră aduse din cer de un șoim. Graalul în schimb a căzut în lumea pământească atunci când Lucifer a fost alungat de lângă tronul Dumnezeirii. Legile iubirii (*leys d'amors*) și Graalul erau două simboluri ale Minnei religioase și temporale pe care Raiul le-a oferit drept cadouri Pământului.

Legile Minnei au stabilit ca teză principală excluderea iubirii trupești și a căsătoriei. Minne e unirea sufletelor și a inimilor; dragostea e o pasiune care se risipește odată cu plăcerea senzuală.

Catarismul cerea castitatea ca pe o condiție *sine qua non* a vieții „perfecte". Iubirea supremă Minne era căsătoria dintre sufletul omului cu Dumnezeu-Duhul. Dragostea carnală aduce cu sine moartea contemplării lui Dumnezeu și a fuziunii cu el.

Poemul trubadurului Guilhem de Montanhagol (pe care l-am citat mai devreme când am încercat să explicăm ideea occitană a Minnei) ar putea fi aplicat Bisericii lui Amor în următorii termeni: oamenii trebuie să aibă o inimă pură și să se gândească doar la suprema Minne. Aceasta nu constituie în sine o erezie, ci mai degrabă virtutea sublimă ce îi transformă pe oameni în copiii lui Dumnezeu.

Trubadurii erau legislatorii legilor iubirii (*leys d'amors*). Legea Minnei, a Bisericii lui Amor, a fost Evanghelia apostolului pe care l-a iubit cel mai mult Domnul:

> *Aceasta este porunca Mea: să vă iubiți unul pe altul, precum v-am iubit Eu.*
> *Și Eu voi ruga pe Tatăl și alt Mângâietor vă va da vouă ca să fie cu voi în veac...*
>
> IOAN 15:12; 14:16

Doi bărbați călăresc în fruntea armatei;
Egumenul Arnaud, pe care Papa l-a trimis ca sol al său, și
Contele Simon, pe care cavalerii l-au numit
Comandant al lor pentru a conduce cruciada.
Oribilă pereche! Rece și isteț, unul,
Rapid ca flăcările-n vânt, celălalt,
Prin urmare, Simon și Arnaud călăresc împreună
Alăturați, în gând și-n faptă.
Oriunde-i duc caii
Urmați de trupe vijelioase,
Nu doar iarba din Languedoc e pierdută,
Ci și toată bucuria viitoare.

LENAU, *ALBIGENZII*

PARTEA A TREIA

Cruciada

Învăţătorii Bisericii Catolice şi inchizitorii au considerat catarismul un neomaniheism din cauza teoriilor sale dualiste. În realitate, la fel ca erezia lui Mani (216–276/77), acesta era un maniheism adaptat la mentalitatea vestică. Mani, simbolul credinţei budiste, şi-a găsit traducerea sa catară fidelă în Duhul Sfânt.[1]

Urmând exemplul Hindusului, o piatră care a căzut din stele, o *lapsis ex coelis* (Wolfram vorbeşte de o *lapsis exillis*, o expresie eronată fără niciun sens), ce luminează şi mângâie lumea, simboliza docrina pură, care însemna nimic altceva decât catarismul.

Esclarmonde, „Lumina Lumii", păstra stindardul credinţei catare în Montségur. În plin asediu, patru cavaleri curajoşi au dus emblema, „comoara ereticilor" (după cum numeau inchizitorii relicva), în peşterile din Ornolac într-o călătorie montană presărată cu aventuri. Dacă vedem o referinţă la Graal în „comoara ereticilor", vom găsi mai multe argumente care să ne sprijine ipoteza. Oricât de superficială poate să fi fost lectura poemelor în cauză, e clar că Graalul lui Chrétien de Troyes, Guyot şi Wolfram nu are nimic în comun cu „Cina cea de Taină" sau cu o relicvă „creştină". În povestire nu apar nicăieri intervenţii preoţeşti.

Graalul era un simbol eretic. Cei care venerau crucea creştină l-au blestemat şi l-au vânat printr-o cruciadă. Crucea a dus un război sfânt împotriva Graalului.

Catarii au văzut în venerarea crucii o insultă adusă naturii divine a lui Hristos.[2] Repudierea acestui simbol era atât de puternică încât — ca un exemplu — putem cita plânsetul unuia dintre Fiii Belissenei: „Nu aş vrea niciodată să fiu izbăvit de un astfel de semn!"

Ce anume l-ar fi putut face pe fericitul trubadur Fulk
Să se alăture ordinului preoțesc,
Să devină copoiul Bisericii
Ce adulmecă fără-ncetare urmele ereticilor?

LENAU, *ALBIGENZII*

Fiul unui comerciant genovez bogat din Marsilia, Fulk a fost un trubadur lipsit de talent; însă atunci când a venit vorba de fanatism și lăcomie, chiar și dușmanii cei mai însetați de sânge ai ereziei nu s-au putut compara cu el.[3]

De-a lungul unei perioade îndelungate de timp, el a lăudat-o în cântece pe soția vicontelui Barral de Marsilia; aceasta i-a acceptat omagiul, însă nu și afecțiunea. În cele din urmă, ea l-a respins din cauza solicitărilor sale impetuoase legate de *plaisir d'amour*. Pe durata vieții sale a alergat după bani și faimă. Când s-a văzut alungat de toți patronii săi din cauza conduitei sale imorale, el a îmbrăcat rasa preoțească, pentru că aceasta era calea cea mai rapidă de avansare în viața medievală. Nu se înșela. La scurtă vreme după intrarea sa în ordinul cistercian, a fost numit stareț al mănăstirii de la Floreja. După cinci ani era episcop de Toulouse. Când un delegat pontifical care a sosit în Provence pentru a eradica erezia a aflat că fostul trubadur fusese ales episcop de Toulouse, a exclamat: „Totul e salvat, pentru că Dumnezeu i-a încredințat Biserica unui astfel de bărbat!"

În curând veniturile parohiei nu mai erau suficiente pentru a satisface nevoile acestui trubadur în sutană, iar el a fost copleșit de datorii. Oamenii din oraș îl disprețuiau pe preotul condamnabil în așa măsură încât acesta nu mai reușea să iasă pe stradă fără să fie luat în râs sau insultat de cineva. Se spune că într-o zi, în timpul unei predici, când Fulk a comparat ereticii cu niște lupi, iar pe catolici cu oile, unul dintre cei ai cărui ochi fuseseră scoși și ale cărui nas și buze fuseseră tăiate de Simon de Montfort, călăul Occitaniei, s-a ridicat, a arătat către sine și a spus: „A mușcat o oaie vreodată un lup atât de rău?"

Fulk a răspuns că Montfort fusese un câine bun.

Fratele lui Esclarmonde, contele de Foix, l-a acuzat pe acest episcop, înainte de Papa Inocențiu al III-lea, de moartea a mai mult de 500 000 de persoane.[4]

Printr-o întorsătură fatală a lucrurilor, Occitania și Taborul au fost inundate cu ură și osândă. Supunându-se unei legi letale, puternicii lumii i-au răsplătit pe catari cu cea mai violentă ură!

Ei erau cei ce îl cunoșteau de asemenea pe Tatăl;
Unde sunt ei prin urmare? Au fost arși de vii.

GOETHE, *Der Ewige Jude*

Pe durata celei de a doua jumătăți a secolului al douăzecilea, Doctrina Pură a mărșăluit triumfător pe cuprinsul provinciilor occitane din sudul Franței. Cavaleri, orășeni și chiar o parte din membrii clerului au văzut în „oamenii buni" pe propovăduitorii adevăratului evanghelism, și foarte puțin a lipsit ca Romei să îi fie luată puterea asupra creștinătății din Provence, Languedoc și Gasconia.

Nicio țară nu se putea lăuda cu libertatea spirituală și toleranța religioasă în mai mare măsură ca Occitania. Toate opiniile puteau fi exprimate liber, toate confesiunile religioase erau tratate în mod egal, și se poate afirma cu destulă siguranță că nu exista un antagonism real între clasele sociale. Am aflat deja care erau cerințele necesare pentru a fi numit *chavalièr*.

În nicio altă parte a Europei cavalerismul nu a înflorit ca în Occitania. Cavalerii occitani erau la fel de bine primiți în Țara Sfântă sau în Tripoli — care nu era altceva decât o provincie occitană — ca și în Roussillon sau Toulouse. Cu siguranță, spiritul lor de aventură și nu fervoarea religioasă a fost cel care i-a dus în Orient. Aproape toți cei care s-au întors au adus, în locul edificării religioase, o amintire de neuitat a splendorii, misticismului și vieții plăcute a Orientului. Mai mult decât atât, Biserica a cerut o supunere spirituală și temporală care era incompatibilă cu onoarea catară de a fi oameni liberi. Aproape toți baronii și cavalerii țării erau credincioși catari. Cu mare respect, ei îi întâmpinau pe Cei Perfecți în castelele lor, îi puneau la masa lor și le încredințau educația copiilor.[5]

În sfârșit, după o lungă și brutală luptă împotriva feudalismului, locuitorii orașelor occitane (burghezii) își câștigaseră autonomia și libertatea. Îmbogățiți și mândri de schimburile comerciale cu porturile Orientului, ei și-au apărat privilegiile municipale cu tot mai mare succes. Burghezii au imitat obiceiurile nobilimii și au concurat cu aceasta în privința bravurii și a măreției spiritului; la fel ca nobilii,

ei s-au aventurat pe domeniul poeziei, iar dacă doreau, puteau să ajungă cu uşurinţă „cavaleri". Apărându-şi cu tărie independenţa, au respins influenţa clerului şi a autorităţilor lumeşti, deşi împărtăşeau antipatia celor din urmă faţă de Biserică şi clericii ei.

La un moment dat, episcopul de Albi a fost chemat la patul unei rude muribunde. El l-a întrebat pe bărbat în ce mănăstire dorea să fie îngropat. „Nu-ţi face griji. Vreau să mor alături de « *bonshommes* » şi să fiu îngropat de ei." Episcopul a declarat că nu va permite acest lucru. „Cu cât încerci mai mult să mă împiedici, a declarat muribundul, cu atât mă voi târî în mâini şi picioare la ei." Şi aşa a fost: *Bonshommes* [oamenii buni] au îngrijit, au consolat şi au îngropat ruda episcopului de Albi.

Fără nicio îndoială, corupţia de nestăpânit din sânul Bisericii a fost în mare parte responsabilă pentru mişcarea împotriva Romei din Occitania. Mulţi episcopi îşi vizitau dioceza doar pentru a-şi colecta taxele impuse, iar în acest scop ei aduceau armate întregi de colectori-jefuitori. Dezordinea care domnea în rândurile clerului era de nedescris. Se luptau între ei şi se excomunicau unul pe altul. Pentru a evita să fie recunoscuţi, îşi ascundeau tonsurile şi purtau haine laice. Dacă reuşeau să scape de privirile iscoditoare şi de ocările oamenilor de pe stradă, ei nu puteau totuşi să reducă la tăcere criticile trubadurilor:

În curând va veni o zi
În care ordinea lumii va fi complet întoarsă.
Preotul va merge la turnir
Şi femeile vor predica.

PÈIRE CARDINAL[6]

Când predica un eretic, oamenii se îngrămădeau şi ascultau cu entuziasm. Dacă vorbea întâmplător un preot catolic, mulţimea îl întreba ironic cum de îndrăznea să predice cuvântul lui Dumnezeu.

Biserica şi-a dat seama că răspândirea ereziei era stimulată de depravarea clerului şi de incapacitatea preoţilor de a se achita de datoriile lor. Papa Inocenţiu al III-lea a declarat că „responsabilitatea pentru depravarea din rândurile poporului aparţine în mod fundamental clericilor şi că de acolo decurgeau toate problemele creştinătăţii..."

Pentru a combate sectele mai eficient, clerul trebuia să se bucure de stima și încrederea populației, însă de ceva vreme preoții încetaseră a se mai învrednici de acestea.

Odată, Sfântul Bernard de Clairvaux le-a spus catarilor: „Cu siguranță nu mai sunt alte slujbe mai creștine ca ale voastre, iar obiceiurile vă sunt neprihănite." Ar trebui să ne surprindă faptul că mișcarea catară — ce timp de secole a fost identificată cu civilizația occitană — se răspândise atât de mult încât în cele din urmă a fost considerată *Sancta Glieiza* a Occitaniei?

Mănăstiri întregi au trecut la catarism și chiar și episcopii bolnavi au fost tratați și consolați de către *bonshommes*.

Peter Waldo, un comerciant bogat din Lyon, a comandat traducerea Noului Testament în limba sa maternă în jurul anului 1170 pentru a-l putea citi.[7] Curând el a observat că viața angelică predicată de Hristos și apostolii săi nu putea fi văzută nicăieri. În consecință, a început să predice Evanghelia așa cum o înțelegea el. Nu după mult timp, a adunat numeroși adepți pe care i-a trimis ca misionari pe toate drumurile lumii. Era într-adevăr un lucru rar ca un nobil să adere la secta waldensiană. Convertiții proveneau aproape exclusiv din clasele inferioare; predicatorii preferau să anunțe noua doctrină (*la nobla leyczon*, după cum a numit-o un trubadur) pe străzi și în piețele orașelor. Erau organizate frecvent discuții între waldensieni și catari, însă o armonie perfectă domnea între cele două „erezii". Roma, care îi confunda adesea pe waldensienii din sudul Franței cu ereticii catari, i-a numit pe toți aceștia „albigenzi". Erau două erezii diferite și independente, iar singurul lucru pe care îl aveau în comun era faptul că Vaticanul jurase să le extermine.

În *Manualul Inchizitorului*, Bernard Gui ne oferă o descriere a doctrinei waldensiene:[8]

> Disprețul față de puterea Ecleziastică a fost și încă e principala erezie a waldensienilor... o greșeală care le-a adus excomunicarea și convertirea lor la Satan...
>
> Ei sunt împotriva oricăror jurăminte, fie în slujba legii, fie în altă parte... în numele lui Dumnezeu, și cred că își pot justifica afirmațiile prin referiri la texte ale Sfintei Evanghelii.

Din nou, credincioşii acestei secte sfidează sacramentul penitenţei şi puterea cheilor Bisericii. Ei afirmă că au primit de la Dumnezeu dreptul de a asculta mărturisiri, de a ierta păcate şi de a impune canon. În public, ei pretind că nu au primit această putere de la cheile Bisericii, pentru că au fost alungaţi din sânul ei, iar în afara ei, nu există nici căinţă adevărată, nici posibilitate de mântuire.

Din nou, ei greşesc cu privire la taina Împărtăşaniei, deoarece susţin că pâinea şi vinul nu se pot converti în Trupul şi Sângele lui Hristos în cazul în care sfinţirea este făcută de un preot păcătos.

Din nou, waldensienii susţin că purgatoriul nu există după această viaţă şi că pomenile şi liturghiile pe care credincioşii le fac pentru morţi nu le folosesc la nimic celor din urmă.

Din nou, ei îi disprețuiesc pe prelaţii, preoţii, călugării şi călugăriţele Bisericii Catolice. Ei spun că aceştia sunt de fapt orbi care îi îndrumă pe alţi orbi şi care nu predică în niciun caz Evanghelia pură şi care nu cunosc adevărata sărăcie apostolică.

Din nou, ei presupun că sunt urmaşii apostolilor şi că practică adevărata sărăcie apostolică şi evanghelică.

Din nou, waldensienii mănâncă şi beau ca toţi ceilalţi. Cel care vrea şi poate posti face acest lucru în zilele de luni şi miercuri. Şi toţi mănâncă carne pentru că spun că Hristos nu a interzis consumul cărnii.

Din nou, ei recomandă abstinenţa celor care îi urmează, însă permit domolirea pasiunii intense, fie şi prin relaţii carnale ruşinoase. Ei afirmă împreună cu Sfânta Scriptură: „E mai bine ca omul să se căsătorească decât să sufere de patima cărnii."

Din nou, „Perfecţii" lor [„Perfecti"] nu muncesc şi disprețuiesc banii, nu că nu i-ar recunoaşte şi nu ar cădea în ghearele lor. Din nou, ei se numesc unul pe altul „frate", iar pe sine „săracul lui Hristos" sau „săracul din Lyon".

Din nou, singura rugăciune pe care o învaţă şi pe care o rostesc e „Rugăciunea Domnească". Ei nu ştiu nici „Dumnezeu să te mântuiască, Maria", nici „Cred în Dumnezeu, Tatăl Atotputernic" deoarece spun că niciuna dintre cele două rugăciuni nu a fost introdusă de Hristos, ci mai degrabă de Biserica Catolică.

Dacă vrei să ştii că cineva e waldensian e suficient să îl pui să recite Crezul aşa cum e acesta învăţat de Biserica Catolică. El va răspunde: „Nu îl ştiu pentru că nimeni nu m-a învăţat asta."

În vreme ce clerul din Occitania a rămas inactiv, fie din indolenţă, fie dintr-o frică justificată faţă de puternicii protectori ai sectelor, răspândirea acestor „eretici din Toulouse şi Albi" a stârnit o consternare reală printre prelaţii din nordul Franţei. La îndemnul lor, Papa Alexandru al III-lea a convocat conciliul din Tours în 1163. Papa, şaisprezece cardinali, 184 de episcopi şi mai bine de patru sute de egumeni au enunţat următorul decret:

> O erezie abominabilă a pus stăpânire pe ţară şi de acolo a otrăvit Gasconia şi restul provinciilor sudice. Prin urmare, noi interzicem tuturor episcopilor şi clericilor, sub pedeapsa cu excomunicarea, să primească eretici sau să vândă şi să cumpere vreun lucru de la ei.[9]

După doi ani, a fost rândul clerului catolic occitan să oprească expansiunea ereziei, însă membrii acestuia s-au aflat pe o poziţie mult prea slabă pentru a lua în considerare persecuţia directă. Singura soluţie pe care au văzut-o a fost să îi invite pe liderii catari la o dezbatere publică. În acest scop, episcopul de Albi i-a invitat pe cei mai distinşi eretici în oraşul Lombers: pe Constance, sora regelui Ludovic al VII-lea al Franţei, pe soţia lui Raymond al V-lea, conte de Toulouse, şi pe Raimon Trencavel, viconte de Albi, Béziers şi Carcassonne — toţi vasalii contelui de Toulouse au fost de acord să participe. Catarii care au fost chemaţi la conferinţă au refuzat energic să fie interogaţi de către prelaţi şi au solicitat o dezbatere; clericii nu au avut încotro şi au fost de acord. Câte puţin din toate s-a discutat până când ereticii catari au declarat că ei nu puteau găsi în Noul Testament un singur pasaj care să le permită preoţilor să trăiască o viaţă mai somptuoasă decât cea a prinţilor şi să se împodobească cu veşminte, bijuterii şi încheietori luxoase.

Când egumenul de Albi a lansat o anatemă împotriva aşanumiţilor *oameni buni* [*bonshommes*], ei au replicat: „Tu eşti ereticul, iar noi putem demonstra acest lucru cu Evanghelia şi Epistolele!"[10]

Pentru că li s-a garantat trecerea liberă, catarii s-au putut întoarce în siguranţă în pădurile şi peşterile lor. În ceea ce îi priveşte, membrii clerului au putut constata cât de slabă le era poziţia în aceste provincii şi cât de mult erau detestaţi.

Toulouse era bastionul ereziei. Călugării cistercieni încercau să-i convertească pe laicii, însă în loc de convertiri, tot ceea ce obţineau erau batjocură şi insulte. „Comisia pentru convertiri" credea că nu putea curăţa acest „grajd al lui Augias"* decât prin forţă şi, ca prim exemplu, l-au chemat pe Pèire Maouran (Morand) să se înfăţişeze înaintea lor. Cel mai ilustru cetăţean al oraşului, Morand avea peste şaptezeci de ani. Oamenii din Toulouse îl numeau pe acest catar „preot" sau „preotul Ioan".

Cardinalul-delegat, Pedro de San Crisogono, a început prin a-i spune:

— Pèire Morand, eşti bănuit de arianism.

— Nu. (Pèire Morand nu mințea pentru că nu era arian.)

— Poţi să juri?

— Cuvântul meu e suficient, sunt un cavaler şi un creştin.

Pèire Morand a fost ferm multă vreme. Însă atunci când l-au ameninţat că îi vor confisca posesiunile, că îi vor ruina palatul şi castelele, a cedat şi a jurat.[11]

L-au purtat dezbrăcat pe străzile din Toulouse până la biserica Sfântului Estève. Cardinalul a pus să fie biciuit în faţa altarului. După care i-a promis că-i va ierta păcatele dacă, în patruzeci de zile începând din acel moment, îşi va abandona patria şi va merge ca pelerin în Ţara Sfântă unde va servi ca „sărac al Ierusalimului" vreme de trei ani. Până la plecarea sa, el va fi biciuit zilnic pe străzile din Toulouse.

I-au confiscat tot ce avea, însă i-au promis să îi dea înapoi proprietăţile la revenirea din Palestina.

Severitatea misionarilor a produs efectul dorit. Mulţimi de *tolzani* (locuitori ai Toulouse-ului) s-au grăbit să se împace cu Biserica. Sinceritatea acestor convertiri este demonstrată de faptul că la întoarcerea din Ţara Sfântă, Pèire Morand a fost ales de trei ori consecutiv *capìtul* [bătrân] de către cetăţenii săi.

Pedepsirea lui Pèire Morand nu a fost decât preludiul unor persecuţii ulterioare. Cardinalul Pedro de San Crisogono i-a excomunicat pe toţi catarii din oraşul Toulouse, care apoi s-au refugiat în Carcassonne pentru a fi aproape de Roger Taillefer şi Adélaide [Adelasia]. Vicontele de Carcassonne era foarte tolerant în probleme religioase. Catolicii,

---

* Rege din mitologia greacă care nu şi-a curăţat timp de treizeci de ani grajdurile ce îi adăposteau turmele de vite (*n. tr.*).

catarii şi iudeii trăiau împreună în perfectă armonie pe domeniile sale şi beneficiau de drepturi identice. Un iudeu pe nume Caravita era trezorierul său, iar Bertran de Saissac, un eretic, era ministrul său.

Când misionarii au cerut ca Roger Taillefer să îi extrădeze pe fugari, Adélaide s-a retras la Castres împreună cu proscrişii. Domnitorii din Castres erau vasali ai vicontelui de Carcassonne şi aparţineau de familia „copiilor lunii". Irmgard, Isarn şi Orbria erau doamnele din Castres, iar fratele lor Guilhabert era patriarhul Occitaniei; biserica sa subterană era situată într-o peşteră de la Ornolac.

Cistercienii au încercat în zadar să îi convingă pe Adélaide şi pe baronii ei să îi predea pe catari. Nu au avut altă opţiune decât să plece din Castres cu mâna goală.

Între timp, Papa Alexandru al III-lea a convocat cel de-al Treilea Conciliu din Lateran în 1179.[12] Pontiful a dictat noi măsuri dure împotriva catarilor din Gasconia, Albi şi Toulouse: contele de Toulouse, vicontele de Béziers, contele de Foix şi cea mai mare parte a baronilor Occitaniei au fost excomunicaţi.

Papa Alexandru, ai cărui misionari din Toulouse şi prelaţi occitani i-au povestit în termeni înfricoşători despre puterea şi îndrăzneala tot mai mare a sectei, a considerat că a venit momentul să trimită un nou delegat special în provinciile eretice pentru a garanta aplicarea strictă a măsurilor celui de-al Treilea Conciliu de la Lateran. Pentru a doua oară, el a încredinţat această misiune cistercienilor, sub ordinele egumenului lor, Henri de Clairvaux. Pentru a acorda mai multă greutate misiunii, Henri, pe care conciliul de la Lateran l-a numit cardinal-episcop de Albano, a proclamat o „Cruciadă împotriva Albigenzilor". A fost pentru prima oară când o astfel de măsură coercitivă a fost utilizată de către Biserică împotriva altor creştini.

De Clairvaux şi soldaţii săi pelerini s-au îndreptat către Lavaur, unul dintre cele mai bine aprovizionate castele ale vicontelui de Carcassonne.[13] La acea vreme, Roger-Taillefer se afla într-o campanie alături de contele de Toulouse şi nu a fost în măsură să trimită întăriri oraşului asediat. Adélaide şi-a asumat conducerea apărării. Însă Lavaur nu a putut rezista asaltului armatei catolice, iar vicontesa a fost în curând nevoită să deschidă cruciaţilor porţile oraşului.

Căderea castelului Lavaur l-a forţat pe Roger-Taillefer să caute pacea. Deşi a renunţat la erezie, nu ar trebui să dăm prea mare importanţă acestui lucru. El nu a dorit decât să evite alte dezastre aduse

ţării sale, care a fost lăsată în ruine de către cruciadă. Nu s-a înşelat când a considerat că diplomaţia va fi de folos cauzei sale şi a ereticilor. Datorită actului său de supunere, patria i-a fost cruţată de misionarii Romei — pentru o vreme.

Blazonul lui Lotario de' Conti — un vultur care scoate fulgere — a devenit simbolul dominaţiei sale: „Urbi et Orbi" [Oraşului şi lumii]. Sub numele de Inocenţiu al III-lea, el a devenit vicarul Domnului: pentru catari, nu Dumnezeul ale cărui coruri angelice anunţă vestea bună în seara de Crăciun, ci Dumnezeul furtunilor care, de pe muntele Sinai sau muntele Olimp, îşi are pregătite fulgerele pentru cei care îi desconsideră autoritatea.[14] Fără să piardă vremea, în ziua încoronării sale papale (22 februarie 1198) de' Conti a descris puterile despre care credea că le-a primit din cer. În discursul său ritualizat el a spus: „Dumnezeu m-a aşezat deasupra oamenilor şi regatelor pentru a dezrădăcina şi a extermina, dar şi pentru a construi şi a sădi. Mi-au fost trimise aceste cuvinte: Îţi voi da cheile cerului, iar ceea ce vei lega pe pământ va fi legat şi în ceruri. Mă aflu între Dumnezeu şi oameni, mai mic decât Dumnezeu însă mai mare decât oamenii..."

Cu o furie crescândă, el a contemplat expansiunea catarismului şi şi-a dat seama că Biserica sa era în pericol — o Biserică în afara căreia nu există mântuire. Inocenţiu credea că erezia catarismului era atât de periculoasă, încât trebuia să o scoată din rădăcini şi să o arunce în foc.

La două luni după întronarea sa, papa a scris tuturor prelaţilor, prinţilor, nobililor şi poporului francez în general, ordonându-le să-i deposedeze de bunuri şi să-i ardă pe toţi ereticii care nu se întorceau la adevărata credinţă. Mai mult, după şase luni, el a conferit puteri depline nunţiului său papal, Rainier Sacconi, să reformeze radical Biserica şi să restabilească disciplina ecleziastică în Occitania cu scopul de a elimina această „sursă a răului". Clerul occitan nu a privit cu ochi buni reformele lui Rainier. Cu toate mijloacele aflate la dispoziţia lor, au încercat să îi saboteze misiunea, fiind pe punctul de a se alia cu ereticii împotriva Sfântului Scaun.

Rainier s-a îmbolnăvit în vara anului 1202 şi a fost înlocuit de Pèire şi Raoul, doi călugări de la abaţia cisterciană din Fontfroide, nu departe de Narbonne. Ei şi-au început misiunea în Toulouse. Raymond al VI-lea tocmai îi urmase la tron ilustrului său tată, patronul trubadurilor, în rangul de conte. La numai doi ani de la venirea la

putere, Papa Celestin al III-lea [circa 1106–1198; ales între 1191 și 1998] l-a excomunicat pe Raymond „pentru percheziția și jefuirea bisericilor și mănăstirilor". (Inocențiu al III-lea a abrogat excomunicarea în 1198.)

Raymond al VI-lea a menținut întotdeauna contacte strânse cu secta catară. Câțiva Perfecți l-au însoțit în călătoriile și expedițiile sale militare; el a avut mereu asupra sa — iar aceasta e acuzația pe care Biserica i-a aruncat-o tot timpul în față — o copie a Noului Testament, pentru a fi în măsură să primească *consolamentum* în cazul unei boli sau al unei răni fatale. A participat cu regularitate la întâlniri eretice pentru care erau folosite cele mai bune săli ale castelului său. „El îngenunchea, la fel ca toți credincioșii, atunci când Perfecții își recitau rugăciunile, le cerea binecuvântarea și sărutul păcii. Și-a îndemnat vasalii și trubadurii să îi urmeze exemplul, și nu i-a fost niciodată teamă să își manifeste public aversiunea față de Roma și simpatiile față de catarism."[15]

Nunțiul papal nu a putut să facă nimic. Inocențiu al III-lea a declarat: „Este necesar un potop nou pentru a purifica țara de păcat și pentru a pregăti o nouă generație." În acest scop, el a decis să concentreze toată forța Bisericii pentru lichidarea catarismului.

Complet demoralizați, cei doi călugări de la Fontfroide i-au cerut papei să îi dezlege de îndatoririle lor. Apoi Inocențiu al III-lea a numit ca nou cap al comisiei Bisericii pe Arnaud de Cîteaux, „egumenul egumenilor", șef suprem al marelui ordin al lui Cister, un bărbat sumbru și implacabil, un susținător înflăcărat al cauzei catolicilor.[16]

Până la sfârșitul lunii mai din anul 1204, Inocențiu al III-lea alcătuise o nouă autoritate care îi includea pe Arnaud și călugării săi din Cîteaux, pe Pierre de Castelnau și călugării din abația Fontfroide, conferindu-i puteri extraordinare. Însă înfățișarea delegaților și a însoțitorilor lor nu era prea potrivită pentru succesul misiunii. Ei au călătorit pe cuprinsul ținutului pe cai superbi, urmați de o armată de servitori. Având în vedere că ereticii occitani reproșau membrilor clerului catolic în special luxul și bogățiile, e ușor de imaginat impresia creată: „Uite, strigau ei, acești oameni vor să ne vorbească despre Tatăl Nostru Iisus Hristos, care era sărac și umbla desculț!" Când călugării cistercieni au încercat să îi convertească, ascultătorii au întors spatele și au plecat, dând din umeri și zâmbind ironic. Delegații au renunțat, înțelegând că eforturile lor urmau să fie în van. Complet

demoralizați, ei au fost mai hotărâți ca oricând să îi ceară papei să fie destituiți.

Norocul a făcut ca ei să îi întâlnească pe Diego de Acevedo, episcop de Osma, și pe subegumenul său, Domingo de Guzmán, în Montpellier. Ambii se întorceau de la Roma, unde Papa Inocențiu refuzase să le dea permisiunea de care aveau nevoie pentru a pleca din eparhia Osma pentru a se putea dedica convertirii ereticilor. Când Acevedo a aflat că cistercienii aveau de gând să-și abandoneze misiunea, le-a recomandat să renunțe la cortegiul lor somptuos și să se amestece printre oamenii din popor, desculți și săraci precum apostolii; astfel, ar putea avea mai mult succes. Această idee a fost atât de nouă, încât în prima clipă delegații papali au șovăit. Însă atunci când Acevedo a declarat că era pregătit să ofere un exemplu și să îi ajute în misiunea lor, delegații i-au urmat sfatul. Pierre de Castelnau, Arnaud de Cîteaux, Diego de Acevedo, Domingo de Guzmán și călugării din Fontfroide și Cîteaux au plecat din Montpellier și și-au început pelerinajul pe cuprinsul Occitaniei eretice desculți și îmbrăcați în tunici din păr, predicând adevărata Evanghelie a Bisericii Catolice.

Delegații papali ai Romei, catarii și waldensienii, în același timp și loc, au pretins că sunt adevărații succesori ai lui Hristos. Săraci precum el, ei au proclamat Evanghelia, în afara căreia nu există mântuire.

> *Fericiți cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este împărăția cerurilor.*
>
> MATEI 5:10

Doi câte doi, trei câte trei, delegații Romei au traversat provinciile de sud, predicând. Rezultatele au lăsat mult de dorit. Ei au fost nevoiți să accepte provocările catarilor, care credeau că pot da un răspuns la întrebarea cine e mai aproape de doctrinele evanghelice prin intermediul dezbaterilor publice. Au avut loc multe dezbateri și conferințe publice, însă cea mai importantă a fost cea care s-a desfășurat în Pamiers, în 1207.[17]

Pamiers e un oraș mic de pe malurile râului Ariège, situat în partea de nord a comitatului Foix. Din 1204, el fusese reședința lui Esclarmonde, care era prințesă de Foix, și a vicontesei Jordan y Gimoez. După cum am menționat deja, Esclarmonde se căsătorise cu vicontele Jordan, din ilustra casă de Comminges și Selio. După moartea soțului

ei, aceasta a renunţat la clauzele favorabile ale testamentului şi a părăsit Gasconia pentru a-şi stabili reşedinţa în Castellar de Pamiers, un loc pe care fratele ei, Raimon-Roger, i-l oferise pentru văduvia sa. Sub domnia lui Esclarmonde, Pamiers a devenit „metropola" mistică a Occitaniei, echivalentul catar al cavalerismului din Toulouse. Venind din peşterile de la Sabarthès şi Montagne Noir, filosofii eretici se adunau acolo pentru a discuta cu ea filosofia lui Platon şi înţelepciunea Sfântului Ioan Evanghelistul.

Acolo a fost locul în care, cu permisiunea fratelui ei, i-a invitat pe delegaţii pontificali şi pe cei mai eruditi dintre catari. Nu cunoaştem prea multe detalii despre conferinţă. Cu toate acestea, există un amănunt care ne dezvăluie dificultăţile întâmpinate de delegaţii Romei. Când Esclarmonde i-a reproşat Romei sângeroasa cruciadă de la Albano, un călugăr a izbucnit furios: „Doamnă, ar trebui să îţi vezi de fuiorul de lână! Totul e pierdut pentru tine într-o astfel de întâlnire!"

Episcopul de Osma şi Domingo de Guzmán au vorbit în numele Romei. Nu ştim dacă Domingo a participat la discuţie. Poate că momentul minunilor încă nu sosise pentru viitorul „Sfânt Dominic".

Conferinţa de la Pamiers a evidenţiat încă o dată situaţia extrem de gravă în care se aflau catarii. Cu un an înainte, Gauceli, patriarh al Aquitaniei eretice, a convocat o congregaţie de sute de perfecţi şi nenumăraţi „credincioşi" în Turnul lui Pierre-Roger de Mirepoix. Ei şi-au exprimat bănuiala că Biserica, confruntată cu imposibilitatea de a eradica erezia prin conferinţe şi muncă de misionariat, va recurge în curând la violenţă. Ca o consecinţă, s-au decis să le ceară lui Esclarmonde şi vasalului ei, Raimon de Perelha, castelul Montségur ca pe un refugiu suprem pe durata situaţiilor de criză. Cu o suită de episcopi, diaconi şi cavaleri eretici, patriarhul a fost mai întâi să îl vadă pe Raimon de Perelha şi apoi a mers la Castellar de Pamiers pentru a vorbi cu Esclarmonde, pentru că întreaga zona montană a Taborului ţinea de domeniile moştenite de ea ca văduvă. Raimon, unul dintre Fiii Lunii — cei mai fanatici susţinători ai catarismului —, a fost imediat dispus să pregătească castelul Montségur şi să îl refortifice prin lucrări complicate. Prin consimţământul ei tacit, Esclarmonde nu a făcut nimic altceva decât să îşi vadă îndeplinită dorinţa — siguranţa castelului Duhului Sfânt şi a Taborului era garantată. Acesta e felul în care Montségur — „Templul lui Abellio", *castellum montis securi*, citadela ce proteja muntele sacru al Taborului, „Parnassus" al

Occitaniei — a fost fortificat şi pregătit.[18] Timp de o jumătate de secol, această arcă a lui Noe va fi capabilă să reziste la valuri de sânge şi crime ce vor inunda brusc Occitania, distrugându-i cultura şi civilizaţia.

Domingo de Guzmán şi-a stabilit rezistenţa în Fanjeaux, de unde putea să observe Montségurul. În Fanjeaux, Domingo, „cu ajutorul rozariului, a reuşit în cele din urmă să o convingă pe Fecioara Maria să extermine erezia". Tot din acest loc Inchiziţia se va extinde în jurul lumii, torturând-o vreme de secole ca un coşmar oribil.

Între timp, Pierre de Castelnau a lansat excomunicarea fulminantă a contelui de Toulouse, plasându-i pământurile sub interdicţie papală. Pe 29 mai 1207, Papa a confirmat sentinţa nunţiului său. Inocenţiu al III-lea a anunţat pedeapsa pe care Dumnezeu o rezerva pentru contele de Toulouse în viaţa aceasta şi în cea viitoare. A adăugat că în numele lui Dumnezeu, el însuşi îi îndemna pe prinţii creştini să îl alunge pe conte din Toulouse şi îi autoriza să împartă ţara între ei, pentru a se elibera de erezie odată pentru totdeauna. Comunicatul afirma următoarele:

Nobilului conte de Toulouse:

Ce mândrie ţi-a pus stăpânire pe inimă, leprosule! Fără niciun răgaz, tu ai pornit război asupra vecinilor, ai batjocorit legile lui Dumnezeu şi te-ai aliat cu duşmanii adevăratei credinţe. Să tremuri, ateule, pentru că urmează să fii pedepsit. Cum ai fost în stare să protejezi ereticii, tiranule crud şi barbar? Cum poţi să pretinzi că acea credinţă a ereticilor este mai bună decât a catolicilor?

Încă, tu ai comis alte crime împotriva lui Dumnezeu: tu nu vrei pace; porneşti război duminica şi răscoleşti mănăstirile. Pentru a face creştinătatea de ruşine, ai oferit posturi publice iudeilor.

Delegaţii noştri te-au excomunicat. Noi le-am susţinut decizia. Însă pentru că misiunea noastră este să iertăm pe păcătoşi, îţi ordonăm să te căieşti pentru a ne merita indulgenta dezlegare de păcate. Pentru că nu putem lăsa nepedepsite ofensele pe care le-ai adus Bisericii şi lui Dumnezeu, te informăm că ordonăm confiscarea tuturor bunurilor tale lumeşti şi că ridicăm toţi prinţii împotriva ta, pentru că eşti un duşman al lui Iisus Hristos. Însă mânia Domnului nu se va opri acolo. Domnul te va distruge!

Evenimentele duceau în mod clar la o catastrofă. Într-o încercare inutilă de a îmblânzi delegaţii şi de a le obţine indulgenţa, Raymond a declarat că era pregătit să accepte toate condiţiile Bisericii. Ei nu i-au mai ascultat pledoaria; l-au numit în mod public „laş şi mincinos".

Pe acest fundal, un cavaler necunoscut l-a asasinat pe Pierre de Castelnau.[19] Emisarul Vicarului lui Dumnezeu în Roma căzuse — ucis: Roma va şti cum să îi răzbune moartea.

Imediat după eveniment, Papa Inocenţiu al III-lea i-a excomunicat pe Raymond, pe asasini şi pe complicii lor. Duminică de duminică, în întreaga lume occidentală, Biserica a proclamat „cu clopot, carte şi lumânare" excomunicarea lor şi interdicţia de a călca pe orice teritoriu. Vasalii lui Raymond au fost dezlegaţi de jurământul lor de loialitate. În ceea ce îl priveşte pe Raymond, acestuia nu îi mai rămânea altceva de făcut decât să se gândească să ceară iertarea după ce îşi demonstra căinţa respingându-i pe eretici de pe teritoriul său.

Papa a făcut apel la întreaga creştinătate să pună mâna pe arme. A ordonat tuturor episcopilor să predice o cruciadă împotriva duşmanului neîmpăcat al Bisericii şi a supuşilor săi eretici, „care sunt mai răi decât sarazinii". A cerut regelui Angliei să facă pace cu Franţa şi să se alieze cu Filip al II-lea împotriva oraşului Toulouse.

Arhiepiscopul Arnaud de Cîteaux a convocat în grabă o adunare generală de canonici ai ordinului cistercian, care au decis în unanimitate să predice noua cruciadă. Arnaud şi fraţii săi de ordin au traversat întreaga Franţă predicând crucea împotriva provinciilor eretice din Midi. Episcopi şi preoţi s-au alăturat fanaticilor cistercieni. Bisericile au răsunat de slujbe care îndemnau populaţia catolică să se înarmeze în favoarea cauzei lui Dumnezeu.

Pentru a uşura procesul de recrutare a soldaţilor pentru acest Război Sfânt, Papa a promis indulgenţe asemănătoare celor oferite participanţilor la cruciadele din Ţara Sfântă. De asemenea, participanţilor la lupta împotriva albigenzilor li s-a asigurat mântuirea veşnică: „Orice persoană, oricât de păcătoasă, poate să scape de chinurile Iadului dacă luptă împotriva ereticilor!"

Vaticanul a făcut apel la toţi creştinii loiali să înfrângă erezia: „Înainte, bravi soldaţi ai lui Iisus Hristos! Ţineţi piept agenţilor lui Anticrist. Până acum aţi luptat pentru glorie lumească; din această clipă înainte luptaţi pentru gloria cerească. Vă chem să îl slujiţi pe Dumnezeu, nu pentru vreo răsplată lumească; vă chem pentru ca voi să

puteţi câştiga împărăţia cerurilor. Pentru curajul vostru ca războinici vă promit această răsplată cu o conştiinţă împăcată şi cu absolută convingere!"

Iminenţa furtunii l-a cutremurat pe contele de Toulouse. El l-a implorat sincer pe arhiepiscopul de Cîteaux să îi ofere iertarea. Arnaud l-a refuzat sub pretextul că nu deţinea puterea de a-i ridica excomunicarea şi l-a trimis la papă.

Nepotul lui Raymond, tânărul Raimon-Roger din casa de Trencavel, a recomandat ca Raymond să înceapă pregătirile pentru o rezistenţă solidă. Însă contele era complet demoralizat. El a trimis la Vatican emisari cu vestea că dorea să se supună deciziei suverane a Bisericii. Inocenţiu i-a cerut lui Raymond să-i predea cele mai puternice castele ale lui ca semn al bunei sale credinţe. Odată făcut acest lucru, Papa era dispus să îl asculte şi să îi ridice excomunicarea — dacă îşi putea demonstra nevinovăţia. Raymond a acceptat aceste condiţii. El nu bănuia că Papa îl va păcăli cu o indulgenţă fictivă până în momentul distrugerii sale complete.

Raymond a predat şapte din cele mai importante fortăreţe ale sale nunţiului papal, Milo, care la rândul său le-a încredinţat egumenilor şi episcopilor, şi a jurat supunere necondiţionată Papei şi delegaţilor acestuia.

Dezbrăcat până la brâu în atriul Bisericii din Saint Gilles, el a jurat să se pună din acel moment în slujba Bisericii, să distrugă erezia, să-i concedieze pe toţi iudeii din posturile lor şi să participe personal la cruciadă. După care nunţiul papal i-a lovit spatele cu un baston şi l-a condus pe pocăit la altar unde, în numele papei, i-a fost ridicată excomunicarea. Din acel moment, contele a îmbrăţişat crucea şi s-a întors împotriva propriilor vasali.

În iulie 1209, Inocenţiu al III-lea i-a trimis o scrisoare, felicitându-l pentru supunere şi penitenţă şi lăsându-l să întrevadă natura salvării sale în această lume şi în cea viitoare. Totuşi ceea ce Raymond nu a ştiut a fost că acelaşi curier papal a adus o altă scrisoare nunţiului Milo, prin care îi ordona acestuia să îl pedepsească aspru în continuare.

După două luni, „pentru că între timp el nu a reuşit să îi extermine pe eretici", contele de Toulouse a fost din nou excomunicat şi toate bunurile sale pământeşti au fost puse sub interdicţie.

O cruciadă cum lumea nu mai văzuse niciodată în întreaga istorie anterioară a început să fie organizată în Lyon. Asigurarea Bisericii,

care promitea că toţi cruciaţii se vor întoarce la casele lor în decurs de patruzeci de zile, aducând cu sine prăzi şi câştigând viaţa veşnică, a avut efectul dorit.

În Lille, un hoţ s-a alăturat cruciadei pentru a scăpa de arestare, însă a fost reţinut în ultima clipă. Confruntat cu această încălcare a imunităţii cruciaţilor, arhiepiscopul de Rheims a excomunicat-o pe contesa Mathilde de Flandres şi i-a pus averile sub sechestru; ea l-a eliberat pe pelerin, iar acesta s-a alăturat cruciadei împotriva albigenzilor.

În întreaga lume occidentală, noi recruţi au continuat să se îndrepte către Lyon: din Île de France, Burgundia, Lorene, Renania, Austria, Frizia, Ungaria şi Slavonia. Întreaga creştinătate a dorit să mărşăluiască împotriva regiunilor Provence şi Languedoc pentru a-i pune capăt o dată pentru totdeauna acestei situaţii scandaloase ce rezistase timp de aproape trei generaţii tuturor eforturilor Bisericii de a o înlătura.

Pe 24 iunie 1209, cruciaţii au plecat din Lyon şi au urmat în aval cursul râului Rhône: 20 000 de cavaleri şi mai mult de 200 000 de cetăţeni şi ţărani, fără a-i mai pune la socoteală pe membrii clerului şi comercianţi, îndreptându-se către Occitania.

Însă ce amestecătură această armată a lui Iisus Hristos: în fruntea ei călărea sobrul şi implacabilul arhiepiscop de Cîteaux, „şeful armatelor creştine împotriva ereticilor albigenzi". Cu gluga de la sutană în vânt, acest cavaler apocaliptic a galopat către o ţară care nu îi venera Dumnezeul. În spatele lui, armata de arhiepiscopi, episcopi, egumeni, preoţi şi călugări cânta *dies irae* [imnul mâniei divine]. Alături de prinţii Bisericii mărşăluiau prinţi seculari cu armurile lor minunate de oţel, aur şi argint. După care urmau cavalerii-bandiţi cu armele lor şubrede: de soiul lui Robert „Nu, domnule locotenent", Guy „Nu-bea-apă-doar-tărie" şi alţi anonimi şterşi. După care veneau cetăţeni şi ţărani, iar în spatele lor drojdia societăţii din întreaga Europă: *ribautz* (cuţitarii), *truands* (pungaşii), iar în templele pe patru roţi ale lui Venus, prostituate ale domnitorilor din toate naţiunile. Nu voi intra în detalii...

Într-un discurs ţinut pe 1 septembrie, 1883, Papa Leon al XIII-lea a declarat că albigenzii au încercat să detroneze Biserica prin forţa armelor.[20] Ea a fost salvată, a continuat Sfântul Părinte, nu prin puterea

militară, ci prin rugăciunea rozariului (rugăciunii) Binecuvântatei Fecioare Maria, un rozariu care a fost compus de Domingo de Guzmán.

Acest lucru nu are nimic în comun cu adevărul. Prin intermediul cronicilor lui Guillermo de Tudela şi Pierre de Vaux-Cernay, ambii membri entuziaşti ai cruciadei, haideţi să însoţim soldaţii lui Hristos în Occitania şi să pătrundem în cele mai sălbatice văi ale Pirineilor şi în cele mai întunecate peşteri unde domnea doar moartea...

În ciuda motivelor sale religioase evidente şi a faptului că Vaticanul a sponsorizat-o, cruciada împotriva albigenzilor a fost în mod fundamental un război între Franţa de Nord şi cea de Sud. Nobilii din Nord erau nerăbdători să finalizeze unificarea ţării, o iniţiativă demarată cu şapte sute de ani înainte de către Clovis I, primul rege al Franţei. Iar oamenii din Sud, atât catolici, cât şi eretici, s-au opus în unanimitate unei astfel de invazii, în ciuda multiplelor acte venale şi de corupţie de care era capabilă nobilimea lor şi propriile oraşe. Nu a existat nicio ură religioasă între catolicii şi ereticii din Midi. Catolicii şi ereticii (normal, nu mă refer la membrii clerului) trăiau în pace unul lângă altul. Drept-credincioşii occitani au oferit foarte rar ajutor cruciaţilor (aici din nou, avem de-a face cu laicii). Ar fi fost logic ca populaţia catolică a Occitaniei să îi fi întâmpinat pe cruciaţi ca pe nişte eliberatori de sub dominaţia sau tirania unei anumite credinţe duşmane detestate, însă nu aceasta a fost situaţia. Pentru occitani, toleranţa seculară devenise un obicei, iar dragostea de ţară era mai puternică decât contradicţiile religioase.

Tânărul Raimon-Roger din casa de Trencavel, viconte de Béziers şi Carcassonne, a călărit în întâmpinarea cruciaţilor. El a încercat să evite dezastrul pentru cele două oraşe ale sale, însă a trebuit să se întoarcă fără să-şi fi atins scopul. În Béziers, supuşii săi l-au înconjurat:

— Există speranţă?

— Luptaţi până la moarte! Dumnezeu fie cu voi!

Şi a continuat să galopeze către Carcassonne.

Béziers a aşteptat sosirea cruciaţilor.[21] Un dragon care scuipa flăcări şi distrugere se apropia într-un un marş asurzitor...

Un preot în vârstă a cerut să intre în oraş. Era Reginald de Montpeyroux, episcopul care se alăturase cruciadei. Clopotele i-au chemat pe credincioşi la catedrală, care a fost construită în stil provensal de către maestrul Gervasi.

— Cruciaţii sunt pe cale să sosească, a spus preotul bătrân; daţi-ne ereticii; dacă nu, veţi pieri cu toţii.

— Să ne trădăm fraţii? Mai bine să fim aruncaţi în fundul mării!

Episcopul a urcat pe măgarul său şi a părăsit oraşul. Răspunsul neaşteptat i-a provocat o asemenea criză de furie marelui egumen de Cîteaux, încât acesta a jurat să treacă prin sabie şi foc atât pe catolici, cât şi pe eretici, şi să nu lase piatră peste piatră.

În după-amiaza zilei de 25 iulie, cruciaţii au apărut în zare. Nerăbdători să înceapă jaful, cuţitarii şi pungaşii au călărit pe cont propriu către oraş. Pentru restul pelerinilor nu mai era altceva de făcut decât să îi urmeze. Porţile oraşului au cedat. Pe măsură ce cruciaţii au dat buzna în oraş, locuitorii din Béziers, atât drept-credincioşii, cât şi ereticii, au fugit îngroziţi către siguranţa relativă a celor două biserici. Unul dintre baroni l-a întrebat pe marele egumen de Cîteaux cum îi vor putea deosebi pe eretici de catolici; dacă ni se permite să îl credem pe Caesarius von Heisterbach, Arnaud a răspuns: *Caedite Eos! Novit enim Dominus qui sunt eius!* [Omorâţi-i pe toţi! Dumnezeu va şti care sunt ai lui!]

În casele lui Dumnezeu, unde preoţi înveşmântaţi în straie preoţeşti celebrau liturghia pentru morţi, toţi locuitorii oraşului au fost ucişi: bărbaţi, femei şi copii („Douăzeci de mii", a scris Arnaud de Cîteaux Sfântului Părinte). Nimeni nu a fost lăsat în viaţă. Chiar şi preoţii au fost arşi de vii în faţa altarului. Iar crucifixul a fost zdrobit de podeaua placată cu dale de marmură, odată cu siguranţa în faţa invadatorilor pe care o reprezenta.

Nimic nu i-a putut salva; nici crucea, nici altarul sau crucifixul; iar aceşti cuţitari şi cerşetori nebuni au tăiat beregatele preoţilor, femeilor şi copiilor.

Nimeni, cred, nu a scăpat. Fie ca Dumnezeu să le primească sufletele în Slava Sa!

GUILLERMO DE TUDELA

Oraşul a fost prădat. În timp ce cruciaţii erau ocupaţi cu munca lor de călăi în biserici, hoţii au jefuit oraşul. Pentru că nimeni nu a dorit să renunţe la prăzile care fuseseră promise, tăişuri de săbii şi bâte grele au fost necesare pentru a-i despărţi pe aceşti hoţi rătăcitori de captura lor.

După aceea au dat foc oraşului. Fumul gros a înnegrit soarele în acea zi oribilă de iulie, un soare care, pe Tabor, era pe cale să apună.

„Dumnezeu e cu noi!" au exclamat cruciaţii. „Uite, niciun vultur şi niciun corb nu sunt interesaţi de această Gomoră!"

Clopotele s-au topit în clopotniţele lor, morţii au ars în flăcări, iar catedrala a explodat precum un vulcan. Sângele a curs, morţii s-au carbonizat, oraşul a căzut pradă flăcărilor, zidurile s-au prăbuşit, călugării au cântat, cruciaţii au măcelărit, iar ţiganii au furat. Astfel a murit Béziers — şi aşa a început Cruciada împotriva Graalului.

Fără vulturi şi ciori, Béziers a fost abandonat lupilor şi şacalilor. Vestea sfârşitului său oribil a semănat panică în fiecare oraş din Languedoc. Nimeni nu se aşteptase la asta.

Toată lumea ştia că această „cruciadă" era un război, însă faptul că Luvrul şi Vaticanul aveau să se întreacă în barbarie pentru a rade Occitania de pe faţa pământul a fost un şoc. Când şi-au dat seama de acest lucru, era prea târziu: cruciada cu cei 300 000 de pelerini ai ei se afla deja în inima ţării, iar contele de Toulouse, care participase direct la confruntare, îşi pierduse autoritatea. Acest lucru era cel mai rău din toate!

Construite de regii gotici, iar mai târziu de casa de Trencavel, magnificele ziduri ale castelului Carcassonne nu mai puteau adăposti mulţimea de refugiaţi. Cultivatorii de vie din Lauragais şi păstorii din „Montagne Noir" şi de pe crestele Pirineilor au căutat refugiu împreună cu turmele şi posesiunile lor modeste din calea uraganului care avansa cu paşi de uriaş.

În după-amiaza zilei de marţi, 1 august, străjerii de veghe din cel mai înalt turn al castelului au anunţat că se zăreau cruciaţii. Până în dimineaţa zilei de joi, tabăra cruciată de pe malul celălalt al râului a părut să prindă viaţă.

Veni Creator Spiritus, imnul cruciadei, a răsunat întreaga dimineaţă. Era un semnal de atac. Pelerinii au trecut râul şi au început asaltul asupra cartierului Graveillaude. După două ore de luptă, trupele vicontelui au trebuit să bată în retragere din cauza superiorităţii inamicului şi au fost nevoite să abandoneze districtul. Graveillaude a fost dărâmat.

Vineri, cruciaţii au sperat să ocupe districtul Saint Vincent. Trecând de ruinele fumegânde ale cartierului Graveillaude, ei au atacat

zidurile ce delimitau Saint Vincent. Însă aceste fortificaţii erau mai solide şi mai bine apărate. Asaltul a eşuat.

Când a auzit de dezastrul de la Béziers, cumnatul lui Raimon-Roger, regele Pedro al II-lea al Aragonului, „Catolicul" (1174–1213), a trecut Pirineii, sperând că prin intervenţia sa Carcassonne nu va suferi o soartă similară. Escortat de o sută de cavaleri catalani şi aragonezi, el a intrat în tabăra cruciaţilor. După o scurtă perioadă de odihnă în cortul contelui de Toulouse, s-a îndreptat spre oraşul asediat, fără arme, însoţit de doar trei cavaleri. Populaţia din Carcassonne s-a bucurat: „Regele a venit în ajutorul nostru! Nu suntem noi prietenii şi vasalii săi?"

— Viconte, i-a spus regele de Aragon cumnatului său, în numele lui Iisus, Domnul Nostru, nu te-am sfătuit de nenumărate ori să îi alungi pe eretici împreună cu doctrina lor nebunească din oraş? Sunt foarte îngrijorat să vă văd pe tine şi oraşul tău într-un astfel de pericol. Nu văd altă soluţie decât să ajungem la un acord cu baronii Franţei. Armata Cruciadei e atât de puternică, încât mă îndoiesc că această cauză pentru care lupţi va avea parte de un final fericit. Îmi dau seama că oraşul e puternic, însă el adăposteşte prea multe femei şi prea mulţi copii. Îmi vei îngădui să negociez în numele tău cu baronii?

În acord cu vasalii săi, vicontele a răspuns:

— Sire, fă cum crezi că e mai bine. Noi îţi acordăm toată încrederea.

Monarhul a revenit în tabără. Prinţii şi baronii francezi au căzut de acord, însă nimeni nu a putut promite nimic fără aprobarea nunţiului papal. Regele de Aragon a mers apoi să îl vadă pe egumenul de Cîteaux şi i-a explicat acestuia situaţia. Arnaud a ascultat în tăcere, apoi a spus:

— Datorită marii stime pe care o purtăm regelui Aragonului, împuternicim pe cumnatul său, vicontele de Carcassonne, să părăsească oraşul împreună cu doisprezece însoţitori aleşi de el. Oraşul şi tot ceea ce e în el aparţine cruciaţilor.

Neconsolat, regele a revenit la cumnatul său.

— Sire, a exclamat Raimon-Roger, crezi că sunt capabil să îmi trădez cei mai loiali supuşi? Mai bine îmi iau singur viaţa decât să fac asta. Te rog să te întorci acasă la tine. Ştiu cum să îmi apăr oraşul şi pe mine însumi.

Abătut, regele şi-a îmbrăţişat cumnatul şi şi-a început călătoria către patria sa, trecând prin comitatul Foix şi prin apropiere de

Montségur şi de peşterile din Sabarthès, ale căror ziduri tocmai fuseseră reparate şi reconsolidate.

Cruciaţii şi-au reluat asaltul, însă de această dată au fost prinşi sub o grindină de săgeţi, pietre, apă clocotită şi smoală topită şi nu avut altă soluţie decât să se retragă.

„Domnul e cu noi", a exclamat egumenul de Cîteaux. „Priviţi la noua minune! Dumnezeu, Stăpânul elementelor, a făcut ca acestea să fie de partea noastră. Avem apă, pentru că râul Aude e al nostru, însă acolo sus, în cuibul ereticilor, zidurile se usucă pentru că Domnul a interzis norilor să le dea păcătoşilor să bea."

În oraşul luat cu asalt, se petreceau scene pline de atrocitate. Puhoiul de oameni şi dobitoace, duhoarea stârvurilor spintecate de animale, roiuri de ţânţari şi lipsa apei proaspete au provocat o epidemie. Femei şi copii au fugit pe străzi tânguindu-se şi plângând.

Într-o zi, un cavaler s-a înfiinţat la poarta estică a oraşului. A spus că dorea să ducă tratative cu vicontele; venise din partea regelui Franţei şi l-a rugat pe Raimon-Roger să meargă în tabăra cruciaţilor pentru a discuta termenii armistiţiului. Vicontelui urma să i se garanteze trecere liberă.

— Jură-te! a spus Raimon-Roger.

— Jur pe Dumnezeu cel Atotputernic.

După o discuţie scurtă cu baronii şi consulii săi, Raimon-Roger a decis să meargă în tabăra cruciaţilor. În compania a o sută de bărbaţi pe cai, el a călărit până la cortul egumenului de Cîteaux. Baronii l-au privit pe cel mai vestit şi mai curajos cavaler al Occitaniei cu admiraţie şi curiozitate. Vicontele s-a prezentat în faţa egumenului:

— Ce doreşte Eminenţa Voastră?

— Arestaţi-l împreună cu toţi cavalerii săi! a exclamat arhiepiscopul Arnaud.

În acest fel, prin trădare, vicontele de Carcassonne şi cei o sută de companioni ai săi au fost neutralizaţi. În mod intenţionat, cruciaţii au lăsat pe câţiva să scape pentru a anunţa în oraş arestarea vicontelui. Când cei din Carcassonne au aflat de pierderea conducătorului lor, ei au ştiut că soarta le e pecetluită — şi că îi aştepta acelaşi destin oribil ca al oraşului Béziers. Consulii şi baronii s-au întrunit în cadrul unui consiliu, iar peste oraş s-a lăsat întunericul nopţii.

În dimineaţa următoare, cruciaţii au aşteptat ca populaţia din Carcassonne să se predea. Însă podurile basculante nu au fost cobo-

râte, iar uşile au rămas închise. În mod ciudat, nu existau observatori în turnurile de veghere. Oraşul era cufundat într-o tăcere de mormânt. Cruciaţii s-au aşteptat la un şiretlic. Precauţi, ei s-au apropiat de ziduri. Au ascultat — niciun zgomot. Au zdrobit uşa estică.

Oraşul era complet gol. Chiar şi fortăreaţa principală fusese evacuată.

La această veste, delegatul Romei, baronii, preoţii şi călugării au venit în fugă. Primul lucru pe care l-au făcut a fost să îl arunce pe viconte în una dintre cele mai adânci temniţe ale castelului. Al doilea a fost să se instaleze în castel ca şi cum ar fi fost casa lor, iar al treilea să îi lase pe soldaţi să jefuiască oraşul.

Ei s-au găsit în faţa unei enigme. Niciun suflet în oraş! Paşii invadatorilor răsunau lugubru pe străzile goale.

De la balconul castelului contelui, „comandantul-şef al armatei creştine", marele egumen Arnaud de Cîteaux, a ţinut următoarea predică moralizatoare:

„Baroni şi soldaţi, ascultaţi-mă! După cum vedeţi, nimic nu ne poate sta în cale. Dumnezeul tunetului face minuni. În numele lui, vă interzic tuturor să jefuiţi; în caz contrar, vă voi excomunica şi vă voi blestema. Vom oferi întreaga pradă unui baron onorabil care va menţine această ţară pe care am cucerit-o în graţia lui Dumnezeu."

Armata a aplaudat decizia.

Stupefiaţi, şefii cruciadei s-au întrebat cum au putut dispărea mii de cetăţeni din Carcassonne, ca şi cum ar fi fost înghiţiţi de pământ. Pământul într-adevăr îi înghiţise. În noaptea dinainte, populaţia asediată fugise printr-un pasaj subteran către Montagne Noire, pădurile din Corbières şi defileurile Taborului. În pivniţe, cruciaţii au găsit în cele din urmă în jur de cinci sute de persoane pentru care fuga prezentase prea multe dificultăţi: în majoritatea lor femei, copii şi bătrâni. Aproape o sută dintre ei s-au dezis de erezie. Cruciaţii le-au luat hainele şi i-au lăsat să fugă aşa cum veniseră pe lume, „îmbrăcaţi doar în păcatele lor". Ceilalţi patru sute au rămas fideli credinţei lor şi au fost spânzuraţi sau arşi de vii.

În Catedrala din Saint Nazaire, cruciaţii au mulţumit cerului pentru ajutorul trimis. *Te Deum*-ul lor a fost acompaniat de gemetele victimelor şi de tămâia amestecată cu fumul rugurilor de execuţie. Arnaud de Cîteaux a ţinut o „Liturghie a Sfântului Duh" şi o predică despre naşterea lui Hristos.

Messa lor a cantada de Sante Esperit
E si lor preziquet cum Jhesu Crist nasquit...

GUILLERMO DE TUDELA

Acest eveniment a avut loc pe 15 august, în anul Domnului Nostru 1209, de ziua Adormirii Maicii Domnului şi a ridicării ei la ceruri, patroana cruciadei.[22]

Carcassonne căzuse. Cu secole mai înainte, Carol cel Mare îl asediase în van vreme de şapte zile. Oraşul a fost în cele din urmă predat genialului împărat din propria voinţă a populaţiei; acesta a fost felul în care un oraş al cavalerilor a plătit tribut cavaleresc primului „cavaler fără frică sau prihană". Iar acum Carcassonne căzuse în urma unei trădări. Cel mai fermecător şi mai cavaleresc oraş al Occitaniei — oraşul cu cincizeci de turnuri, unde regii gotici şi sultanii şi-au ţinut curtea, unde Adélaide a primit regi şi trubaduri, unde dinastia Trencavel şi-a aruncat privirile scrutătoare către ţinutul Salvaesche — căzuse prin trădare.

Victorioşi, pelerinii cruciadei împotriva albigenzilor au aşezat crucea, simbolul triumfului lor, pe cel mai înalt turn din Carcassonne.

Graalul era în pericol!

După ce liturghia de mulţumire a fost celebrată în Biserica Sainte Nazaire, egumenul de Cîteaux i-a convocat pe toţi prelaţii şi baronii. Pentru el, venise momentul să stabilească un nou senior pentru acest ţinut cucerit. Arnaud a oferit iniţial vicecomitatul de Béziers şi Carcassonne ducelui de Burgundia şi conţilor de Nevers şi Saint-Paul, însă aceştia au refuzat imediat propunerea sa. Ei veniseră să îi pedepsească pe eretici, nu să se înstăpânească pe ţinuturi care nu le aparţineau.

Un comitet a fost însărcinat cu numirea unui nou senior temporar. Arnaud de Cîteaux, doi episcopi şi patru cavaleri aleşi, sub îndrumarea „Sfântului Duh", Simon de Montfort, Earl de Leicester.

În 1201, Simon de Montfort s-a alăturat cruciadei lui Baudouin de Flandres atunci când cavalerii francezi, în lipsa fondurilor pentru o cruciadă în Palestina, şi-au vândut serviciile veneţienilor, care doreau să recucerească oraşul Zara din Dalmaţia, care aparţinea Ungariei din 1118. Simon, de pe poziţia singurului baron francez, a declarat că plecase să lupte împotriva necredincioşilor şi nu să facă război în

numele Veneţiei împotriva Ungariei, o declaraţie care l-a determinat să abandoneze cruciada.

Când războiul sfânt a fost proclamat împotriva albigenzilor, un egumen cistercian l-a vizitat pe Simon în castelul său de la Rochefort, sperând să îl convingă să se alăture cruciadei. La început, acesta nu a acceptat. Într-o doară, el a luat Psaltirea şi a deschis-o la întâmplare. L-a rugat pe egumen să traducă rândurile din faţa ochilor săi.

Acestea erau cuvintele pe care Simon pusese degetul: Psalmul 90 din Vechiul Testament:

Că îngerilor Săi va porunci pentru tine ca să te păzească în toate căile tale.
Pe mâini te vor înălţa ca nu cumva să împiedici de piatră piciorul tău
Peste aspidă şi vasilisc vei păşi şi vei călca peste leu şi peste balaur.
Că spre Mine a nădăjduit şi-l voi izbăvi pe el, zice Domnul; îl voi acoperi pe el că a cunoscut numele Meu.

Simon de Montfort a luat crucea împotriva albigenzilor „pentru gloria lui Dumnezeu, onoarea Bisericii şi exterminarea ereziei". Acest luptător feroce, care nu era capabil să citească sau să scrie, a devenit călăul neînduplecat al Occitaniei. Acest fanatic nedrept şi crud, care a devastat una dintre regiunile cele mai liniştite şi mai frumoase ale lumii occidentale într-un interval de zece ani, este considerat încă un „campion al lui Iisus Hristos" şi „Salvatorul Romei" de către Biserica Catolică.

Pe 19 noiembrie 1209, Raimon-Roger, nobilul vlăstar al dinastiei Trencavel, a murit subit.[23]

„A fost otrăvit!" s-au lamentat occitanii.

„Blestemaţi vor fi cei care cred asta!" au exclamat pelerinii cruciadei albigenze. Însă chiar Papa Inocenţiu al III-lea a avut curajul de a scrie într-o scrisoare că tânărul viconte de Carcassonne şi Béziers fusese *miserabiliter infectus*, otrăvit în mod mizerabil.

La apariţia pe scenă a lui Simon de Montfort, Trencavel — „Parsifal" — nu a avut de ales decât să ajungă la capătul zilelor sale în cele mai adânci temniţe ale propriului castel. Cel mai nobil cavaler din

Occitania a fost forţat să bea din cupa cu otravă la fel ca Socrate, cel mai distins gânditor al Greciei.

Poţi să fii de pe acum îngropată, cavalerie,
Şi deja niciun cuvânt nu te va mai slăvi!
Eşti de tot râsul şi fără onoare,
Nu există mort care să aibă mai multă putere,
Poţi să te aperi şi să invoci orice temei,
Regele îţi opreşte moştenirea.
Iar întregul tău regat se sprijină pe-nşelăciuni
De tine se va alege praful!

PÈIRE CARDINAL

Primii care au abandonat cruciada au fost contele de Nevers şi vasalii săi. În cele din urmă, ducele de Burgundia şi toţi ceilalţi baroni francezi i-au urmat exemplul, unul câte unul. Ei îşi petrecuseră cele patruzeci de zile de „serviciu" necesar pentru a-şi asigura salvarea sufletelor. În zadar părinţii Bisericii au încercat să îi convingă pe cavaleri că prezenţa lor era încă necesară pentru cauza lui Dumnezeu. Cuţitarii (*ribautz*) şi pungaşii (*truands*) au plecat de asemenea; prăzile lor erau suficiente şi doreau să se întoarcă acasă.

Montfort, inutil să o mai spunem, a rămas, iar împreună cu el au rămas toţi arhiepiscopii, episcopii, preoţii şi călugării, însă cruciada număra numai treizeci de cavaleri şi în jur de patru mii de pelerini, în marea lor parte burgunzi şi germani. El a fost forţat să le dubleze plata pentru serviciile lor. La apogeul succesului lor, delegaţii Romei au ţinut un conciliu în Avignon unde i-au pus pe toţi cavalerii, nobilii şi angajaţii municipali din teritoriile cucerite să jure că vor face tot ce le stă în putere să distrugă erezia.

Dar acest lucru nu a însemnat cu adevărat prea mult pentru că aceste jurăminte erau o pură formalitate, iar omagiul adus lui Simon de noii săi vasali nu era în niciun caz sincer deoarece fusese obţinut prin forţă.

Încetul cu încetul, ţara a început să îşi revină din teroare. O serie de mici războaie de gherilă au compromis mai departe situaţia lui Montfort. Uneori, puterea lui nu s-a extins dincolo de vârful lăncii sale. Odată, în Carcassonne, a întâmpinat dificultăţi extrem de mari în a-şi împiedica trupele să fugă. Cu altă ocazie, el şi-a dat seama că e

imposibil să găsească un singur cavaler pregătit să își asume comanda garnizoanei din Carcassonne atunci când a vrut să ia cu asalt Termès.

În ciuda tuturor acestor dificultăți, Montfort a reușit să aducă un număr de fortărețe sub controlul său și să efectueze câteva incursiuni în comitatul Foix. Până în 1210, când noi pelerini s-au alăturat cruciadei, situația s-a îmbunătățit considerabil.

Către sfârșitul anului 1209, Raymond al VI-lea l-a vizitat pe papă și i s-a plâns de atitudinea necreștină a lui Simon de Montfort.[24] El a sperat că se va putea baza pe indulgența mai mare a Papei, întrucât regele Franței și cei mai puternici dintre vasalii săi nu ezitaseră să îi aducă la cunoștință pontifului indignarea lor față de cruzimea și față de comportamentul lipsit de rușine și loialitate al delegaților papali. Raymond a încercat să îi demonstreze lui Inocențiu al III-lea felul nedrept în care delegații săi l-au persecutat pe el și pe supușii săi. El l-a asigurat pe papă că împlinise toate condițiile impuse de Milo în Saint Gilles și a cerut să fie exonerat, odată pentru totdeauna, de acuzația de a-l fi ucis pe Pierre de Castelnau. Sfântul Părinte l-a primit pe conte cu multă cordialitate; pontiful i-a oferit daruri minunate și i-a arătat relicve vestite și i-a permis chiar să le atingă. L-a numit „dragul meu fiu" și i-a însărcinat pe delegații săi cu misiunea de a convoca, cel mai târziu în trei luni, un conciliu pentru a-i da contelui de Toulouse posibilitatea de a se exonera.

A ascultat oare Inocențiu cu atenție protestele lui Raymond? Nimic din toate acestea nu contau cu adevărat pentru Papă, pentru că el nu avea defel intenția de a devia de la planul pe care îl stabilise pentru Sfântul Scaun și delegații săi: distrugerea completă a lui Raymond. Contele, cu inima plină de bănuieli, s-a grăbit să plece din Orașul Etern de „frica de a nu se îmbolnăvi acolo".

În loc să pregătească conciliul ordonat de Papă, delegații pontificali s-au dedicat discursurilor moralizatoare prin care au încercat să determine populația din Toulouse să se răzvrătească împotriva seniorului ei. O frăție religioasă, organizată cu scopul „convertirii ereticilor", a luptat aproape zilnic pe străzile din Toulouse cu cetățenii care îi erau încă loiali contelui.

Potrivit lui Pierre de Vaux-Cernay, călugărul care a fost istoricul și biograful oficial al lui Simon de Montfort, „Dumnezeu le-a deschis o cale, ce arăta mijloacele de care aveau nevoie pentru a abandona

exonerarea legală a contelui". Aceste „mijloace" inspirate de Dumnezeu delegaţilor Romei au constat în a-i cere lui Raymond — din nou — să-i alunge pe *toţi* ereticii de pe pământurile sale. Descrierea plină de admiraţie pe care bunul călugăr a făcut-o pioasei minciuni, pregătită cu atâta răutate şi pusă în practică atât de abil, relevă pentru noi secretele diplomaţiei romane aşa cum a acţionat ea împotriva albigenzilor: „O, pioasă minciună a delegatului! O, pioşenie înşelătoare!"

Simon de Montfort a contribuit şi el la umilirea lui Raymond al VI-lea. El a traversat în lung şi în lat comitatul Toulouse împreună cu pelerinii săi, aducând moarte şi foc. Când a asediat Minerve, egumenul de Cîteaux l-a susţinut cu trupe proaspete. Guilhem, seniorul din Minerve, a vrut să predea oraşul cruciaţilor dacă aceştia promiteau să îi lase supuşii în viaţă.[25] Arnaud dorea cu disperare să-i ucidă pe toţi ereticii, însă a considerat că un ordin de a-i ucide pe toţi asediaţii fără discriminare nu era compatibil cu demnitatea sa de preot. În consecinţă, el s-a hotărât să îi cruţe pe toţi catolicii şi pe toţi ereticii care vor renunţa la credinţa lor. Cavalerii lui Montfort au protestat: „Am venit să exterminăm ereticii, nu să îi iertăm. De frica morţii, vei vedea ce repede se convertesc."

Însă egumenul Arnaud i-a calmat: „Îi cunosc destul de bine. Niciunul nu se va converti." Îi cunoştea bine pe eretici. În afară de trei femei, asediaţii au refuzat să îşi cumpere viaţa renunţând la credinţa lor şi i-au scutit pe călăii lor de efortul de a-i împinge în flăcările focului — s-au aruncat singuri.

Termès ar fi trebuit să fie ras de pe faţa pământului.

Termès a fost o fortăreaţă impenetrabilă: o fortăreaţă întărită în mod admirabil de ziduri puternice, înconjurată de un râu a cărui albie era formată din granit spălat.

Raimon, bătrânul stăpân al castelului, un Fiu al Belissenei, era gata să îl apere. „Armata lui Dumnezeu" nu a pierdut vremea. Însă situaţia s-a agravat numai după sosirea bretonilor, francezilor şi germanilor.

Un specialist desăvârşit a organizat atacul: Guillame, arhiepiscop de Paris, un expert în armamentul de asediu. El a predicat, a făcut reproşuri, a dat instrucţiuni tâmplarilor şi fierarilor şi i-a motivat pe soldaţi. Într-un cuvânt, îşi cunoştea meseria. A supravegheat amplasarea celor mai straşnici berbeci şi a catapultelor în jurul oraşului.

Au trecut luni de zile. Asediaţii s-au amuzat de eforturile inutile ale asediatorilor: „Oraşul nostru e puternic, vă pierdeţi vremea, iar noi avem mai multă hrană decât voi!"

Orăşenii atacaţi ştiau că foametea făcea ravagii în tabăra cruciaţilor. Frunzele şi iarba înlocuiau pâinea de care aveau nevoie. Însă Dumnezeu are grijă de pelerinii înarmaţi. El le-a interzis norilor să plouă asupra ereticilor. Fântânile asediaţilor au început să sece. Aceştia şi-au potolit setea cu vin, însă chiar şi acesta s-a împuţinat. Foametea e groaznică, dar setea e chiar mai rea.

„Mâine ne vom preda", le-a spus cruciaţilor Raimon, stăpânul oraşului.

Însă Raimon a lăsat să treacă toată dimineaţa. Din pivniţa castelului său, el a privit către Corbières, şi a văzut un nor mic, palid, plutind deasupra Bugaratschului. Ştia ce înseamnă asta.

Norul a devenit treptat mai mare şi mai întunecat, până când a acoperit cerul. Ruperea de nori a trimis pe pământ un potop de apă. Cei pe jumătate morţi de sete au băut găleţi întregi din lichidul divin — acesta avea să le aducă sfârşitul. Dizenteria a izbucnit în oraş şi a început să împuţineze locuitorii. Cuprinşi de panică, apărătorii din Termès au luptat să scape de moartea care îi înconjura. Un cruciat şi-a dat seama că aceştia încercau să scape la adăpostul întunericului nopţii şi a alertat tabăra.

Din nou, focurile s-au aprins.

Montfort s-a întors triumfător în Carcassonne. Raimon de Termès a fost aruncat într-o temniţă. După mulţi ani, el a fost iertat. Însă când fiul său a mers să îşi scoată tatăl din acel mormânt, el nu a găsit decât oasele scheletului său în spatele zidurilor.

Între timp, la cererea Papei, delegaţii au fost obligaţi să convoace un conciliu la Saint Gilles în septembrie 1210. Reci şi impasibili, ei l-au informat pe contele de Toulouse că nu îşi respectase jurământul de a-i alunga pe *toţi* ereticii şi că, prin urmare, nu era posibil să-l exonereze pe un sperjur de acuzaţia de crimă. Fără să îi mai asculte apărarea, ei l-au excomunicat din nou.

Confruntat cu o fraudă atât de abjectă, un bărbat cu un caracter mai energic probabil s-ar fi înfuriat. În schimb, Raymond a izbucnit în lacrimi. Judecătorii săi au interpretat acest lucru ca pe o altă dovadă a „răului său înnăscut".

La cererea Papei, delegaţii au fost obligaţi să organizeze o altă conferinţă, care a avut loc la Arles în ianuarie 1211.[26] În timp ce l-au forţat pe Raymond să aştepte înfricoşat în spatele uşilor închise, delegaţii au ticluit condiţii noi, ştiind prea bine că ele vor fi refuzate de conte:

> Contele de Toulouse să-şi lase la vatră toate trupele. El va preda toate persoanele desemnate ca eretice de către cler. De acum înainte, vor fi permise doar două tipuri de carne în comitatul Toulouse. De acum înainte, toţi locuitorii, nobilii şi plebeii nu vor mai purta haine la modă; în schimb, ei vor trebui să poarte veşminte întunecate din pânză groasă. Toate fortificaţiile oraşelor şi ale castelelor vor fi dezmembrate. Nobilii, care au fost până acum cetăţeni ai oraşelor, au voie să trăiască doar în mediul rural alături de ţărani. Fiecare cap de familie va trebui să contribuie cu patru escudos de argint anual la fondul delegaţilor. Simon de Montfort va avea dreptul de liberă trecere prin ţinuturile lui Raymond, iar dacă este luat ceva, contele de Toulouse nu va avea dreptul să facă recurs. Contele va servi în Palestina alături de templieri sau de cavalerii Sfântului Ioan, şi nu poate reveni în ţară înainte de a primi autorizaţie de la delegaţi. Posesiunile sale vor aparţine egumenului de Cîteaux şi lui Simon de Montfort în oricare clipă vor dori aceştia.

Această umilire infamă a trezit curajul de multă vreme adormit în Raymond. El a înţeles în cele din urmă că era imposibil de negociat cu astfel de adversari, cărora le lipsea orice urmă de onestitate. Condiţiile sale, pe care delegaţii papali i le impuseseră cu ura şi aroganţa lor, au fost publicate în întregul ţinut. Efectul pe care acestea l-au produs a fost mai puternic decât o chemare la arme.

„Preferăm să ne pierdem ţara alături de contele nostru decât să ne supunem preoţilor şi francezilor!" au exclamat vasalii lui Raymond. Comercianţii din Toulouse, conţii de Foix şi Comminges şi toţi fiii Belissenei au promis să îl ajute pe Raymond. Chiar şi prelaţii catolici, care au dezaprobat această cruciadă scandaloasă, l-au susţinut public pe conte.

Cu o fervoare îndoită, delegaţii Romei au predicat cruciada în întreaga lume occidentală. Ei au reuşit să recruteze trupe proaspete în

Germania şi Lombardia. Simon avea nevoie de întăriri; el dorea să cucerească Lavaur. Cruciaţii, în numele lui Dumnezeu care murise pe cruce, au promis să se răzbune sângeros pe Lavaur. Suveranul acestui oraş a remarcat odată privind crucea: „Fie ca mântuirea mea să nu se facă niciodată prin acest semn!"

Lavaur era unul dintre cele mai fortificate oraşe din Occitania.[27] Însă nu era nimeni care să îi organizeze şi să îi conducă apărarea. Stăpânul castelului căzuse în Carcassonne, iar soţia lui, Donna Geralda, era o femeie slabă.

Oraşul era plin de trubaduri care fugiseră, cavaleri aflaţi în afara legii şi catari care abia scăpaseră de rug.

Atunci când Américc, fratele Donnei Geralda, a aflat că Simon de Montfort îi ameninţase oraşul natal, a galopat în apărarea surorii sale, a poporului şi ţării lui. Deşi cruciaţii îşi începuseră asaltul, el a reuşit să intre în Lavaur.

Între timp, Montfort avea mare grijă de trupele sale. A aşteptat sosirea trupelor sale germane care trecuseră de Carcassonne şi se apropiau grabnic.

Aceşti germani nu aveau să ajungă niciodată la destinaţie. Contele de Foix a obţinut o victorie copleşitoare şi devastatoare împotriva lor. Două treimi dintre pelerini erau morţi sau răniţi. Restul erau vânaţi prin păduri de trupele contelui de Foix. Unul dintre aceşti pelerini şi-a căutat refugiul într-o capelă.

— Cine eşti? l-a întrebat tânărul conte.

— Sunt un pelerin şi un preot.

— Demonstrează-mi!

Germanul şi-a dat jos gluga şi şi-a arătat capul ras. Tânărul prinţ de Foix i-a despicat craniul cu paloşul său.

Montfort a construit două turnuri mobile de asalt, iar pe vârful unuia dintre ele a pus un crucifix drept talisman. O piatră lansată de o catapultă din oraş a smuls braţul lui Montfort. „Iar acei câini, a scris cronicarul, au început să râdă şi să strige, ca şi cum ar fi obţinut o mare izbândă. Însă Crucificatul se va răzbuna în mod miraculos, pentru că în ziua Sfintei Cruci, îi va pedepsi pentru această faptă."

Turnurile mobile nu puteau ajunge la zidurile oraşului Lavaur din cauza şanţului adânc ce îl înconjura. Cruciaţii au azvârlit în el toţi

aracii, trunchiurile şi ramurile de copac pe care le-au putut găsi, pentru ca turnurile să poată avansa. Însă apărătorii au folosit harpoane de fier pentru a pescui asediatorii, aruncându-i de pe ziduri şi zdrobindu-i de pământ. În timp ce situaţia din oraş a devenit critică, apărătorii au săpat tuneluri sub ziduri şi au dus trunchiurile de copac în oraş. Turnurile au căzut dezmembrându-se. Pe durata nopţii, cei mai îndrăzneţi au încercat să dea foc maşinăriei de asalt, însă conţii germani şi soldaţii lor au fost în măsură să le împiedice planurile.

Montfort şi delegaţii începeau să se demoralizeze. Tot ce aruncau în canale dispărea peste noapte. În cele din urmă, un cruciat abil a venit cu ideea de a umple galeria subterană cu lemne de foc şi frunze umede, după care să le dea foc pentru a umple galeria cu fum. Au pus în practică propunerea şi turnurile au avansat din nou. Însă o grindină de pietre a căzut asupra atacatorilor, iar apărătorii au turnat smoală, ulei clocotit şi plumb topit peste ei de pe ziduri.

După care s-a produs o nouă minune: delegaţii papali şi episcopii de Carcassonne, Toulouse şi Paris au cântat imnul cruciadei, *Veni Creator Spiritus*. Apoi un zid s-a prăbuşit după ce a fost lovit de o balistă. Paralizaţi de cântecul pelerinilor, fără a opune rezistenţă, apărătorii din Lavaur i-au lăsat pe duşmani să intre în oraş.

După cum prezisese cronicarul, Lavaur a căzut în ziua Sfintei Cruci, pe 3 mai 1211. Timp de două luni, oraşul a ţinut piept asediului celor 15 000 de cruciaţi. Simon de Montfort, nobili francezi şi germani, egumeni, călugări, orăşeni, lucrători cu ziua, şerbi şi ţigani: Armata lui Hristos şi-a făcut intrarea în oraşul cucerit. Indiferent de religia, vârsta, sexul lor, toţi locuitorii au fost executaţi.

Când un cavaler cruciat a aflat că un mare număr de femei şi copii erau ascunşi în pivniţe, l-a rugat pe Simon de Montfort să îi cruţe pe cei mai slabi. Simon a fost de acord. Acest cavaler, al cărui nume nu a fost destul de important pentru a fi consemnat de cei doi cronicari ai asediului — nici de călugărul-istoric Vaux Cernay, nici de trubadurul-istoric Guillermo de Tudela —, e singurul „bărbat onorabil" din cruciada împotriva Graalului.

Américc de Montréal, fratele suveranei, împreună cu optzeci de cavaleri, nobili şi trubaduri, au fost conduşi la locul execuţiei. Spânzurătorile au fost pregătite. Américc a fost spânzurat primul. Eşafodul gigantic, ce ar fi trebuit să susţină greutatea a optzeci de oameni, s-a

rupt cu doar unul. Tâmplarii nu îl construiseră bine. Montfort nu a dorit să aştepte şi a ordonat acoliţilor săi să le taie gâtul.

O femeie în lanţuri stătea în faţa căpeteniilor cruciadei: Donna Geralda, suverana oraşului Lavaur.

Au aruncat-o pe Donna într-o fântână
Au acoperit-o cu pietre
Un act ruşinos şi un mare păcat,
Pentru că a fost cineva, ascultaţi bine,
Care să fi plecat din casa ei fără să fi fost bine primit?

GUILLERMO DE TUDELA

Donna Geralda a fost aruncată într-o fântână şi acoperită cu pietre până când gemetele ei nu s-au mai auzit. A murit de două ori pentru că purta un copil în pântec.

Au aprins un rug, un foc de sărbătoare: reuşiseră să captureze patru sute de catari. Cei care nu au fost în stare să recite *Ave Maria* au fost duşi la rug „într-o stare extatică de jubilare".

Fericirea martirilor de a părăsi în sfârşit acest iad pământesc a fost mai mare decât cea resimţită de călăii lor. Oferindu-şi unul altuia sărutul păcii, ei s-au aruncat în flăcări strigând „Dumnezeu e Dragoste!" Mamele au acoperit ochii copiilor lor până ce focul le-a închis ochii pentru totdeauna şi au descoperit paradisul etern.

Precum un deget acuzator întreptat spre un cer neprihănit, Montségur se ridica la nord pe o stâncă înaltă şi dominatoare deasupra norilor de sânge, ruguri şi oraşe în flăcări: un deget acuzator ce arăta în acelaşi timp către locul în care nu exista decât lumină, dragoste şi dreptate.

„Doamne, iartă-i, căci nu ştiu ce fac. Însă vă spun vouă: vă vor aduce moartea şi vor gândi că fac un lucru pe placul lui Dumnezeu. Dacă rămâneţi loiali până la moarte, vă voi da cununa vieţii veşnice, *Dieus vos benesiga...*" Astfel i-a consolat Guilhabert de Castres pe catarii terorizaţi în „fortăreaţa sfântă" din defileurile Taborului.

După căderea Lavaurului, cruciaţii au comis şi alte atrocităţi. Când au trecut pe lângă marginea pădurii în care şase mii de pelerini germani fuseseră învinşi categoric, Fulk, episcopul de Toulouse (anterior un trubadur pe care Dante l-a transportat în Paradis), a crezut că a

zărit un nimb şi a comunicat această nouă minune Papei Inocenţiu al III-lea.[28] Însă Papa îşi dăduse de mult seama că „vicarii" săi, orbiţi de fanatism şi ambiţie, merseseră prea departe. Papa Inocenţiu al III-lea a înţeles. Voise să fie Dumnezeu, însă a fost forţat să recunoască faptul că nu era nimic altceva decât un bărbat, un magician fără îndoială, însă unul care nu mai putea îndepărta spiritele pe care le invocase.

În faţa chipului lui Hristos şi în liniştea nopţii
Inocenţiu a îngenuncheat şi s-a rugat cu glas tare:
A simţit el oare oroarea liniştii
Pe care o aruncase peste lume?
Şi-a ridicat privirile către imaginea lui Dumnezeu,
A cărui dragoste şi blândeţe l-au înfricoşat.
În vreme ce se gândeşte la ce a făcut
În felul sângeros în care a condus lumea.

Priveşte intens în chipul din icoană,
O molie a stăvilit lumina
Şi totul în jurul său s-a întunecat
Şi a tăcut, pentru că nu mai pune întrebări chipului

În curând vede alte lumini ridicându-se
Şi alte cruci ce nu se pot ascunde
Flăcările din zarea Provenţei arată
Crucile de pe piepturile călăilor

Ruinele se prăbuşesc, săbiile zăngănesc,
Şi în pârâitul sălbatic al focului,
El ascultă cum îi este blestemat numele
Când această viziune oribilă îl asaltează
Îşi strânge conştiinţa-n pumn
Şi murmură impasibil: Amin, Amin.

LENAU, *ALBIGENZII*

Dacă există metempsihoza, sufletul lui Diocleţian trebuie să se fi reîncarnat în Papa Inocenţiu al III-lea. Dumnezeul pentru care pelerinii cruciadei au luptat împotriva albigenzilor nu a fost Yahweh, Baal sau Thor, nici măcar Lucifer. A fost Moloch, zeul văii fiului lui Hinnom.

Până la cruciada albigenziană, Provence şi Languedoc semănau cu o „insulă liniştită, fericită şi înflorind în inima furtunilor". Atrocităţile sângeroase ale războiului sfânt împotriva ereticilor au constituit una dintre cele mai mari şi mai oribile tragedii la care lumea a fost martoră.

O ţară frumoasă, bogată; un popor tolerant, liber şi care nu a fost scufundat în întuneric sau teamă la capătul lumii medievale; singura civilizaţie şi poate cea mai creştină, un urmaş vrednic al „simplităţii şi grandorii" anticilor — a fost exterminată de un teocrat şi de vecini geloşi, făţarnici.

Hristos a semănat dragoste; lumea a cules ură. Hristos a dorit să desfiinţeze legi străvechi şi să predice o ordine nouă: însă lumea a creat o Nouă Alianţă mai crudă decât cea veche.

Împreună cu floarea cea aleasă a ţării, flăcările cruciadei împotriva albigenzilor au ars ramurile tinere ale poeziei sale, care începuseră să se veştejească. Odată cu cruciada albigenziană, sentimentul de linişte absolută şi de viaţă spirituală a plăcerii şi iubirii a dispărut. Occitania şi-a pierdut pacea şi bunăstarea, acestea fiind înlocuite de bigotism şi sete de sânge. Războiul împotriva albigenzilor a dat lovitura de graţie poeziei occitane, care nu a mai reînflorit niciodată.

Păşim trişti şi abătuţi
Corturile splendide sunt vise pierdute
Scaunele moi şi decorurile somptuoase
Clopoţeii de argint şi căpestrele de aur.

Săgeţile sunt îndreptate acum către inimă
Nu mai există cântecele pline de bucurie şi durere dulce.
Am pierdut vremurile fericite!
Zilele triste au îngropat cântecul!

Cele două harpe ale sale stau sprijinite de copac
Până când, singure, putrezesc şi ruginesc:
Corzile tremură în bătaia vântului
Cadrul lor multicolor vibrează.

LENAU, *ALBIGENZII*

Cruciada împotriva albigenzilor şi-a continuat tumultul multă vreme. Am vrut doar să relatez faptele petrecute până în acest punct. Şi am făcut acest lucru, în ciuda limitărilor mele, în cel mai fidel mod cu putinţă. Raimon-Roger de Carcassonne, Américc de Montréal şi Donna Geralda de Lavaur sunt doar trei dintre cei o sută de mii de martiri din Languedoc.

Însă Raymond de Toulouse, Pedro de Aragon şi Simon de Montfort au rămas în viaţă![29]

Zidurile Montségurului erau încă în picioare, iar Esclarmonde a continuat să protejeze Sfântul Graal!

Pedro de Aragon, care se bucura de simpatia Vaticanului, s-a exprimat în mod deschis în favoarea oraşului Toulouse. În calitate de monarh occitan, el nu putea rămâne impasibil la fărădelegile Vaticanului împotriva lui Raymond. Mai mult, confruntat cu puterea din ce în ce mai mare a lui Simon de Montfort, propriile interese erau acum în pericol. Simon a acordat teritoriile cucerite în mod exclusiv francezilor şi a organizat provinciile subjugate după modelul francez. E posibil ca sfârşitul groaznic al lui Raimon-Roger să-l fi făcut pe regele Pedro să se ridice împotriva Romei. După cum ştim, Béziers era un oraş vasal al regelui Pedro de Aragon, care era în acelaşi timp înrudit cu vicontele prin legături de familie şi o prietenie profundă.

Pedro era respectat ca un cavaler occitan fără teamă şi fără pată. El şi-a arătat fervoarea religioasă în 1204 când, în compania unui alai strălucitor, a pornit pe mare către Roma pentru a-i jura fidelitate lui Inocenţiu. A fost încoronat şi a primit de la Papă sceptrul, mantia şi alte însemne ale distincţiei regale, care au fost aşezate cu mare veneraţie pe altarul din Catedrala Sfântului Petru. El i-a oferit darul regatului său, ceea ce l-a inspirat pe Papă să îi dea lui Pedro o sabie şi un titlul de „purtător de stindard" al Bisericii.

Datorită bunelor relaţii ale lui Pedro cu Vaticanul, ambasadorii săi au trimis o plângere formală lui Inocenţiu cu privire la metodele delegaţilor papali, metode pe care regele le considera arbitrare, nedrepte şi contrare intereselor autentice ale religiei catolice. După asta, el a mers la Toulouse cu intenţia de a interveni în favoarea cumnatului său Raymond, care fusese ruinat. Ambasadorii săi l-au convins pe Inocenţiu să îi ordone lui Montfort înapoierea tuturor bunurilor pe care acesta le confiscase de la drept-credincioşi şi să îl avertizeze pe

Arnaud să nu se opună cruciadei pe care curia de la Roma o pregătea împotriva sarazinilor prin prelungirea ostilităţilor în comitatul Toulouse — o cruciadă care în cele în urmă s-a finalizat glorios cu victoria de la Las Navas de Tolosa în 1212, care a înfrânt puterea maurilor în Spania. Acolo, el s-a înălţat peste ceilalţi regi şi nobili şi astfel a putut să adauge „El Católico" la numele său.

Maniera în care a procedat Papa, precum şi medierea energică a lui Pedro au produs o impresie profundă printre delegaţi şi au electrizat întreaga ierarhie din Languedoc, determinând-o să acţioneze pentru a depăşi criza.

În ianuarie 1213, regele Aragonului a înaintat delegaţilor pontificali o petiţie în care îi implora să îşi extindă graţia în mai mare măsură decât spiritul justiţiar asupra nobililor care îşi pierduseră domeniile. El a prezentat un act de abdicare semnat de Raymond şi confirmat de oraşul Toulouse, după cum şi „abdicările" corespondente ale conţilor de Foix şi Comminges, care şi-au cedat teritoriile şi drepturile lui Pedro. Aceştia au recunoscut jurisdicţia delegaţilor de a acţiona precum doreau, chiar dacă acţiunile lor erau contrare ordinelor Papei. Drepturile nobililor occitani puteau fi restabilite doar atunci când ei ofereau satisfacţie Bisericii. Până atunci, nicio supunere nu era completă şi nicio garanţie nu putea fi suficientă. Însă prelaţii erau mult prea absorbiţi de fanatismul, ambiţia şi ura lor. Distrugerea casei de Toulouse era mult prea costisitoare pentru ei pentru a fi oprită acum; erau decişi să îşi urmeze planul până în pânzele albe.

Garanţiile oferite de Pedro în petiţia sa nu au întrunit minimul condiţiilor stabilite de delegaţii papali. Arnaud de Cîteaux i-a scris regelui de Aragon o scrisoare extrem de aspră în care îl ameninţa cu excomunicarea în cazul în care acesta nu îşi întrerupea relaţiile cu cei acuzaţi sau excomunicaţi pentru erezie.

Între timp, ambele tabere au trecut la acţiune fără să mai aştepte o decizie de la Roma. În Franţa, cruciada era predicată din nou. Moştenitorul tronului, Ludovic, fiul lui Filip, a luat crucea împreună cu baronii francezi. În cealaltă tabără, regele Pedro şi-a întărit chiar mai mult relaţiile cu Raymond şi nobilii excomunicaţi.

În septembrie 1213, o bătălie decisivă a avut loc între cruciaţi şi coaliţia occitană la Muret, nu departe de Toulouse. Cruciaţii au învins. Minunile erau de partea lor; tămâia şi rugăciunile evlavioase

erau mai importante decât patriotismul şi misticismul occitanilor. Dacă e să îl credem pe cronicarul oficial, victoria lui Montfort la Muret s-a datorat unei minuni: pentru a se asigura că Pedro e de partea lor, nobilii albigenzi i-au oferit toate soţiile şi fiicele în noaptea de dinaintea bătăliei. El a fost atât de epuizat în dimineaţa următoare încât nu mai putea sta în picioare pe durata liturghiei, ca să nu mai vorbim de participarea la luptă. Pedro de Aragon a fost ucis în luptă de doi cavaleri francezi vestiţi, Allain de Roucy şi Florent de Ville.

Simon de Montfort a murit în 1216. Egumenul Arnaud de Cîteaux, care între timp fusese numit arhiepiscop de Narbonne, şi care era acum duşmanul său neîmpăcat, l-a anatemizat. Aparent, acest act a însemnat sfârşitul puterii lui Montfort. După Muret, Toulouse s-a răzvrătit împotriva sa. În Ziua Sfântului Ioan, când a încercat să recucerească oraşul, o piatră aruncată de o mână presupus feminină l-a ucis. La vestea că „gloriosul paladin al lui Hristos", „Noul Macabeu", „bastionul credinţei" căzuse martir în apărarea religiei, jalea tuturor credincioşilor din lumea vestică a fost nemăsurată.

Şase ani mai târziu, Raymond al VI-lea, conte de Toulouse, duce de Narbonne şi marchiz de Provence, care fusese transformat în cel mai nefericit şi mai blestemat monarh al lumii occidentale, a murit.

Când egumenul de la Saint Cernin a încercat să îi dea ultima împărtăşanie lui Raymond, el nu mai putea vorbi. Un cavaler ospitalier care era în cameră a aruncat peste conte mantia sa cu o cruce pe ea. Acesta voia ca ordinul său să se ocupe de înmormântare în semn de recunoaştere pentru moştenirea pe care contele le-o lăsase prin testament. Însă egumenul de la Saint Cernin a aruncat mantia, strigând că moartea contelui avusese loc în parohia sa.

O anchetă ordonată de Papa Inocenţiu al IV-lea în 1247 a dezvăluit că potrivit declaraţiilor a 120 de martori, Raymond fusese „cel mai pios şi mai milos dintre toţi oamenii, şi un servitor credincios al Bisericii". Însă nimic nu poate schimba realitatea îngrozitoare a faptului că rămăşiţele pământeşti ale contelui au rămas neîngropate în mănăstirea ospitalierilor, iar în cele din urmă au devenit hrană pentru şoareci. Până la sfârşitul secolului al şaptesprezecelea, era posibil să îi vezi craniul ca pe o „curiozitate".

Parisul şi Roma au continuat să predice cruciada împotriva albigenzilor până în 1229, anul în care Raymond al VII-lea de Toulouse şi Sfântul Ludovic al Franţei au venit la masa tratativelor pentru negocieri serioase de pace în Meaux; tratatele au fost în mod solemn ratificate în Paris pe 12 aprilie 1229.

În veşminte de pocăit, Raymond a trebuit să îngenuncheze în faţa nunţiului papal în afara catedralei Notre Dame şi să îi ceară permisiunea de a intra în catedrală. În atriu, i-au fost luat hainele şi încălţămintea şi a fost condus într-o cămaşă simplă în faţa altarului, unde excomunicarea a fost ridicată şi a trebuit să jure respectarea tratatelor. Ulterior, l-au condus la Luvru, unde, conform tratatelor, el trebuia să rămână prizonier până în ziua nunţii fiicei sale Ioana cu fratele regelui Ludovic, un copil care abia dacă avea vârsta de nouă ani.

Condiţiile de pace erau următoarele: Raymond trebuia să facă un jurământ de credinţă faţă de rege şi Biserică, să promită dezrădăcinarea cuibului de eretici de la Montségur şi să ofere o recompensă de doi escudos de argint oricărei persoane care aducea un eretic viu sau mort. Mai mult, el trebuia să ofere bisericilor şi mănăstirilor din Occitania 10 000 de mărci ca indemnizaţie şi să doneze patru mii de mărci pentru construirea unei facultăţi catolice în Toulouse. I s-a ordonat să îi considere prieteni pe cei care au luptat împotriva sa pe durata cruciadelor. Zidurile din Toulouse şi ale altor treizeci de oraşe şi fortăreţe trebuiau demolate şi cinci castele urmau să fie cedate regelui Franţei ca o garanţie. Era admis în mod implicit că actualul conte de Toulouse pierdea drepturile asupra tuturor posesiunilor sale. Binevoitor, Sfântul Ludovic i-a lăsat teritoriile fostei eparhii de Toulouse, însă doar cu condiţia ca după moartea sa ele să fie moştenite de fiica lui Raymond şi de soţul acesteia, fratele lui Ludovic, iar astfel ele ar fi aparţinut pentru totdeauna casei regale franceze.

În celelalte mari oraşe din Occitania, care fuseseră anterior vasale ale contelui de Toulouse (însă, în realitate, practic oraşe-state independente), au fost instituiţi seneşali regali.

Raymond a trebuit să întreprindă eforturi energice pentru a-i obliga pe toţi vasalii să recunoască dominaţia franceză, în special pe contele de Foix, care a fost nevoit să semneze un tratat de pace umilitor în anul următor. În acest mod, suveranitatea coroanei franceze a fost asigurată pe tot cuprinsul sudului Franţei. Luvrul a triumfat!

Totuşi Roma nu credea că venise încă vremea să renunţe la arme.

Ah, Toulouse şi Provence!
Şi ţinutul lui Agen!
Béziers şi Carcassonne!
Cum te-am văzut! Cum te văd.

BERNARD SICARD DE MARJEVOLS[31]

E o peşteră adâncă şi tăcută în pădure,
Unde nu ajung niciodată razele soarelui, nici adierile vântului,
E locul în care se târâie o fiară bătrână şi ostenită
Când vrea să moară, ascunsă în întuneric.
Poate ar trebui să învăţăm mai multe din horcăitul chinuit
Al unui animal pe moarte decât de la stele.

LENAU, *ALBIGENZII*

PARTEA A PATRA

APOTEOZA GRAALULUI

ROMA MONOPOLIZASE CREDINŢA DREAPTĂ şi miraculosul. După cum au afirmat în unanimitate cronicarii, cruciada împotriva albigenzilor s-a terminat victorios (desigur!) mulţumită minunilor întreprinse de „Dumnezeul Tunetului" în favoarea combatanţilor săi.

Într-o noapte din 1170, Juana de Aza a avut un vis ciudat: nobila spaniolă a visat că purta un câine în trupul ei, iar când i-a dat naştere, acesta ţinea în gură o torţă aprinsă care a dat foc lumii. Când Juana a născut un băieţel sănătos şi preotul l-a botezat cu numele de Domingo, bunica sa a avut o viziune bizară: ea a observat pe fruntea copilului proaspăt botezat o stea care înconjura şi lumina întregul Pământ cu splendoarea sa.

Îl regăsim mai întâi pe Sfântul Dominic în anul 1206; el îi încuraja pe delegaţii demoralizaţi ai papei în Montpellier şi încerca să îi convingă să nu îşi abandoneze misiunea: convertirea ereticilor. După aceea l-am găsit la Conciliul din Pamiers, alături de călugărul vexat care a strigat prinţesei ereticilor Esclarmonde că, în loc să încurce discuţiile teologice, ar trebui să îşi vadă mai bine de fuiorul de lână. În cele din urmă, el a fost prezent la întemeierea, nu departe de Montségur, a mănăstirii Notre Dame de Prouille şi a participat la căutarea convertiţilor printre albigenzi. Nu am menţionat că la un moment dat în Lagrasse, în apropiere de Carcassonne, el a săvârşit liturghia într-un altar improvizat, în timp ce în cele patru colţuri ale acestuia erau pregătite ruguri pentru a-i arde pe ereticii afurisiţi.

Nu vom descrie minunile care l-au ajutat să recruteze călugări de la mănăstirea din Prouille sau să obţină autorizaţie pontificală pentru Ordinul Dominican şi să verifice felul în care rugăciunea rozariului

Maicii Domnului era absolut esențială pentru eradicarea ereziei. Suntem fericiți să afirmăm că, aproape zilnic, Sfântul Dominic a adus vestea Mântuirii ereticilor întemnițați; oamenii îl venerau ca pe un sfânt în viață, luând bucăți din haina sa ca relicve, iar după cum a consemnat istoricul dominican Tomas de Malvenda (1565–1628), fondatorul Ordinului Dominican are de asemenea onoarea de a rămâne în istorie ca părintele fondator al Inchiziției.

Inchiziția a fost inaugurată oficial pe 20 aprilie 1233, o dată la care au fost făcute publice două bule ale Papei Grigorie al IX-lea, care i-au însărcinat pe călugării dominicani cu persecuția ereticilor. Analiza ambelor documente papale arată că suveranul pontif nu a întrevăzut consecințele unei astfel de inițiative.

În prima bulă, Papa a insistat asupra necesității de a distruge erezia indiferent prin ce mijloace și de a susține întemeierea Ordinului Dominican. După care s-a întors către episcopi:

„Vă văd absorbiți de multe griji, fără suflu sub apăsarea acestor preocupări obositoare. De aceea, vă vom ajuta să vă duceți povara și am decis să trimitem călugări-predicatori împotriva ereticilor Franței și ai provinciilor învecinate. Pe care vă cerem, vă povățuim, vă îndemnăm și vă ordonăm să îi întâmpinați cum se cuvine, să vă purtați frumos cu ei, să îi susțineți, să-i sfătuiți și să îi ajutați în așa fel încât ei să își poată îndeplini misiunea."

A doua bulă a lui Grigorie era adresată egumenilor și călugărilor Ordinului-predicatori. Ea făcea referire la acei fii pierduți care continuau să îi susțină pe eretici și afirma: „În consecință, vă împuternicesc cu autoritatea, acolo unde predicați, de a-i caterisi pe acei clerici care, ignorând avertismentele voastre, refuză să renunțe la apărarea ereziei; vă împuternicesc cu autoritatea de a acționa imediat împotriva lor, chiar dacă e esențial să recurgeți la [să faceți uz de] brațul secular [un eufemism pentru moartea prin ardere pe rug]."

Când Ordinul Dominican a primit de la Sfântul Scaun misiunea de a-i combate pe ereticii din sudul Franței, a descoperit că această sarcină era aproape imposibil de dus la îndeplinire. Fără niciun obstacol, din generație în generație, erezia se înrădăcinase atât de ferm încât afectase toate straturile sociale; aceasta înseamna că dominicanii trebuiau să reeduce sistematic întreaga Occitanie în spiritul adevăratei credințe.

Prin urmare, inchizitorul nu trebuia să-i impresioneze pe oameni prin infatuare — misiunea sa era să îi paralizeze prin teroare. Veşmintele luxoase, procesiunile spectaculose şi alaiul de servitori aparţineau prelaţilor. Inchizitorul purta straiele Ordinului său, iar atunci când călătorea, câţiva cavaleri îl însoţeau pentru a-l proteja şi pentru a-i executa ordinele. Cu câteva zile înainte de a vizita un oraş sau un sat, el trimitea vorbă despre sosirea lui autorităţilor ecleziastice, cerându-le să convoace cetăţenii în piaţă la o oră dinainte stabilită. Celor care se supuneau acestui ordin le era promisă o indulgenţă. Cei care nu se supuneau erau excomunicaţi.

Inchizitorul îşi rostea omilia în faţa populaţiei adunate. Vorbind despre adevărata credinţă, a cărei expansiune oamenii trebuiau să o susţină cu toată tăria, el îi îndemna pe locuitorii oraşului să se prezinte în faţa lui în decurs de doisprezece zile. Ei urmau să îi dezvăluie tot ceea ce aflaseră sau auziseră despre orice persoană care putea fi suspectată de erezie, precum şi să prezinte motivele suspiciunii. Cei care nu veneau cu o astfel de declaraţie erau excomunicaţi *ipso facto*. Cei care se supuneau erau răsplătiţi cu o indulgenţă de trei ani.

Ne putem imagina şocul resimţit de o parohie atunci când, brusc, un inchizitor sosea şi îşi citea discursul. Nimeni nu putea şti cu exactitate ce bârfe circulă în privinţa sa. „În cele din urmă, părinţii erau instigaţi să îşi trădeze fiii, fiii să îi trădeze pe părinţi, bărbaţii pe neveste şi nevestele pe soţii lor", după cum a spus odată Papa Grigorie al IX-lea.

Participând la anchetă, pe lângă inchizitor şi epistat, exista un secretar ce nota desfăşurarea evenimentelor aşa cum îi dicta inchizitorul „astfel încât să existe o consemnare efectuată în cel mai bun mod cu putinţă". Să aruncăm o privire asupra uneia dintre aceste anchete, completată cu unele comentarii despre cazul propriu-zis:

> Când un eretic apare pentru prima dată, cu un aer sigur ca şi cum el ar fi convins de nevinovăţia sa, primul lucru pe care îl întreb e ce crede el că a fost chemat să declare.
>
> *Acuzatul*: Domnule, aş vrea să îmi spuneţi motivul.
>
> *Eu*: Eşti acuzat pentru faptul de a fi eretic, de a crede şi a învăţa lucruri pe care Biserica noastră Sfântă nu le permite.

Acuzatul (înaintea unei astfel de întrebări, ei își ridică ochii către cer și adoptă o atitudine pioasă): Dumnezeule și Domnul meu, Tu ești singurul care știe că sunt nevinovat și că niciodată nu am practicat altă credință decât adevăratul creștinism.

Eu: Tu numești credința ta creștină pentru că o consideri pe a noastră falsă și eretică. Din acest motiv, te întreb dacă ai considerat o altă credință a fi mai adevărată decât cea pe care Biserica Romei o consideră adevărată.

Acuzatul: Cred în credința adevărată, așa cum o învață Biserica Catolică.

Eu: E posibil ca o parte din frații tăi de credință să trăiască în Roma. E ceea ce tu numești Biserica Romană. Când predic, e posibil să vorbesc despre aspecte care sunt comune credinței tale și credinței mele, cum ar fi că Dumnezeu există, și astfel tu crezi ceva ce eu predic. Și cu toate astea ai putea fi un eretic, pentru că tu crezi alte lucruri, ce nu ar trebui să fie crezute.

Acuzatul: Cred în tot ceea ce ar trebui să creadă un creștin.

Eu: Îți cunosc șiretlicurile. Ceea ce secta voastră crede e ceea ce, după părerea ta, un creștin ar trebui să creadă. Ne pierdem vremea cu vorbe fără noimă. Spune-mi simplu și pe de-a-ntregul: Crezi în unul Dumnezeu, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt?

Acuzatul: Da!

Eu: Crezi în Iisus Hristos, care s-a născut din Fecioara Maria, a suferit, a înviat din morți și a urcat la Cer?

Acuzatul: Da!

Eu: Crezi într-o liturghie săvârșită de un preot, unde pâinea și vinul se transformă, prin puterea lui Dumnezeu, în trupul și sângele lui Hristos?

Acuzatul: De ce nu aș crede asta?

Eu: Nu te-am întrebat de ce nu ai crede, ci dacă tu crezi sau nu.

Acuzatul: Cred tot ceea ce tu și alți înțelepți buni îmi porunciți să cred.

Eu: Acești înțelepți buni sunt învățători ai sectei tale. Dacă avem aceeași credință, tu mă crezi de asemenea pe mine.

Acuzatul: Din moment ce mă înveţi ceea ce e bine pentru mine, eu cred aşa cum crezi tu.

Eu: Consideri că un lucru e bun dacă eu îl predic aşa cum îţi este predicat de bunii tăi înţelepţi. Spune-mi atunci, crezi că trupul Domnului Nostru se găseşte pe altar?

Acuzatul: Da!

Eu: Ştii că toate trupurile sunt munca Domnului nostru. Din acest motiv, eu te-am întrebat dacă trupul ce se găseşte pe altar este trupul Domnului care s-a născut din Fecioara Maria, care a murit pe cruce, a înviat din morţi şi s-a ridicat la Cer.

Acuzatul: Iar tu, domnule, nu crezi asta?

Eu: Cred cu tărie.

Acuzatul: Şi eu.

Eu: Crezi ceea ce cred eu. Însă nu asta te-am întrebat. Eu te-am întrebat dacă tu crezi asta.

Acuzatul: Dacă îmi răsuciţi cuvintele, eu nu ştiu cum aş putea răspunde. Sunt un om simplu şi nu am învăţat carte niciodată. Te rog, domnule, să nu faci o capcană pentru mine din cuvintele mele.

Eu: Dacă eşti un om simplu, răspunde-mi simplu fără să îmi eviţi întrebarea.

Acuzatul: Cu plăcere.

Eu: Eşti dispus să juri că nu ai învăţat niciodată nimic din ceea ce contrazice credinţa pe care noi o considerăm a fi cea adevărată?

Acuzatul (pălind): Dacă trebuie să jur, o voi face.

Eu: Nu am spus că trebuie să juri, ci am întrebat dacă ai fi dispus să o faci.

Acuzatul: Dacă îmi porunciţi să jur, voi jura.

Eu: Nu vreau să te forţez să juri. Tu consideri jurământul un păcat şi mă vei învinui pe mine dacă te forţez să o faci. Însă dacă vrei să juri, eu îţi voi accepta jurământul.

Acuzatul: Însă de ce aş jura, dacă nu îmi porunciţi să o fac?

Eu: De ce? Pentru a te elibera de bănuiala că eşti un eretic.

Acuzatul: Domnule, nu știu cum să depun un jurământ dacă nu mă înveți.

Eu: Dacă eu aș fi persoana care trebuie să jure, aș ridica degetele și aș spune: Nu am avut niciodată nimic de-a face cu erezia, nici nu am crezut ceva ce contrazice adevărata credință. Acesta este adevărul, așa să-mi ajute Dumnezeu!

Pentru a evita efectuarea corectă a unui jurământ și pentru a ne face să credem că el a jurat oarecum, acuzatul a îngăimat cuvintele. Unii eretici chiar răstălmăcesc cuvintele în așa fel încât să ne dea impresia că jură sau convertesc cuvântul într-o rugăciune, ca de exemplu: „Așa să-mi ajute Dumnezeu, pentru că nu sunt un eretic!" Când l-am întrebat dacă a jurat, acuzatul a răspuns: „Nu m-ați auzit jurând?" Dacă a fost constrâns, într-un mod de neiertat, el a apelat la judecător pentru compasiune: „Domnule, dacă am făcut ceva greșit, voi sta închis cu bucurie. Însă ajută-mă să mă eliberez de acuzația care, fiind nevinovat, mă amenință!"

Un inchizitor puternic nu ar trebui să se lase niciodată impresionat de astfel de metode. Dimpotrivă, este absolut necesar ca el să acționeze cu hotărâre pentru a-i forța pe astfel de oameni să recunoască și să renunțe public la eroarea lor — dacă se dovedește ulterior că jurământul a fost fals. Când cineva e gata să jure că nu e eretic, eu spun de obicei: „Dacă juri pentru a scăpa de rug, nu sunt suficiente nici zece, o sută sau o mie de jurăminte pentru că ești scutit de jurămintele pe care ai fost forțat să le rostești. De vreme ce am în mâinile mele dovada rătăcirilor tale eretice, jurămintele tale nu te vor feri de arderea pe rug. Singurul lucru pe care vei reuși să îl faci e să îți încarci și mai mult conștiința, fără să-ți salvezi viața. Dacă, în schimb, îți mărturisești greșeala, eu voi înlesni anumite măsuri de grațiere."

Am văzut oameni care, constrânși în acest mod, au mărturisit în cele din urmă.

Jurământul unui anume Joan Tesseire din Toulouse care a fost acuzat de erezie a fost supus atenției noastre:

„Nu sunt eretic pentru că am o soție și mă culc cu ea, am copii, mănânc carne, mint, jur și sunt un credincios creștin; pentru că totul e adevărat, așa să-mi ajute Dumnezeu!"[1]

Dacă acei „credincioşi" eretici acceptau să fie convertiţi şi renunţau la erezie în vreme ce promiteau să spună tot adevărul şi îşi denunţau complicii, pedeapsa care îi aştepta era relativ uşoară: flagelare, pelerinaje sau o amendă.

Flagelarea consta în dezbrăcarea până la brâu a penitentului, prezentarea sa în faţa preotului parohiei, care apoi îl bătea în prezenţa credincioşilor după liturghia din fiecare duminică, pe durata Epistolei şi predicii.

În prima duminică a fiecărei luni după liturghie, ereticului i se cerea să viziteze fiecare casă în care el se asociase cu un alt eretic şi unde preotul îl bătea din nou. Pe durata procesiunilor, la fiecare popas acesta era răsplătit cu alte câteva lovituri de băţ.

Existau pelerinaje lungi şi pelerinaje scurte. Pelerinajele lungi aveau ca destinaţii obligatorii, Roma, Santiago de Compostela, Sfântul Toma de Canterbury şi cei Trei Regi din Köln. Astfel de pelerinaje, pentru că trebuiau parcurse pe jos, durau câţiva ani de zile. Odată, un bătrân de peste nouăzeci de ani a trebuit să pornească într-un pelerinaj la Santiago de Compostela pentru simplul fapt de a fi schimbat câteva cuvinte cu un eretic. Aşa-zisele pelerinaje scurte erau efectuate la Montpellier, Saint Gilles şi Tarascon pe Rhône, Bordeaux, Chartres şi, în cele din urmă, Paris. La întoarcere, fiecare pelerin era obligat să prezinte unui inchizitor un certificat care dovedea că îşi parcursese pelerinajul aşa cum i se poruncise.

În cazurile în care confesiunea şi renunţarea la erezie nu erau obţinute în mod spontan, acuzatul era sancţionat cu una dintre pedepsele de tip *poenae confusibiles*. Printre aceste pedepse, şi în acelaşi timp printre cele mai umilitoare dintre ele, era purtarea crucii. Ereticul era forţat să poarte pe pieptul şi spatele său cruci galbene ce măsurau cinci centimetri lăţime şi zece înălţime. Pe durata unei procesiuni, dacă convertitul comisese sperjur, i se puneau alte cruci pe antebraţ şi pe braţ. În acest fel, prutătorul crucii era expus ironiilor populaţiei şi supravieţuia cu greu. Un anume Arnaud Isarn s-a plâns la un moment dat că îi era greu să se descurce până la capăt, deşi purtase crucile de mai puţin de un an. Şi totuşi a fi condamnat să porţi crucea era o pedeapsă adesea pe viaţă. Crucea care pe vremea cruciadelor în Ţara Sfântă fusese purtată cu mândrie pe scut sau pe veşminte a fost convertită într-un simbol al infamiei.[2]

Odată deţinuţi şi întemniţaţi, „credincioşii" erau îndemnaţi de inchizitori să se convertească şi erau interogaţi în prezenţa a cel puţin doi martori. Dacă nu erau dispuşi să mărturisească şi să se dezică de fraţii eretici, erau daţi pe mâna călăilor pentru tortură.

Papa Clement a V-lea a declarat în 1306 că în Carcassonne inchizitorii au reuşit să determine prizonierii să îşi recunoască vina nu doar lipsindu-i de somn şi hrană, ci de asemenea prin aplicarea torturii. Canoanele Bisericii le interziseseră în mod expres clericilor săi să folosească tortura (şi chiar să fie martori la aceasta), astfel încât pentru a depăşi acest impas, Papa Alexandru al IV-lea a conferit o autoritate specială inchizitorilor, care le permitea să se situeze deasupra tuturor acestor păcate ecleziastice.

Înainte de a începe tortura, instrumentele folosite pentru a produce suferinţa erau prezentate şi explicate acuzatului: masa de tortură, ferăstrăul, cărbunii încinşi şi aşa-numita „cizmă spaniolă". După care inchizitorii îl sfătuiau să facă o mărturisire completă. Dacă ereticul refuza, călăul îl lega, iar inchizitorii îl rugau din nou stăruitor să vorbească. Dacă acesta refuza iarăşi, era aplicată tortura. Conform regulilor, acuzatul nu putea fi torturat decât o singură dată; însă acest aspect a fost reinterpretat în aşa fel încât inchizitorii să poată folosi tortura „câte o dată pentru fiecare cap de acuzare".

Confirmarea era cerută după fiecare confesiune obţinută în camera de tortură. În general, acuzatului îi era citită declaraţia şi era întrebat dacă e de acord. Tăcerea însemna acordul. Dacă îşi retrăgea mărturia, acuzatul putea fi predat călăilor pentru a „continua tortura" — să „o repete", după cum afirmau ei în mod expres — implicând faptul că acuzatul nu fusese torturat destul. Utilizând astfel de metode, inchizitorii puteau condamna pe oricine doreau.[3]

Când un eretic dădea semne de căinţă după ce fusese condamnat, sau dacă era unul dintre cei care renunţa la erezie, acestuia îi erau aplicate chinurile pe *murus* [zid] — ca o precauţie în cazul în care el mărturisise de frica morţii. Acest tip de tortură putea fi *murus largus* sau *murus strictus*. În oricare dintre categorii, hrana consta doar din pâine şi apă. Inchizitorii au numit-o „pâinea suferinţei şi apa nenorocirii". *Murus largus* era o pedeapsă relativ benignă de întemniţare în vreme ce *murus strictus* era compusă din tot ceea ce cruzimea umană este capabilă să îşi imagineze. Victima era închisă într-o temniţă strâmtă fără ferestre şi înlănţuită cu mâinile şi picioarele de zid. Hrana îi era

oferită printr-o deschidere îngustă construită în acest scop. *Murus strictus* era un mormânt pe care inchizitorii l-au numit în mod ironic *vade in pacem*: mergi (stinge-te) în pace.

Regulile preoţeşti cereau ca aceste încăperi să fie cât mai mici şi mai întunecate cu putinţă. Cerinţele inchizitorilor erau satisfăcute cu orice preţ, iar ei au reuşit să inventeze o pedeapsă mai crudă, pe care au numit-o *murus strictissimus*. Din motive de la sine înţelese, documentele Inchiziţiei treceau sub tăcere detaliile torturilor suferite de victimele ei — un lucru pentru care ar trebui să fim recunoscători.

Când un presupus eretic îşi păstra cu obstinaţie loialitatea faţă de credinţa sa, el era predat braţului secular. Dacă autorităţile civile erau lente în executarea unei condamnări la moarte împotriva unui eretic, Biserica făcea uz, fără nicio precauţie, de toate mijloacele aflate la dispoziţia ei pentru a le forţa să se supună.[4]

Conform inchizitorului din Toulouse, Bernard Gui, principiile pentru îndrumarea colegilor săi pe durata exercitării îndatoririlor lor pioase erau următoarele: „Scopul Inchiziţiei este distrugerea ereziei; foarte bine atunci, însă acest lucru nu se poate întâmpla dacă există eretici, iar aceştia nu pot fi distruşi dacă cei care îi protejează şi îi ajută nu sunt distruşi; acest ţel poate fi atins prin două modalităţi: convertirea ereticilor la credinţa adevărată sau predarea lor braţului secular pentru incinerare."

Înainte de înmânarea unui eretic autorităţilor civile în conformitate cu legea canonică, acestora li se cerea să aplice pedeapsa în aşa fel încât să evite *implicarea* oricărui pericol pentru trup şi viaţă. Această petiţie nu era nimic altceva decât un truc murdar al canoanelor Romei, după cum o demonstrează cuvintele Sfântului Toma d'Aquino, scrise cu multă sinceritate:

> În nicio împrejurare nu e posibil să fii indulgent cu ereticii. Compasiunea, dragostea întreagă a Bisericii permite cu siguranţă ca ei să fie dojeniţi, însă în cazul în care se arată a fi încăpăţânaţi, ei trebuie să fie predaţi braţului secular astfel încât moartea să îi alunge din această lume. Nu e aceasta dovada iubirii infinite a Bisericii? Pentru acest motiv, un eretic pocăit este primit mereu pentru penitenţă, iar datorită acestui lucru, viaţa sa este respectată. Însă dacă revine la erezia lui, i se îngăduie la pocăinţa pentru binele

sufletului său, dar nu se poate salva pe sine de condamnarea la moarte.[5]

Inchizitorii au fost mereu foarte clari: predarea unui eretic brațului secular însemna pedeapsa capitală. Pentru a evita profanarea bisericilor, condamnările la moarte nu erau niciodată anunțate în interiorul zidurilor sfinte; în schimb, ele erau făcute publice în piața centrală unde rugurile de execuție erau aprinse, iar victimele erau arse până rămânea doar cenușa.

Biserica vedea în incinerarea ereticilor un act de pietate de o asemenea importanță încât indulgențe complete erau oferite celor care aduceau lemn de foc la ruguri. Mai mult, ele îi avertizau pe toți creștinii că aveau obligația serioasă de a ajuta la distrugerea ereticilor; îi învăța să îi denunțe pe acești eretici autorităților ecleziastice fără niciun fel de considerație, umană sau divină. Fiul trebuia să își trădeze tatăl; soțul devenea un complice dacă nu își abandona soția eretică morții în flăcări.

„Numele tuturor ereticilor nu sunt scrise în cartea vieții. Trupurile lor au fost arse aici, iar sufletele lor sunt chinuite în Iad", a scris triumfător un cronicar drept-credincios.

Biserica nu s-a mulțumit doar să-i determine pe cei vii să îi simtă puterea. Mâna sa crudă s-a întins de asemenea asupra morților.

Ca un exemplu al *condamnării ereticilor morți*, trebuie să includem ceea ce a făcut Papa Ștefan al VII-lea, în anul 897. Vicarul lui Hristos a solicitat dezgroparea cadavrului succesorului său, Papa Formosus, pentru a-l condamna ca eretic; i-a tăiat două degete de la mâna dreaptă și a pus să i se arunce trupul în Tibru. Câțiva oameni plini de compasiune au reușit să pescuiască trupul Sfântului Părinte eretic din ape și să îl îngroape din nou în pământ uscat. În anul următor, Papa Ioan al IX-lea a declarat procesul lui Formosus nul și a proclamat în cadrul unui sinod că nimeni nu putea fi condamnat după moarte pentru că acuzatul ar fi trebuit să dispună de posibilitatea de a se apăra. În ciuda acestei hotărâri, Papa Sergius al III-lea a ordonat din nou deshumarea rămășițelor pământești ale lui Formosus în 905. Îmbrăcând cadavrul în veșminte papale, el a cerut să fie așezat pe un tron și l-a condamnat încă o dată în mod solemn; după care au decapitat trupul, i-au tăiat încă trei degete de la mână și l-au aruncat în Tibru. Când oasele dezonoratului Sfânt Părinte au fost scoase din râu

de niște pescari și duse în Biserica Sfântului Petru, se spune că imaginile sfinților s-au aplecat către ei și l-au salutat pe Formosus cu veneraţie.

Desigur, pentru că decretele curiei se contraziceau unul pe celălalt, inchizitorii erau liberi să le aleagă pe cele care le permiteau deshumarea morților a căror erezie a fost descoperită abia după deces și să îi trateze ca și cum ar fi fost în viață. La sfârșit, ei ardeau cadavrele și le împrăștiau cenușa în cele patru zări. Dacă autoritățile civile erau reticente față de dezgroparea unui eretic, preoții amenințau să-i excludă pe membrii acestora din comunitatea ecleziastică, să îi lipsească de taine și împărtășanie, iar în cele din urmă, să îi acuze de erezie.

Unul dintre primele acte oficiale ale Papei Inocențiu al III-lea a fost publicarea următorului decret:

> În națiunile aflate sub jurisdicția noastră, averile ereticilor vor fi confiscate.[6] În ceea ce privește alte națiuni, noi le poruncim acelor prinți și suverani să adopte aceleași măsuri dacă nu doresc să ajungă în situația de a fi forțați să o facă prin dispozițiile de cenzură ale Bisericii. Noi ne așteptăm în egală măsură ca ei să nu înapoieze posesiunile acelor eretici care s-au convertit, fie și din milă față de ei. În același mod în care, conform legii civile, infracțiunea de lezmaiestate este pedepsită cu moartea și confiscarea bunurilor, lăsând copiii în viață doar prin grație și milă, cei care se depărtează de credință și îl hulesc pe Fiul lui Dumnezeu se cuvine să fie despărțiți de Hristos și lipsiți de bunurile lor pământești. De fapt, nu e oare o crimă mai mare atacul asupra Maiestății Spirituale decât cel asupra maiestății civile?

Acest decret papal a fost încorporat în legea canonică. Inspirându-se din doctrina legii romane cu privire la infracțiunea de lezmaiestate, el postula că un eretic își pierduse dreptul la bunurile sale. Această sete nepotolită pentru averile lumești ale victimelor era cu deosebire respingătoare pentru că își avea originea în Biserică. Până la un anumit punct, acțiunile sale păreau să absolve autoritățile civile de vină; totuși puțin câte puțin, și acestea s-au obișnuit cu confiscarea bunurilor — cu aceeași fervoare și poftă față de tot ceea ce posedau ereticii. Niciodată în istoria umană nu a existat un mod mai respingător de a profita de pe urma nenorocirilor semenilor: călcând pe urmele Inchiziției, acești vulturi s-au îngrășat pe seama suferinței pe care o creaseră.

Mulţumită unor astfel de metode, venitul eparhiei din Toulouse a crescut în aşa măsură încât Papa Ioan al XXII-lea a putut întemeia şase eparhii noi în 1317. Când papa a murit, după cum a relatat unul dintre cronicarii epocii, el a lăsat o avere personală de douăzeci şi cinci de milioane de florini de aur. Au fost istorici care, bazându-şi munca pe logică şi ingeniozitate, au redus această sumă la un milion. Au stabilit cu certitudine că venitul anual al Papei a fost de două sute de mii de florini de aur, însă jumătate din ei, mai mult sau mai puţin, au fost destinaţi bugetului familiei sale.

O statistică a activităţilor întreprinse de inchizitorul din Toulouse, Bernard Gui, între anii 1308 şi 1322, ne ajută să înţelegem felul în care persecuţiile ereticilor au putut absorbi sume de bani atât de mari:

Predaţi braţului secular şi arşi: 40 de oameni
Rămăşiţe dezgropate şi arse: 67 de oameni
Întemniţaţi: 300 de oameni
Exhumarea rămăşiţelor unei persoane care a fost anterior întemniţată: 21 oameni
Condamnaţi să poarte cruci: 138 de oameni
Condamnaţi la pelerinaj: 16 oameni
Alungaţi din Ţara Sfântă: 1 persoană
Evadaţi: 36 oameni
Total: 619 oameni

Sub Papa Ioan al XXII-lea (al cărui succesor, Benedict al XII-lea, i-a exterminat pe ereticii din peşterile de la Sabarthès), a fost folosită o metodă imitată cu entuziasm de către inchizitori.[7] Din motive necunoscute, în timp ce era încă fiul unui mic artizan din Cahors, un oraş situat la nord de Toulouse, viitorul papă a manifestat o ură insaţiabilă faţă de Hugo Gerold, episcopul oraşului său natal. Odată ajuns pe tronul papal, Ioan nu a pierdut vremea şi şi-a făcut imediat simţită puterea. În Avignon, el l-a înlăturat solemn pe nefericitul prelat din toate funcţiile şi l-a condamnat la închisoare pe viaţă. Dar nu era pe deplin mulţumit. Acuzându-l de conspiraţie împotriva vieţii papei, Ioan a dispus jupuirea de viu a episcopului şi apoi aruncarea sa în foc.

Desigur, Papa Urban al VI-lea a trebuit să acţioneze într-un mod şi mai necreştin.[8] Când şase cardinali au fost suspectaţi de conspiraţie

împotriva sa în 1385, el i-a arestat şi i-a aruncat într-o groapă. Metodele folosite de Inchiziţie în procesele sale au fost aplicate împotriva acestor prelaţi nefericiţi: ei au fost înfometaţi, lăsaţi pradă frigului şi viermilor. S-a obţinut de la episcopul de Aquilea o mărturisire sub tortură, care îi implica şi pe ceilalţi cinci cardinali. Pentru că aceştia nu au încetat să îşi declare nevinovăţia, au fost şi ei torturaţi. Singurul lucru pe care călăii l-au putut obţine a fost o autoacuzare disperată cum că îndurau doar pedepsele pentru relele pe care le provocaseră, din ordinul Papei Urban, altor arhiepiscopi, episcopi şi prelaţi. Când a venit rândul cardinalului de Veneţia să fie torturat, Papa Urban i-a încredinţat această sarcină unui fost pirat, pe care îl numise stareţ al Ordinului Sicilian al Cavalerilor Sfântului Ioan. Urban i-a poruncit să continue tortura cardinalului până când el — Papa — putea auzi ţipetele victimei. Chinurile au durat de la primele ore ale dimineţii până la prânz.

Pe durata torturii cardinalului, Sfântul Părinte s-a plimbat tacticos pe sub fereastra camerei de tortură, recitând cu voce tare breviarul pentru a-i reaminti călăului de obligaţiile sale. Dar singurul lucru pe care l-au putut obţine de la bătrânul şi bolnavul cardinal de Veneţia a fost această exclamaţie: „Hristos a suferit pentru noi!" Acuzatul a rămas în custodie în închisoarea cumplită până în ziua în care Carlos de Durazo, domnitorul oraşului Napoli şi al Ungariei, a încercat să îi elibereze pe cardinali. Papa Urban a fugit, însă şi-a luat victimele cu el. Pe drum, episcopul de Aquilea, slăbit de tortura constantă, nu a putut ţine pasul cu marşul forţat. Papa l-a ucis şi i-a lăsat cadavrul, neîngropat, pe marginea drumului. Cardinalii rămaşi au fost târâţi la Geneva şi aruncaţi, într-o stare jalnică, într-o temniţă oribilă; situaţia lor a fost atât de deplorabilă încât autorităţile oraşului, mişcate, au cerut clemenţă pentru ei, însă papa a rămas neînduplecat. În cele din urmă, datorită intervenţiei energice a regelui Richard al II-lea al Angliei, Urban nu a avut încotro şi l-a eliberat pe cardinalul englez Adam Astom, dar ceilalţi patru Părinţi ai bisericii nu au mai fost văzuţi niciodată.

Acesta e exemplul pe care majoritatea păstorilor creştini, aşezaţi pe Sfântul Scaun al Apostolului Petru, l-au dat turmei lor. E surprinzător oare faptul că ereticii catari au respins cu oroare doctrina Bisericii şi au identificat Roma în Capitolul 17 al Apocalipsei?[9]

Şi am văzut o femeie şezând pe o fiară roşie, plină de nume de hulă, având şapte capete şi zece coarne. Şi femeia era îmbrăcată în purpură şi în stofă stacojie şi împodobită cu aur şi cu pietre scumpe şi cu mărgăritare, având în mână un pahar de aur, plin de urâciunile şi de necurăţiile desfrânării ei. Iar pe fruntea ei scris nume tainic: Babilonul cel mare, mama desfrânatelor şi a urâciunilor pământului.

Şi am văzut o femeie, beată de sângele sfinţilor şi de sângele mucenicilor lui Iisus.

Iar femeia pe care ai văzut-o este cetatea cea mare care are stăpânire peste împăraţii pământului.

APOCALIPSA, 17:3-7, 18

În noaptea de după Ziua Înălţării în 1242, lumea a fost zdruncinată de vestea că unsprezece inchizitori fuseseră asasinaţi în Avignonet, un mic oraş de la periferia Toulouse-ului.[10]

Exasperarea oamenilor din congregaţia Sfântului Oficiu ajunsese la un punct critic. În 1233, locuitorii din Cordès uciseseră doi dominicani. În anul următor, o revoltă a izbucnit în Albi când inchizitorul Arnaud Catalá a ordonat exhumarea unui eretic pe care îl condamnase. Când lucrătorii cărora le fusese dată sarcina au refuzat să ducă la îndeplinire o astfel de faptă degradantă, Catalá a început să dezgroape trupul cu o sapă de grădină. Locuitorii indignaţi s-au năpustit asupra lui strigând: „Omorâţi-l! Nu are dreptul să trăiască!"

În acelaşi an, furia populaţiei din Toulouse s-a dezlănţuit din cauza următoarelor împrejurări: episcopul şi călugării dominicani au celebrat în mod solemn canonizarea Sfântului Dominic. În momentul în care Episcopul a părăsit Biserica şi s-a îndreptat către trapeza mănăstirii dominicane, unde urma să aibă ospăţul, cineva i-a spus că o femeie tocmai primise *consolamentum.* Imediat, episcopul, în compania egumenului Ordinului Dominican şi a câtorva călugări, a pornit către casa ereticei. Prietenii muribundei au putut doar să şoptească: „Vine episcopul!" Convins că era eretică, prinţul Bisericii a ascultat-o pe femeia muribundă mărturisindu-i că într-adevăr era eretică şi că dorea să rămână astfel. După asta episcopul a poruncit ca femeia pe moarte să fie ridicată din patul ei şi aruncată în foc, unde a şi pierit. După aceea, s-a întors cu egumenul la trapeză şi a savurat ospăţul care îl aştepta.

În primăvara anului 1242, un tribunal al Inchiziției a sosit în Avignonet, după ce a semănat teroare în întreaga regiune, depopulându-o aproape complet. Acest tribunal sfânt era alcătuit din doi inchizitori, doi dominicani, un franciscan, un egumen al benedictinilor, un arhidiacon (care fusese în alte vremuri un trubadur din a cărui artă poetică a mai ajuns până la noi doar un cântec obscen), un servitor, un notar și doi aprozi. Când sosirea inchizitorilor a fost anunțată stăpânului regiunii, contele Raimon de Alfar a trimis de urgență un mesager la Montségur, cerând ajutor de la Fiii Belissenei.[11] Un grup de calaveri înarmați, aflați sub comanda lui Peire-Roger de Mirepoix au părăsit fortăreața eretică și și-au stabilit tabăra într-o pădure nu departe de Avignonet, unde au așteptat căderea nopții.

Raimon de Alfar, nepotul contelui de Toulouse din acea perioadă, i-a primit la el pe inchizitori și i-a invitat să rămână peste noapte. Aceștia doreau să înceapă judecata terifiantă asupra locuitorilor înfricoșați din Avignonet în dimineața următoare.

În toiul nopții, cavalerii de Montségur — doisprezece bărbați înarmați până în dinți — au părăsit tabăra lor din pădure și s-au furișat către poarta mare a castelului. Unul dintre ei a șoptit: „Acum au început să bea..."

„Acum s-au dus la culcare; nu au zăvorât ușile!"

Inchizitorii au rămas în salonul principal al castelului, unde s-au ascuns ca și cum ar fi avut o premoniție legată de pericolul ce le dădea târcoale. Cavalerii din Montségur, care erau însoțiți de contele de Alfar, douăzeci și cinci de orășeni din Avignonet și un șerb aflat în serviciul inchizitorilor, au devenit nerăbdători. Au dărâmat ușile, au invadat salonul și i-au ucis pe inchizitori.

În timp ce se întorceau la Montségur, un preot catolic care aflase deja de crime le-a oferit adăpost în castelul Saint Felix.

Când vestea asasinării inchizitorilor a ajuns la Roma, Colegiul Cardinalilor a declarat că victimele își pierduseră viața ca martiri pentru cauza lui Hristos. Papa Pius al IX-lea i-a canonizat în 1866, de vreme ce ei își demonstraseră sfințenia făcând mai multe minuni.

Pe durata cruciadelor, promontoriul de la Montségur a reprezentat atât „Muntele Salvator", cât și „Muntele Salvat" pentru ultimii cavaleri liberi, doamnele adorate în cântecele trubadurilor și catarii care scăpaseră de rug. Timp de mai bine de patruzeci de ani, turnul de stâncă din Pirinei încoronat de „Templul Suprem al Minnei" a provocat furia invadatorilor francezi și a pelerinilor catolici. În 1209, Guy,

fratele lui Simon de Montfort, a vrut să distrugă fortăreaţa sacră a Occitaniei; însă atunci când a văzut cu ochii săi muntele care îşi pierde vârful în înaltul cerului, a renunţat la idee. Ulterior, Raymond al VII-lea, conte de Toulouse, care jurase în catedrala Notre Dame de Paris să distrugă ultimul cuib al ereticilor, a început să asedieze fortăreaţa. Însă nu avea niciun interes să vadă ultima redută a libertăţii din Occitania sa natală căzând în mâini străine. Dimpotrivă, le-a permis căpitanilor săi să urce în castel şi să participe la slujbele oficiate de *bonshommes*.

Imaculată şi liberă, citadela sfântă a Occitaniei a continuat să domine câmpiile provensale, unde cruciaţii victorioşi au cântat imnul *Veni Creator Spiritus* în oraşe incendiate.[12] Treptat, ţăranii de la şes au început să vorbească *langues d'oil*, limba noilor lor stăpâni, în loc de *langue d'oc*. Doar la Montségur şi în Taborul pe care îl proteja, au supravieţuit ultimele rămăşiţe ale civilizaţiei care descindea din greci, iberi şi celţi, un ghimpe în inima Occitaniei creştine, care o condamnase la moarte.

Ca întotdeauna, mitul şi legenda s-au întreţesut în jurul acestor stânci aspre, fortificate, amplasate pe Tabor din timpuri imemoriale. Conform tradiţiei occitane, „Fiii lui Gerion", ale căror turme fuseseră luate de Hercule când acesta a ajuns în Hesperide şi în Infern, au fost cei care au construit Montségurul. În Grădina Hesperidelor, acest favorit al zeilor a cules merele de aur care străluceau în potirul regenerării din frunzişul arborelui vieţii. În Infern, Alcides, asemenea soarelui, l-a îmblânzit şi l-a răpit pe Cerber, paznicul Iadului, pentru că nici moartea, nici Iadul nu îl puteau speria pe acest „protolider". E posibil oare ca Hercule să le fi adus de la capătul mărilor copiilor lui Gerion (pe care occitanii îi vedeau ca pe strămoşii lor iberici) prima veste bună, şi anume că moartea nu e atât de groaznică şi că Iadul nu e nimic altceva decât un coşmar la fel de tulburător ca şi viaţa?

Când cavalerii izgoniţi şi Cei Puri din Montségur se uitau uneori către Est, puteau zări marea de dincolo de câmpiile ceţoase; ei îşi aminteau de călătoria lui Hercule în Iad întrucât Capul Cerberului se afla în „Marea Bebrică". Când cavalerii şi doamnele lor, trubadurii şi catarii, printre care se aflau o parte dintre eroii pe care i-am întâlnit în lumea Minnei, priveau din Montségur către Est, ei ştiau că Port Vendres era acolo, „Portul lui Venus" unde Argo, corabia argonauţilor, ancorase. Printre membrii echipajului eroic se afla şi puternicul Hercule.

Venus nu e Artemis; sexul nu e acelaşi lucru cu Eros. Nu Venus a fost cea care a domnit în manieră invizibilă în Occitania. Nu, a fost Artemis, dragostea castă ce transformă răul în bine şi face ca binele să fie chiar mai bun. Montségur nu a fost un munte al păcatului unde putea fi găsită „Venus în Graal". El a fost muntele occitan al Sfântului Duh, muntele supremei Minne.

Cei care primeau *consolamentum* făceau primul pas pe calea ce duce către tărâmul luminii. E posibil ca ei să fi murit pentru lumea pământeană, în care vedeau Iadul, şi aşa o şi considerau. Rugurile de execuţie se aprindeau pretutindeni. În ultimul lor sanctuar de sub soare, ereticii au aşteptat „sărutul lui Dumnezeu", iar Cei Puri din Montségur erau pe cale să îl primească.

Ah, Muntsalvaesche, sfârşitul suferinţelor noastre,
Nimeni nu vrea să te consoleze!

WOLFRAM VON ESCHENBACH

Esclarmonde de Foix şi Guilhabert de Castres muriseră. Datele exacte nu se cunosc. Ceea ce este sigur e că ei nu au văzut asedierea Montségurului. Păstorul care pe Calea catarilor mi-a spus legenda Montségurului, a Esclarmondei, a armatelor lui Lucifer şi a Graalului ştia foarte bine că „măreaţa Esclarmonde", aşa cum este ea cunoscută în munţii Taborului, nu a murit pe rug. Aceea a fost o altă Esclarmonde: fiica lui Raimon, stăpânul castelului Perelha, o „Fiică a Belissenei". Ea a fost cea care a avut grijă de acel Mani occitan atunci când armatele Romei, care au jurat să distrugă fortăreaţa eretică, au venit din câmpie către Montségur.

După asasinarea inchizitorilor în Avignonet, Hugue de Arcis, seneşalul de Carcassonne, Pierre Amelii, arhiepiscopul de Narbonne, şi Durand, episcop de Albi, au decis să distrugă pentru totdeauna acea fortăreaţă din Pirinei aflată în mâinile renegaţilor şi care reprezenta un pericol pentru noua organizaţie de stat şi pentru adevărata credinţă. Ei au instituit o „frăţie înarmată" cu scopul de a duce la capăt cruciada împotriva Montségurului. Pregătirile lor militare au avut în vedere un asediu de câţiva ani.

Cât despre eretici, ei nu au fost inactivi. Din fiecare regiune a Occitaniei, cavaleri şi trubaduri se îndreptau către castelul ameninţat. Având consimţământul contelui de Toulouse, viteazul Bertran Roqua

a trimis un constructor de maşini de asediu, Bertran de Bacalaira, posibil acelaşi bărbat care a fortificat zidurile Montségurului la începutul marii cruciade, să inspecteze fortăreaţa. De peste tot au venit donaţii de bani, provizii şi arme. Mulţimile de oameni s-au înghesuit la slujbele Perfecţilor, care au inspirat curaj asediaţilor şi şi-au pus cunoştinţele medicale la dispoziţia apărătorilor.

Asediul a început în primăvara anului 1243. Armata catolică şi-a stabilit tabăra pe creasta aflată la vest de stâncile castelului, care astăzi e numită *el campis*. Asediatorii au înconjurat întregul promontoriu — nimeni nu putea intra sau ieşi din castel.

Cu toate acestea, se pare că apărătorii Montségurului aveau contacte cu prietenii lor din câmpie. Din acest motiv, unii istorici au ajuns la concluzia că e posibil să fi existat mari galerii subterane — probabil peşteri naturale. Oricare ar fi fost căile de comunicare, e sigur că, într-o zi, Esclarmonde de Alion, nepoata Esclarmondei de Foix, a trimis un catalan cu bani şi soldaţi către fortăreaţa atacată. Cu altă ocazie, fiul trubadurului Peire Vidal a reuşit să ducă apărătorilor un mesaj de la contele de Toulouse, în care aceştia erau anunţaţi că împăratul Frederic al II-lea le venea în ajutor şi le spunea: „Mai rezistaţi încă o săptămână...!"

Pe măsură ce se apropia de Montségur, fiul lui Peire Vidal pretinde că ar fi văzut un cavaler fantastic cu manta purpurie şi mănuşi de culoarea safirului. El a interpretat viziunea ca pe un semn al unui deznodământ favorabil, dar s-a înşelat. A fost ucis în prima misiune alături de renegaţii care erau liniştiţi de vestea sa.

Ajutorul promis de împărat avea să sosească prea târziu. În noaptea de 1 martie 1244 — după cum se presupune, o Duminică a Floriilor — catolicii au ajuns în vârful muntelui. Nişte ciobani trădători le-au arătat cruciaţilor o cărare pe munte ce urca de la defileul Lasset până la un avanpost fără să fie vizibilă de la castel. Au ales să atace noaptea, deoarece le era frică că vor cădea în abis dacă puteau vedea înălţimile vertiginoase. I-au sugrumat pe paznici, iar prin intermediul semnalelor dinainte stabilite le-au comunicat celor din tabără faptul că operaţiunea fusese încununată de succes. După o oră, fortăreaţa era complet înconjurată.

Asediaţii au capitulat. Pentru a evita o vărsare de sânge inutilă, Raimon de Perelha şi Peire-Roger de Mirepoix au declarat că erau gata să predea necondiţionat fortăreaţa şi pe toţi catarii din ea

arhiepiscopului în dimineaţa următoare, dacă acesta va cruţa viaţa cavalerilor. Pierre Amelii a fost de acord.

Mulţi cavaleri, conştienţi de soarta care îi aştepta, l-au rugat pe episcopul lor eretic, Bertran En Marti, succesorul lui Guilhabert de Castres, să le dea *consolamentum* înainte de capitulare şi să îi primească în Biserica lui Amor. Nimeni nu s-a gândit să fugă şi nu a apelat la *endura;* au dorit să dea lumii un exemplu pentru felul în care cineva ar trebui să moară pentru patria şi credinţa sa. Frecvent, doctrina catară a fost comparată — pentru a fi denigrată — cu pesimismul lui Schopenhauer şi Nietzsche. Ciudat pesimism ce poate fi comparat în istoria umană doar cu eroismul primilor martiri creştini! Catarismul nu era mai pesimist decât creştinismul timpuriu, pe care încerca să îl imite.

În zori, castelul s-a predat „fraternităţii armelor". Arhiepiscopul de Narbonne le-a cerut Celor Perfecţi să renunţe la credinţa lor. Două sute cinci femei şi bărbaţi — printre care se aflau Bertran En Marti şi Esclarmonde de Perelha — au preferat moartea pe rugurile aprinse pe care Pierre Amelii le pregătise în locul care încă este numit *camp des crémats*, câmpul focurilor.

Cavalerii au fost târâţi la Carcassonne în lanţuri grele şi aruncaţi în temniţă sub acelaşi oraş în care, cu treizeci de ani mai devreme, Raimon Roger, Trencavelul de Carcassonne, fusese otrăvit, iar Raimon de Termès pierise în condiţii atât de nefericite. Câteva decenii mai târziu, călugărul franciscan Bernard Délicieux a reuşit să scoată ultimul supravieţuitor din acel mormânt aflat în Turnul Inchiziţiei.

Peire-Roger de Mirepoix a fost singurul care a putut să abandoneze castelul în calitate de om liber. A luat cu el tot aurul şi argintul ce se găsea acolo şi s-a îndreptat către Sault, la casa Esclarmondei de Alion, nepoata măreţei Esclarmonde, iar de acolo spre castelul Montgaillard, unde a murit la o vârstă foarte înaintată. Până la moartea sa, Peire-Roger a fost ghidul secret al cavalerilor occitani ieşiţi în afara legii, cavaleri care şi-au găsit ultimul refugiu şi obştescul sfârşit în peşterile din Ornolac.

În noaptea căderii Montségurului, un foc a fost văzut pe vârful înzăpezit Bidorta. Nu era un rug de execuţie, ci un foc al fericirii. Patru catari, dintre care trei ne sunt cunoscuţi — Amiel Aicart, Poitevin şi Hugo — le semnalizau Perfecţilor din Montségur, care erau pe cale să moară, că Mani era în siguranţă.

În documentele inchizitorilor din Carcassonne se presupune că aceşti patru Puri, acoperiţi cu pături de bumbac, au coborât pe

frânghii din vârful promontoriului pe fundul defileului Lasset pentru a înmâna comoara ereticilor unui Fiu al Belissenei, Pons-Arnaud de Castellum Verdunum, în Sabarthès.

„Comoara ereticilor?"

De vreme ce lui Peire-Roger de Mirepoix i s-a îngăduit să ia cu el tot aurul şi argintul, ceea ce au dus cei patru catari cutezători la loc sigur în peşterile din Sabarthès, o zonă ce aparţinea stăpânilor din Castellum Verdunum, nu era cu siguranţă aur sau argint.

Amiel Aicart, Poitevin, Hugo şi al patrulea cavaler, al cărui nume nu e cunoscut, erau nepoţii acelor celto-iberici înţelepţi care în alte timpuri aruncaseră tezaurul de la Delphi pe fundul lacului Tabor. În calitate de catari, ei ar fi preferat să ia calea stelelor împreună cu fraţii lor în focul de pe *camp des crémats*. În timp ce urcau pe Calea Catarilor care traversează „valea încântării" ce mărgineşte lacul druizilor şi urcă abrupt spre Tabor şi Bidorta, trebuie să fi văzut flăcările din Montségur, către nord. Ceea ce păzeau nu era nici aur, nici argint; era „dorul de Paradis".

Inchizitorii ştiau prea bine de ce sanctuarul catarilor se numea „comoara ereticilor". Acesta e motivul pentru care ei au dat foc la tot ceea ce ar fi putut constitui o dovadă pentru posteritate. Au ars totul — chiar şi cărţile, a căror viaţă e mai lungă decât a omului.

Ţăranii din micul sat al Montségurului, un cătun aflat la poalele stâncii pe care stă castelul suspendat peste defileul Lasset, spun povestea în care de Duminica Floriilor, când preotul ţine liturghia, Taborul se despică într-un loc ascuns din pădurea deasă. Acolo poate fi găsită comoara ereticilor. Nefericit este cel care nu a plecat din munţi înainte ca preotul să intoneze *ite missa est*. La aceste cuvinte, muntele se închide, iar cel care caută comoara va muri de muşcăturile şerpilor care o păzesc.

Ţăranii Taborului nu au uitat că această comoară poate fi găsită doar atunci când toţi ceilalţi sunt în biserică. În ciuda puterii şi cruzimii sale, Inchiziţia nu a putut să şteargă amintirea evenimentelor la care aceşti munţi au fost martori acum şapte sute de ani.

Acesta e felul în care Graalul, acel Mani occitan, a fost adus la loc sigur în peşterile din Ornolac. Nu sunt flori acolo, soarele nu străluceşte niciodată, privighetoarea nu cântă în zori şi niciun peşte nu înoată sub soare. Pereţii cavernei mărginesc un imperiu al nopţii şi al morţii. Înainte de plecarea lor pe tărâmul strălucitor al luminii şi al sufletelor,

ultimii preoţi ai Bisericii lui Amor, ultimii dintre Cei Puri, au trebuit să coboare în Iadul realităţii nemiloase. În peşterile din Sabarthès, catarii s-au cufundat într-o profundă nostalgie astrală. Poate că ceea ce i-a determinat să pornească în pelerinaje la Montségur la lumina lunii nu era nimic altceva decât o formă de *endura*. Pentru a ajunge la stele, este necesară moartea, iar în Montségur, moartea îi aştepta neînduplecată. Noul stăpân al castelului, Guy de Levis, un camarad de arme şi prieten al lui Simon de Montfort, a lăsat un paznic la ruinele fortăreţei eretice şi o haită de copoi dresaţi să vâneze ereticii.

La lumina lunii, Cei Puri, vlăguiţi şi palizi, urcau într-o tăcere demnă prin Pădurea Serralunga până în locul în care ţipătul bufniţei se aude mai tare ca vântul ce şuieră în defileurile Taborului, acea harpă eoliană gigantică. Din când în când, în poieni scăldate de lumina lunii, ei îşi dezveleau capetele şi scoteau de la piept sulurile de piele în care transportau Evanghelia discipolului iubit de Domnul. După care sărutau pergamentul, îngenuncheau în faţa lunii şi se rugau:

„... Dă-ne nouă astăzi pâinea supralumească... iartă-i pe cei ce ne greşesc."

La puţin timp după aceasta, îşi continuau marşul către propria moarte. Când câinii s-au aruncat cu sălbăticie asupra lor şi călăii i-au prins şi i-au bătut, ei au privit în jos către Montségur şi apoi către cer, către stele, unde urmau să îşi regăsească fraţii. După care au fost arşi de vii.

După căderea Montségurului, singurele locuri rămase pentru renegaţi — pentru *faydits*, cum erau numiţi — erau pădurile şi peşterile.

Interioarele munţilor şi rugii de mure le ofereau un refugiu sigur. Pentru a-i prinde, inchizitorii au încercat să elimine toţi rugii, toate drobiţele şi mărăcinişurile. Ei au încredinţat această sarcină lui Bernard, a cărui poreclă a fost *Espinasser*, care însemna Tăietorul de Mărăciniş. Legenda spune că acesta a fost spânzurat de lună.

Pentru a-i scoate mai uşor pe eretici din vizuinele lor, dominicanii au trimis după ei câini. Renegaţii au fost persecutaţi ca nişte animale sălbatice prin munţi, până când nu au mai avut altă soluţie decât să plece peste hotare sau, dacă doreau să moară în pământul natal, să rămână între zidurile solide ale peşterilor lor.

Catarii au dat dovadă de o tărie supraomenească. Ei au văzut cum patria lor este distrusă şi totuşi au refuzat să pună mâna pe săbii. Moartea îi aştepta pe rugurile de execuţie sau în *murus strictus*. În loc să renunţe la Sfântul Duh, o credinţă interzisă în lumea în care trăiau,

au acceptat groaznicul sfârşit cu sufletul împăcat. Au fost absolut siguri că dorul lor de Paradis le va fi împlinit. Ultimii cavaleri occitani şi-au trăit cele din urmă clipe alături de catari pentru că au refuzat să recunoască stăpânirea Franţei. În ciuda protecţiei oferite de zidurile robuste ale peşterilor, erau convinşi că nu exista salvare pentru ei. Cu toate acestea, au luptat până la ultima suflare.[13]

Papa Bonifaciu al VIII-lea a murit pe 12 octombrie 1303. În bula sa *Unam Sanctam,* el declarase că succesorii Apostolului Petru erau păstrătorii puterii supreme, religioase şi civile, şi că fiecare fiinţă umană trebuie să se supună acesteia pentru binele şi mântuirea sa. Prin două bule suplimentare, în care interzicea clerului francez să plătească taxe şi în care îşi conferea lui însuşi jurisdicţie supremă, el s-a transformat în duşmanul neîmpăcat al lui Filip cel Frumos, regele Franţei. Regele încercase să îşi rezolve problemele financiare recurgând la confiscări şi şantaj în baza unor înţelegeri secrete cu membrii clerului — şi împotriva unora dintre aceştia. Pentru că acest drum îi era acum închis, ura sa faţă de papă nu cunoştea limite.[14] După moartea lui Bonifaciu, şi cu ajutorul Papei Clement al V-lea, care a fost ales la ordinele sale şi ale Inchiziţiei, Filip a făcut presiuni pentru ca papa decedat să fie acuzat de erezie. A reuşit să găsească un număr mare de martori — clerici vestiţi, în marea parte — care au declarat sub jurământ că Bonifaciu nu credea în nemurirea sufletului sau în întruparea lui Hristos şi că avea vicii ruşinoase şi „nenaturale". Doar o mică parte a oricăreia dintre aceste acuzaţii ar fi fost suficiente să-l trimită pe orice om normal acuzat pe rugul de execuţie. Însă acesta a fost singurul moment în care Inchiziţia a dat dovadă de indulgenţă. Ea l-a declarat pe papă nevinovat.

Papa Clement al V-lea fusese episcop de Comminges şi arhiepiscop de Bordeaux. Ales papă în Lyon la presiunile regelui Filip, el a fost de acord să stea în Franţa şi să nu pună niciodată piciorul pe pământ italian. Pe durata Pontificatului său, aşa-numita „captivitate babiloniană" a început în Avignon, iar mândrul Ordin al Cavalerilor Templieri a fost distrus. Unul dintre fondatori a fost un catar care a fost denunţat de un nobil şi un burghez, ambii din Béziers, în faţa regelui Filip, mai dornic decât oricând să pună mâna pe comorile templierilor. Cavalerii templieri, cu mult mai puternici şi mai bogaţi decât mulţi împăraţi şi regi laolaltă, au trebuit să privească cum în vestita noapte de 13 octombrie 1307, maiestuosul lor Templu a fost dărâmat.

În el, potrivit acuzatorilor, templierii ar fi venerat un cap satanic al lui Bafomet în locul crucifixului. E posibil ca şi ei să îşi fi căutat refugiul în peşterile Pirineilor. Există indicii serioase conform cărora mantia albă a templierilor, pe care strălucea crucea roşie cu opt colţuri, se află împreună cu veşmintele negre şi crucile galbene ale catarilor undeva în peşterile umbroase de la Sabarthès. Peşterile de la Bouan şi Ornolac nu şi-au dezvăluit încă secretele.

Pe o dală de piatră din biserica fortificată a templierilor din Luz-Saint-Sauveur (la intrarea în impresionantul deşert Gavarni) se află înscrisă această legendă: în criptă au fost găsite nouă cranii de templieri; în fiecare noapte de 13 octombrie, o voce poate fi auzită în biserică întrebând, şoptind precum vântul: „A sosit ziua eliberării Mormântului Sfânt?" Cele nouă cranii murmură: „Încă nu..."

Se spune că în timp ce ardea pe un rug din Paris, într-o insulă de pe Sena pe 11 martie 1314, din ordinul lui Filip, Jacques de Molay, Marele Maestru al Ordinului, a exclamat: „Papă Clement, judecător nedrept, în patruzeci de zile vei ajunge în curtea de judecată a lui Dumnezeu. Şi tu, Filip, rege viclean ce eşti, într-un an..." După patruzeci de zile, Clement a murit. După opt luni, Filip cel Frumos nu mai trăia.

Indignarea produsă de crimele comise de Vatican şi Luvru a rămas vie în Franţa până târziu în secolul al optsprezecelea. Se spune că pe măsură ce Revoluţia avansa pe strada Saint-Antoin în Paris, în direcţia Luvrului şi a catedralei Notre-Dame, un bărbat îmbrăcat într-o tunică lungă a început să-i batjocorească pe preoţi. De fiecare dată când sabia sa străpungea un preot, el exclama: „Asta e pentru albigenzi şi pentru templieri!" Iar când capul lui Ludovic al XVI-lea s-a rostogolit sub ghilotină, acelaşi bărbat a urcat pe eşafod, şi-a muiat degetele în sângele nefericitului monarh şi a strigat: „Oameni ai Franţei, vă botez în numele lui Jacques de Molay şi al libertăţii!"

După moartea Papei Clement, Ioan al XXII-lea a ocupat tronul lui Petru în Avignon. Succesorul lui Ioan a fost Benedict al XII-lea, care înainte de alegerea sa ca Sfânt Părinte în 1334 a purtat numele de Jacques Fournier. Fiul unui brutar, el se născuse în Saverdun, un orăşel de pe Ariège, în comitatul Foix la nord de Pamiers. Pe când era încă destul de tânăr, a intrat în mănăstirea cistercienilor de la Boulbonne, unde este amplasat mausoleul conţilor de Foix. Toţi fiii şi toate fiicele casei de Foix şi-au găsit locul de veci acolo, cu excepţia, desigur, a Esclarmondei, care a zburat către Paradisul etern sub forma unei porumbiţe.

Jacques a fost trimis de unchiul său, egumenul mănăstirii din Fontfroide, să studieze teologia la Paris până în 1311, când a devenit egumenul mănăstirii. După şaisprezece ani, Papa Ioan al XXII-lea l-a numit episcop de Pamiers, un oraş unde cu o sută de ani mai devreme Esclarmonde îi convocase pe toţi înţelepţii din Sabarthès cu scopul de a descifra doctrinele lui Platon şi ale evanghelistului Ioan. În calitate de episcop de Pamiers, Jacques Fournier a obţinut mari succese în urmărirea ereticilor; succese ce aveau să îi aducă în cele din urmă tiara papală şi inelul pescarului. Însă înainte să înceapă masacrarea ereticilor din Sabarthès, a trebuit să alcătuiască o parte din tribunalul care l-a judecat pe Bernard Délicieux.

Bernard Délicieux a fost unul dintre lectorii mănăstirii franciscane din Narbonne. El întreţinea un contact strâns cu cele mai ilustre minţi ale vremii sale: de exemplu, cu Raimon Llull, primul „Reformator al Lumii", şi cu Arnaldo de Vilanova, medicul personal al papei şi un căutător neobosit al Pietrei Filosofale şi al preţiosului *aurum potabile*. El a fost un adept vrednic al Sfântului Francisc. A fost franciscan în asemenea măsură încât a trebuit să împărtăşească soarta catarilor, al căror apărător şi avocat a devenit.

Bernard este una dintre cele mai discutate şi mai apreciate personalităţi ale secolului al paisprezecelea. În renunţarea sa la tot ce e lumesc, el şi-a vândut chiar şi cărţile şi a făcut datorii numai pentru a-i ajuta pe săraci. Ordinul său, care — să nu uităm — s-a opus Inchiziţiei dominicanilor în aproape toate modurile, i-a fost loial.

Bernard şi-a putut susţine discursurile împotriva dominicanilor chiar în mănăstirile franciscanilor. La un moment dat, un inchizitor, Fulk de Saint George, şi douăzeci şi cinci de bărbaţi călare au sosit la abaţia în care stătea Bernard şi au cerut ca acesta să le fie predat. Fraţii Sfântului Francisc au refuzat să-i lase să intre, au început să tragă clopotele şi, de pe zidurile mănăstirii, au aruncat cu pietre în dominicani. Când au auzit dangătele clopotelor, oamenii s-au îmbulzit înăuntru, iar inchizitorul abia a ieşit viu din mănăstire.

Elocvenţa ferventă a lui Bernard a reuşit să îi convingă pe burghezii din Carcassonne să îi elibereze pe cei care rămăseseră închişi în groznicele temniţe din Turnul Inchiziţiei. Printre cei aflaţi încă în viaţă se aflau ultimii cavaleri ai Montségurului, ale căror dosare fuseseră arse de Inchiziţie.

Stimulate de acţiunile îndrăzneţe ale franciscanului, alte oraşe din Occitania s-au răzvrătit împotriva inchizitorilor. Când dominicanul Godfrede de Abluses — un bărbat crud şi fără niciun fel de scrupule — şi-a început cariera de inchizitor în Toulouse, locuitorii oraşului au scris o plângere regelui Franţei. De frică să nu-şi piardă provinciile pe care abia le cucerise, Filip cel Frumos i-a trimis pe delegatul din Amiens şi pe arhidiaconul de Lisieux în Midi, cu misiunea de a asculta plângerile populaţiei şi de a pune capăt exceselor inchizitorilor. Delegatul a ordonat deschiderea închisorilor Inchiziţiei şi i-a eliberat pe toţi prizonierii. Mai mult, el a arestat câţiva oficiali ai Sfântului Oficiu. Oamenii au întâmpinat aceste măsuri cu entuziasm şi a început o persecuţie reală a inchizitorilor. Dezordinea era atât de mare, încât Filip a trebuit să facă personal o vizită în Toulouse, unde a făcut public un decret în 1304, prin care ordona revizuirea tuturor proceselor desfăşurate de Inchiziţie. În acelaşi timp, el l-a primit pe Bernard în audienţă. Franciscanul a avut curajul să-i explice regelui că atât Sfântul Petru, cât şi Sfântul Pavel ar fi mărturisit că sunt eretici dacă ar fi fost supuşi metodelor inchizitorilor.

Filip nu a putut să interzică total Inchiziţia în provinciile sale, pentru că ea constituia un sprijin solid pentru puterea sa temporară. Dezamăgit şi supărat, Bernard a mers din oraş în oraş plângându-se de lipsa de acţiune a regelui. Când Filip a văzut că orăşenii din Carcassonne se gândeau cu seriozitate la separarea de Franţa, cu intenţia clară de a se pune sub protecţia regelui Ferran de Mallorca, el a decis să îşi abroge decretul şi a conferit dominicanilor puteri noi. A ordonat ca ereticii să fie urmăriţi ca nişte animale sălbatice şi periculoase şi a cerut dominicanilor denunţarea celor mai virulenţi dintre cetăţeni.

Teroarea s-a răspândit pe cuprinsul ţării. Inchizitorii tratau ereticii, reali sau închipuiţi, cu o cruzime oribilă. Dacă martorii se declarau în favoarea acuzatului, falsificarea actelor nu era deloc o problemă. Consulii din Carcassonne au fost condamnaţi la moarte. Inchizitorul de Toulouse, Godfrede de Abluses, s-a reîntors pe poziţia sa. A revenit la putere căutându-i mai întâi pe descendenţii în viaţă ai celor ce fuseseră condamnaţi în trecut, pentru că, în opinia sa, pedeapsa pentru acele crime nu trebuia să cadă doar asupra celor care le comiseseră, ci şi asupra copiilor lor. Delegatul de Amiens a fost nevoit să fugă. El a mers în audienţă la papă, care l-a aruncat afară ca pe un eretic.

A murit, excomunicat, în Italia. La doi ani după moartea sa, i-a fost ridicată excomunicarea.

Bernard Délicieux a aparţinut unei aripi a franciscanilor cunoscute sub denumirea de „spirituali". Să ne întoarcem puţin în timp.

Francisc de Assisi s-a opus aroganţei şi cruzimii din vremea sa prin răbdare şi smerenie. El a afirmat că plăcerea supremă a sufletului nu constă în facerea de minuni, în vindecarea bolnavilor, alungarea demonilor, învierea morţilor sau convertirea întregii lumi, ci în îndurarea şi ajutarea altora de a îndura — cu răbdare — orice suferinţă, boală, nedreptate sau umilinţă. Precum catarii şi waldensienii, el a predicat sărăcia apostolică. Pentru că, spuneau el şi discipolii săi, Iisus şi apostolii săi nu au posedat nimic; în acest mod, creştinismul perfect ar trebui să renunţe la orice proprietate. În 1322, Papa Ioan al XXII-lea a declarat ca fiind eretică teza franciscană conform căreia Hristos şi apostolii săi nu au posedat niciodată nimic. Acei franciscani care au urmat cuvânt cu cuvânt învăţăturile Sfântului Francisc au fost numiţi „spirituali". *Amen*, doctrina Ordinului, a adoptat ideile apocaliptice ale lui Ioachim de Fiore. Înainte de a pleca în Ţara Sfântă, regele Richard Inimă de Leu l-a rugat pe Ioachim să îi explice sensul Apocalipsei Sfântului Ioan. Papa Ioan al XXII-lea a încercat prin orice mijloace să îndulcească interpretarea strict „spirituală" a doctrinei franciscane cu privire la sărăcie şi smerenie. În acest scop, el i-a chemat în faţa sa pe fraţii spirituali din Béziers şi Narbonne; purtătorul lor de cuvânt era Bernard Délicieux. Chiar imediat după ce a început să îi apere pe spirituali, Bernard a fost acuzat de subminarea activităţilor Inchiziţiei şi arestat pe loc. În plus, a fost acuzat că ar fi provocat moartea Papei Benedict al XI-lea prin magie neagră şi că i-ar fi incitat pe burghezii din Carcassonne la revoltă.

Procesul a început în 1319, la doi ani după arestarea lui Bernard, şi a fost prezidat de arhiepiscopul de Toulouse şi Jacques Fournier, episcopul de Pamiers. Foştii camarazi ai lui Bernard au fost chemaţi ca martori, aceştia condamnându-l la moarte pe prietenul lor pentru a-şi salva propriile vieţi. Acest franciscan, bătrân şi complet epuizat de lunga şedere în închisoare, a fost supus vreme de două luni celui mai chinuitor interogatoriu. Sub pretextul că încercau să-i salveze sufletul, călăii săi i-au reamintit că după legile Inchiziţiei era eretic şi că doar o mărturisire completă îl putea salva de la rug. A fost supus de două ori torturii: prima oară pentru înaltă trădare, a doua oară pentru

necromanţie. Arhivele Inchiziţiei din Carcassonne dezvăluie că în ciuda torturii — scribul a consemnat cu fidelitate fiecare strigăt de durere — călăilor le-a fost imposibil să smulgă vreo confesiune de la bătrân. Dar în cele din urmă, slăbit de vârstă şi de suferinţă, epuizat de torturi, fratele franciscan a început să se contrazică în declaraţii, s-a supus milei tribunalului şi a cerut iertarea.

Conform verdictului, era nevinovat de acuzaţia de a fi atentat la viaţa Papei Benedict, însă se făcea vinovat de restul capetelor de acuzare. „Vina" sa a fost agravată de nu mai puţin de şaptezeci de declaraţii false făcute pe durata interogării sale. Bernard a fost condamnat la închisoare pe viaţă şi la o alimentaţie bazată doar pe pâine şi apă — cu alte cuvinte, la *murus strictus* — şi a fost închis în Turnul Inchiziţiei din Carcassonne, de unde, în vremuri mai bune, el îi eliberase pe ultimii cavaleri ai Montségurului. După câteva luni, o moarte dulce l-a eliberat pe acest bărbat, unul dintre puţinii care au avut curajul să se opună în mod deschis Inchiziţiei.

Jacques Fournier a declarat postul, sărăcia şi castitatea ca eretice. El întreţinea o relaţie de dragoste cu sora poetului Petrarca; era adesea „beat de la vin şi murdar de lichidul care produce somn". Există cronicari care spun că era „un grăsan şi un beţivan".

Fratele său de profesie, Bernard Gui, inchizitorul din Toulouse, făcuse deja o treabă bună în Sabarthès, publicând în 1309 următorul edict:

> Eu, fratele Bernard Guidonis, dominican şi inchizitor de Toulouse, ofer tuturor celor ce cred în Hristos cununa şi viaţa veşnică. Veniţi, copii ai lui Dumnezeu, veniţi la mine, luptători pentru Hristos împotriva duşmanilor crucii, a acelor corupători ai adevărului şi ai purităţii doctrinei catolice, împotriva lui Pierre Autier, arhiepiscopul eretic, împotriva tuturor adepţilor şi complicilor lui. Vă poruncesc în numele lui Dumnezeu să persecutaţi şi să îi opriţi acolo unde îi găsiţi pe cei care rămân ascunşi în minciună şi în întuneric. Promit răsplata lui Dumnezeu şi o recompensă bună în bani celor care îi prind pe cei mai sus menţionaţi şi mi-i predau mie. Fiţi atenţi, păstori, pentru ca lupii să nu vă mănânce mieii. Acţionaţi cu curaj, servitori loiali ai lui Dumnezeu, pentru ca duşmanii credinţei să nu poată fugi şi să nu ne poată scăpa!

Pierre Autier, un notar din Aix-en-Sabarthès, era liderul ultimilor eretici din Occitania. În tinerețea sa, el nu fusese catar și avusese o *druda* sau iubită. Cu trecerea anilor, a devenit un apărător fervent al doctrinei eretice și un lider al renegaților din peșterile de la Sabarthès. De acolo, el a întreprins călătorii misionare în Languedoc, iar la un moment dat, în 1295, a scăpat de persecuția Inchiziției fugind în Lombardia, Italia. După trei ani, el a revenit la Sabarthès, unde a rămas ascuns vreme de unsprezece ani.

Un anume Guillaume Joan s-a prezentat într-o zi la Jacques Fournier pentru a-l trăda pe arhiepiscopul eretic. Însă doi eretici l-au surprins pe trădător în dreptul unui pod în apropiere de Aliat, unde l-au doborât și i-au pus căluș la gură. După care l-au dus în munți, unde l-au forțat să mărturisească și l-au aruncat cu capul în jos într-o prăpastie.

Când Pierre Autier și-a părăsit ascunzătoarea pentru o vizită la Castelnaudary, el a fost arestat, iar după un an, în 1310, a fost ars în Toulouse. Inchizitorii l-au supus la torturi de nedescris pentru a smulge de la el numele și locurile de ascunzătoare ale camarazilor săi loiali. Toate eforturile de a-l determina să recunoască și să mărturisească erezia au fost lipsite de succes. El nu a încercat niciodată să își ascundă credința; dimpotrivă, și-a afirmat-o cutezător. Cu toate acestea, se pare că inchizitorul Bernard Gui a reușit să afle de la el secretul peșterilor de la Sabarthès și să i-l transmită lui Jacques Fournier, în a cărui parohie se aflau munții din Ariège. În cadrul unor procese ulterioare, ei fac deseori aluzie la informațiile obținute de la Pierre Autier, care nu a avut altă cale decât să dezvăluie secretul ultimilor catari călăilor săi.

La intrarea în Sabarthès, în dreptul porților către orașul Tarascon, poți vedea încă o casă țărănească numită Jacques Fournier. Episcopul de Pamiers a condus de acolo războiul împotriva sihaștrilor eretici; atâta vreme cât peșterile de la Ornolac nu erau curățate de aceștia, triumful crucii nu era complet.

Conacul lui Jacques Fournier se ridică în mijlocul unui con stâncos precum un cuib de vultur domnind peste Calmès și Miramont, fortărețele Fiilor Belissenei din Rabat. Acești cavaleri au rămas loiali catarismului până la moarte. Mulți au căzut la datorie apărând Montségurul. Mai mulți încă au pierit în Turnul Inchiziției din Carcassonne. Alții au trebuit să rătăcească pe cuprinsul patriei lor profanate purtând crucile galbene, simbolul dezonoarei, pe pieptul și

spatele lor. Cei care au rezistat cel mai mult au fost seniorii din Rabat și Castellum Verdunum, acum nefericiții supraviețuitori ai Bisericii lui Amor, atât de puternică în alte vremuri.

Jacques Fournier a indicat personal călugărilor săi frați de arme locul unde să își instaleze berbecii de asediu pentru a forța intrarea în peșteri. Din conacul său situat în Tarascon, el a organizat acest război sfânt împotriva celor baricadați în peșteri.

Vreme de mai bine de un secol, catarii putuseră trăi în această vale a Pirineilor fără să fie deranjați de nimeni. Își construiseră colibele pe vârfurile munților, între pini, smochini și arbori de acacia. La apropierea pericolului, au aprins focuri în aer liber pe Soudour, un platou gigantic de lângă Tarascon ce domină întreaga vale, pentru ca fumul să servească drept semnal de alarmă. Apoi ereticii s-au adăpostit în peșteri, care erau fatale pentru oricine nu era familiarizat cu ele. Când — de pildă — călăii Inchiziției au pătruns în peștera de la Sacany, în fața lor se deschideau șase căi diferite. Cinci dintre ele duceau în zigzag către un hău ale cărui adâncimi nimeni, până în ziua de azi, nu a fost în măsură să le exploreze. E posibil ca rămășițele mai multor acoliți ai Inchiziției să se odihnească acolo după ce aceștia au căzut în timpul urmăririi furioase a unui catar. Când inchizitorii au găsit drumul cel bun, cuibul de eretici era gol.

După toate probabilitățile, semnalele de fum au dispărut de pe vârful Soudour din momentul în care Jacques Fournier a ocupat conacul de la poalele sale. Într-o zi, inchizitorii au dat foc peșterilor, arzându-i pe toți catarii care nu putuseră fugi. Jacques Fournier și-a imaginat că era posibil să devină papă.

Un document din 1329 ne informează că, după ce a zăcut o eternitate în temnițele Inchiziției, Pons-Arnaud, cel de-al doilea stăpân de la Castellum Verdunum, a fost eliberat cu condiția să poarte crucile galbene. Căzând din nou în erezie, el a fost prins de oamenii dominicanilor și închis, murind în cele din urmă *ab intestato*. Odată cu moartea acestui Fiu al Belissenei, peșterile din Sabarthès, oricât de îndepărtate și inaccesibile erau, nu mai puteau oferi un adăpost sigur ereticilor. Dacă pereții peșterii fortificate de la Bouan, cea mai impresionantă spulga de la Sabarthès ce aparținea seniorilor de la Château Verdun, rezistaseră până atunci, acum se părea că fără Pons-Arnaud, zidurile aveau să explodeze sub loviturile tunătoare ale catapultelor. După toate probabilitățile, ultimii catari au fugit în munți prin niște crăpături subterane ascunse, știute doar de ei. De acolo, pesemne că

au emigrat către ţinuturi mai ospitaliere, unde soarele revărsa o lumină mai pură pentru că nu era întunecat de fumul rugurilor de execuţie, şi unde stelele către care aspirau păreau să fie mai aproape. Înainte de a abandona pentru totdeauna peşterile care le oferiseră adăpost atâta vreme, acum pustii, cineva a lăsat pe pereţi câteva desene şi inscripţii:

Un copac al vieţii
Un porumbel, emblemă a lui Dumnezeu-Duhul.
Un peşte, simbol al divinităţii luminoase
Hristograme în litere greceşti şi latine
Cuvântul Ghetsimani

Împrejur, în locuri aproape impenetrabile, unde o galerie îşi urmează drumul prin stâncă calcaroasă către vârfurile scăldate în lumina soarelui, ereticul a desenat şi încrucişat literele „GTS", probabil o abreviere a cuvântului Ghetsimani, grădina în care Hristos a fost predat duşmanilor săi.

Când cineva încearcă să se cţere prin aceste crăpături către suprafaţă, unde libertatea şi-a exercitat fascinaţia asupra catarilor, el va descoperi că urcuşul îi este adesea blocat de pereţi sau blocuri impresionante de piatră pe care apa calcaroasă le-a transformat în stalactite de netrecut. O legendă ne spune că dominicanii, incapabili să îi captureze pe catari în ascunzătoarea lor impenetrabilă, i-au blocat în spatele acestor stânci. Munţii din Sabarthès continuă să îşi păstreze secretele.

Dispariţia totală a unei mişcări atât de importante precum cea a catarilor a părut atât de improbabilă încât s-a crezut în mod frecvent că *agoţii* sau *cagoţii* erau descendenţii lor direcţi. Însă aceşti oameni aparţineau familiei de ţigani care trăia marginalizată în Pirinei. Porţiunea franceză a regiunii Navarre i-a recunoscut drept cetăţeni cu drepturi egale în 1709, iar partea spaniolă a regiunii Navarre, în 1818. Această opinie i-a afectat personal pe *cagoţi*, care într-o cerere îndreptată către Papa Leon al X-lea în 1517 i-au cerut Sfântului Părinte să îi reintegreze în societate deoarece greşelile taţilor lor fuseseră de multă vreme plătite.

În 1807, câţiva vânători din Suc, un oraş din Sabarthès, au văzut o femeie dezbrăcată pe înălţimile solitare ale vârfului Montcalm, una dintre cele mai înalte creste din Pirinei, unde zăpada rămâne pe durata

întregului an. În loc să își continue vânătoarea de urși, ei au încercat să o prindă pe femeie, însă fără succes. Asemenea unei capre de munte, ea sărea din piatră în piatră, alergând pe marginea unor stânci incredibil de abrupte, fără teamă că ar putea cădea în abis.

În ziua următoare, vânătorilor li s-au alăturat ciobanii din Montcalm, iar oamenii și-au reînceput vânătoarea. În cele din urmă, ei au reușit să o prindă pe femeie vie. I-au oferit haine asemănătoare celor purtate de femeile din regiune. Ea le-a rupt în bucăți. În cele din urmă, au legat-o de mâini, au îmbrăcat-o cu forța și au dus-o la casa parohială din Suc unde femeia s-a calmat puțin, și-a privit hainele, a căzut în genunchi și a avut un acces de plâns convulsiv.

Pe fața ei, vlăguită și palidă, se vedea totuși că în alte vremuri fusese foarte frumoasă. Statura ei înaltă și gesturile demne i-au determinat pe cetățeni să ajungă la concluzia că era de origine nobilă. I-au oferit o cameră în care să își petreacă noaptea. În dimineața următoare a dispărut, lăsând în urma ei toate hainele.

După câteva zile, a fost văzută pe una dintre crestele înzăpezite ale vârfului Bassiès. Venise iarna...

La sosirea primăverii, judele districtual din Vicdessos s-a îndreptat către înălțimile Montcalmului, însoțit de polițiști. Cu mare greutate, ei au reușit să o aresteze pe femeie, au îmbrăcat-o din nou, i-au oferit hrană și au încercat să descopere enigma straniei ei existențe — nu au reușit. Într-o zi, judele districtual a întrebat-o cum de nu a fost mâncată de urși, la care ea a răspuns într-un dialect al văilor: „Urșii? Ei îmi sunt prieteni, m-au încălzit!"

Femeia s-a îmbolnăvit, așa că au dus-o la spitalul din Foix. Ea a evadat încă o dată pe 20 iulie, însă au capturat-o iarăși pe 2 august în vecinătatea Tarasconului, înainte ca ea să reușească să se cațere din nou pe Montcalm. Au dus-o înapoi la Foix și au încuiat-o în închisoarea castelului, unde a murit pe 29 octombrie 1808. Nostalgia după munți a fost cea care a ucis-o.

Misterul Femeii Nebune de pe Montcalm [„Folle du Montcalm"] nu a fost dezlegat niciodată. Țăranii din acele văi îndepărtate au încercat să mă convingă că ea era ultima descendentă a catarilor.

Acum șase sute de ani catarismul occitan a murit. Sfârșitul său s-a produs în peșterile de la Ornolac, același loc care a fost leagănul său timp de mii de ani.

Taborul, în alte vremuri Parnassusul Occitaniei, a devenit o necropolă importantă, un mormânt pentru una dintre cele mai ilustre civilizaţii ale lumii vestice. Poate că apele calcaroase din izvoarele de la Sabarthès au acoperit locul în care celebrarea misterioasă a acelei Manisola catare a avut loc pentru ultima oară. Poate că ultimii catari se află acolo, morţi prin *endura* în apărarea comorii catare, a cărei simplă contemplare a inspirat fraţilor lor suficient de mult curaj pentru a înainta către moarte cu zâmbetul pe buze şi pentru a striga în ultimul moment, în timp ce flăcările rugurilor începeau să îi mistuie: „Dumnezeu e Dragoste!" Dacă Dumnezeu este mai binevoitor şi înţelegător decât omenirea, oare nu ar trebui să le ofere el în Viaţa de Apoi ceea ce şi-au dorit cu atâta ardoare şi au urmărit cu o abstinenţă totală, cu atâta putere şi cu un eroism fără pereche? Divinizarea Duhului, a Spiritului — apoteoza! Este tot ceea ce şi-au dorit. Nelinişte a omenirii constă în atingerea împărăţiei cerurilor, ceea ce înseamnă a trăi după moarte.

Ce s-a întâmplat cu Graalul, cu acel Mani occitan? Potrivit unei legende din Pirinei, Graalul se îndepărtează de această lume şi se apropie mai mult de cer pe măsură ce umanitatea nu mai este demnă de el. Poate că Cei Puri din Occitania păstrează Graalul pe una dintre acele stele care înconjoară Montségurul precum un halo, acea Golgotă a Occitaniei. Graalul simboliza dorul de Paradis, unde umanitatea este imaginea, nu caricatura lui Dumnezeu — o imagine care se revelează atunci când îţi iubeşti aproapele ca pe tine însuţi. Cavalerii galanţi, poeţii rătăcitori, preoţii poetici şi femeile caste erau în alte timpuri păstrătorii acestui simbol.

Să nu uităm de cine erau ei vrednici!
Astfel de stele scânteietoare i-au împrăştiat
Prin natură în spaţiul infinit.

GOETHE

ANEXĂ: OBSERVAŢII LEGATE DE PARTEA TEORETICĂ

CU CEVA TIMP ÎN URMĂ, am decis să încerc să arunc lumină asupra relaţiei relativ obscure dintre poezia şi misticismul occitan şi mentalitatea Germaniei medievale. Doar când am avut ocazia de a testa această ipoteză în însăşi Occitania am descoperit calea ce ducea direct de la Montségur, „Templul supremei Minne" din Occitania, la Wildenberg în apropiere de Amorbach, locul unde se află castelul lui Wolfram von Eschenbach — cel mai mare dintre poeţii germani ai Minnei. Atunci am înţeles că lumea germană şi cea occitană, atât de îndepărtate şi în acelaşi timp apropiate una de cealaltă, nu puteau fi contemplate pe deplin în frumuseţea lor sublimă fără a recunoaşte că misticismul Minnei avea la bază un curent celto-germanic adânc.

Catarismul a fost o mişcare dualistă care s-a răspândit pe cuprinsul Europei. Pentru a rămâne între limitele pe care le-am fixat pentru această lucrare, nu m-am ocupat de faptul că sectele catare din Balcani şi până în Köln şi Toulouse erau bine organizate, într-un mod similar, cu scopul de a rezista în lupta lor decisivă cu Roma şi Parisul, puteri care le-au ameninţat o vreme. Am omis totodată credinţa generalizată conform căreia catarismul occitan — albigenzii — era o ramură a bogumililor sau a slavilor eretici. În această privinţă, despre o astfel de opinie, în niciun caz irefutabilă, pot fi citite informaţii în orice lucrare despre catarism şi, mai mult decât în altă parte, în volumele lui Schmidt şi Döllinger, şi comparate cu teza mea. Am fost foarte interesat să aduc elementul nativ al catarilor în prim-planul cărţii mele, accentuând fapte care până acum nu au fost niciodată expuse în totalitate, sublinindu-le cu precizie şi exactitate sub aspectul legăturii — după părerea

mea, mult prea uzate — cu mişcarea catară din Europa Estică. Vreau să accentuez în mod expres acest lucru.

Lucrarea de faţă nu ar putea fi şi nu se vrea a fi un studiu exhaustiv asupra acestui subiect. E adevărat că ea încearcă să plaseze diferite aspecte într-o singură perspectivă. Acest fapt i-a condiţionat compoziţia, care e similară unui jurnal de călătorie prin munţi, castele, peşteri şi cărţi (mai mult sau mai puţin străvechi) — o structură care îi va încuraja pe experţi să examineze subiectul prin intermediul unei lupe.

Sper să editez în curând o a doua lucrare, o continuare a celei de faţă, despre Conrad von Marburg, inchizitorul german. În ea, mă voi referi la influenţele catarismului german asupra misticismului german din cadrul catarismului erei moderne (Novalis) care are mii de adepţi în regiunea mea natală Hessen şi de-a lungul fluviului Rin, de la Köln la Basel. Unele idei apar deja în această lucrare.

Trebuie să îi mulţumesc profesorului meu din Giessen, baron von Gall, primul care m-a încurajat să investighez subiectul ereticilor. Au trecut ani de zile până când împrejurările mi-au permis, într-un mod neaşteptat, să călătoresc în Pirinei şi mai precis la Montségur. După o şedere de câteva săptămâni în vecinătatea acelui castel în ruine şi motivat de legenda care spunea că ultimii catari au fost închişi într-o peşteră din Ariège, m-am deplasat la Ornolac în Sabarthès, unde am avut norocul de a-l întâlni pe cel mai competent şi mai inteligent „trevrizent" pe care mi l-aş fi imaginat vreodată: specialistul în preistorie Antonin Gadal, custode al tuturor peşterilor de la Sabarthès (cu excepţia celor amplasate în Niaux şi Bédeilhac). De-a lungul anilor, el a iniţiat activităţi intense şi ample de cercetare. Domnul Gadal nu numai că m-a ajutat să întreprind, fără nicio inconvenienţă, toate expediţiile pe care eu le-am considerat necesare în peşteri (care în prezent sunt declarate monumente naţionale şi, prin urmare, sunt supuse unor reglementări speciale pentru conservarea lor), dar şi-a pus totodată la dispoziţia mea biblioteca bogată şi muzeul personal. El a menţionat faptul că intenţionează să publice în curând rezultatele investigaţiilor sale. Deşi sunt lucrări specializate de preistorie şi speologie, ele vor constitui totuşi un suport complet pentru afirmaţiile mele. E o satisfacţie enormă pentru mine să fiu în măsură să îi mulţumesc aici domnului Gadal şi să îmi exprim aprecierea pentru ajutorul său dezinteresat.

Aş săvârşi păcatul nerecunoştinţei dacă nu mi-aş exprima mulţumirile faţă de prietenii mei din Pirinei, care în cele mai diverse moduri m-au încurajat să scriu această carte.

Contesa Pujol-Murat, ai cărei strămoşi şi-au dat viaţa pentru apărarea Montségurului şi a patriei lor invadate de duşmani, printre care se numără Hugo de Payens, fondatorul Ordinului Cavalerilor Templieri şi, demnă de o menţiune specială, măreaţa Esclarmonde de Foix, m-a familiarizat cu trecutul eroic al Montségurului. Nu aş încheia lista de prieteni occitani fără a-i menţiona pe domnii Bélissen, Roché, Palauqui, Meslin şi Maupomé, care m-au ajutat cu mare plăcere.

În cele din urmă, vreau să îmi exprim gratitudinea sinceră faţă de membrii personalului de la Bibliothèque Nationale din Paris şi de la biblioteca Universităţii din Freiburg pentru serviciile lor.

NOTE

Notă: Notele de final precedate de un asterisc (*) au fost furnizate de traducătorul ediției din limba engleză.

Cuvânt înainte

1. Premiul Georg Büchner este cel mai distins premiu literar din Germania. Inițial a fost acordat doar acelor scriitori care erau născuți în Hessen; în 1951, competiția a fost deschisă tuturor autorilor germani. „Kreuz und Gral, Versuch einer Einführung" Nr. 50, *Baseler Nachrichten*, 10 decembrie 1933.
2. *Cruciada* a fost tradusă în franceză, spaniolă, portugheză și italiană, ca să enumerăm doar câteva dintre limbi. Rahn este totodată considerat prototipul pentru arheologul aventurier Indiana Jones al lui Steven Spielberg. Cărțile sale sunt menționate în volumul de succes *Holy Blood, Holy Grail* (*Sângele Sfânt și Sfântul Graal*) din 1982 al autorilor Michael Baigent, Richard Leigh și Henry Lincoln, printre alte lucrări.
3. Wolfram von Eschenbach, *Parzival*, tradus de A.T. Hatto (New York: Penguin Books, 1980).
4. Robert Graves.
5. *Le livre des sentences de l'Inquisiteur Bernard Gui*, volum tradus și adnotat de Annette Palès-Gobillard (Paris: CNRS — Centre National des Recherces Scientifiques).
6. Napoléon Peyrat, *L'Histoire des Albigeois* (Nîmes: Editions Lacour).
7. Paul-Aléxis Ladame, *Quand le laurier reverdira* (Saltkine, 2003). Alte lucrări de Ladame includ *La quête du Graal* și *Unir l'Europe*.
8. Rahn atribuie posibilele origini celtice ale legendei volcilor tectosagi, un trib care a trăit în sudul Franței și în Germania. Ceea ce i-a scăpat a fost faptul că e posibil ca acest trib să fi fost implicat într-un incident petrecut cu aproximativ 600 de ani înaintea erei creștine, când o cometă s-a prăbușit pe pământ în zona Chiemsee, Bavaria, care era locuită de triburi celtice. Efectul exploziei a fost similar cu cel ale detonării unui dispozitiv nuclear; cu toate acestea, odată ce triburile s-au întors, ele au descoperit că asteroidul a lăsat în

urma sa un minereu special pe care l-au folosit la producerea celor mai bune săbii ale Antichității. Un caz real al unei pietre care a căzut din stele.

Prolog

1. *Parzival*, 827.
2. *„În ciuda caracterului ei religios de netăgăduit, Biserica și clerul nu au recunoscut niciodată existența legendei. Nici măcar un singur scriitor ecleziastic nu vorbește despre Graal. Deși povestea curioasă a acestui simbol nu poate să fi trecut neobservată, niciuna dintre numeroasele lucrări ale clericilor care au ajuns până la noi — cu excepția cronicarului Helinand — nu menționează numele Graalului. Aceștia nu au dorit să îl menționeze. L-au trecut pur și simplu sub tăcere, nu e vorba de altceva. Chiar mai mult decât repudierea sa de către cler, ceea ce ne uimește e faptul că ideea acestei relicve prețioase nu a fost nici înțeleasă, nici adusă la realitate." — Eduard Wechssler, *Gral*, p. 24. În aceeași lucrare, p. 177, dr. Wechssler discută motivele posibile din care s-a pierdut poemul lui Guyot.
3. *Walter Map (circa 1140–1210), arhidiacon de Oxford. Un scoțian, Walter Map este amintit pentru *De Nugis Curialium* [*Courtiers Triflings*], culegere de bârfe și anecdote.
4. *Caesarius von Heisterbach (1180–1240), cistercian, maestru al novicilor la mănăstirea din Heisterbach, și unul dintre cei mai pe larg citiți autori ai secolului al treisprezecelea. Cea mai cunoscută lucrare a sa este *Dialogus magnus visionum atque miracolorum* [*Dialog despre viziuni și miracole*], Libri XII.
5. *Maurice Magre (1877–1941), *Magiciens et illuminés* [Pari: Fasquelle, 1930]. Magre, *Magicians, Seers, and Mystics* [New York: E.P. Dutton & Co., 1932], tradus de Reginald Merton.
6. *Rahn se referă la presupusa lui participare în expediția *Polaire* desfășurată în sudul Franței în martie 1932 despre care a scris ziarul *La Depêche* în câteva articole. *Polaires* era un grup discret ce întreținea legături cu Societatea Antroposofică; printre cei mai proeminenți membri ai ei s-a numărat Maurice Magre.
7. *Joséphin Péladan, *De Parsifal à don Quichotte, le secret des troubadours* (1906).
8. *Franz Kampers, *Das Lichtland der Seelen und der heilige Gral* (1916), p. 78.

PARTEA ÎNTÂI

Parsifal

1. *Parzival*, Wolfram von Eschenbach, p. 235 (traducere de Hatto, p. 125). Traducerea adecvată a numelui „Parsifal" sau „Parzival" este disputată.

Rahn, în cea de-a doua lui carte, *Lucifer's Courtiers* (1937), afirmă că numele vine din limba persană şi înseamnă „Floare Pură" (p. 137).

2. Vezi Peyrat, *Nostradamus* şi *Civilisation romaine*. *Medicul şi astronomul Michel de Nôtredame (1503–1566), mai cunoscut sub numele de Nostradamus, a fost acuzat de-a lungul vieţii sale de faptul de a fi catar; *vezi* de asemenea Claude de Vic şi Joseph Vaissètte, *Histoire Générale de Languedoc* (Paris, 1872–1892), Vol. VI, Kampers, Wechssler, *Biographien*, K.A.F. Mahn, Kannegiesser şi alţii.
3. Referinţă: trubadurul de Montanhagol, vezi Jules Coulet, *Montanhagol* (pp. 48 şi urm.).
4. Poemele didactice ale trubadurilor Arnaut de Mareuil şi Armanieu des Escas au fost luate din Peyrat, *Histoire des Albigeois*, Vol. I, pp. 86 şi 87.
5. Provensala este primul derivat al vechii *lingua rustica Latina*. În Evul Mediu, era preferată pentru poezie. Numele său provine din Provence, fiind vorbită în trecut pe cuprinsul Franţei de Sud, mai ales în Dauphinat, Languedoc, Auvergne, Poitou, Guyenne şi Gasconia, după cum şi în regiunile spaniole Aragon, Catalonia şi Valencia. Caracteristica principală a limbajului occitan sau *langue d'oc* este cuvântul *oc*, care înseamnă *da* (de la cuvântul latin *hoc*) în juxtapunere cu franceza *Langues d'oïl* (*oïl* înseamnă *da*, din latinul *hoc illud*; *oui* în prezent).
6. Numiţi de asemenea „protectori" în biografia lui Raimon de Miraval erau ereticii care au jucat un rol important în cruciadă. Peyrat descrie asediul castelelor Saissac, Cab-Aret şi Penautier cu lux de amănunte în *Croisade*, Vol. II. Vezi de Vic şi Vaissètte şi Guillermo de Tudela, *La Canción de la Cruzada Albigensa*. Bertran de Saissac a fost tutorele lui Raimon-Roger de Carcassonne.
7. Poemul lui Raimon de Miraval a fost dedicat lui Adélaide de Boisseson Lombers, o binecunoscută eretică care a preferat farmecele regelui Pedro de Aragon. Irmingard de Saissac, sora lui Guilhabert de Castres, patriarhul ereticilor, şi o „Fiică a Belissenei", a fost venerată de Raimon ca „Frumoasa Albigenză". Infidelitatea ei l-a adus pe trubadur în pragul nebuniei. Stéphanie, „Lupoaica", nu a fost o alegere mai bună. Pe durata cruciadei, Raimon a pierdut castelul în mâinile francezilor. În romanul său *Die Dichterin von Carcassonne*, Heyse descrie căsnicia lui cu „Gaudairenca". Vezi de asemenea *La vie et l'oeuvre du troubadour Raimon de Miraval*, Andraud, 1902. Peire d'Auvergne a fost totodată cunoscut drept „Călugărul din Montaudon" (de Vic şi Vaissètte, Vol. 6, p. 948). El a donat veniturile obţinute din poezia sa unei mănăstiri, abaţia de la Aurillac. Kannegiesser tradusese o satiră de Peire d'Auvergne numită *Călugărul* în germană, deşi în realitate Peire d'Auvergne nu a scris această piesă despre cincisprezece trubaduri. Poemul lui Raimon este tradus liber. Nu departe de Montségur se afla Poivert, reşedinţa de vară a vicontesei Adélaide de Carcassonne.

8. Vezi Patzig, *Zur Geschichte der Hermaire* (1891) şi Hüffer, *Der Troubadour Guillem von Cabestany* (1869). Conform lui Peyrat (Vol. I, pp. 155 şi urm.), Donna Seremonda s-a născut în Tarascon, un mic oraş din regiunea Sabarthès. Boccaccio a introdus povestea lui Guilhem de Cabestanh în *Decameronul* său (4.9), iar Uhland îşi bazează pe aceasta vestita lui baladă. Petrarca (Petrarch) îl menţionează de asemenea pe trubadur în al său *Trionfo d'Amore*.
9. Din nefericire, Peyrat nu dezvăluie sursa pentru o versiune diferită a povestirii lui Raimon Jordan la p. 153 din Vol. I al lucrării sale *Histoire des Albigeois*, sau în *Civilisation Romaine*. Referinţă: Helis şi Alix de Montfort, vezi de Vic şi Vaissètte, Vol. VI, p. 558.
10. Referinţă: descoperirea presupusului „*sacro catino*" de către Genoese în Templul lui Hercule din Tir (despre care legenda din secolul al şaisprezecelea susţine că a fost folosit de Hristos la Cina cea de Taină), vezi Kampers, p. 85; Wechssler, p. 129; Hertz, pp. 456–457; Birch-Hirschfeld, p. 223. *La ordinele împăratului francez Napoleon, smaraldul sacru a fost analizat în 1806.
11. De Vic şi Vaissètte, *Histoire* (în special la pp. 161–162); Vaux-Cernay, Cap. IV.
12. Din „*Guerra me plai*" de Bertan.
13. Referinţă: originea numelui Papiol, vezi Peyrat, Vol. I, p. 56. Conform lui K. Mahn în *Biographien*, p. 6, *Papiol a fost numele menestrelului lui Bertran de Born.
14. *Un poem de jale, o elegie.
15. Referinţă: Bertran de Born şi Henric al Angliei, vezi Peyrat, Vol. I, p. 60.
16. *Cea de-a Treia Cruciadă (1189–1192) a fost o încercare de recucerire a Ţării Sfinte aflată sub dominaţia forţelor lui Saladin. E numită de asemenea „Crucida Regelui".
17. Versiunea în proză a poemelor lui Marcabru şi Peirol a fost preluată din Peyrat, Vol. I, p. 193. Totodată, K. Mahn utilizează balada lui Marcabru în *Biographien*, p. 15.
18. *Joachim de Flora sau „de Fiore" (1132–1202) nu s-a considerat un profet. El credea în schimb că avea dreptul de a interpreta profeţii biblice. Scrierile sale au fost compilate sub titlul *Evangelium aeternum*, iar „Spiritualii" franciscani s-au folosit în mare măsură de ele pe durata confruntării lor cu papalitatea. În jurul anului 1254, Gherardino di Borgo San Donnino din Ordinul Minoriţilor a scris o *Introductio ad Evangelium aeternum* în care a acuzat papalitatea de faptul de a fi o putere ne-spirituală. Papa a ordonat confiscarea cărţii, iar editorul a plătit pentru imprudenţa sa cu paisprezece ani de închisoare. Vezi Döllinger, *Der Weissagungsglaube und das Prophetentum in der christliche Zeit* (1880). Referinţă: legăturile dintre cântecele lui Alexandru Regele-Preot şi Graal, vezi Kampers, p. 105.

19. Wechssler, p. 135: „Artur a fost un *dux bellorum* sau un lider militar al scoţienilor în conflictele lor cu anglo-saxonii la sfârşitul secolului al cincilea şi începutul secolului al şaselea." Vezi de asemenea Hertz.
20. Surse pentru festivităţile cavalereşti de la Beaucaire: Peyrat, Vol. I, p. 236; de Vic şi Vaissètte, Vol. VI, p. 60, Baudler, p. 28.
21. Peyrat, Vol. I, p. 239.
22. *Deşi Richard l-a iertat pe bărbatul care a tras lovitura fatală înainte ca el să moară, asasinul a fost jupuit de viu şi spânzurat.
23. Din traducerea liberă a elegiei lui Gaucelm Faidit de către Kannegiesser.
24. Poemul trubadurilor se referă la Raymond al VI-lea. Vezi Lea, Vol. I, p. 146.
25. **Parzival*, p. 235. Achmardi e o ţesătură verde smarald care a fost adusă din Levant în Europa Occidentală. Conform unei note făcute de Hatto în excelenta sa traducere în engleză a lucrării *Parzival*, deşi cuvântul nu e recunoscut, el se traduce ca verde ca smaraldul sau *az-zumurrudi* în arabă.
26. Peyrat, Vol. I, pp. 22 şi 39; de Vic şi Vaissètte, Vol. VI.
27. Peyrat, Vol. I, pp. 29 şi 265; Garrigou, *Foix*, Vol. I; Louis Palauqui, *Esclarmonde de Foix* (Foix: Lafont de Sentenac, 1911).
28. Referinţă: Fiii Lunii sau Fiii Belissenei: Peyrat, Vol. I, pp. 293–296, Vol. II, pp. 15, 17, 118, 197, 258; de Vic şi Vaissètte, VI şi IX; Witthöft (note); Garrigou, *Foix*, Vol. I.
29. *Munsalvaesche* sau *Munsalvatsche*, după cum numeşte Wolfram castelul Graalului, se traduce în germană ca *Wildenberg*, numele castelului pe care Graf Wertheim l-a prezentat lui Wolfram von Eschenbach. Conform prologului lui Pannier de la traducerea operei *Parzival*, Wolfram „a crezut că castelul Munsalvaesche era localizat în Pirinei". Referinţă: seniorii din Saissac, vezi Peyrat, Vol. II, pp. 101, 144, 200, 203, 241 etc.
30. Vezi Baudler; Kampers, p. 19; Wechssler, p. 75.
31. Vezi Wechssler, pp. 7, 165; Kampers, pp. 15, 112. Chrétien de Troyes a scris *Li contes del Graal* între 1180 şi 1190. Aceasta e cea mai veche versiune a poveştii pe care o avem, iar ea a fost dedicată lui Filip de Flandra. Moartea îl surprinde pe autor cu condeiul în mână. „Pe cât de fascinante sunt unele părţi, atunci când lucrarea este comparată cu *Parzival* al lui Wolfram, ea pare superficială şi banală." — autorul.
32. *Parzival*, p. 115; Willehalm, pp. 2–19; Karl Pannier, Vol. I, p. 15.
33. Peyrat, Vol, I, p. 215; Baudler, p. 19.
34. Vezi Titurel, 26, 27. Referinţă: numele Herzeloyde, vezi Hertz, pp. 469, 478, 529; Wechssler, p. 166.
35. *Parzival*, pp. 140, 235. *Rahn revine la discutarea originilor numelui său. Conform autorului, Wolfram s-a folosit de *perce* (imperativul verbului „a străpunge, tăia sau găuri") şi *bellement*. Astfel încât în germană, Parsifal ar putea fi tradus ca *Schneidgut*. Sensul primitiv al numelui ar putea fi de asemenea „izvorul din vale". Vezi Wechssler, pp. 34, 135; Hertz, pp. 490–492; Kampers, p. 56.

Graalul

1. *Parzival*, p. 235 (traducerea lui Hatto, p. 125).
2. Întâlnirea lui Peire Vidal cu cavalerul numit Amor şi doamna numită Graţie este preluată din Peyrat, *Histoire des Albigeois*, Vol. I, *Civilisation romaine*, p. 67. Conform notei introductive a lui Pannier la traducerea lui *Parzival*, Peire Vidal a avut în comun cu Wolfram von Eschenbach conceputul de Minne.
3. *Parzival*, pp. 1 şi 3 (traducerea lui Hatto, p. 15); vezi de asemenea Peyrat, *Histoire des Albigeois*, Vol. I, *Civilisation romaine*, p. 65.
4. *Zoroaştrii antici.
5. *Antonin Gadal a fost primul care a utilizat expresia „Calea Catarilor".
6. **Parzival*, pp. 454-456 (traducerea lui Hatto, pp. 233–235). Wolfram utilizează cuvântul „inocenţă" în locul „purităţii". „Ziua Supremei Minne" se referă la Vinerea Bună.
7. Bisericile *gleysos* sunt localizate în vecinătatea peşterii (*spulga*) din Ornolac; *pe durata explorărilor lor amănunţite, Rahn şi Antonin Gadal au descoperit că ele sunt conectate prin peşterile „Eremitului" şi cea „a Peştelui".
8. *În 1963, editura regională Trois Cèdres din Ussat-les-Bains a publicat un mic volum, *Sabarthès*, de G. Zagelow, completat cu hărţi — Karl Rittersbacher.
9. *Parzival*, p. 475 (traducerea lui Hatto, p. 242). Catarii credeau că sunt spirite celeste cu originea în substanţa divină. Döllinger, *Beiträge zür Sektengeschichte der Mittlealters*, Vol. I, p. 134.
10. Alfred Loisy, *Les mystères païens et les mystères chrétiens* (1914–1918), p. 44.

Lâna de aur

1. Roscher, *Encyclopedia*, art. „Golden Fleece", numeşte Lâna de Aur „Graalul Clasic".
2. Vezi Reinach, *Orpheus*, pp. 58–59.
3 Referinţă: Ilhomber, vezi Peyrat, Vol. I, *Civilisation romaine*, p. 127; Abellio, Vol. I, p. xv. Referinţă: aşezările feniciene din apropiere de Narbonne, vezi Movers, II, 2, pp. 644-654. Conform lui Tacitus, *Germania* XLIII, un preot din Germania al cărui nume pare să fi fost Alcis, a adus sacrificii lui Castor şi Pollux, în timp ce era îmbrăcat în femeie. În ceea ce îl priveşte pe Orfeu, vezi lucrarea lui Reinach *Orpheus*, p. 122, şi Loisy, Ch. II.
4. Wolfram afirmă clar că Graalul era o piatră. El îl numeşte — în mod eronat — un *Lapsis exillis*, care e preluat din *Lapsis ex coelis*; potrivit acestei legende, Graalul s-a desprins din coroana lui Lucifer pe Pământ în timpul căderii îngerilor şi a căzut direct pe Montségur în Pirinei. Kampers, p. 86 şi notele sale de la subsolul paginii 121. Vezi de asemenea Wechssler, p. 167. Referinţă: legătura dintre argonauţi şi o „cupă", vezi Kampers, p. 72.

5. Kampers, p. 71; „Flegetanis", *Parzival*, p. 454. *Conform lui Wolfram, un astronom evreu din Toledo pe nume Flegetanis este sursa legendei Graalului. De-a lungul epocilor, mulți au fost intrigați de numele personajului, care se traduce prin „familiarizat cu stelele" în limba persană. Alții au identificat personajul cu Thabit ben Gorah, un alchimist care a trăit în Bagdad între 826 și 901; alții afirmă totuși că originea numelui este „Felek Thâni", gardianul planetei Mercur în arabă. În mod surprizător, Flegetanis e un nume de familie în zona Empordà, din nordul regiunii spaniole Catalonia.
6. Kampers, p. 71.
7. *Ciste Ficorini* este conservat în Roma la Muzeul Vaticanului. Vezi Loisy, p. 67. Referință: Pitagora: *Parzival*, p. 773.

Cupa lui Gwion

1. Pitagora din Samos, 580–496, î.H.
2. Dispater: *ab dite patre prognatos* (Caesar, VI, 17).
3. Ptolemeu: *Geografia*, Vol. II, 10. Toate sursele marșului celor din tribul volcilor tectosagi prin Grecia pot fi găsite în de Vic și Vaissètte, *Histoire*, Volumele I și II.
4. Ernest Renan, *La vie de Jésus*, p. 82. Maniheiștii îi consideră atât pe Hristos, cât și pe Manes profeți ce au consolat umanitatea.
5. Capul lui Buddha descoperit într-o cameră mortuară iberică e expus în Muzeul de la Rennes. Conform lui Alexandre de Bernay, doi trădători au fost responsabili de moartea lui Alexandru: Jovispater și Antipater; Birch-Hirschfeld, *Epische stoffe*, p. 21. Peire Vidal îl menționează de asemenea pe Antipater atunci când se referă la Alexandru.
6. Referință: Teologia și ierarhia celtică, precum și Zeul lor Hesus sau Esus în special, vezi de Vic și Vaissètte, Vol. I, p. 28, și nota 56 (Ammianus Marcellinus).

Cum a venit pe lume bardul Taliesin

1. Referință: legenda lui Taliesin, vezi Bosc, *Belisama*, pp. 93 și 107. În versiunea sa feniciană, Hercule era reprezentat ca un pitic și era de asemenea numit Gwion, Ogmi sau Albion, toți fiind considerați zei. Se pare că misterioșii barzi au jucat un rol important de paznici ai „cupei sacre". În Loisy, p. 79, autorul descrie extraordinarele paralele dintre eleusini și metamorfoza lui Gwion.

Legenda bardului Cervorix

1. Bosc, p. 122: „Insula Senei, spune Pomponius Mela (III, 6), este vestită ca loc al oracolelor lui Gaul, ale căror nouă înalte preotese au puterea de a stârni furturi și vânturi... aceste femei druide erau considerate sfinte datorită castității lor." Bosc, p. 56, dar și Reinach, *Orpheus*, p. 179. În această privință aș vrea să atrag atenția asupra similarității dintre cele nouă muze, cele nouă preotese ale Senei și cele nouă virgine ale Graalului menționate de șapte ori.

1. *Parzival*, p. 463; Astaroth = Astarte; Belcimon = Baal-Schemen sau Samin (o divinitate siriană); Beleth = Baalul caldean; Radamant = Radamantis; judecătorul din Avernus = Iad.
2. *„Mosiach" înseamnă „descendent din regele David" în ebraică; credinţa în venirea lui Mesia este fundamentală pentru iudaism.
3. Sfântul Luca, *Faptele Apostolilor*, 2:II, 46.
4. Renan, *La Vie de Jésus*, pp. 55, 85, 110; Loisy, p. 251. Vezi de asemenea Peyrat, Vol. I, *Civilisation romaine*, p. xx.
5. Priscillianus, episcop de Avila.
6. Priscilianismul a fost un maniheism gnostic; exterminarea sa plină de cruzime — prima oară când o condamnare la moarte a fost pronunţată împotriva unei erezii — a provocat o diviziune între episcopii care au aprobat procesul şi condamnarea lui Priscillianus şi cei care s-au opus, precum Ambrosio de Milan şi Martin de Tours. Vezi Lea, Vol. I, pp. 239–240; Reinach, *Orpheus*, pp. 351 şi 383; Peyrat, Vol I, pp. x, 121, şi 286; Vol. II, p. 8. Referinţă: Babu, *Priscillien et le Priscillienisme*.
7. *În una dintre ediţiile ulterioare ale lucrării lui Rahn, Karl Rittersbacher notează că un document, *Liber de duobis principiis*, descoperit în Florenţa în 1939 de Dondaine, este cel mai vechi şi mai important document care a supravieţuit până la noi. Zoë Oldenbourg procedează într-o manieră diferită, publicând texte catare — un ritual, de exemplu — traduse în franceză, şi lasă cititorul să îşi formeze propria opinie.
8. Schmidt, Vol II, pp. 8 şi urm.; Döllinger, Vol. I, pp. 132 şi urm.
9. Matei 4:9 şi 14:13; Schmidt, Vol. II, p. 16.
10. Sfântul Ioan 1:12 şi 13; 3:6; Epistola către Evrei 13:14; Schmidt, p. 25.
11. Epistola către Galateni 3:28; Col. 1:20; Geneza 3:15, 6:2; Prima Epistolă a Sfântului Ioan 3:9; Sfântul Ioan 10:8; Schmidt, Vol. II, p. 21; Döllinger, Vol. I, pp. 144, 147, 165; N. Peyrat, Vol. I, p. 361.
12. *Parzival*, p. 463.
13. Kempers, pp. 103 şi 86: „În profeţiile franceze şi italiene ale lui Merlin, *magus* [magul] scrie despre coroana balaurului babilonian cu patru pietre preţioase şi despre ceva similar care a aparţinut împăratului mitic din Orbante, Aurians-Adriano. Titlul unuia dintre capitolele profeţiei italiene identifică această figură cu balaurul babilonian. Din întâmplare, coroana domnitorului din Orbante a fost găsită în mare, iar un pescar i-a dus împăratului Frederick pietrele preţioase care o împodobeau. Din modul în care a fost scris pasajul, putem deduce că pietrele constituiau elementele cele mai importante ale coroanei."
14. Schmidt, Vol. II, p. 72; Döllinger, Vol. I, p. 150; *Dicunt Christum phantasma fuisse non hominem*. Schmidt, Vol. II, p. 38, nota 1.
15. Schmidt, Vol. II, p. 36; Döllinger, Vol. I, p 152; Peyrat, Vol. I, p. 383; *Cum cogitaret Pater meus mittere me in mundum, misit angelum suum ante me,*

nomine Maria, us acciperet me. Ego autem descendens intravi per auditum, et exivi per auditum. Vezi Schmidt, Vol. II, p. 41, nota 2. Hristos se naşte precum Atena din cap: Sfântul Augustin adaugă (într-un tratat atribuit lui), *deus per Angelum Loquebatur, et Virgo auribus impraegnabatur.* Referinţă: Schmidt, Vol. II, p. 41; Peyrat, Vol. I, p. 384.

16. Schmidt, Vol. II, pp. 78, 167, 169; Döllinger, Vol. I, p. 178. Pentru paragraful 3, vezi Sfântul Luca, 9:56.
17. Inchizitorul şi trubadurul Isarn nu a făcut decât să afirme un adevăr general acceptat când a spus că niciun drept-credincios nu putea fi convertit de catari sau waldensieni dacă avea un pastor bun: *Ya no fara crezens heretje ni baudes si agues bon pastor que lur contradisses.* Lea, Vol. I, p. 67.
18. Numărul Perfecţilor eretici [Perfecti] era extrem de redus. Pe durata Primei Cruciade — zilele de glorie ale catarilor — numărul lor nu a depăşit 800. Acest lucru nu este surprinzător, dat fiind faptul că doctrina catară solicita practici ascetice ce puteau slăbi chiar şi cea mai robustă constituţie. Pe de altă parte, *credentes* sau credincioşii erau foarte numeroşi. Împreună cu waldensienii, ei au depăşit numărul drept-credincioşilor catolici, care au fost în cele din urmă reduşi la membrii clerului. Evident, această situaţie era specifică sudului Franţei. În ceea ce priveşte divizarea catarismului între Perfecti şi *credentes*, vezi Epistola către Corinteni 2:6; Epistola către Evrei 5:12-13; Loisy, p. 248; Reinach, *Orpheus*, pp. 104-105. Credincioşii catari erau numiţi simplu „creştini".
19. Catarii se întâlneau în castelele şi oraşele lor. Schmidt, Vol. II, p. 11. În Montségur exista o încăpere *quae erat deputata ad faciendum sermonem* (o consemnare într-un registru din Carcassonne dată în 1243). În ceea ce priveşte binecuvântarea, vezi Schmidt, p. 116; Döllinger, p. 230. Rugăciunea reală era: *Pater et Filius et Spiritus Sanctus, parcat vobis et dimittat vobis omnia peccata vestra.* O rugăciune occitană populară spunea: *Senhor prega Deu per aquest pecaire, que Deus m'aport a bona fi...* la care se răspundea: *Deus vos benedicat, eus fassa bon Chrestia, eus port a bona fi.* Schmidt, Vol. II, p. 126.
20. Legată de *„particion del pan"* a catarilor, numită de asemenea binecuvântarea pâinii, vezi Schmidt, Vol. II, p. 129. Referitor la dogma reîncarnării, vezi Reinach, *Orpheus*, p. 422; Hauck, *Transubstantiation.* În cele din urmă, pentru informaţii despre frângerea pâinii în perioada creştinismului primitiv, vezi pentru exemple Loisy, p. 215; *loco vero consecrati panis eucharistie corporis christi, confingunt quedam panem quem appelant panem benedictum seu panem sancte orationis quem in principio mense sue tenendo in anibus secundum ritum suum, benedicunt et frangunt, et distribuunt assistentibus et credentibus suis.* Bernard Gui, p. 12. De asemenea, comunitatea credincioşilor, a spus Sfântul Pavel, e „corpul lui Hristos": Epistola către Romani 12:5; Prima Epistolă către Corinteni 12:13. În cele din urmă, Schmidt, Vol. I, p. 139 examinează constituirea „Bisericii lui Amor" la p. 139; Döllinger, Vol. I, p. 200; Peyrat, Vol. I, cartea 6, Cap. 7, pp. 395 şi urm.

21. Nu toţi catarii credeau că Sfântul Duh era Mângâietorul [sau Mediatorul]; potrivit Psalmului 1:14, el era totodată numit *Spiritus principalis*, adorat împreună cu Tatăl şi Fiul. Catarii făceau o distincţie între *Spiritus principalis* şi spiritele protectoare, pe de o parte, şi cele „şapte spirite" care, potrivit Apocalipsei 1:4, stau în faţa tronului Dumnezeirii. Pentru catari, unul dintre aceste şapte spirite era Mângâietorul [Paracletul, Mediatorul]. Vezi Döllinger, Vol. I, pp. 137–138, 155 şi urm. Credinţa predominantă (găsită în Evanghelia Sfântului Ioan) era că Mângâietorul [Paracletul] şi Sfântul Duh sunt identici. Vezi Ioan 14:16 şi 26; 15:26; şi 16:7 şi 13.
22. *Sărbătoarea catară Manisola era celebrată de patru ori pe an, conform unui calendar solar: pe data echinocţiilor de primăvară şi toamnă, şi la solstiţiile de vară şi de iarnă. Trei castele catare mari din Occitania — Montségur, Quéribus şi Cab-Aret — erau construite conform unui plan astronomic similar piramidelor din Egipt. Vezi Fernand Niel, *Les Cathares et Montségur* (Seghers, 1973). Conform prietenului lui Rahn, Col. Karl Maria Wiligut, „Mani" e cuvântul din norvegiana veche pentru „lună" — un indiciu care ar putea dezvălui misterul celei mai radicale dintre sectele catare, „Fiii Lunii".
23. În privinţa acestui *consolamentum* catar [consolării], vezi Schmidt, Vol. I, pp. 119, 123; Döllinger, Vol. I, 143, 153, 191, 204; Peyrat, Vol. I, p. 378. *Et confingunt, tanquam simie, (!) quedam alia loco ipsorum, que quasi similia videantur, confingentes loco baptismi facti in qua baptismum alia spiritualem, quem vocant consolamentum Spiritus Sancti quando videlicet recipiunt aliquam personam in sanitate vel infirmitate ad sectam et ordinem suum per impositionem manuum secundum ritum suum execralibem (!)* — Bernard Gui, p. 12. Scopul real al consolării [*consolamentum*] era să oprească transmigrarea sufletului dintr-un trup în altul. Referinţă: Credinţele catare în metempsihoză, cuvintele Sfântului Petru sunt în special relevante. Petru s-a referit la spirite care sunt captive într-o închisoare, ceea ce înseamnă în corpul uman; el a adăugat că Hristos a predicat scepticilor în zilele lui Noe (Prima Epistolă a Apostolului Petru 3:19); Vezi Döllinger, Vol. I, p. 143, Schmidt, Vol. II, p. 46.
24. „Muntele Negru" în regiunea Corbières între Castres şi Carcassonne.
25. Schmidt, Vol. II, pp. 83, 94; Peyrat, Vol. I, p. 104. Originea „veşmântului" poate fi considerată a fi *kosti* şi *saddarah*, cămaşa şi fusta sacre purtate de toţi credincioşii zoroaştri şi mazdeişti. Faptul că *Zend* şi brahmanii le-au purtat indică originea lor preistorică, de dinainte de dispersarea indo-europenilor. În vremurile catare, cei care purtau veşmântul erau consideraţi de inchizitori *haereticus indutus o vestitus*, sau „iniţiaţi în toate misterele ereziei". Vezi Lea, Vol. I, p. 101.
26. În privinţa endurei, vezi Molinier, *Endura*, Schmidt, Vol. II, p. 103; Döllinger, Vol. I, pp. 193, 221 şi 225.
27. *O faimoasă mască mortuară din ipsos aparţinând unei femei tinere anonime care s-a sinucis prin înecare; 1898–1900, ipsos; Musée Nationale des Moulages, Paris.

28. Referință: „Muntele purificării" al lui Dante, vezi Kampers, p. 62: „reprezentarea — reflecție a mitului hindus — unui munte celest inaccesibil, unde la poale sau în vârf putea fi găsită Grădina Raiului, s-a păstrat de-a lungul Evului Mediu".
29. Schmidt, Vol. II, pp. 82, 93; Döllinger, Vol. I, pp. 180-181. Printre întâii creștini a existat o tendință puternică de a explica nedreptățile aparente ale lui Dumnezeu prin metempsihoză. Vezi Lea, Vol. I, pp. 109 și 122.

Peșterile din Trevrizent în apropiere de fântâna numită la Salvaesche

1. Peyrat, Vol. II, p. 78; Lea, Vol. I, pp. 121–122.
2. *Parzival*, p. 452.
3. *Parzival*, p. 459 (traducerea lui Hatto, p. 235). Referință: Comoara lui Solomon, vezi Kampers, pp. 26, 27, 33, 39, 54, 66, 80, 81, 85, 94.
4. Kampers, pp. 15, 28, 34, 42, 43, 62, 71, 90.
5. Referință: Peștele Sacru, vezi Reinach, *Orpheus*, pp. 29–30; *Cultes* II, p. 43; Kampers, pp. 35, 71, 74, 75; Wechssler, p. 130; Renan, p. 238. Spre deosebire de restul catarilor, cetățenii din Albi mâncau pește și beau vin.
6. Pentru literatură specifică despre Sabarthès, vezi Garrigou și Antonin Gadal. Istoria albigenzilor scrisă de Peyrat, *Albigeois et l'Inquisition*, e singura lucrare care se referă la ecoul tânguitor al morții catarismului în peșterile de la Tarascon. Deși Garrigou și Gadal (ambii din Tarascon) au descoperit urme ale tragediei catarilor în timpul explorărilor lor, ei le menționează doar în trecere. Pe de altă parte, Peyrat a vizitat doar peștera de la Lombrives, pe care a confundat-o cu spulga Ornolac. În a sa *Cartullaire de Prouille*, Guiraud dedică un capitol întreg lui Lupo de Foix, care e totuși foarte incomplet. Vezi de Vic și Vaissète, Volumele VI și IX, și Nota 46.
7. Referință: Erezia (*haereticatio*) lui Esclarmonde, vezi Peyrat, *Civilisation Romaine*, p. 329; Palauqui, *Esclarmonde de Foix*; Guiraud, *Saint Dominique*, p. 56; Coulet, *Montanhagol*, pp. 28, 97, 103 și 106. Versurile din Montanhagol se referă probabil la Esclarmonde de Alion, nepoata Esclarmondei de Foix, și nu la faimoasa catară. În prezent, oamenii din oraș se referă pur și simplu la „Esclarmonde" fără altă mențiune. Vezi Magre, pp. 93–94.

Muntsalvaesche și Montségur

1. Monmur: Corelația evidentă dintre poemele lui Huon și poveștile Graalului au fost ignorate până în prezent.
2. *Parzival*, pp. 250–251, 472, 492, 493, 495, 797, 827.

Repanse de Schoye

1. *Parzival*, p. 235.

Cruciada

1. După cum Roger, episcopul de Châlons, a afirmat în scrisoarea sa către Wazo, prelatul din Liège, catarii îl vedeau pe Sfântul Duh în acel „Mani" al lor: *„per sacrilegam manuum impositionem dari Spiritum sanctum mentientes quem non alias Deo missum quam in haeresiarcha suo Mani (quasi nihil aliud sit Manes nisi Spiritus sanctus) fasissime dogmatizarent."* Vezi Schmidt, Vol. II, p. 259, nota 1. Peyrat, care schimbă maniheismul în maneism, după care îl desemnează ca fiind „Biserica Paracletului" [Sfântului Duh Mângâietorul, Mediatorul], vorbește despre catarism ca despre un maniheism monoteist. Conform aceluiași autor, Manes era „mesagerul lui Mani" sau „unul care era Mani". Cuvântul „Mani" vine din *Zend*, comentariul persan la *Avesta* zoroastră, și (după cum am menționat deja) înseamnă „spirit", echivalentul latinescului *mens*. Vezi de asemenea Peyrat, Vol. I, pp. xii, 121 și 412.
2. Referință: repudierea de către albigenzi a crucii, vezi Schmidt, Vol. II, p. 112; Moneta, pp. 112 și 461. Cavalerii templieri au respins și ei crucea.
3. Fulk sau Folquet în Occitania: Peyrat, Vol. I, p. 311; Lea, Vol. I, p. 148; de Vic și Vaissètte, Vol. VI, p. 243, Vol. VII, p. 144; Guiraud, *Dominique*, p. 66. Fulk, Sfântul Dominic și Simon de Montfort erau uniți de o „prietenie smerită". Vezi de asemenea Dante Alighieri, *La Commedia Divina*, IX, 88; Tudela, Capitolul CLXV.
4. Lea, Vol. I, p. 149; de Vic și Vaissètte, Vol. VI, p. 471; Palauqui, *La vérité sur l'Albigéisme*, p. 10. Doar în orașul Toulouse, Fulk a ordonat execuția a 10 000 de presupuși eretici; Schmidt, Vol. I, pp. 66, 68, 96; Lea, Vol. I, p. 29.
5. Schmidt, Vol. I, pp. 195–196. Deja în epoca Sfântului Bernard de Clairvaux, aproape toți cavalerii din Midi — *fere omnes milites* — erau eretici. Guiraud, *Dominique*, p. 23.
6. Lea, Vol. I, pp. 40, 142; Schmidt, Vol. I, p. 192. La p. 70, Vossler scrie: „Dintr-o perspectivă etică și politică, cardinalul s-a plasat atât de ferm de partea albigenzilor persecutați, și mai presus de toate de partea conților de Toulouse în catrenele sale, încât el poate fi considerat fără nicio îndoială autorul celei de a doua părți a poemului epic al Cruciadei împotriva albigenzilor."
7. Lea, Vol. I, pp. 15, 16 și 18; Schmidt, Vol. I, p. 335; Doat, XXV, foaia II. Referință: waldensienii, vezi mai ales Jas, Moneta și Bernard Gui; Vaux-Cernay spune despre ei în Capitolul II că erau *„longe minus perversi"* decât catarii.
8. *Bernard Gui, născut Guidonis, călugăr dominican și episcop francez (1261–1331), a scris lucrarea *Practica Inquisitionis Heretice Pravitatis* [*Comportamentul Inchiziției față de depravarea eretică*] (1307–1323), mai bine cunoscută sub numele de *Manualul Inchizitorului*. Recent, Annette Palès-Gobillard a tradus *Le livre des sentences de l'Inquisiteur Bernard Gui* în franceză (CNRS Editions). Inchizitorul fanatic Gui a apărut ca personaj

în romanul din 1983 al lui Umberto Eco, *În numele trandafirului* (ecranizat totodată în 1986). Vezi de asemenea David de Augsburg, *De inquisitione haeretocorum*, p. 206, Mollat (prolog la Gui), p. xxxix, și în cele din urmă Lea, Vol. I, pp. 35, 93 și 95.

9. Referință: Conciliul din Tours, Vol. I, pp. 123 și 160. Cam în această perioadă, sclavul Niketas a apărut ca eretic împotriva doctrinei papale. Vezi Peyrat, Vol. I, Capitolele IV și V; Döllinger, Vol. I, p. 122; de Vic și Vaissète, Vol. VI, pp. 2 și 3; Schmidt, Vol. I, p. 73.
10. Referință: discuția de la Lombers, vezi Peyrat, Vol. I, p. 127; Schmidt, Vol. I, p. 70. Referință: Peire Morand: Peyrat, Vol. I, p. 161; Schmidt, Vol. I, p. 76; Lea, Vol. I, p. 135; de Vic și Vaissète, Vol. VI, p. 3.
11. Referință: presupusa ortodoxie (dreaptă credință) a casei de Trencavel, vezi de Vic și Vaissète, Vol. VI, p. 155.
12. *Papa Alexandru al III-lea (1105-1181, pontificat între 1159 și 1181).
13. Referință: Cardinalul Albano și „cruciada" sa, vezi Peyrat, Vol. I, pp. 165, 171; Schmidt, Vol. I, p. 83; Lea, Vol. I, p. 137. La p. 176, Peyrat scrie: „În timp ce Albano înainta spre Gasconia, toți locuitorii de la șes au fugit către munți însoțiți de Esclarmonde de Foix și de trubadurii ei, Arnaut Daniel, Peire Vidal și cutezătorul Marcabru."
14. Referință: Inocențiu al III-lea, vezi Achille Luchaire, *Innocent III*, în special Vol. II (1906); Peyrat, Vol. I, pp. 251, 286; Lea, Vol. I, p. 149.
15. Schmidt, Vol. I, pp. 197, 205; Lea, Vol. I, p. 197; Guilhem de Puylaurens, *Guilelmus de Podio Laurentii chronica*, p. 671; Vaux-Cernay, pp. 559, 560.
16. Cunoscut de asemenea și ca Arnaud Amaury sau Amalric (?–1225). Pentru o biografie a lui Arnaud de Cîteaux, vezi Peyrat, Vol. I, pp. 291, 315. Vezi de asemenea Schmidt, Vol. I, p. 210; Lea, Vol. I, pp. 156, 157; de Vic și Vaissète, Vol. VI, pp. 245–246.
17. Peyrat descrie în detaliu conferința de la Pamiers în Vol. I, cartea IV. Vezi Schmidt, Vol. I, p. 213; Vaux-Cernay, Capitolul VI; Palauqui, *Esclarmonde de Foix*, p. 21; de Vic și Vaissète, Vol. I, p. 250; Puylaurens, Capitolul VIII (672). Contele de Foix, Raimon Roger, a autorizat conferința. Soția sa Philippa și (din câte știm) sora sa Esclarmonde erau amândouă catare. Cea de-a doua soră a lui, Cecilia, soția lui Roger Comminges, a fost waldensiană — singurul caz în care o membră a nobilimii occitane făcea parte din această sectă, ceea ce este surprinzător pentru că secta era alcătuită practic din fermieri și artizani. În Conciliul din Lateran, desfășurat în 1215, Fulk de Marsilia l-a acuzat pe contele de Toulouse de erezie: vezi Tudela, Capitolul CXLV.
18. Mirepoix și Montségur: Peyrat, Vol. I, p. 303 etc; Palauqui, *Esclarmonde de Foix*, p. 19. Schmidt, Vol. I, pp. 215, 234; Doat, XXIV, foile 217 și 240; XXII, foile 168 și 216; Tudela, versurile 3260 și urm.; Guiraud, *Cartullaire*, p. CCL. Întemeierea primei mănăstiri dominicane, Notre Dame de Prouille, în apropiere de Fanjeaux: Guiraud, *Cartullaire* și *Saint Dominique*; de Vic și Vaissète, Vol. VI, p. 252; Peyrat, Vol. II, p. 131; Schmidt, Vol. I, p. 216;

Luchaire, Vol. II, p. 99. Conform lui Peyrat şi Palauqui, Bertrand de la Baccalaria a reconstruit Montségurul. În vremurile păgâne, un sanctuar dedicat lui Abellio se afla aproape de un altul care o venera pe Belissena.

19. Pierre de Castelnau „Binecuvântatul" a fost ucis pe 15 ianuarie 1208. Până în ziua de azi, asasinul delegatului papal nu a fost identificat. Tudela afirmă că ucigaşul a fost un purtător de scut al contelui de Toulouse care a dorit să răzbune insultele aduse stăpânului său.
20. Referinţă: enciclica papală a lui Leon al XIII-lea, vezi Lea, Vol. I, pp. 169, 170; Schmidt, Vol. I, pp. 221, 228; Louis Palauqui, *Esclarmonde de Foix*, pp. 22–24.
21. Tudela, p. 175 (Versul 342 şi urm.). În afară de Raimon-Roger, Raimon Roger de Foix şi de Fiii Belissenei, cei mai puternici protectori ai catarilor la începutul cruciadei împotriva albigenzilor au fost Gaston al VI-lea, conte de Béarn, Gérard al VI-lea, conte de Armagnac, şi Bernard al VI-lea, conte de Comminges. Nu existau eretici pe domeniile lui Guilhem al VI-lea, conte de Montpellier. Vezi Schmidt, Vol. I, p. 196. Referinţă: asediul oraşului Béziers: Tudela, Capitolul al XVI-lea şi urm.; Vaux-Cernay, XVI; Peyrat, Vol. II, p. 40; Schmidt, Vol. I, p. 228; de Vic şi Vaissètte, Vol. VI, p. 288. Caesarius von Heisterbach, Cartea a V-a, Capitolul 21. Potrivit unui cronicar, 60 000 de persoane au pierit; Heisterbach aduce numărul mai aproape de 100 000. *Que nols pot grandir crotz* (Tudela, versul 495): „Nimic nu i-a putut salva; nici crucea, nici altarul sau crucifixul; iar aceşti cuţitari şi cerşetori dementi au tăiat beregatele preoţilor, femeilor şi copiilor. Nimeni, cred, nu a scăpat. Fie ca Dumnezeu să le primească sufletele în Slava sa!" Tudela continuă: „Nu cred că, din timpurile sarazinilor, au mai fost decise şi executate astfel de ucideri bestiale. Prăzile obţinute de francezi au fost enorme. Dacă acei cuţitari şi pungaşi nu ar fi apărut cu regele lor, toţi locuitorii din Béziers ar fi fost bogaţi pentru tot restul vieţii lor."
22. Referinţă: asediul oraşului Carcassonne: Tudela, Capitolul XXVI şi urm.; Vaux-Cernay; Guillaume de Puylaurens, Capitolul XIV; Peyrat, Vol. II, p. 48; Schmidt, Vol. I, p. 230; Lea, Vol. I, p. 174; de Vic şi Vaissètte, Vol. VI, p. 291. Caesarius von Heisterbach numeşte oraşul *pulchravallis. Veni Creator Spiritus* a fost imnul oficial al cruciadei împotriva albigenzilor, şi astfel el a devenit laitmotivul tuturor atrocităţilor comise de Vatican şi de Parisul regal împotriva „Bisericii Paracletului" [Duhului Sfânt Mângâietorul]. *Messa lor cantata*: Tudela, versul 768.
23. Referinţă: moartea lui Raimon Roger Trencavel: Vezi de Vic şi Vaissètte, Vol. VI, p. 313. Raimon Roger avea mai puţin de treizeci de ani când a murit. Anul naşterii sale e dat ca fiind 1185. Mama sa, Adélaide de Burlats, murise în 1199. Soţia lui Raimon Roger, Inès de Montpellier, a fugit la Foix cu singurul ei fiu, Raimon Trencavel (născut în 1207), înainte de sosirea cruciaţilor; vezi de Vic şi Vaissètte, Peyrat şi mai ales Tudela, p. 181, nota 1. La scurtă vreme

după moartea soţului ei, Inès şi-a lăsat părinţii în Foix şi a plecat în tabăra duşmană.

24. Lea, Vol. I, p. 178; Peyrat, Vol. II, Cărţile VIII şi X (Capitolul VI); Schmidt, Vol. I, p. 233.
25. Minerve: Lea, Vol. I, p. 181; Schmidt, Vol. I, p. 242; Peyrat, Vol. II, p. 157; Tudela vv 1071; Vaux-Cernay, Capitolul XXXVII; de Vic şi Vaissètte, Capitolul LXXXVII. Termès: Peyrat, Vol. II, p. 184; Schmidt, Vol. I, p. 243; după cum şi sursele oferite pentru Minerve; Tudela, Capitolul LVI; de Vic şi Vaissètte, Vol. VI, Capitolul XCIII. *Olivier, fiul lui Raimon de Termès, a devenit expert în tactici de asediu. După ce a servit în armata catalană, el s-a convertit la catolicism şi a murit în Ţara Sfântă.
26. Lea, Vol. I, p. 184; Peyrat, Vol. II, p. 184; Schmidt, Vol. I, p. 244; de Vic şi Vaissètte, Vol. VI.
27. Lavaur: Peyrat, Vol. I, pp. 325 şi 337; Vol. II, p. 204; Schmidt, Vol. I, pp. 247–248; Vaux-Cernay, Capitolul XLIX; Tudela, Capitolul LXVIII; de Vic şi Vaissètte, Vol. VI, Capitolele CII, CIII, CVIII; Guillaume de Puylaurens, Capitolul XVI. *Estiers dama Girauda*: „Donna Geralda a fost aruncată într-o fântână. (Cruciaţii) au acoperit-o cu pietre. Bătaie de joc şi luare în râs supremă, pentru că nimeni în această lume — puteţi fi siguri de asta — nu a plecat din casa ei fără să fi beneficiat de ospitalitatea ei." Tudela, vv 1557 şi urm. *Dominal etiam castri, quae erat soror Aimerici et haeretica pesima, in puteum projectam Comes lapidibus obrui fecit; innumerabiles, etiam haereticos peregrini nostri cum ingenti gaudo combuserunt.* Vaux Cernay, sfârşitul Capitolului LII.
28. Referinţă: Inocenţiu al III-lea: vezi Schmidt, Vol. I, p. 244, Nota 1.
29. Lea, Vol. I, pp. 174, 190; Schmidt, Vol. I, p. 255; Peyrat, Vol. II, cartea XI. Referinţă: moartea lui Simon de Montfort: Peyrat, Vol. II, pp. 68, 410; Schmidt, Vol. I, p. 270; Lea, Vol. I, p. 208; Puylaurens, Capitolele XXVIII–XXX; Vaux-Cernay, Capitolul LXXXIII şi urm. Referinţă: moartea lui Raymond al VI-lea: Puylaurens, Capitolul XXXIV; de Vic şi Vaissètte, Vol. VI, cartea XXV.
30. Referinţă: sfârşitul părţii a treia, vezi Lea, Vol. I, p. 227; Schmidt, Vol. I, p. 283; de Vic şi Vaissètte, Vol. VI, cartea XXV.
31. Poemul de Bernard Sicard a fost preluat din Peyrat, *L'Histoire des Albigeois.*

PARTEA A PATRA

Apoteoza Graalului

1. Domingo de Guzman: Peyrat, Vol. I, p. 316; Guiraud, *Saint Dominique*; Dante Alighieri, *La Commedia Divina* (Rai) XII. Tomas de Malvenda: Guiraud, p. 40; Lea, Vol. I, pp. 335, 337, 368, 411, 459, 487. „Modelul de

interogare" a fost preluat de la Bernard Gui, Vol. I, p. 64, şi Lea, Vol. I, p. 459. Vezi de asemenea David von Augsburg, pp. 229-232.

2. Referinţă: jurământul lui Joan Teisseire: Lea, Vol. I, pp. 107–108. Referinţă: flagelarea: Lea, Vol. I, p. 519; Cauzons, Vol. II, p. 299. Referinţă: pelerinaje: Lea, Vol. I, p. 520; Cauzons, Vol. II, p. 295; Mollat, *Manuel*, LVI. Referinţă: purtarea crucilor: Lea, p. 523; Doat, XXXI, 57; Cauzons, Vol. II, p. 227.
3. Referinţă: Tortura: Lea, Vol. I, pp. 470, 477; Doat, XXXI, 57; Cauzons, Vol. II, p. 227.
4. Referinţă: murus: Schmidt, Vol. II, p. 196; Cauzons, Vol. II, p. 367; Lea, Vol. I, p. 544, Vol. II, p. 36. Referinţă: moartea prin foc şi „braţul secular": Lea, Vol. I, pp. 249, 597; Cauzons, Vol. II, pp. 381, 401. Inchizitorii credeau că puteau justifica moartea prin ardere pe rug cu Evanghelia după Sfântul Ioan 15:6. Referinţă: condamnarea la moarte a ereticilor: Lea, Vol. I, pp. 259, 501, 566, 619. Cauzons crede că fenomenul e bazat pe versetele 1 Regi 13:2 şi 2 Regi 23:16. Vezi Cauzons, Vol. II, p. 360. Referinţă: Papa Ştefan al VII-lea, vezi Lea, Vol. I, p. 259.
5. Sfântul Toma d'Aquino (circa 1225–1274), „doctor angelicus", un dominican.
6. Referinţă: confiscarea bunurilor: Lea, Vol. I, p. 560; Cauzons, Vol. II, p. 318.
7. Papa Ioan al XXII-lea: născut Jacques Duèse în 1245.
8. Papa Urban al VI-lea (1318–1389, pontificat între 1378 şi 1389), născut Bartolomeo Prignano, a provocat Marea Schismă; a murit în Roma în urma rănilor cauzate de căderea de pe măgarul său.
9. Lea, Vol. I, pp. 623–625; Capitolul XVII al Apocalipsei spune: *Item, duas configunt esse ecclesias, unam benignam quam dicunt esse sectam suam, eamque esse asserunt ecclesiam Jhesu Christi; aliam vero ecclesiam vocant malignam, quam dicunt esse Romanem ecclesiam eamque impudenter appellant matrem fornicationum, Babilonem magnam meretricem et basilicam dyaboli et Sathanae synagogam*; Bernard Gui, Vol. I, p. 10; Döllinger, Vol. I, p. 189.
10. Asasinarea inchizitorilor în Avignonet: de Vic şi Vaissètte, Vol. VI, p. 738; Puylaurens, Capitolul XLV; Lea, Vol. II, p. 37; Doat, VVII, 107, XXIV, 160; Peyrat, Les *Albigeois et l'Inquisition*, Vol. II, p. 304; Schmidt, Vol. I, p. 320.
11. *Raimon de Alfar, Alfaro sau Alfier, a făcut parte dintr-o familie de cavaleri din Navarre aflaţi în serviciul contelui Raymond de Toulouse; se spune că Raimon, Ferran şi Hugo sau Huc au fost printre cei patru cavaleri care au scos Graalul din Montségur. Toţi au scăpat din Montségur şi cel puţin unul dintre ei s-a alăturat armatei lui Iacob I de Aragon (poreclit Jaume „el Conquistador") pe durata celei de-a Şaptea Cruciade în Ţara Sfântă; vezi Gauthier Langlois, *Olivier de Termès*.
12. Montségur: de Vic şi Vaissètte, Vol. VI, pp. 766–769; Puylaurens, Capitolul XLVI; Catel, *Histoire des Comtes de Toulouse*, p. 162; Doat, XXII, 202, 204, 210, 214, 216–217, 224, 228, 37; XXIV, 68, 76, 80, 160, 168, 172, 181,

182, 198; Peyrat, *Croisade*, p. 359; *Les Albigeois et l'Inquisition*, Vol. II, pp. 299, 315, 324; Palauqui, *Esclarmonde de Foix*, p. 31; *Albigéisme*, pp. 10–11; Magre, p. 88; Duclos, Vol. II, Capitolul I. Vezi de asemenea Gaussen, Garrigou (*Foix*) Gadal.

13. Lea, Vol. II, p.105; Magre şi tradiţia orală. Referinţă: Jacques Fourner, Bernard Délicieux şi Pierre Autier: Jakob, *Studien über Papst Benedikt XII*, de Vic şi Vaissète, *Histoire*, Vol. IX, p. 86, 229, 258, 260, 277 şi 333, 389–392, 445; Lea, Vol. I, p. 297, Vol. II, pp. 80, 93, 107, 475; Peyrat, Lavisse, Haureau, Vid.
14. *Unii spun că Filip a dat dispoziţie ca Bonifaciu să fie bătut atât de tare, încât pontiful a murit.

BIBLIOGRAFIE

Alighieri, Dante. *Divina Comedie.*

Biese, Alfred. *Deutsche Literaturgeschichte.* A 17-a ediţie, 1921.

Birch-Hirschfeld, Adolf. *Uber die den provençalischen Troubadours des XII und XIII Jahrhunderts bekannten epischen Stoffe.* 1878.

Brinkmeir, Eduard. *Die provençalischen Troubadours.* 1882.

De Vic, Dom Claude & Vaissète, Dom Joseph. *Histoire générale de Languedoc* (Privat, Toulouse ed.). 1872–1905.

Hoepfner, T. *Die Heiligen in der christlichen Kunst.* Leipzig: Breitkopf Und Härtel, 1893.

Kampers, Franz. *Das Lichtland der Seelen und der heilige Gral* (Göres Gesellschaft), 1916.

Karpeles, Gustav. *Allgemeine Geschichte des Literatur.* 1891.

Lavisse, Ernest. *Histoire de France.* Paris: Armand Colin et Cie, 1911.

Lea, Henry Charles. *Geschichte der Inquisition im Mittelalter.* 1905ff.

Lenau, Nicolaus. *Werke* (Deutsche Bibliogr. Instituts, Leipzig ed.)

Magre, Maurice. *Magiciens et Illuminés.* Paris: Bibliotheque-Charpentier,1930.

Petrarca. *Trionfi* (Ediţie critică de la Appel: Die Triumphe Petraracas). 1901–1902.

Peyrat, Napoléon. *Histoire des Albigeios.* Vol. I: Civilisation romaine; Vol. II: La Croisade. 1880.

Peyrat, Napoléon. *Histoire des Albigeois.* Vol. I–III: Les Albigeois et l'Inquisition. 1870.

Reinach, Salomon. *Orpheus.* Paris, 1905.

Wechssler, Eduard. *Die Sage von heiligen Gral in ihrer Entwicklung bis auf Richard Wagners Parsifal.* Halle, 1898.

Wolfram von Eschenbach. *Parzival* (A. Leitzmann, Altdeustche Textbibliotek XII ed.). 1902.

Naşterea culturii romaneşti

Bérard, Victor. *La Méditerranée phénicienne* (annales de géographie). 1895–1896.
Bertrand, Alexandre. *Archéologique celtique et gauloise.* 1889.
Bosch Gimpera, Pedro. *Los antiguos Iberos y su origen* (Conferinţă ţinută pe 22 martie 1927, şi pubicată în *Conferencias dadas en el centro de intercambio intelectual Germano-español*). 1928.
Bouché de Cluny, J.B. *Les Bardes.* 1844.
Cartailhac, Emile. *L'Or gaulois* (Revue d'Anthropologie). 1899.
Clerc. *Histoire de Marseille dans l'Antiquité.* 1900.
De Vic, Dom Claude & Vaissètte, Dom Joseph. *Histoire générale de Languedoc* (Privat, Toulouse ed.). 1872–1905.
Garrigou, Adolphe. *Ibérie et les Ibères.* 1884.
Herzog, A. *Gallia Narbonensis historia.* Leipzig. 1864.
Humboldt, Wilhelm von. *Prüfung der Untersuchungen über die Urbewohner Hispaniens vermittels der vaskischen Sprache.* 1821.
Jones-Williams, Owen. *The Myvyrian Archaeology Of Wales.* 1862.
Jung, Julius. *Die romanischen Landschaften des römischen Reiches.* 1881.
Lavisse, Ernest. *Histoire de France.* 1911.
Movers, Franz Karl. *Die Phönizier.* 1840–1856.
Napoléon III. *Histoire de Jules César.* 1866.
Peyrat, Napoléon. *Histoire des Albigeois.* Vol. I: Civilisation romaine; Vol. II: La Croisade. 1880.
Peyrat, Napoléon. *Histoire des Albigeois.* Vol. I–III: Les Albigeois et l'Inquisition. 1870.
Phillips. *Die Wohnsitz der Kelten auf der pyrenäischen Halbinsel.* 1872.
Thierry, Amedée Simon Dominique. *Histoire des Gaulois.* 1877.
Wilke, Georg. *Kulturbeziehungen zwischen Indien, Orient und Europa.* 1923.

Druidism şi teogonii relaţionate, până la maniheism

Anrich, Gustav. *Das antike Mysterienwesen.* 1894. 1904.
D'Arbois, M. *Les druides.* 1906.
Aubé, B. *Histoire des persécutions.* Didier & Cie, 1875–1885.

Babut, Ernest Charles. *Priscillien et le Priscillianisme*. Paris, 1909.
Bachofen, Johann Jakob. *Der Mythos von Orient und Occident — Urreligionen und antike Symbole*.
Bardenheyer. *Geschichte der altchristlichen Literatur*. 1903.
Barth. *Uber der Druiden der Kelten*. 1826.
Baur, Ferdinand Christian. *Das manichäische Religionssysteme*. 1831.
Beausobre, Issac de. *Histoire critique de Manichée et du manichéisme*. 1734.
Beauvais, E. *L'Elysée transatlantique et l'Eden occidental* (Revue de l'histoire des religions). 1883.
Bertrand, Alexandre. *La Religion des Gaulois*. 1897.
Boissier, Gaston. *La fin du Paganisme*. 1891.
Boltz, August. *Der Apollomythus*. 1894.
Bosc, Ernest. *Belisama*. 1910.
Bouché-Leclerc, André. *L'Intolérance religieuse et la politique*. Paris: Flammarion, 1911.
Bühler, George. *The Laws of Manu*. Oxford, 1886.
Cumont, Franz. *Cosmogonie manichéene*. 1908.
Cumont, Gehrich. *Die orientalischen Religionen*. 1910.
Darmesteter, James. *Ormazd und Ahriman*. 1876.
Decharme, Paul. *Mythologie de la Grèce Antique*. Paris: Garnier, 1886.
Déchelette, Joseph. *Manuel d'archéologie préhistorique et celtique*. 1908.
Delitsch, Friedrich. *Das babyl. Weltschöpfungsepos*. 1896.
De Vic, Dom Claude & Vaissète, Dom Joseph. *Histoire générale de Languedoc* (Privat, Toulouse ed.). 1872–1905.
Dobschütz, Ernest von. *Die urchristlichen Gemeinden*. Leipzig, 1902.
Duschesne. *Origines du culte chrétien*. 1925.
Flügel, Gustav Leberecht. *Mani, seine Lehren und seine Schriften*. Leipzig, 1862.
Grimm, Jacob. *Deustche Mythologie*. A 4-a ediţie. 1875–1878.
Gruppe, Otto. *Griechische culte und Mythen*. 1887.
Gruppe, Otto. *Griechische Mythologie*. 1906.
Hahn, J.G.V. *Mythologische Parallelen*. Jena: Mauke, 1859.
Harnack, Adolf. *Lehrbuch der Dogmengeschichte*. A 4-a ediţie. 1910.
Harnack, Adolf. *Die Mission und Ausbreitung des Christentums in den ersten drei Jahrhunderten*. 1902.
Hauck-Herzog. *Realenzyklopädie für protestanische Theologie und Kirche*. 1877. sq. Art; Gnostizismus, Marcion, Priscillianus etc.

Hirt, Hermann. *Die Indogermanen*. 1905.
Huggler, Marx. *Mythologie der altchristl. Kunst*. Strassburg: JH ed. Heitz (Heitz & Mündel) 1929.
Kessler, K. Mani. *Forschungen über die manichäische Religion*. Berlin, 1889.
Kittel, Rudolph. *Die hellenistische Mysterienreligion und das alte Testament*. 1924.
Lavisse, Ernest. *Histoire de France*. 1911.
Le Blant, Edmund Frederic. *Les perséçuteurs et les martyrs*. Paris. 1893.
Leisegang, Hans. *Gnosis*. Leipzig: Kroner, 1924.
Loisy, Alfred. *Les mystères païens*. 1930.
Martigny, Joseph Alexander. *Dictionnaire des antiquités chrétiennes*. Paris, 1865.
Martin, Dom Jacques. *La religion des Gaulois*. 1727.
Maury, Louis Ferdinand Alfred. *La magie et l'astrologie dans l'Antiquité et au Moyen Age*. Paris: Didier & Cie, 1860.
Menzel, Wolfgang. *Vorchristliche Unsterblichkeitslehre*. Leipzig, 1870.
Milloué, Dr. Leon de. *Métempsychose et ascétisme*. 1901.
Mogk, Eugen. *Germanische Mythologie*. Berlin: Mayer & Müller, 1906.
Paton, Lucy Allen. *Studies in the Fairy Mythology of Arthurian Romance*. Boston: Ginn & Company, 1903.
Paul. *Das Druidentum* (Jahrbücher für klass. Philologie.) 1892.
Peyrat, Napoléon. *Histoire des Albigeois*. Vol. I: Civilisation romaine; Vol. II: La Croisade. 1880.
Peyrat, Napoléon. *Histoire des Albigeois*. Vol. I–III: Les Albigeois et l'Inquisition. 1870.
Pokorny, Julius. *Der Ursprung des Druidentums* (Mitteilungen der Weiner anthropol. Gesellschaft). Viena, 1908.
Reclus, Elisée. *L'Homme et la Terre*. Paris: Libraire universelle, 1905.
Reinach, Salomon. *Cultes, mythes et religions*. 1904–1912.
Reitzenstein, Richard. *Hellenistische Mysterienreligionen*. Leipzig, 1904. 1910.
Reitzenstein, Richard. *Die vorgeschichte der christl. Tauffe*. 1929.
Renan, Ernest. *La vie de Jésus*. 1863.
Réville, Albert. *Vigilance*. 1902.
Reynaud, Jean. *L'esprit de la Gaule*. Paris: Furne, 1866.
Rochat, Ernest. *Essai sur Mani et sa doctrine*. Geneva, 1897.
Rohdes, Erwin. *Psyche*. 1903.

Roscher, Wilhelm H. *Ausfühlisches Lexikon der griech und röm. Mythologie*. Leipzig, 1884.
Sili Italici Punica (Editor Ludovicus Bauer). 1840.
Söderblom, Nathan. *La Vie future d'après le mazdéisme*. Paris, 1901.
Steffen, Albert. *Mani. Uber sein Leben und seine Lehre*. 1930.
Steiner, Rudolf. *Wendepunkte des Geisteslebens*. 1927.
Stender, J. *Die Argonautorum expeditione*. 1874.
Steuding, Hermann. *Griechische und römische Mythologie*. Leipzig, 1905.
Stoll, Heinrich Alexander. *Die Götter und Heroen des griechische Altertums*. A 7-a ediţie, 1885.
Stoop, Emile. *La Diffusion du manichéisme dans l'Empire romain*. Gand 1909.
Vater. *Die Argonautenzug*. 1848.
Volkmann, Richard Emile. *Leben, Schriften und Philosophie des Plutarch*. 1873.
Wilamowitz-Möllendorf, Ulrich von. *Der Glauben der Hellenen*. 1931.

Poezia trubadurilor

Anglade, Joseph. *Anthologie des troubadours*. Paris: De Boccard, 1927.
Anglade, Joseph. *Histoire sommaire de la littérature au Moyen Age*. Paris: De Boccard, 1921.
Anglade, Joseph. *Les Troubadours*. Paris: Librairie Armand Colin, 1922.
Bartsch, Karl. *Chrestomathie provençale*. Berlin: Wiegandt & Schotte, 1904, a 6-a ediţie.
Baudler, A. *Guiot von Provins*. Halle, 1902.
Birch-Hirschfeld, Adolf. *Uber die den provençalischen Troubadours des XII und XIII Jahrhunderts bekannten epischen Stoffe*. 1878.
Brinkmeir, Eduard. *Die provençalischen Troubadours*. 1882.
Coulet, Jules. *Le troubadour Guilhem de Montanhagol* (Privat, Toulouse ed.). 1898.
De Vic, Dom Claude & Vaissètte, Dom Joseph. *Histoire générale de Languedoc* (Privat, Toulouse ed.). 1872–1905.
Diez, Friedrich. *Die Poesie der Troubadours*. 1883.
Diez, Friedrich. *Leben und Werke der Troubadours*. 1882.
Fauriel, Claude. *Histoire littéraire des troubadours*. 1802.
Gautier, Léon. *La chevalerie*. A 3-a ediţie. P. Welter, 1895.
Kannegiesser, Karl Friedrich Ludwig. *Gedichte der Troubadoure im Versmass der Urschrift übersetzt*. 1852.

Lavisse, Ernest. *Histoire de France*. 1911.
Mahn, Carl August Friedrich. *Gedichte der Troubadours in provenzalischer Sprache*. 1864.
Mahn, Carl August Friedrich. *Biographien der Troubadours in provenzalischer Sprache*. 1883.
Meyer, Fritz. *Die Stände ihr Leben und Treiben dargestellt nach den altfranz. Artus und Abenteuerromanen* (Ausg. U. Abh. Ans D. Gebiete d. Roman. Phil. LXXXIX). 1892.
Michelet, Joseph. *Les poètes gascons du Gers*. Auch: Th. Bouquet, 1904.
Millot, Abbé Claude-Françoise-Xavier. *Histoire littéraire des troubadours*. 1802.
Nostradamus, Jehan de. *Les vies des plus célèbres poètes provençaux*. 1575. 1913.
Peyrat, Napoléon. *Histoire des Albigeois*. Vol. I: Civilisation romaine; Vol. II: La Croisade. 1880.
Peyrat, Napoléon. *Histoire des Albigeois*. Vol. I–III: Les Albigeois et l'Inquisition. 1870.
Suchier, Hermann. *Geschichte der französichen Literatur*. 1900.
Villemain, Abel-François. *Tableau de la littérature au Moyen Age*. 1840.
Vossler, Karl. *Peire Cardenal, ein Satiriker aus d. Zeitalter der Albigenser Kriege* (compilat de Academia Bavareză de Ştiinţe). 1916.
Wechssler, Eduard. *Die Sage von heiligen Gral in ihrer Entwicklung bis auf Richard Wagners Parsifal*. 1898.
Witthöft. *Sirventes joglaresc. Ein Blick auf das altfranzösische Spielmannsleben* (Ausg. U. Abh. Aus d. Gebiete d. Roman. Phil. LXXXVIII). 1891.

Albigenzii şi doctrina lor

Benoist, I. *Histoire des Albigeois*. 1691.
Clédat, Léon. *Le Nouveau Testament traduit au XIIIeme siècle en langue provençale, suivi d'un rituel cathare*. 1887.
De Vic, Dom Claude & Vaissètte, Dom Joseph. *Histoire générale de Languedoc* (Privat, Toulouse ed.). 1872–1905.
Döllinger, Johann Joseph Ignaz von. *Beiträge zur Sektengeschichte es Mittelalters*. 1890.
Douais, Abbé Célestin. *Les Albigeois, leur origine*. Paris: Didier et Cie, 1879.

Dulaurier, Edouard. *Les Albigeois ou les cathares du midi de la France* (Cabinet historique XXVI). 1880.
Füszlin. *Kirchen und Ketzerhistorie der mittleren Zeit*. 1772.
Gieseler, Johann Karl Ludwig. *Lehrbuch der Kirchengeschichte*. 1844.
Guiraud, Jean. *Cartulaire de Notre Dame de Prouille* (Préface sur l'albigéisme au XIIIeme siècle). 1907.
Hahn, J.G. *Geschichte der neu-Manchéischen Ketzer*. 1845.
Jas. *Disputatio academica de Valdensium secta ab Albigensibus bene distinguenda*. 1834.
Lavisse, Ernest. *Histoire de France*. 1911.
Lea, Henry Charles. *Geschichte der Inquisition im Mittelalter*. 1905ff.
Magre, Maurice. *Magiciens et Illuminés*. 1930.
Maitland, Rev. Samuel Roffey. *Facts and Documents illustrative of the history, doctrine, and rites of the ancient Albigenses and Waldenses*. Londra, 1838.
Manuel de l'Inquisiteur Bernard Gui (Mollat ed.). 1926.
Molinier, Charles. *L'Endura, coutume religieuse des derniers sectaires albigeois* (Annales de la Faculté des lèttres de Bordeaux III). 1881.
Moneta din Cremona. *Adversus Catharos et Waldenses*. libri V. 1743.
Palauqui, Louis. *La verité sur l'Albigéisme*. Bordeaux: H. Alzieu, 1932.
Peyrat, Napoléon. *Histoire des Albigeois*. Vol. I: Civilisation romaine; Vol. II: La Croisade. 1880.
Peyrat, Napoléon. *Histoire des Albigeois*. Vol. I–III: Les Albigeois et l'Inquisition. 1870.
Schmidt, Charles. *Histoire et doctrine de la secte des cathares ou albigeois*. 1849.
Vidal, J.M. *Doctrine et morale des derniers ministres albigeois* (Revue des questions historiques LXXXV). 1909.
Walch, Christian Wilhelm Franz. *Entwurf einer vollständigen Ketzergeschichte*. 1766.

Parsifal şi Graalul

Baist, Gottfried. *Parzival und der Gral*. Freiberg, 1909.
Bartsch, Karl. *Die eigennamne in Wolframs Parzival und Triturel*. 1875 (in Germanische Studien II).
Baudler, A. *Guiot von Provins*. 1902.
Benziger, Karl J. *Parzival*. 1914.
Beslais, A. *La légende de Perceval le Gaullois*. 1904.

Biese, Alfred. *Deutsche Literaturgeschichte*. A 17-a ediţie. 1921.
Birch-Hirschfeld, Adolf. *Die Sage vom Gral und Ihre Entwicklung und dichterische Ausbildung in Frankreich und Deutschland im XII, und XIII Jahrhundert*. 1877.
Duchesne, Louis. *La légende de sainte Marie-Madeleine* (Annales du Midi). 1892–1893.
Fischer, Lizette Andrews. *The Mystic vision in the Grail Legend and the Divine Comedy*. New York: Columbia University Press, 1917.
Golther, Wolfgang. *Parsifal und der Gral in deutscher Sage des Mittelalters und der Neuzeit*. Leipzig: Xenian Verlang, 1908.
Griffith, Reginald Harvey. *Sir Perceval of Galles*. Chicago: Chicago University Press, 1911.
Hagen, Paul. *Der Gral*. Strassburg, 1900.
Heinrich, Guillaume Alfred. *Le Parcival de de Wolfram d'Eschenbach et la légende du Saint-Graal*. Paris, 1855.
Heinzel, Richard. *Uber Wolframs von Eschenbach Parzival* (compilat de Academia Imperială de Ştiinţe, Viena. Phil.-hist. Kl. 130). 1893.
Heinzel, Richard. *Uber der Französischen Gralromane* (ibid.). 1892.
Hertz, W. *Parzival*, Stuttgart: JG Cotta. 1898.
Historia dos Cavaleiros do Santo Graal. 1887.
Hoffmann, Walther. *Die Quellen des Perceval*. Halle an der Saale, 1905.
Iselin, Ludwig E. *Der mörgenlandishe Ursprung der Grallegende*. Halle an der Saale, 1909.
Kampers, Franz. *Das Lichtland der Seelen und der heiligen Gral* (2d Görres Gesellschaft). 1916.
Karpeles, Gustav. *Allgemeine Geschichte der Literatur*. 1891.
Küpp, Otto. *Die unmittlebaren Quellen des Parzival Wolfram von Eschenbach* (Zeitschr. f. d. Phil. XVII). 1885.
Lang. *Die Sage von heiligen Gral*. 1862.
Manteyer, Georges. *Les légendes saintes de Provence* (Mélanges d'histoire et d'archéologie de l'Ecole de Rome). 1897.
Martigny, Joseph Alexander. *Dictionnaire des antiquités chrétiennes*. 1865.
Martin, Ernst. *Zur Gralsage*. Strassburg, 1880.
Morin, Dom G. *Saint-Lazare et Saint-Maximin* (Mémoires de la Société des antiquaires de France). 1897.
Palgen, Rudolph. *Der Stein der Weisen* (Etudes des sources de Parsifal). Breslau: Trewendt & Granier, 1922.
Paris. *Perceval et la légende du Saint-Graal*. 1883.

San Marte (pseudonimul literar al lui Albert Schulz). *Leben und Dichten Wolframs von Eschenbach*. Magdeburg, 1887.
San Marte (pseudonimul literar al lui Albert Schulz). *Parzivalstudien* I–III. 1861–1862.
San Marte (pseudonimul literar al lui Albert Schulz). *Sein oder Nichtsein es Guiot von Provence*. 1883. [în magazinul Zeitschr. f. d. Philologie XV].
San Marte (pseudonimul literar al lui Albert Schulz). *Uber die Eigennamen im Parzival des Wolfram von Eschenbach*, 1887.
Sterzenbach. *Ursprung und Entwicklung der Sage von heiligen Gral*. 1908.
Strucks, Carsten. *Der junge Parzival*. 1910.
Sühling, Freidrich. *Die Taube als religiöses Symbol im christl. Altertum*. Freiberg, 1930.
Wechssler, Eduard. *Die Sage von heiligen Gral in ihrer Etwicklung bis auf Richard Wagners Parsifal*. 1898.
Weston, Jesse L. *The Legend of Sir Perceval. Studies upon its origin*. Londra: David Nutt, 1909.

Huon de Bordeaux

Graf. *I complimenti della Chason d'Huon de Bordeaux*. 1878.
Guessard, F. & Grandmaison C. (eds). *Les anciens poètes de la France*, vol. V, *Huon de Bordeaux*. Paris, 1860.
Schäfer, Hermann. *Uber die Pariser Hss. 1451 und 22555 der Huon de Bordeaux Sage*. Marburg, 1892.
Voretzsch, Carl. *Die Kompositionen des Huon von Bordeaux*. Halle, 1900.

Esclarmonde şi Montségur

Coulet, Jules. *Le troubadour Guilhem Montanhagol*. Toulouse, 1898.
Gaussen, Louis. *Montségur roche tragique*. 1905.
Palauqu, Louis. *Esclarmonde de Foix*.1911.
Peladan, Josephin. *Le secret des troubadours*. Paris: Sansot et Cie ed., 1906.

Sabarthès

Castillon (d'Aspet). *Histoire du compté du Foix*. Toulouse, 1852.
Gadal, Antonin. *Ussat-les-Bains*. Editions de la Rose-Croix d'Or.
Garrigou, Adolphe. *Etudes sur l'ancien pays de Foix*. 1846.
Garrigou, Adolphe. Sabar. 1849.

Vidal, Abbé J.M. *Doctrine et morale des derniers ministres albigeois* (Revue des questions historiques LXXXV). 1909.
Vidal, Abbé J.M. *Tribunal de l'Inquisition de Pamiers*. Toulouse, 1906.

Cruciada albigenziană

Barreau-Darragon. *Histoire des croisades contre les Albigeois*. 1843.
Chanson de la croisade contre les Albigeois (Început de Guillermo de Tudela şi continuat de un poet anonim). Paul Meyer ed. 1875.
Guilelmus de Podio Laurentii Chronica super historia negotii Francorum adversus Albigenses (Duchesne, Scriptores historiae Franciae V). 1649.
Heisterbach, Caesar von. *De miraculis et visionibus sui temporis seu dialogus miraculorum*, 1850.
Julia, Henri. *Histoire de Béziers*. Paris: Maillet, 1845.
Langlois, Gauthier. *Histoire des croisades contre les Albigeois*. 1703.
Luchaire, Achille. *Innocent III*. Vol II: *La croisade des Albigeois*. Paris, 1905.
Marturé, B.A. *Histoire des comtes de Toulouse*. Castres: Auger, 1827.
Petri Vallium Sarnaii Monachi Albigensis (Guèbin-Lyon ed.). 1926.
Sismondi, Jean-Claude. *Die Kreuzzüge gegen die Albigenser*. 1829.
Walch, Christian Wilhelm Franz. *Entwurf einer vollständigen Ketzergeschichte*. 1766.

Lucrări deja citate, dar indispensabile:

De Vic, Dom Claude & Vaissètte, Dom Joseph. *Histoire générale de Languedoc* (Privat, Toulouse ed.). 1872–1905.
Lavisse, Ernest. *Histoire de France*. 1911.
Lea, Henry Charles. *Geschichte der Inquisition im Mittelalter*. 1905ff.
Magre, Maurice. *Magiciens et Illuminés*. 1930.
Peyrat, Napoléon. *Histoire des Albigeois*. Vol. I: Civilisation romaine; Vol. II: La Croisade. 1880.
Peyrat, Napoléon. *Histoire des Albigeois*. Vol. I–III: Les Albigeois et l'Inquisition. 1870.
Schmidt, Charles. *Histoire et doctrine de la secte des cathares ou albigeois*. 1849.
Vossler, Karl. *Peire Cardenal, ein Satiriker aus d. Zeitalter der Albigenser Kriege* (compilat de Academia Bavareză de Ştiinţe). 1916.

Augsburg, David von. *Tractatus de inquisitione haereticorum* (compilat de secțiunea istorică a Academiei Regale Bavariene de Științe). 1876.

Cauzons, Thomas. *Histoire de l'Inquisition en France*. 1909.

Comba, Emilio. *Histoire des Vaudois*. Paris, Lausanne, Florența, 1901.

De Vic, Dom Claude & Vaissètte, Dom Joseph. *Histoire générale de Languedoc* (Privat, Toulouse ed.). 1872–1905.

Doat, Jan. *Copies des registres de l'Inquisition d'Albi, Carcassonne, Toulouse, Narbonne, etc.* (compilate la ordinele ministrului Colbert sub îndrumarea lui Jan Doat — o serie de 258 mss. La Bibliothèque Nationale de France, Paris).

Douasis. *Documents pour servir à l'histoire de l'Inquisition dans le Languedoc*. 1900.

Douasis. *L'Inquisition ses origines, sa procédure*. 1906.

Gmelin, Julius. *Schuld oder Unschuld des Templarordens*. Stuttgart, 1893.

Gui, Bernardo. *Manuel de l'Inquisiteur* (Mollat ed.). 1926.

Guiraud, Jean. *Cartullaire de Notre Dame de Prouille* (Préface sur l'abigéisme au XIIIeme siècle). 1907.

Guiraud, Jean. *Saint Dominique*. 1923.

Haller, Johannes. *Papsttum und Kirchenreform*. Vol I, Berlin, 1903.

Hauréau, (Jean) Barthélemy. *Bérnard Délicieux et l'Inquisition dans le Languedoc*. 1877.

Havel. *L'Hérésie et le bras séculier au Moyen Age jusqu'au XIIIeme siècle* (Bibl. De l'Ecole des Chartes XLI). 1880.

Jacok, Karl. *Studien über Papst Benedikt XII*, 1910.

Lacordaire, Jean Baptiste Henri. *Vie de saint Dominique*. 1840.

Lea, Henry Charles. *Geschichte des Inquisition im Mittelalter*. 1905ff.

Limborch, Philippus van. *Historia Inquisitionis cui subjungitur Liber sententiarum Inquisitionis Tholosanae ab anno 1307 ad annum 1324*. 1692.

Michelet, Jules. *Procès des Templiers* (Collection des documents inédits sur l'histoire de France). 1841.

Molinier, Charles. *L'Hérésie et la persécution au Xime siècle* (Revue des Pyrénées VI). 1894.

Molinier, Charles. *L'Inquisition dans le midi de la France*. Paris, 1880.

Mollat, Guillaume. *Les papes d'Avignon*. Paris: Librairie Lecoffre, 1924.

Müller, Karl. *Die Waldenser und ihre einzelnen Gruppen*, 1886.

Peyrat, Napoléon. *Histoire des Albigeios*. Vol. I: Civilisation romaine; Vol. II: La Croisade. 1880.

Peyrat, Napoléon. *Histoire des Albigeois*. Vol. I–III: Les Albigeois et l'Inquisition. 1870.
Schmidt, Charles. *Histoire et doctrine de la secte des cathares ou albigeois*, 1849.
Tanon, C.L. *Histoire des tribunaux de l'Inquisition dans le Languedoc*. 1893. 1900.
Tuberville, Arthur S. *Medieval Heresy and the Inquisition*. 1920.
Verlaque, V. *Jean XXII, sa vie et ses oeuvres*. Paris, 1883.
Vidal, Abbé J.M. *Bullaire de l'Inquisition française au XIVe siècle et jusqu'à la fin du Grand Schisme*, 1913.
Vidal, Abbé J.M. *Le tribunal de l'Inquisition de Pamiers*. 1906.
Vossler, Karl. Peire Cardenal, ein Satiriker aus d. Zeitalter der Albigenser Kriege (volum compilat de Academia Bavareză de Ştiinţe), 1916.

Cuprins

Cuvânt înainte 5
Prolog 17

Partea întâi

Parsifal 23

Partea a doua

Graalul 63
Lâna de Aur 73
Cupa lui Gwion 79
Cum a venit pe lume bardul Taliesin 87
Legenda bardului Cervorix 88
„Cei puri" şi doctrina lor 90
Peşterile din Trevrizent situate în apropiere de fântâna numită La Salvaesche 113
Monmur, castelul fermecat al lui Oberon 121
Muntsalvaesche şi Montségur 124
Repanse de Schoye 128

Partea a treia

Cruciada 135

Partea a patra

Apoteoza Graalului 177
Anexă: observaţii legate de partea teoretică 209

Note 213
Bibliografie 231

Editor: GRIGORE ARSENE
Redactor: IANA BĂDESCU

CURTEA VECHE PUBLISHING
str. arh. Ion Mincu 11, Bucureşti
tel: (021)222 57 26, (021)222 47 65
redacţie: 0744 55 47 63
fax: (021)223 16 88
distribuţie: (021)222 25 36
e-mail: redactie@curteaveche.ro
internet: www.curteaveche.ro

Cruciada împotriva Sfântului Graal reprezintă una dintre cărțile de referință care au marcat ani de-a rândul literatura conspiraționistă și pe cea ocultă. Pornind de la legenda catarilor și de la posibilul rol pe care aceștia l-au jucat în istoria Graalului, celebrul medievist Otto Rahn a întreprins un studiu amănunțit, în care îmbină rezultatele cercetărilor sale arheologice în sudul Franței cu interpretările mistice ale unor opere precum *Parsifal* sau *Lohengrin*.

Dezvăluirile se țin lanț, iar cititorul asistă la aglutinarea subtilă, dar spectaculoasă a unor vechi legende (precum cea despre lâna de aur) cu fapte istorice plasate acum într-o lumină nouă (cruciadele, lupta Bisericii Catolice împotriva catarilor, acțiunile Cavalerilor Templieri). O carte bine documentată și tulburătoare despre unul dintre cele mai bine păzite secrete din istorie, în jurul căruia s-au țesut intrigi nenumărate și speculații mai mult sau mai puțin întemeiate.

CURTEA VECHE & SĂPTĂMÂNA FINANCIARĂ
pentru a comanda online sau pentru lista completă a titlurilor publicate la Curtea Veche, vizitează www.curteaveche.ro

Designul copertei: GRIFFON & SWANS creative services www.griffon.ro

Curtea Veche

începi să afli

ISBN 978-973-669-900-9

www.curteaveche.ro